

95

P A R S E E
A RECORD OF IMPORTANT EVENTS IN THE
OF THE
PARSEE COMMUNITY IN WESTERN INDIA
CHRONOLOGICALLY ARRANGED

COMPILED BY
RUSTAM BARJORJI PAYMASTER
Vakil, High Court.

SERIES IV—PART I. (1901 & 1902 A. D.)

(Registered under Act XXV of 1869.)

BOMBAY.

PRINTED AT THE FRASER & NEAVE PRINTING PRESS,
31-39, DAWASHI PATEL STREET, FORT, BOMBAY, BY
HINSHAW SHATRUJ & SONS.

and published by H. B. Paymaster, at Chaurahandi, Bombay.

1901 A. D. 1902 A. D.

FOREWORD.

BY G. K. NARIMAN.

It is 14 years since the late pioneer of modern Parsi chronicles had tireless pen arrested by death. His mantle has fallen on worthy shoulders and Mr. Rustan B. Paymaster has inherited the industry and evinces the keenness of Bamanji Behramji Patel. These records relate to the entire, though diminutive, world of Zoroastrians, and embrace events that merit permanence of print in India or any of Britain's Colonies, England or another European country, America or Persia, China or Africa. The "Parsi Prakas" is a communal institution. How Mr. Patel happened to light on this title is not known. A Hindu litterateur, Krishnadas, red a vocabulary and grammar of the Persian language in the instruction of the Hindu courtiers of Akbar. That called "Parsi Prakasha". The following pages material of which Parsi history must ultimately find its foundation are generally these annals. The work of Mr. M. M. Murzban owes not a little to these records.

Mr. Paymaster's volumes are not a history of the Parsi community, in the sense that they represent philosophical work mirroring the evolution of the community in its material, social, intellectual and inter-communal phases; its contribution to political advancement and relation to every contemporary non-Parsi occurrence,—to the great wars and irruption of mass upheavals, the consequences of which have affected his co-religionists. On the other hand they incorporate necessary reference to all these happenings in so far as they concern the Parsis and provide substance for the future historian who will not venture to enter on his task without them.

The invaluable compilation is unhappily largely a labour of love as has been ungrudgingly testified by others in the preceding volumes. It is difficult to convey to the lay mind the extent of investigation which has gone to the making of these accurate and veracious annals. For even a chronicler of passing events, who warns to his task, is subject to the temptations of magnifying or minimising the vicissitudes which appear to exalt, or seem to humiliate, the community he loves. But our discriminate recorder rises above emotional allurements; and although his pages are devoid of personal commendations or criticism, Mr. Paymaster has also refrained from the liberty to over-emphasise or eliminate facts that are an integral portion of the history of the Parsis. He has studied with uncommon patience those aspects of Parsi life which have a sociological value and which mark the general development of the community as an independent ethnic and religious

entity in the British Commonwealth of nations. How many of the community, for instance, are aware that the advanced Parsi woman that has taken her recognised legal practitioners, who has brought the knowledge of science to the depths of Zananas, who has like Mrs. Kuverbai Dhala Hamabai Petit performed romantic and adventurous journeys, has played curious, if not dignified, part in the commercial career of the community, having been the first of her sex in India to have applied for and received the benefit of the Insolvent Debtors Act? A single grave communal problem, such as the growth of suicide, increase of aged bachelors and spinsters, the history of hospitals, asylums, boarding schools, religious seminaries, or the Boy Scout movement, entails compilation of statistics and research which entitle the ill-remunerated undertaking of the author to honour and thanks of the community.

There will be some difference of opinion touching the exact moment when the given important event shall be published for the benefit of the public. History, neither is it altogether an insipid inventory of Parsi inalienable concomitant of Parsi life, charity, which are transmission to posterity. The "Parsi Prakash" is at present a haphazard method, and approximate. It is far from our expectations of a racy narrative than a masterly and glorified index. Accordingly the impatience which is betrayed in certain quarters with regard to the belated appearance of the volumes would hardly appear justifiable. To appreciate events in their appropriate perspective and to evaluate the significance of their communal connection they have to be contemplated, like works of art, under a proper light and from a regulated distance. To a close and sympathetic student of Parsi communal life, the interval between the happenings of consequence and their official record here will not appear unduly protracted. But if the community, priding itself on its achievements, desires that every year a finished volume of the "Parsi Light" shall be diffused among the public, with the regularity of a commercial calendar, it must be prepared to meet with business-like promptitude the vulgar exigencies of stationers and printer's bills. As I have never wearied of stating, in voluntary or honorary labour usually inhere the serious shortcomings of sentimental amateurism. If the manual labourer is worthy of his ever-increasing hire, much more so is the intellectual excavator of rough-hewn blocks of memorable events, which shall one day be chiselled and constructed into the shapely edifice of an enduring history of the Parsis in India.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશ્ટ્રિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 70834 વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ 41227 મડિશી

વિષય 23024825 2, 1702

પારસી પ્રકાશ

અથવા

પારસીઓના સંબંધમાં ૬૦ સં ૧૯૦૧ થી તે અત્યાર સુધીમાં
બનેલા અગત્યના બનાવોની દર વર્ષેને અનુક્રમે નોંધ.

૬૦ સં ૧૯૦૧.

આ વર્ષનાં “ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા” નાં કેલેન્ડરમાં સંખ્યા બીના નીચલા ફેરફાર તથા વધારા સિવાય આગલાં કેલેન્ડરની માફકજ છે:—

એઈટ સ્ટાફ કુંપનીઓના ડાયરેક્ટરો:—

અમદાવાદ એડવાન્સ મીલસ—જમશેદજી નશરવાનજી તાતા (ખાનગી માલિક).

અમદાવાદ ફાઈન સ્પીનિંગ એન્ડ વીવીંગ મીલસ—શોરાબજી દાદાભાઈ કરાકાની કુંપની, એજન્ટસ.

દખન એન્ડ નવરોજજી પદમજી.

બીટાનીઆ મીલસ—ઇસતમજી માણિકજી ઇજનેર.

સેન્ટ્રલ ઇન્ડિઆ સ્પીનિંગ એન્ડ વીવીંગ કુંપની.

પીરોજશાહ શોરાબજી સકલાતવાલા.

મેન્ચરી સ્પીનિંગ એન્ડ મેન્ડ કુંપની—જમશેદજી જીવનજી ગજદર, ખરેશદજી નવરોજજી વાડીઆ અને નશરવાનજી નવરોજજી વાડીઆ.

કાલાયા લેન્ડ એન્ડ મીલ કુંપની—સર જમશેદજી જીજીભાઈ બેરોનદ.

ધુલીઆ જીનીંગ એન્ડ પ્રેસિંગ કુંપની—નવરોજજી માણિકજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ.

ધન મીલસ—ખરેશદજી રતનમજી કામા.

ડાયમંડ મીલસ—હોમી વાડીઆની કુંપની, એજન્ટસ.

ધ્યાલીમ પળાની મીલસ—જમશેદજી અરેશદ વાડીઆ.

એમપ્રેસ ઓફ ઇન્ડિઆ કોટન મીલસ કુંપની (કલકત્તા)—ધનજીભાઈ બી. મેહતાની કુંપની, એજન્ટસ.

ફેર્ટ પ્રેસ કુંપની—શોરાબજી ફરાંમજી મદરાસવાલા.

ગ્રેલ્ડ મોહર મીલસ—મેહરજીભાઈ નશરવાનજી કુશ.

શોરાબજી ખરેશદજી શેઠ.

હોપ મીલસ—સર જાંઘળી કાવશજી જાંઘળી, હોરમજી ઇસતમજી ઉમરીગર.

ઇડીઅન કોટન કુંપની—શોરાબજી ઇસતમજી પત્રશતનજી અરેશદ વાડીઆ.

ખાનગાંમ કોટન પ્રેસિંગ કુંપની—શોરાબજી મંચરજી નીકલસન.

મુન મીલસ—પી. એ. હોરમારજીની કુંપની, એજન્ટસ.

પીઠ મહમદ મેન્ડ કુંપની—શાપુરજી બરજેરજી રખેનસર.

શોરાબ મેન્ડ કુંપની—નાદાભાઈ બરજેરજી, અરેશદજી પદમજી દુયાસ.

સધરન ઇન્ડિઆ સ્પીનિંગ એન્ડ વીવીંગ—એઈજી નશરવાનજી શેઠનાં, દાદાભાઈ મેદરવાનજી જીજીભાઈ શોરાબજી ખરેશદજી શેઠ.

સ્વદેશી મીલસ કુંપની—હોરમજી એઈજી બામજી.

ટેક્સટાઇલ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની—ઓ. બહમનજી દીનશાહ પીટીટ (પ્રમુખ), ખરેશદજી અને નશરવાનજી નવરોજજી વાડીઆ.

વીક્ટોરીયા મીલસ—સર દીનશાહજી માણિકજી પીટીટ (એકલા માલિક), ફરાંમજી ધનજીભાઈ શરાફ (સંકેટરી), દીનશાહ પીરોજશાહ શેઠનાં (મીલ મેનેજર).

બરટ ઇન્ડિઆ રોલર ફેબ્રિક મીલ—કાવશજી એઈજી પટેલ (માલિક).

મેપીઅર હોટલ કુંપની—બી. બહમનજી, અને દીનશાહ શોરાબજી નરીમાન.

પારસી બ્યાપારી પેહલીઆ—

આદરજી અચેરજીની કુંપની (અનાજ ખીવાં તથા રૂના વેપારી).

અરેશદજી શોરાબજી મુસ.

દી. એમ. ગ્રામની કુંપની,
દાદાભાઈ પાપુજી લાખ, શેરાળજી અને પીરોજીલાલ
દાદાભાઈ લાખ.

દામોદર, નશરવાંજીની કુંપની (નેન અને ભેસના
વેપારી).

દરુર અને દાવર.

ધનજીભાઈ બી. પીટીટની કુંપની (ડના વેપારી).

દીનશાહ દરુનજી એન્ડ બ્રધર્સ.

દેરાળજી સાપુરજીની કુંપની,

દરાંમજી અરેશ્વર દાવરની કુંપની,

અરેશ્વર દરાંમજી દાવર અને રસતમજી એન્ડજી
મેક્કા.

દરાંમજી ધાસવાલા સનસ (એકરો અને ત્રસરો
પાછી પુરે પાડનારા કંટ્રાક્ટરો).

એફ. આર. પાપાની કુંપની.

દેરામજી મંચેરજી એન્ડ સનસ (મસાલાના વેપારી).

એચ. એમ. મેહતાની કુંપની (ગીસ રેટોર ગ્રેડીંગ
કું ના એજન્ટ),

દેરામજી માણેજી મેહતા (મેનેજીંગ એજન્ટ).

જે. એફ. સી. મારકરની કુંપની.

જે. ઇ. મોદી (આઈ કોશીના વેપારી).

જે. નવરોજીની કુંપની.

જમશેદજી બ્રધર્સ,

જમશેદજી પાસનજી કાપડીઆ, મંચેરજી રસતમજી
કાપડીઆ.

ગાંધીજીર એચ. એચ. શરૂ (ક તથા કાસલાના
દલાલ, અને કેસી કમરશીયત પ્રનટેલીંગ્સ, વીકસી
કોલન એન્ડ પાન કંવેરેશનસ પ્રવાડી પ્રત્રોનાં માનેક).

કાશીનાથ કુવરજીની કુંપની (કાપડના વેપારી).

નશરવાંજી અરેશ્વર એસાનીઆ.

પોરતવાલાની કુંપની,

દાદાભાઈ ધનજીભાઈ પોરતવાલા, કેબશર પેશનજી
લાલા.

આર. એસ. એન. તજાલીની કુંપની.

રતનજી અને નશરવાંજી શેરાળજી તજાલી.

શેરાળજી દેરામજીની કુંપની (કાકડાના વેપારી).

તજાલીની કુંપની,

દીનશાહ અને નવરોજી શેરાળજી તજાલી, માણે-
જી પેશનજી તજાલી.

કરાંચીના પારસી બ્યાપારીઓ—

બાંધીજીર એચ. કોહારી.

પેશનજી બેદરાંમજી કોટવાલ.

રસતમજી (એચ. જે.) ની કુંપની,

એચ. જે. રસતમજી; રસતમજી, બેદરાંમજી, કાવ-
શજી, ધનજીભાઈ અને શેરાળજી એચ. જે.
રસતમજી.

શેરાળજી અને જમશેદજી ખાંન (કોશના વેપારી
અને ઝવેરી),

શેરાળજી અને જમશેદજી હોરમજી ખાંન.

તા. ૧ લી જાનેવારી.

આજ દીને નવાં વર્ષની ખુશાલીમાં આપણા ખેતા-
ઓમાં અમદાવાદના એકઠીકમુદીય એનજીનીયર શેઠ દરુનજી
કુવરજી તારાપોરવાલાને “ સી. આઈ. ઇ. ” નો તથા
કરાંચીનાં કેમીશરીએટ ખાતાંવાલા ત્રાસપોરટ એજન્ટ
શેઠ હોરમજી અરેશ્વરજી મામા (નાથલા) ને “ ખાંન-
આહેળ ” ના ખેતાળ નામદાર વાઇસરાયે આપ્યા હતા.

એજ મુજબ “ કમસરે હિંદ ” ના નવા ખેતાળના
રૂપાના સાંદ નીચલા પારસી પ્રદર્શકોને આપવામાં
આવ્યા હતાં :—

ખાંનઆહદુર અરેશ્વરજી હોરાળજી પટેલ, કુચેટવાલા.
શેઠ રસતમજી દરુનજી વાજા, આકાશના કમુદી
કમીશનર.”

અમદાવાદમાં ખાંનઆહદુર નવરોજી પેશનજી
વજાલ, સી. આઈ. ઇ. એ જધાવેલી આખના દરદીઓના
“ નવરોજી આપથેલયીક હારપીટલ ” આજ દીનથી
ખાંચી મુકામાં આવી હતી. તેના તખીજ તરીકે ડાકટર
બેદરાંમજી હોરમજી નાણાંવતીને તેમજા હતા.

ખાંનઆહદુર કરસાસપજી રસતમજી દાદાઆનજીએ
વડોદરાના સેટલમેન્ટ કમીશનર તરીકે બળવેલી કીમતી
સેવાની પીઝાન તરીકે, વડોદરાના “ સરવે હોલ ” માં
તેવજીની એક સુંદર તસવીર, તેવજીના મીત્રા વજેરેના
એક મોટા મેળાવડા સનમુખ વડોદરાના હાલના સેટલમેન્ટ
કમીશનર રાવજીઆદુર ઇ. આર. નીલાલકરે ખુલ્લી મેલી
હતી.”

૧ એવજીને એ ખેતાળ મલવાની ખુશાલીમાં કરાંચીના
પારસીઓએ એક “ ઇવર્ડીય પારસી ” ત્યાંનાં લખખાનામાં
તા. ૨૦ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧ ને દીને આપી હતી. તથા
૨. ૨૫૦ નો રૂપાનો લી-સેટ એટ આપ્યો હતો.
૩ ટાઇમસ એફ ઇડીઆ, તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૧.
૪ ટાઇમસ એફ ઇડીઆ, તા. ૨ જાનેવારી ૧૯૦૧.
૫ જાનેવારી, તા. ૩ જાનેવારી ૧૯૦૧.

રોજ ૧૬ માહ ૪ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્ક્યી.

મરણ—નાનાભાઈ ધનજીભાઈ બનાઈ—ઉમર વર્ષ ૫૬. મરહુમ શેઠ ધનજીભાઈ ઉકરજી બનાઈના વડા દીકરા. એવજી ચાર દાહકાઓ સુધી પ્રથમ શેઠ મેહરવાંનજી કરામજી પાંડે અને તે બાદ સર દીનશાહજી પીટીટની માણેકજી પીટીટ મીલમાં એસીસ્ટન્ટ મેનેજર હતા અને સર દીનશાહજીના તથા તેમની મીલીના મેનેજર શેઠ નવરોજજી નશરવાનજી વારીયા સી. આઈ. ઇ. નો સંપુરણ તીથાસ ખેતી લીધો હતો. એવજી એક કરેલ વિચારના પોતાની કામ માટે દાજ ધરાવનારા હોવાથી કામમાં ભગાં માટે અતી ઉલટ લઇ ઉપયોગી થઇ પડ્યા હતા. પાસરીઓને લગતાં લણીકાં ખાતાઓમાં એવજી ટૂંટી હતો. મુંબઈના જરથોસ્તીઓનાં મરણ વખતના અરસપરસના કાલનાં ફાંટી સ્થાપના એવજીનીજ આગેવાનીથી થઇ હતી અને તેનાં છેવટ સુધી અધીકારી હતા. જરથોસ્તી રવાનોને અવલમંજલ પહોંચાડવાનાં ફાંટી નસેસાહાર ખાંધીઆઓ ઉપર દેખરેખ રાખનારી કમીટીના એવજી એક ઉપયોગી સલાહક હતા. અને પોતાના વડાનાં આનાં સ્થાપેલી કાટની બનાઈની દરેમેહરના કેળવો જે નબળી સ્થીતીપર ઉતરી પડ્યો હતો, તેને અતી ખંત અને મેહનતથી ખીસતી હાલતમાં મેલી આપ્યો હતો. અને એ દરેમેહર હસ્તક બાજ રોજગાર તથા મુકતાદનાં ફાંટા સ્થાપ્યાં હતાં.

તા. ૬ મી જાનેવારી.

રોજ ૨૭ માહ ૪ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્ક્યી.

ઉદનાથ મધે શેઠ દીનશાહજી દેરાબજી નીઆએ પોતાના મેટા મરહુમ શેઠ ફરહુતજીની નજીઅતે જરથોસ્તીઓના ઉતારા તથા સર અવસરના વપડાએ માટે એક ધમશાખા બંધાવી આજ દીને તેનું જરથાન કરી ખાંડસી મુકી હતી.

૧ શેઠા રતનજી. ફરજીજી, શેરાબજી, હેરાબજી અને હેરામજી નાહનાબાઈ બનાઈના બાવા.

૨ અમે જમશેદ, તા. ૧૧ મી જાનેવારી ૧૯૦૧.

આ મકાન ઉપર નીચેથી તળી મારેલી છે :

“ફરહુતબાઈ”

“આ મકાન શેઠ દીનશાહ દેરાબજી મીસાતરીએ પોતાના મરહુમ મેટા શેઠ ફરહુતજી દીનશાહ મીસાતરીએ એવજી રોજ આશાન માહા અરદીમિહસ્ત શને ૧૨૬૧ ઇઅબદેઅરદીને દીને હક થયા તેના પુત્રને માટે બંધાવી કુલે જરથોસ્તી આશામના વપરાસ શાજ આજ દીને ઇંછ તરસ્તીઓને સુકાઈને સીધું છે. રોજ આશામાન : માહા દેશેતાર તીર યજ્ઞવલ્ક્યી ૧૨૭૦ ઇઅદેઅરદી. તા. ૬ મી જાનેવારી સને ૧૯૦૧ ઇઅબી.”

તા. ૧૭ મી જાનેવારી.

મુંબઈમાં ફરવા આવેલા ઇજાહાના એક ઉમરાવ અરબ ઓફ જરસી અને તેની બાનુનાં માનમાં સર મહાગીર કાવજી રેડીમની નાઇટ અને તેમનાં બાનુ આજ સાંજનાં પોતાના “રેડીમની હાઉસ” વાજ બંગલામાં એક આફ્ટરનૂન પાર્ટીનો મેલાવડો કર્યો હતો.

તા. ૧૮ મી જાનેવારી.

રોજ ૬ માહ ૫ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્ક્યી.

મરણ—અરશીદજી દેરાબજી ગાંધી—ઉમર વર્ષ ૬૬. એવજી મેસરસ ઈ. ડી. સાહુન કંપનીની માલેકાની એલેકઝાન્ડર મીલ તથા ઈ. ડી. સાહુન મીલના મેનેજરનાં માનભરપો આપો ઘણી કાવકાન સાથે ૨૦ વરસ ઉપરની મુદત સુધી બોગવી સને ૧૮૬૬ ના મે મહીનામાં એ આજ ઉપરથી ફારેગ થયા હતા, જે વેળાએ એવજીને માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૧૮ મી જાનેવારી.

શેઠ નશરવાંનજી કરામજી ભંડારા નંઆ દખલ હેદના બાદ ખાતે બારીરટરના ધંધો ચલાવતા હતા તેઓપર ત્યાંના એક જમીનદાર રાજા જાનગીર પાસે ગેરકાયદે નાણાંની મોટી રકમ કલ્યાવવાનું તથા સરદાર અલીખાંન સાથની મોસાકાન દરમ્યાં ધંધાને લગતી ગેરવાંતજીક ચલાવવાનું તોહમત મેલી તેનું નામ બારીરટરની રીપમાંથી શા માટે કાઢી નાખવામાં નહિ આવે, અથવા કારટને યોગ્ય લાગે તેવો બીજો હોકમ તેની સામે કાંએ પસા કરવામાં નહિ આવે, તેનું કારણ બતાવવાને સરકારી એડવોકેટ જનરલે લાખ કારટમાંથી હોકમનામું મેલવ્યું હતું, તેને લગતી સુનવણી વડા જડજી સર લારેનસ જનકાનસ, મી. જસરીસ બહદુર તૈયબજી અને મી. જસરીસ રસલની બનેલી પ્રજાએ દબજીર મઇ તા. ૧૫ મી જાનેવારીએ નીકરી હતી. જ્યાં અંધી દબજીર સાંભળી લાખ કારટે આજ દીને મુકાદો આપ્યો કે આ કારટનો ત્રાઇ પછી ધારાનો હીમાયની શીઇ લેવાને બદલે પરીણામ ઉપર રકા મેતો અથવા જે મલે તે ઉપર ચોક્કસ બાજ

૩ અમે જમશેદ, તા. ૧૬ મી જાનેવારી ૧૯૦૧.

એજ મુજબ જાનરેબજી બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ પછી એક આફ્ટરનૂન પાર્ટીનો નાહનો મેલાવડો પોતાના “શાટી પીટીટ” વાજા બંગલામાં આગળે દીવરો કીધો હતો. ૪ શેઠ હેરાબાઈ અરશીદજી ગાંધી (જીનાબહતા માહ જડજી) ના બાવા.

રાખે તો તે કામ થયું નાપસંદ કરવા એમ કોર્ટ ગણે છે, અને તે ઉપરથી મી. નક્ષત્રાનંદજી નામ બારિસ્ટરશાની રીપબ્લીકાઈ કાલ્ડી નાખ્યું હતું, પણ પાંચ વર્ષની મુદત પછી એ તેવજી બારિસ્ટરને લાવકના ગુણે ધરાવવાનું પુરવાર કરવાને કહિતવાન થાય તો એ મુદત પછી બારિસ્ટર તરીકે કામ કરવાને અરજ કરવાની તેવજીને મુદત છે.

તા. ૨૨ મી જાન્યુઆરી.

નામદાર માહરાણી વીક્ટોરીયાનું (૮૨) વર્ષની ઉમરે (૪૪) વર્ષ રાજ કરવા બાદ આજે મરણ તીવ્રતાથી એ નામદારની સર્વે પ્રભુઓએ બારે દલગીરી બતાવી હતી જે મધે પારસી કેમિ પછી મોટા બાગ લીધા હતા.

૧ દાહમસ એક ઇંગ્લીશ, તા. ૧૮ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૧.

૨ શાહજાદાની પારસી અંતુમન મી. કુવરજી કોચાળનાં પ્રમુખપણા હેઠલ મઠી તા. ૨૩ મી જાન્યુઆરીએ દલગીરી બતાવી હતી તથા તેજવાનું એક ઉપદેશન પોલીસીકલ એજન્ટ આપલ તે માટે ગયું હતું.

રાજપીઠીની અંતુમન તા. ૨૬ મી જાન્યુઆરીએ પાતાના પ્રમુખ મી. એન. જે. લમાસપજી બોવાની મારફતે વાઇસ રાયપર તાર રથેલા હતો. એજ દીને અકલેસરની અંતુમન ત્યાંની દરેમહરમાં મી. બનનસાદ લમાસપજીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ બની મઠી નામદાર ગવરનરની મારફતે તારને સંદેશો માફસવા હેડ્યું હતું. રોસાપુરના જી. ની એક સભા કામા લાકમાં ફરામજી નાનાભાઈ બાઇસનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી રાજકુટુંબપર દીલાસાપત્ર મોકલવાનો ડેડાવ થયા હતા. ગાંધારાના પારસીઓની એક સભા મી. બેદરામસાદ મનચેર સાદ આરસલના બંગલામાં મી. કાવરાજ ફરદોજી રાકાનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી દીલાસાનો તાર માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા. દેવલાલીના પારસી રેલવાસીઓએ મી. આંજીકજી ડાશાબાઈનાં દાહમમાં બેથા મઠી નામદાર વાઇસરાય જેમ દલગીરીનો તાર માફસવા હતા. આકાસા મધે પા. અંતુમનની સભા ૬૦ પેરોતલજી જમરાદળનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ બરાઈ, જે બળામે દીલસોહતનો સંદેશો માફસવાનું હેડ્યું હતું. અઢીચની ૭૦ આંતુમન સભા તા. ૨૬ મીએ જમરાદ બાગમાં ૬૦ બનજીસાદ મેરવાનળનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી હતી, જે બળામે કલેક્ટરની મારફતે દીલસોહતનો પેગામ માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા. રંજુનની પારસી કામ તરફથી તારનો સંદેશો વાઇસરાયપર માફસવા હતા. મુળબના વેલાતી તથા દેશી દાહના બ્યાપારીઓ તરફથી દીલાસાનો તાર સરકારના પોલીસીકલ કલેક્ટરની મારફતે ડી. સી. ઉમરીચની પેદહી તરફથી માફસવા હતા. મુંબઈ મધે તા. ૨૧ મી જાન્યુઆરીએ સાંજના ટાઇન હોલની સીદહી ઉપર એક ભારીક સનમુખ રોડીક મી. મેકડોનલ્ડે હેડેશી વાંચ્યા હતા. સીકંદરાબાદની અંતુમન એક સભા તા. ૨૭ મી જાન્યુઆરીએ પોલીસબાઇ લાકમાં ફરતુર પુરોહીજી બેદરામજીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી

તા. ૨૪ મી જાન્યુઆરી.

સર દીનસાદ આંજીકજી પીટી બારોન્ટે હુબાઈ મધે મકક ખાતે ત્યાંની કોલન મારફતમાં ૨, ૧૫૦૦) ને ખરમે એક કુચે મુનીસીપાલીટીને બધાવી આપ્યા હતા, તથા ત્યાં આવતાં માલનાં ગાડાં તથા વહેવારની સમગ્ર ખાતર પોતાની માલિકાની ૫૦૦૦) વાર જમીન મુકત આપવાથી તેનું નામ "સર દીનસાદ પીટી રોડ" કરી રાખ્યું હતું.

તા. ૨૪ મી જાન્યુઆરી.

રોજ ૧૨ માહ ૫ (શી.) ૧૨૭૦ વળદજીરો.

મરણ—આંજીકજી રતનજી રીપોરટર—ઉમર વર્ષ ૬૨) એવજી પેદલા અત્રેના તે વખતના સરકારી સોલી-સીટરની આઈસમાં કસારકની નોકરીએ રહ્યા, અને પછી "બોમ્બે એજન્ટ" પત્રના રીપોરટર થયા, જે દરમ્યાન "સમાચાર દરપણ" નામનાં ગુજરાતી પત્રનાં અધીપતી પણ હતા. પછી ૧૮૯૬ માં ગોંડલના સર ન્યાયાધીશ નેમાઈ ૧૮૯૮ માં રીટાવર થયા હતા. ગોંડલમાં એમણે સારી લોકપ્રીયતા મેલવી હતી.

તા. ૩૦ મી જાન્યુઆરી.

રોજ ૧૮ માહ ૫ (શી.) ૧૨૭૦ વળદજીરો.

મરણ—ફરામજી શોરાબજી ઉનવાલા—ઉમર વર્ષ ૭૨) એવજી પોતાની જોડકરના વયે પોતાના બાપ

હતી, ન્યાં હેદરાબાદના રેસીડન્ટની મારફતે તારને સંદેશો માફસવા હેડ્યું હતું. અજમેરના પારસીઓની એક સભા ત્યાંની દરેમહરમાં એજ દીને મઠી હતી, ન્યાં રજુતાના ખાતેના ગવરનર જનરલના એજન્ટ મારફતે પાદસાહી કુટુંબ ઉપર દીલાસાપત્ર માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા. ઈંગ્લેન્ડની અંતુમન તરફથી પણ હોરમજી આંજીકજી લખમરામે દીલાસાનો પેગામ રજુતાના ખાતેના એજન્ટની મારફતે માફસવા હતા. ઉદવાડાની જી. અંતુમનની સભા ત્યાંની સર દીનસાદજીવાઈ દરેમહરમાં ૬૦ પુરોહીજીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી દીલાસાનો પેગામ માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા. ઉમરાવતીના જી. ની એક સભા તા. ૨૮ મી જાન્યુઆરીએ મઠી હતી, જેમાં બીરાના કમીશનરની મારફતે દલગીરીનો સંદેશો વાઇસરાયપર માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા. પુણાના પારસીઓ એક મોટી સભા તા. ૩૦ મીએ ન. મા. પીટી હોલમાં સરકાર ખાં. બા. હોરાબજી પદમજીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મઠી હતી, તે વેલામે તેવજી તથા ૬૦ હોરાબજીએ લાખજી-બર્ષા બાપજી કર્યા બાદ દીલાસાપત્ર માફસવાનો ડેડાવ થયા હતા.

૩ બધે જમરાદ, તા. ૬ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

૪ રોડી મનચેરસાદ, અલ્હેસાર (સોલીસીટર), હેરામજી, તથા ખરોહજી ફરામજી ઉનવાલાના બાપ.

શોરાબજી તથા કાકા દાજીભાઈ મનચેરજી ઉનવાલાની મીન સાથની વેપારી પેહડીપર અનુભવ લાઈ, મોમ્બટરી ઓફીસમાં મદદનીશ રહ્યા, જ્યાંથી જ્યારે વાંચકામ ખાતાની ઓફીસમાં હોસાળી ખાતામાં ૨૫) વર્ષ નોકરી કરી એમ પેનશનપર રીટાયર થયા હતા.

અરજી—હીરજીભાઈ નયુભાઈ—એવણ ઉદવાડાના અણીતા મેહદીન રઘીશ, અને ત્યાંની અંજુમનની કમીટીના એક સભાસદ હતા. ઉદવાડાના પાક ધરંનશાહ આતશ-મેહરંમના દરવાજાના મુકદ્દમા વખતે અંજુમન નરકથી સુરતની બદાહતમાં સાક્ષી આપવાને આદર પડ્યાથી ત્યાંની અધીરનાં અંજુમનમાં વણા માનીતા હતા.

તા. ૩૧ મી જાનવારી.

રોજ ૧૬ માહ ૫ (શૈ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી.

અરજી—આવાંબાઈ કાવરાજી મેજનજી આલખલેસ— ઉમર ૫૪) ૮૪) એવણ શેઠ એદલજી ફરંમજી આલખલેસનાં વડાં દીકરી હતાં. એવણનાં એક પુરાં દીકરી જેવણ શેઠ અરદેશર નસરાંનજી મોદીનાં પેલ્લાં ધણીઆની હતાં, તેવણ જ્યાન વધે મુજબ પછી, એવણે પોતાના રકતપીતથી દુ:ખી પત્ની સાથે સખાવત અને કામને લગતાં ધરમ-ખાતાઓને મદદ કરવાપર ધ્યાન રોક્યું હતું. એવણે બેસાંનમાં ધરમશાલા, મુબંદમાં નવાં આતશમેદરંમ હસ્તક એક ધર, તપરીમાં નવી સડક, તથા મુબંદમાં ગરીબ જરથોસ્તીઓનાં રેહાંણ ફંડ હસ્તક સખાવતી ધોરણપર એક ચાલી વગેરે બંધાવી આપ્યાં હતાં.

તા. ૩૧ મી જાનવારી.

શોલાપુર મધે ત્યાંનાં હોખમાંની સમી સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ આરોનેટે પોતાના દીકરા મરદમ શેઠ ફરંમજીનાં પુત્રને માટે રૂ. ૩૦૦૦) ને અરથે બંધાવેલી સમગ્રી આજ દીને પરકાવી હતી. જરથાની કિઆ પુણ્યાં-વાસા નામમે દસ્તુર કેકાબાદ આદરબાદે કીધા બાદ અંજુમન તરફથી તેમને તથા એ સગડીનું કામ સરંજમ ઉતારવા માટે શેઠ આદરજી કાવરાજી નગરવાસા અને કંચાકેટર એ. ૦ કેકાબાદ પુરશેદજી મોદીને શેઆલી હોરાવામાં આવી હતી, તથા સર દીનશાહજીપર માનપત્ર મોકલેલી બાપુ હતું.

તા. ૨૭ ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૨૧ માહ ૫ (શૈ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી.

નામદાર માહરંજી શૈહનશાહ બાનુ વિકટોરીયાની શાસને સેવટની આરામગાહે પોહવાડવાની કિઆ આજ દીને સાંજનાં કરવામાં આવી હતી. તે વખતે મુબંદ મધે પારસી પંચાનાનાં ટ્રસ્ટી સાહેબોનાં આમંત્રણથી અમલ-બલેસ બાગમાં જરથોસ્તી બાનુઓ અને મહરંશોનાં એક

આ સગડીપર નીચે મુજબ તખ્તી મારેલી છે :—

“ શ્રી પાક દાદાર હોરમજદની મદદ હોએ.

“ આએ સગડી મેહરંમનશીન શેઠ ફરંમજી દીનશાહ “ પીટીટનાં પુત્રને સારં મરદમના પીતાજી સર દીનશાહ “ માણેકજી પીટીટ મેરોનેટે બંધાવી શ્રી શોલાપુરની પારસી “ અનજુમનને સંપુરદ કીધી.

“ એ સગડીને નીબાવ સોલાપુરની અનજુમન બંદોકાલ “ સુધી કરેલા. એ સગડી પાછલ કુલે ખરચ રૂ. ૩૦૦૦) ને “ થયોછે. રોજ ૧૬ મેા ફેબ્રુઆરી માહ ૧ હો ફેબ્રુઆરી “ સેહેનશાહી સને ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી તા. ૩૭ અક્ટોબર “ સને ૧૬૦૦ ઈસવી ને વાર મુબં.

“ એ સગડીને પલાન કરનાર તથા બંધનાર મી. ૦ કેકાબાદ પુરશેદજી મોદી કરાકેટર.”

તખ્તીમાં જણાવેલે રીપરે સગડી ન હબતાં ચાર માસ રહીને હબવી છે.

• ૨ એ સદેશો નીચે મુજબ હતા :—

Emperor, Edw. rd VII. :—“ The Parsee community of Bombay assembled in their public prayer meeting box to submit their respectful condolence and dutiful sympathy to his Imperial Majesty Edward VII. and the Royal family on the irreplaceable loss sustained by the demise of their late sovereign.”

એજ દીને સાંજનાં છ કલાકે શેઠ બ. ર. કામાએ મજબામી મરદમ શેઠ ક. ન. પટેલવાલી દરેમેહરમાં એક મીજલસભરી નેક બાનુઓનાં ફોહરોની માદ ફર-વરદીન ચરતમાંથી કરી હતી. થાંજી મધે પારસીઓએ ત્યાંની દરેમેહરમાં સાંજનાં ૪૫ કલાકે ભેગા મઠી દગ નસાર વાંનજીનાં પ્રમુખજી તથા બાં બાં હોરાબજ પદમજીની ભગી માં બાં બાં બહમનજી પટેલે એક ગંબીર ભાષણ કરી કેલે-કટરની મારફતે દલગીરી પત્ર મોકલવાની દરખાસ્ત કીધી. જેને બાં બાં ૮૦ મુસે ટેકા આપ્યા હતા. પુણાં મધે પાલુ દગ પ્રમુખજી તથા બાં બાં હોરાબજ પદમજીની ભગી શક્તીનાં નોવરોથી સર્વે ૪૦ એ ભવાંની જેતના ધી ન. મા. પીટીટ હાલમાં ભેગા મઠી બંધવી કીધી હતી. દગ હોરાજે ગંબીર અવાજે ગાયા ૪૧-૨ પદી જઈ તેના તરજુમેા કરી એક વાંચેજ સાંભલાવી હતી. એ પછી દસ્તુરજીએ બુલંદ અવાજે “ બશનેપર અદ્દર મજદાઓથી ” “ સતુમ ” ની બંદગી શરૂ કરી ફરથોસ્તીને ૩૦ મેા કરદો સાથે પદી રીપીયવનની આફરીનમાંથી “ દમાબ્યાર ફોહરે જરથોસ્તર સંધીતમાં બાંદ ” થી અથ જમીઆદ થયા આફરીનામી સુધી પદી પછી

મેટા મેલાવડા થયા હતાં. મરદો સખળા સહૈદ ઝલ્લીપર અને બાનુએ કાઠી સાડીના પોશાખમાં કાજર થયાં હતાં. સાંજનાં ૪૫ કલાકે આતશનાં પાતરાં સનમુખ સર્વેએ નીચાએક કીધા પાદ સમસુલ એકલા દરતુર દારાખજ પેશતનજ સંજાણુએ માથાના પવિત્ર કલામાંથી ઉપજવી કાઢેલી એક ખાસ બંધડી પડી તથા એક વાએજ

અજાની બંદગી બાંધે ખુલ્લે અવાજે વાંધી સંભળાવી હતી. આજનમર મધે ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જરતોસ્તીઆએ કાંઠ બરતેરજ બેદરામજની આંગેવાંની હેલ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. કાનોઠી મધે ત્યાંની મરદમ કા. ડી. એડનવાલાની દરેમદરમાં સર્વે જો એ મઝી દો દારાખ હોરમજનાં પ્રમુખપણું હેલ બંદગી કરી હતી, જેની સેવટ તેમણે તથા ખાં બાં ૦ કા. મરજબાંને બાબાણા કરી નામદાર અવરજની આજેતે જમાવરીનો સંધેશો માલકબાંને નામદાર મધે ત્યાંની એ. આ. મુલાવાંથી દરેમદરમાં સર્વે જો ભેગાં થઇ બંદગી કીધી હતી, જે પછી ત્યાંના પંથકો એં એલજી કાવરાજ કાંચાએ સમયને અનુસરતા બોલોમાં વાએજ કીધી હતી. ઉજ્જવારાના જો એ પછુ દરતુર ખુર શેદજ મીનાંબેદરાજનાં પ્રમુખપણું હેલ ત્યાંની સર ડી. આ. કીધીવારી દરેમદરમાં ભેગા થઇ બંદગી કીધી હતી, જેની સેવટ દરતુરજ એં માદરાંબીના આતમને શાંતી વાંદી હતી. અમીરીતસરના જો આએ પછુ શેડ કુકીરજ એલજી અર-થાના બગલામાં એકડાં મઝી બંદગી કર્યે પછુ ત્યાંના ઉપુકી કમીસારની મારફતે નામદાર વાઇસરાયપર દીલાસાનો પેગાંફ માલકબાં હતાં. નવસારીની બાંએ જશને રૂએ બેદરાંમની મઝી તરફથી માદરાંબીજનાં રહી સાંતી માટે બંદગી કરવામાં આવી હતી, તથા પ્રમુખ મનચેરજ બરતેરજ દેસાઇને નામે મુબીન સરકાર મારફતે તારનો દીલાસાનાં સંધેશો માલક-વામાં આવ્યા હતાં. સાંજનાં જમરોદ બાગમાં શેડ કુરાંમજ મનચેરજ ખુમલાની આંગેવાંની હેલ સર્વે જો એ મઝી બંદગી કીધી હતી, તથા એં બેદરાંવનજ હોરમજ કઠી-આએ ફરવરીન અરતમાંથી કંઠલાક ફરકાએ કાંધી બતાવી હોઆ સુલરી હતી, અને ફરવરીમાં જેમ જુદાં જુદાં ફેરોદરની આરાધના કરવામાં આવી હ તેમ મહારાણીને માટે પછુ થાય તેા મોદ ત્યાંની એમ કઠી દરતુરજ દારાખજ માલકબાંરજને નામે નામદાર વાઇસરાયપર તારનો સંધેશો રવાના કરવાની દર-ખાસ જી હતી. આકોલા મધે પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો ઉપુકી કમીસાર એં રસતમજ ફરુજીજની આંગે-વાંની હેલ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. ડુબી મધે શેડ બરતેરજ માલકજ પટેલનાં મકાનમાં ત્યાંના તથા ગદકના સર્વે જો એ મઝી બંદગી કરી ચુંબધના અવરજની મારફતે વેલાત તારને સંધેશો રવાના કીધા હતાં. રુજી મધે પછુ ત્યાંનાં શેડતરાશી આં ૦ બેં ૦ માં સર્વે જો એ સરકાર એલજી મેહીની આંગેવાંની હેલ મઝી દો રસતમજ જમરોદજના પ્રમુખપણું તલે બંદગી કરી હતી તથા નામદાર અવરજની મારફતે મોદીજને નામે તારને સંધેશો માલકબાંને ટેવાય થયા હતાં. કમીસારીની દરેમદરમાં પછુ સર્વે જો એ મઝી બંદગી કરી હતી, તથા દરતુરજ દારાશાહ રસતમજ સંભળાને નામે શાણુના કોલેકરીની મારફતે દીલા-

કરી સંભળાવી હતી. જે પછી પારસી પંચાતના શેકેટરી શમસુલ એકલા એં જીવજી જમરોદજ મેદી, બી. એ. એ પારસી કાંમ તરફથી નવા શાહનશાહ ૭ મા એડરડ ઉપર મેલકબાંને દલગીરીને તારનો સંધેશો વાંધી સંભળાવેા હતા, જે બીર ચુપકાદી સાથે ખાલસ રાખી મીજલસ અપારત થઈ હતી

સાને તાર માલકબાં હતાં. વજીસાદ મધે પછુ સર્વે જો ત્યાંની મરદમ શેડ મોઠાબાઇ સાપુરજવાલી દરેમદરમાં ભેગા મઝી બંદગી કરી હતી. મેહશર મધના સર્વે જો પછુ ત્યાંના કાકર મેહરાંમશાહ મનચેરશાહ મારશાના બં-ગલામાં ભેગા મઝી બંદગી કરી હતી. ઇમતુર મધે પછુ સર્વે જો ત્યાંની દરેમદરમાં ભેગા થઇ બંદગી કીધી હતી, તથા શેડ દારાખશાહ સાપુરજીએ એક બાબાજુ કરી નવા શેડનશાહને નામની તરફેરતી પડાવી હતી. કાજર રહેલી બાનુઆમાંથી એક બાઇ બાબુબાઇ હોરમજીએ અવરજનાથી માદરાંબીજનાં ફેરોદરને યાદ કરવાના કલાં બહુખા હતા. સીકેદરાખાદ મધે પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં દો ખુરોદજ બેદરાંમજની આંગેવાંની હેલ સર્વે જો એ મઝી દરતુરજની સુચના મુજબ સરોશ કાદોપતની બંદગી કરી હતી તથા દરતુરજને મરદમ માદરાંબીજના ગુલોની સ્તુતી યાદ હતી. તારાપોરના જો એ પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. ઉરના જો આએ પછુ શેડ અરેસર પેશતનજ બાંબીના આંગેવાંની હેલ ત્યાંની પારસી રુકમનાં ભેગા મઝી પછી દરીયે કાંચાએ જઇ બંદગી કીધી હતી. ઇરેના જો પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં ભેગા મઝી બંદગી કરી હતી, જે પછી માંબેદ મનચેરશાહ પ્રસંધને અનુસરની ફારસી મેતો વાંધી સંભળાવી હતી. હેદરાખાદમાં આંગેનાં નાનદેર બાગમાં જો એ એકડા મઝી આજરન પેદમાં શેડ બરતેરજ વીકાજની અવસજની બજા આગલ બંદગી કીધી હતી. વડવાં ખાતે પછુ ત્યાંના ઉપુકી આસીસ્ટ-પાલીકલ એજંટ મીં હોરમજી જમરોદજ આંતીયાના બગલામાં સર્વે જો એ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. મેલગાંમ મધે પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો એ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. બોસાવલ મધે પછુ ત્યાંની અંબુમના વાઈસ પ્રેસીડંટ શેડ કાવરાજ જમરોદજ અમરોલીવાલાની આંગેવાંની હેલ ત્યાંના સર્વે જો એ બંદગી કીધી હતી. કાકોર મધે ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો એ શેડ નસરખાંજ એલજી બંદગીની આંગેવાંની હેલ ભેગા મઝી સાંને બંદગી કીધી હતી. નીમમ મધે ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો એ બંદગી કીધી હતી તથા વાઇસરાયપર તાર મેલકબાં હતાં. અમદાવાદ મધે પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો એ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. કાકોર મધે પછુ શેડ મેહ-રામજ ડોરાબાઇ બાસલાનાં પ્રમુખપણું હેલ ત્યાંના વગા-ખાંનાં બંદગી કીધી હતી. કરોમી મધે પછુ ત્યાંની કાંપની દરેમદરમાં જો એ શેડ પેશતનજ બેદરાંમજ કોઠવાલાની આંગેવાંની હેલ ભેગા મઝી બંદગી કીધી હતી. જેની સેવટ એં માલકજ નસરખાંજ પાલાએ વાએજ કરી હતી. અમદાવાદ મધે પછુ ત્યાંની દરેમદરમાં સર્વે જો એ ભેગા મઝી બંદગી કરી હતી. જેની સેવટ ખાં ૦ બાં ૦ બંધીર પેશતનજ વજીલ મરદમ માદરાંબીજની સ્તુતી પદતા બોલોમાં કરી હતી. શેઠાકુરના કાંમ કાલમાં સર્વે જો એ ભેગા મઝી દો કોબાદ આરખાદ પુણ્યાલાની આંગેવાંની હેલ બંદગી કરી હતી. જેની સેવટ દરતુરજને વાએજ કરી હતી. અમે જમરોદ, તાં ૪ થી ફેવરની રજો.

તા ૪ થી ફેબ્રુઆરી.

નામદાર માહરાણી વિકટોરીઆનાં મરણથી આ દેશના લોકોને ઉપજેલી દુઃખગીરી બહાર કરવા તથા એ નામદારની યાદગારી કામમે રાખવાના હેતુએ કરવાને મુંબઈના રેહવાસીઓની એક બહેર સભા શેરીફ મી ૦ જેમસ મેકડોનલ્ડ બેગ ગયાનાં પુશકલ શહીદોનાં એક રેકવીજનની ફેડે ટાઉનહાલમાં યોજાવામાં આવી હતી. સર જમશેદજી જીજીભાઈ આરોનેટની દરખાસ્ત ઉપરથી પ્રમુખસ્થાન નામદાર ગવર્નર લૉડ નાથકેટને આપવામાં આવ્યું હતું. તે નામદારે એક ઘટતું ભાષણ કર્યા બાદ નામદાર મીજ-જસડીસની દરખાસ્ત ઉપરથી હેડા થયો કે “ મુંબઈના શેહેરીઓની ખેત્રી બહેર સભાએ પોતાનાં મરહુમ વહાલાં રાજકરનાં મહારાણીજી વિકટોરિયા તે હીદુસ્તાનનાં શેહેનશાહપાનુનાં મરણની ખબર ખરાં અંતઃકરણી દુઃખગીરી અને મોટી ગમગીની સાથે સંભળી છે, અને એ ખેદકારક બનાવ માટે નામદાર રાજ એડવર્ડ સાતમા તે હીદુસ્તાનના શેહેનશાહને તથા બાદશાહી કુટુંબને સજા માનપુરવક દીધાસે દે છે.

“ નામદાર રાજ ઉપર મોકલવા ધારેયું દીધાસાખ બહાલ રાખયું, અને આ સજા તરફથી સરનશીન તે ઉપર પોતાની સહી કરવી.”

એ બાદ મુંબઈના લૉડ બીજેપે દરખાસ્ત કરી અને તેને હાનરેબલ બરફીન નૈયબજી તથા હાનરેબલ બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ ટેકા આપવાથી મરહુમ માહરાણીની યાદગારી લાયક રીતે ગવવવાના હેતુથી સજા વગરના લોકો તરફથી ઉચરાણું બેનું કરવા એક મોટી કમીટી તથા ૨ ઉમેજ, ૧ યાહુધી, ૨ હિંદુ, ૨ મુસલમાન, અને ૨ પારસી (શેકા મહંમીદી બહમનજી પીટીટ અને દીનશાહ એડવલજ વાજા) સહી ૯ સેક્ટરીઓ નેમવાનાં હેડા થયો હતો. એ બાદ શેરીફો તથા નામદાર પ્રમુખનો ઉપકાર માની સજા બરખાસ્ત થઈ હતી.

૧ ટાઇમ્સ બ્રૉક ઇંગ્લીશ, તા ૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧.

એ કુટુંબનાં નીચેથી મુખ્ય રકમ પારસીઓની હતી :— ૩૫૦૦૦ સર દીનશાહ માણેજી પીટીટ; ૩૩૦૦૦ રોડ જમશેદજી નસરવાનજી તાલા, અને એવલેજ ૩૨૦૦૦ કલકત્તાના કુટુંબ; ૩૧૦૦૦. સર જમશેદજી જીજીભાઈ, મી ૦ બહમનજી દીનશાહ પીટીટ, રોડ ધનજીભાઈ બહમનજી મીજી; ૩૦૦૦ મી ૦ પીરજીશાહ મેહરવાનજી મેહતા, મી. આઈ. ઇ; ૩૫૦૦ રોડો દોરાબજી જમશેદજી તાલા, રતનજી જમશેદજી તાલા, તથા જાહંગીર, ધનજીભાઈ અને પીરજીશાહ બહમનજી પીટીટ, મેહરવાનજી અને દોરાબજી મેહરજી કામા પગે, ૩૩૦૦ સર જમશેદજી જીજીભાઈએ કલકત્તાનાં કુટુંબ માટે

તા ૮ મી ફેબ્રુઆરી.

સર દીનશાહજી માણેજી પીટીટ આરોનેટ પોતાની કોનટ રોડ ઉપરની આસરે ૩૧૦૦૦ ચોરસવાર જમીન કે જેની પડોશમાં તે વેળાએ મરાઠા હારપીટલ ઉભી કરેલી હતી, તે બધુક માટેની ઉડતા રોજોને લગતી એક હારપીટલ બાંધવા માટે ૩૨૫૦૦૦ ની રકમ સાથે તેનું નામ “ સર દીનશાહ પીટીટ એપીટીમીક હારપીટલ ” કરી રાખવાની યરતે આપવા માંગી હતી.

તા ૧૦ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૨૯ માં ૫ (શે ૧) ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી. મજબુ—નશરવાનજી પેશનજી કુમાજી, બરખવાજા—ઉમર વાઈ ૪૫ બરખવાજા શેક પેશનજી કુમાજીનાં સાતમાં દીકરા. એવલેજનો કુટુંબી વેપાર જે ગુજરાત અને મુંબઈજ નહીં પણ મધરાજથી કોચીન અને મધ્યપ્રાંતોગાં નાગપાર અને કાંપડી સુધી લંબાયેલા હતો, તેની સાખા પેહલીઓપર ખુબી ઉછોગી ખતથી ફરતા હતા.

આપેલા હતા. કચેરાવાલા આ ૧૧૦ બરજેદજ દોરાબજ પટેલે તે તરફ કર્યાં થયેલાં કુટુંબાં ૩૨૦૦૦ બંધા હતા. એ બરાબસાં કુટુંબાં ઉપવાજ મુંબઈમાં આંધલાં બાળકો માટે એક નિશાળ સ્થાપવામાં કરવાને નાણાં ભરનારાઓની તા ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨ ને દીને મહેલી સભામાં ફેડયું હતું. ૨ નંમે જમશેદ, તા ૧૨ મી આપરેલ ૧૯૦૧. એ હારપીટલ માટે સર દીનશાહજી મુનીસીપાલીટી સાથે બેની યરત કરવા માંગી હતી કે પોતાની જમીનની પડોશમાંની આસરે ૮૮૦૦ ચોરસવાર મુનીસીપલ જમીન એ કટકા સાથે મુનીસીપાલીટીએ બેની નાખવી, અને એ બેટા-યલા કટકા ઉપર ઉડતા રોજોના દરદીઓ માટે એક પાણી બાંધણીની હારપીટલ બાંધવી તથા તે નીભાવવી, અને તેને “ શ્રી સર દીનશાહ માણેજી પીટીટ એપીટીમીક હારપીટલ ” નું નામ આપવું. એ હારપીટલમાં પારસીઓ માટે ૪૦ દરદીઓની ઝાંડવલુનાં અલાહેદો વારડ તથા તેઓ અલાહેદો રોજબુજીનાં, વારડ, અને મરણ પામેલા પારસી દરદીને ઘોડો વખત રાખવાને એક જુદા આરડાની તેમાં આસ સગવડ કરવી. જે બાનગી મહેરજોએ પોતાના નામના પાકા વારડો હાલની મરાઠા હારપીટલમાં બંધાવ્યા છે તે સાથે રાખવા સાથે સર દીનશાહને કાંઈ વાંધો નથી. મુનીસીપાલ કમીશનરે આ બજસ સ્વીકારવાને કોરપોરેશનને મજબુત ભલાંમજબુ સીધી, અને તે યોજનાને અમલમાં ચક્રમાં માટે શું પગલાં ભરવાં તે સુચવવા માટે એક કમીટી નેમી હતી તેટલાંમાં સર દીનશાહજી પીટીટનું મરણ નીપજવાથી કમીટીએ તેમનાં વીજના વહીવટ કરનારાઓની મરજી યુજવાનાં જણાવવામાં આવ્યું કે, મરહુમ સર દીનશાહજીની બાકી રહેલી મીજકતના હકદારો એમની મજકુર માંગણીપર અમલ કરી શકતા નથી.

તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી.

શેઠ ખરશેદજી ફક્તમજી કામાજીએ જરથોસ્તીઓમાં ધર્મજ્ઞાનના ફેલાવો કરવામાં પોતાની ઉપયોગી છંદગી અસાધારણ બેદમત લઈ યુગ્મરી છે તેવજીની ૭૦ માં વર્ષની સ્થાવરજીની યાદગીરી તરીકે તેમજ ધર્મ સંબંધી તેમની કામગીરી સેવાઓની કુલ પીઝન તરીકે તેમજીના મેલાઓ તથા વખાણનારો તરફથી જેમ યુરોપમાં કાઠ વિદ્વાનની યાદમાં તેના મિત્રો આહર પાઠે છે તેવું એક “મેમોરીઅલ વાલ્યુમ” તેવજીને બેટ આપવા માટે જુદા જુદા લખનારાઓએ જરથોસ્તી ધર્મ તથા સાહીત્યને લગતી પોતપોતાને મનપસંદ બાબદ ઉપર એકઠી બીના ઇશ્તિમાં લખી તેવાર કાઢી હતું તે આજ દિને એક મોટા મેલાવડાની હજીરમાં તેમને બેટ આપવામાં આવ્યું હતું. મેલાવડાનું પ્રમુખસ્થાન સર જમશેદજી છજીભાઈ પારોનેટે લીધા બાદ સમથુલ ઓલમા એ. છજીજી જમશેદજી મોદી, બી. એ. એ. “મેમોરીઅલ વાલ્યુમ” વિષેની હકીકત કહી સંભાળી તે બાદ પ્રમુખે તેની એક શીર્ષાની નકલ પોતાને હાથે શેઠ ખરશેદજીને મીજલક્ષમાં બેટ આપી. ત્યારબાદ શેઠ ખરશેદજીએ સ્થાપેલી જરથોસ્તી દીનની ખાલ કરનારી મંડલી તરફથી એક જીખારકબાદીનું માનપત્ર એ મંડલીના સેક્રેટરી એ. નશરવાનજી બરજોરજી દેસાઈએ વાંચી સંભાળ્યું, તે પછી પ્રમુખે એમને એનાયત કર્યું હતું. એ પછી પ્રમુખે શેઠ ખરશેદજીની સેવાની સ્તુતી કરનાર એક સુભાષીત ભાવજી કર્યું, અને જોના શેઠ ખરશેદજીએ પુરતી ગંભીરપણે જવાબ વાલી સર્વ મિત્રો તથા લખનારાઓના ઉપકાર માનયો હતો. જે બાદ મેલાવડો અરખાસ્ત થયો હતો.

૧ જામે જમશેદ, તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧.

૨ “The K. R. Cama Memorial Volume. Essays on Iranian subjects written by various scholars in honour of Mr. Kharshedji Rustumji Cama. On the occasion of his seventieth birth-day, and edited by Jivanji Jamshedji Modi B. A. Bombay: Fort Printing Press. 1270 A. D. 1900 A. C.

એ મેમોરીઅલ વાલ્યુમમાં જુદા જુદા ૩૦ લખનારાઓએ એકઠાબાદીરૂઢ ઇશ્તિમાં લખી છે, તથા તેની શરૂઆતમાં શેઠ બહમજી મેહરમજી પટેલે શેઠ ખરશેદજીની છંદગીને અર્પણ તથા એ શેઠશીઆરજી દાદાબાઈ બહમજી તેમની બહેર અને ખાનગી વર્તણૂક વિષે નિબંધો લખ્યા છે.

તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૨ માં ૬ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્ઞરદી.

ખાનબાહદુર બંહીરજી પેશતનજી વકીલ—ઉમર વર્ષ ૫૫. અમદાવાદવાસી શેઠ પેશતનજી દરોમજી વકીલના બીજા દીકરા. એવજી પોતાના વડા બાપ સર નવરોજજી પેશતનજી વકીલ સાથે વેપાર અને કંટ્રાક્ટનાં કામોમાં નાહની ઉમરથીજ બેગાયા હતા. વડાદરા રેલવેનાં આનંદ-ગોધરા તથા વડવાન બાબન બાંધવાનાં કંટ્રાક્ટ તથા સરકારી ઇજારાઓ લીધા હતા. એ બંધે બાપઓએ મહી અમદાવાદની દરેમદર તથા જમજીવારના એટલો બધાવ્યો હતો. ૧૮૮૭ થી અમદાવાદની અંજુમનના એવજી સેક્રેટરી હતા અને રવાનાનું કંડ વગેરે એવજીની દીલસોઝથી ધણું મોડું થયું હતું. ૧૮૯૫ માં એવજીને ખાનબાહદુરનો ખતાલ સરકારે આપ્યો હતો. ત્યાંની યુગ્મરાત કોલેજ બેરડના એક મેમબર તથા હેમાબાઈ ઇન્ટરીટ્યુટના પ્રમુખ હતા, અને છંદગા છ માસ પરજ અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલીટીના પ્રમુખ નેમાયા હતા.

તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી.

મુંબઈની યુનિવર્સિટીના નવા “ફેલો” તરીકે આએ સાલ નીચલા પારસીઓને નેમા હતા—

ડાકટર સોહરાય ખરશેદજી નરીમાન, એમ. ડી., બી. એસ. સી.

શેઠ પેશતનજી નશરવાનજી વાડીઆ.

તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૩ માં ૬ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્ઞરદી.

મરજી—ખાનબાહદુર મેહરજીભાઈ કુવરજી તારાપોર-વાલા, સી. આઈ. ઇ.—ઉમર વર્ષ ૫૪. એવજી તારાપોરના વતની હતા. અને તે ગાંધી મરાઠી શાલામાં શરૂઆતની કેવલજી લીધાથી તે બાપા ધણી સારી જાણતા હતા. ૧૮૭૩ માં ડીપ્લોમટ અને ૧૮૭૫ માં હાઈ કોરટ

૩ એવજીને ફરજે ન હોવાથી પોતાના ભત્રીજા સરદાર ફક્તમજી (નશરવાનજી) બંહીરજી વકીલને પાલક કીધા હતા. ૪ જામે એવરમેટ ગેઝેટ, તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧. ૫ શેઠ ફરજીજી કુવરજી તારાપોરવાલા, સી. આઈ. ઇ., ના બાપ.

એવજીના મિત્રો, વખાણનારો તથા બિડીઓ તરફથી એમની એક સુદર બોધણ પેનડીંગની તસવીર પડાવોને તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧ ને દીને એ વર્ષની બાજીને ફોને તારાપોરની દરેમદરમાં ખાલજી મુકી હતી.

પલીડર થઈ સરકારી નોકરીમાં સમીક્ષીનેટ જ્ઞાજ્ઞ તરીકે તલેમામ, સતારા વગેરે ડેકાંચે નેમાયા. ૧૮૭૭-૭૮ નાં દખલના દુકાળ વેળા સંકટ હાલવાને એમણે અથાગ મેહનત કરી હતી, જે માટે સરકારે ખાસ ઠરાવ બાહર પાટી પીછાંન કરી હતી. ૧૮૮૨ માં કોહલાપોરનાં મરાઠી રાજમાં જ્ઞાજ્ઞ નેમાઈ ગયા હતા. પણ થોડા વખતમાં ત્યાં રીજીસ્ટ્રી થયાથી તેની કાઉનસીલમાં ધારા સંબંધી સલાહકાર નેમાયા. અને ૧૮૮૪ માં ત્યાંના દીવાન નેમાયા, એમના અમલ વેળા કોરેલા સુધારાઓથી મુળાઈ સરકારને પણ ધણી સતોષ મળ્યો, અને ૧૮૮૮ માં હોદી સરકારે એવણને સી. આઈ. ઇ. નો ખેતાબ આપ્યો તથા કોહલાપુરની રીજીસ્ટ્રી કાઉનસીલના પ્રમુખ નેમાયા, જે યોગે ૧૮૯૪ માં નવા રાજ્યને ગાદી સોંપી ત્યાં સુધી એવણે ચલાવ્યો હતો. પછી નાદરસ્ત તખીયતને લીધે તારાપોર જઈ વસ્યા, અને ત્યાંજ ગુજ્યાં હતા.

તાં ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી.

આજ દીને અગદાવાદ મધે મરદુમ ખાનબાહદુર મહંગીરજી પેશતનજી વકીલનાં ઉત્તમણમાં તેમની પોતાની પુલમાંથી રૂ૩૦૦૦, લીધવા બાઈ શુનાબાઈએ રૂ૧૦૦૦. બાઈ ખાનબાહદુર નવરોજજી પેશતનજી વકીલ, સી. આઈ. ઇ. એ રૂ૭૦૦, તથા બીજાં બેશીઓએ રૂ૩૨૬) મઠી રૂ૫૦૨૬) ધર્મખાતાઓમાં આપ્યા હતા. ઉત્તમણની સેવટે મરનારનું નામ અમદાવાદમાં જરથેસ્તી ધર્મને લગતી જાહેર ફિઆઓમાં ઉમેરવા તથા દરેમેહરમાં તેમની એક તસવીર અજીબનને નામે મુકવાના ઠરાવ થયા હતા.

તાં ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી.

માદરાંબી વિકટોરીયાનાં મરણથી સ્ત્રીજાતને ઉપજેલી દગ્ગીરી જાહેર કરવા તથા તે નામદારની યાદગારી રાખવાનો ઠરાવ કરવાને મુળધની સર્વે કોમની બાનુઓની એક જાહેર સભા ટાઉનહાલમાં નામદાર લેડી નાથકોટનાં પ્રમુખપણું હેલ્લ મળી હતી. એ સભામાં જરથેસ્તી બાનુઓએ પોતાની કોમના વડા અકાબર સર જમરોદજી જીજાઈ બારોડેનાં ધણીઆણી લેડી ગુલબાઈ જમ-

૧ જામે જમરોદ, તાં ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧.

એ તસવીર તાં ૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨ ને દીને દરેમેહરમાં અજીબનની સભા મેલવી પ્રમુખ ખાનબાહદુર નવરોજજી પેશતનજી વકીલ, સી. આઈ. ઇ. એ ખોલ્લી મુઠી હતી.

શેજી જીજાઈની એલતેમાસને માન આપી ધણી મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. સઘળી કોમની બાનુઓમાં પારસી બાનુઓની સંખ્યા સર્વથી મોટી હતી. સભામાં ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે “આ સભામાં નેમવામાં આવનારી કમીટી હવે પછી તકડી કરે તેવી રીતે મરદુમ મહારાણીજી શેહેનશાહબાનુ વીકટોરીયાની યાદગારી કાયમ રાખવા માટે મુળાઈ છલાકાની બાનુઓએ એક ફંડ ઉભું કરવું. ફંડમાં દર બાનુએ બરવા માટેની રકમની વધતામાં વધતી હદ રૂ૧૦ ની રાખવી.”

તાં ૧૯ મી ફેબ્રુઆરી.

મુળધની મુનીવરસીડીનું “કોનવેક્શન” સર કાવજીજી જાહંગીર મુનીવરસીડી હાલમાં બરાયું. પ્રમુખપદમાં નામદાર આનસેલર બારડ નાથકોટ ખીરાબાઈ હતા. આ વેળાએ જે વિદ્યાર્થીઓને પદવીની સનહા આપવામાં આવી તેમાં નીચલા પારસીઓ હતા :—

૨ ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડીઆ, તાં ૧૯ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧. સભામાં ઠરાવવામાં આવેલી કમીટીમાં નીચલી પારસી બાનુઓ હતી—

દાવેજર લેડી જમરોદજી જીજાઈ, લેડી જમરોદજી જીજાઈ, લેડી જાહંગીર કાવસજી, લેડી બાવનગરી, બાઈ પીરોજબાઈ જમરોદજી જીજાઈ, મીસીસ (મોહોરદાસી) સોરાબજી જમરોદજી જીજાઈ, મેરબાઈ એ. એચ. વહાડયા, આવાંબાઈ ફરોમજી દી. પીટીટ, ગુલબાઈ બેનનજી દી. પીટીટ, દીનનાથ જીજાઈ એફ. પીટીટ, રસ્તમજી બેહેરામજી જીજાઈ, હીરાંબાઈ જે. એન. તાતા, જલબાઈ અ. રોક, હીરાંબાઈ એન. એમ. વહાડયા, સુનાબાઈ સી. એમ. ખરોદજી, દોરાબ જે. એન. તાતા. નવાજબાઈ રતનજી જે. એન. તાતા, પી. એમ. મહેતા, શીરાજ હોરાજ દસ્તુર, એન. એ. એફ. મુસ, દોરાબ પેશતાન સંજના, રતનબાઈ મેરવાનજી પી. ખરેગાટ, મોઠી, જમરોદજી સી. જમરોદજી, ડી. એન. પારખ, ગુલબાઈ મન ચેરજી સી. મરઝબાન, ફરેની મરઝબાન મ. કા. મરઝબાન, ફરદુનજી એસ. તાલધારબાન, રતનબાઈ જાહંગીર હોસાબાઈ ફરોમજી, જમરોદજી એ. વહાડયા, તેમજલ બીબાજી નરીમાન, તથા પેશતનજી એ. વહાડયા.

અવરોધકાક કમીટીમાં.—પારસીઓમાં લેડી ગુલબાઈ જમરોદજી જીજાઈ, મીસીસ ગુલબાઈ બનનજી દીનરાહ પીટીટ, મીસીસ દોરાબ જમરોદજી તાતા, મીસીસ જમરોદજી ન. પીટીટ, લેડી ધનબાઈ જાહંગીર કાવસજી જાહંગીર (ખબનચી), મીસ શીરીન માણીકજી ખરોદજી તથા મીસ રોહરબાનુ કેખરોડી નવરોજજી કાગરાજી (સેક્રેટરીઓ).

ક આ વેળાએ અપામલા મુનીવરસીડી મડલોમાં જેમસ ખરકલી ગોલ્ડ મેડલ અને પ્રાઇઝ દાદાબાઈ રતનજી સતારેવાલાને, કોબાન કલબ ગોલ્ડ મેડલ બહમનજી જમરોદજી વાઢીઆને, હીરાંબાઈ પેશતાનજી કામા ગોલ્ડ મેડલ આવાંબાઈ માણીકજી મેહતાને, કવીન એમપરેસ સીલવર મેડલ આવાંબાઈ

વાલા, હીરજીભાઈ દાદાભાઈ મુલ્લા, કાવશજી નસરવાંનજી સખાવાલા, ફરાંમરોજી અરદેશર શેઠના, અરદેશર ખરશેહજી વેશાવેલા.

મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં નીચલાં પાસી આનુઓ પસાર થયાં હતાં :—આઈઓ સુનાબાઈ દીનશાહ દાવર, શીરીન મેહરવાંનજી જસાવાલા, શીરીન દાદાભાઈ મેહરવાંનજી જીજીભાઈ, તાંદજી મનચેરશાહ ચોઈશીઆ, પરવીઝ રસતમજી ફરાંમજી મેહતા, હોમાય બાંદગીર મુગાશેઠ, આઈમાય નાહનાભાઈ ખરેશાત, મેહરખાનુ પેશતનજી મેસમેન, આવાંબાઈ જીજીભાઈ એમ. જીજીભાઈ, રતનખાઈ કુવરજી નાજર, તેહમીના પેશતનજી પાવરી, હીરંબાઈ ખરજેરજી દાદીખરજેર, મેતાંમાય નાહનાભાઈ ગજદર, બાઈમાય ફરાંમજી ભર્યા, આનુબાઈ દીનશાહ વડીલ, મુલખાનુ નવરોજી કાતરક, શીરીનખાઈ હોરાબજી રોમર, ધનખાઈ દાદાભાઈ દાદીશેઠ, પુતલીખાઈ ગજમનજી વાડીઆ, પીરોજી મનચેરજી વજીદદાર.

બાઈ આનુબાઈ મનચેરશાહ સરવેયર કલકતા યુનીવર્સિટીની મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. મુંબઈની “વેટરીનરી કૉલેજ” ના માસ્યુએટ તરીકે શેઠા બાંદગીર કાવશજી મે. શ્રેષ્ઠ, અને બાંદગીર ધનજીભાઈ બક્ષીને સનદો મળી હતી. કલકતા યુનીવર્સિટીની બી. એ. ની પદવી નાગપોરવાલા શેઠ ખરશેહજી ગજમનજી પારખે મેળવી હતી.

તાં ૧ થી માર્ચ.

જરથોસ્તી ધર્મ પુસ્તકોના ગણીતા અબાઆસી પ્રેક્ષર એ. વી. જેક્સન અમેરીકાથી હિંદુસ્તાન ફરવાને આવ્યા હતા તેવજે આજ દીને ફરાંમજી કાવશજી ધનરડી-ટુડમાં સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ “અસલી ધરાની પાદશાહોના લેખો અને પારસીઓએ તેનો લેખો બેઠાનો લાભ” એ બાબદ ઉપર એક બાપજી કીધું હતું.

૧ બમે જમશેદ, તાં ૨ થી માર્ચ ૧૯૦૧.

એજ મુજબ પ્રેક્ષર જેક્સન હિંદુસ્તાનનાં બીજાં શેઠોમાં ફરી આવી પાછાં આપરેલ માસમાં જરથોસ્તી ધર્મ વિષે નીચે મુજબ ૭ વહેર બાપજો કીધાં હતાં :—(૧) તાં ૧૧ થી આપરેલે “જરથોસ્તી ધર્મનાં સાહીત્ય વિષે” સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ. (૨) તાં ૧૨ થી આપરેલે “અહુરમઝદ અને હેરેન સંબંધી અવસ્તામાં વર્ણવેલે એ સંમસાંબી શક્તિઓ” વિષે સર ડાહડર બાબજી દરેક પુસ્તકનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ. (૩) તાં ૧૫ થી આપરેલે “જરથોસ્તી ધર્મ”નિતિ અને ક્રીસ્તીયનાં કાનૂનો” વિષે હાનજીબ જમશેદ એમ. જી. ચંદાવરેરનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ.

તાં ૧ થી માર્ચ.

મુંબઈની વસ્તીની ગણત્રિ આજ દીને અંગ્રેની સરકારના હોકમથી લેવામાં આવી હતી. એ કામ થીં એસ. એમ. એડવર્સનાં ઉપરીપણાં હેઠલ થયું હતું.

(૪) તાં ૧૬ થી આપરેલે “જરથોસ્તી ધર્મ” પ્રમાણેનાં ભવિષ્ય” શેઠ ખરશેહજી રસતમજી કામાછનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ. (૫) તાં ૧૮ થી આપરેલે “જરથોસ્તી દીનીની બાહ ફરનારી મંડલી” તરફથી શિખેલા એરથોડ તથા બેહડીના સાથે સાથે વાદનીવાદ ફરવાને એક સભા મેલવી નીચલી ગજી બાબદોપર તકરાર ચલાવી હતી—૧—હજરત જરથોસ્તની તસવીરના સંબંધમાં પારસીઓ પાસે પુરાવા કેટલા છે? ૨—વાદશાહ ગોસ્તારપ અને હજરત જરથોસ્તના બાપ શેઠર સાથે સંબંધ દેખાડનારી દંતકથા કેટલી છે? ૩—હજરત જરથોસ્તની છંદોમાં બંધુવાળેગ કેટલું છે? (૬) તાં ૧૯ થી આપરેલે “જરથોસ્તી સાહીત્ય પ્રમાણે સુષ્ટિની ઉત્પતિ” વિષે હાનરેલ જરડીસ કેટીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ. (૭) તાં ૧૯ થી આપરેલે “અમસારપ”દો વિષેની ક્રીસ-સુકી” ઉપર સમજાવેલોલભા એં જીવજી જમશેદજી મોરી, બી. એ. નાં પ્રમુખપણાં હેઠલ.

એ આખાં અઠવાડીયાને ઉઠ્ઠી સભાના પ્રમુખ “જેક્સોનીઅન જરાનનાં અઠવાડીયા” નું નામ આપ્યું હતું, સખબ આપ્યું અઠવાડીક દરરોજ બાપજો સાંભલવાને જરથોસ્તીઓની ગંબવર મોરી ઠઠ મળતી હતી. એ બાપજોની માળા ઉભી કરાવવા વગેરેની સંધે ગોઠવણા શેઠ રસતમજી પેશતનજી કરીઆ, બી. એ. એ કીધી હતી, જેમને તે સંબંધમાં થયેલા ખરચામાં મદદ તરીકે એ જરથોસ્તીએ ૫૫૧ નામે રૂ૦૦૦ આપ્યા હતા.

પ્રેક્ષર એ. વી. જેક્સનનાં માનમાં તાં ૪ થી માર્ચને દીને શેઠ જમશેદજી નસરવાંનજી તાતાએ પાતાનાં મેદાનનાં મકાનમાં એક ઘવનીંગ પારડીનો મેલાવડો કયાં હતા.

[બમે જમશેદ, તાં ૫ થી માર્ચ ૧૯૦૧.]

૨ એ ગણત્રિનું પરીણામ બીજે સાલના ફેબરવારી માસમાં બાહેર પડ્યું હતું, જેમાં જાળુવા મુજબ મુંબજ શેઠરની વસ્તી કુલે ૭૭૬૦૦૬ માણસોની હતી; જે મધે ૬૬૨૩૧ પારસીઓ એટલે રોકડે ૫૪૬૧ હતા. જેમાં મરદ ૨૪૨૭૭ અને ઓરદ ૨૧૯૫૪ હતાં. નેઓની ઉમર નીચે મુજબ હતી :—

૧૨. નારી. જીમલે.

૫ વર્ષ સુધીનાં બચ્ચાં ...	૧૮૪૩	૧૯૦૧	૩૭૪૪
૧૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૨૨૪૩	૨૨૮૯	૪૫૩૨
૧૧ થી ૨૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૪૪૮૫	૪૭૫૯	૧૦૨૪૪
૨૧ થી ૩૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૫૧૫૯	૪૩૬૧	૯૫૨૦
૩૧ થી ૪૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૩૮૩૩	૩૨૨૭	૭૦૬૦
૪૧ થી ૫૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૨૬૫૭	૨૩૨૮	૪૯૮૫
૫૧ થી ૬૦ વર્ષ સુધીનાં ...	૧૭૮૯	૧૭૬૬	૩૫૫૫
૬૦ થી ઉપરનાં ...	૧૨૬૮	૧૩૨૩	૨૫૫૧

૨૪૨૭૭ ૨૧૬૫૪ ૪૬૨૩૧

મુંબજ શેઠરમાં પારસીઓમાં ૧૦૦૦ મરદોએ ૯૦૪૩૧ ઓળીની સરકાર હતી.

[પાન ૧૧ મેથી નેઝ ચાહ.]

પારસીઓમાં નીચલી ઉમરનાં ૨૫૨૨૨ કુવારા, ૧૧૧૪૫ પરણેલા, અને ૪૩૭૫ રંડાણાં હતાં :—

	કુવારાં.		પરણેલાં.		રંડાણાં.	
	નર.	નારી.	નર.	નારી.	નર.	નારી.
૨૦ વર્ષની અંદરનાં ...	૬૩૭૧	૮૫૩૪	૧૧૫	૩૭૭	૦	૧૮
૨૧ થી ૨૫ વર્ષ સુધીનાં ...	૨૩૦૪	૧૮૮૪	૪૬૬	૧૦૨૬	૧૪	૭૩
૨૬ થી ૩૦ " " ...	૧૪૦૧	૧૮૧	૮૮૫	૧૨૭૧	૫૪	૧૧૮
૩૧ થી ૩૫ " " ...	૭૨૪	૨૪૬	૧૩૬૬	૧૪૨૨	૮૮	૧૮૪
૩૬ થી ૪૦ " " ...	૨૬૨	૧૧૩	૧૨૧૮	૧૦૩૪	૬૨	૨૩૫
૪૧ થી ૪૫ " " ...	૧૧૭	૫૬	૧૨૬૦	૬૦૮	૧૨૦	૩૩૦
૪૬ થી ૫૦ " " ...	૫૩	૨૧	૯૫૯	૬૩૩	૧૨૩	૩૮૦
૫૧ થી ૫૫ " " ...	૩૩	૧૪	૮૮૧	૫૬૩	૧૫૧	૫૪૦
૫૬ થી ૬૦ " " ...	૨૬	૧૩	૫૮૫	૨૭૧	૧૦૮	૩૧૫
૬૦ થી ઉપરનાં ...	૨૪	૨૧	૮૫૪	૩૧૦	૩૭૦	૬૬૨
	૧૪૩૨૫	૧૦૮૮૬	૮૮૧૨	૭૮૩૩	૧૧૪૦	૩૨૩૫

મુ'બળની પારસી વસ્તીનાં મધ્યકે.

	નર.	નારી.	કુમ્ભકે.
કોલાખા ...	૫૨૭	૪૫૧	૯૭૮
કોટ ...	૫૩૭૮	૪૬૨૫	૧૦૦૭૩
મેદાન ...	૧૭૦	૨૧૬	૩૮૬
અક્ષા ...	૧૨૭	૮૩	૨૧૦
મોંઘની ...	૧૬	૬	૨૮
ઉમરખાડી ...	૬૪	૨૬	૯૦
ડુંગરી ...	૧૧	૦	૧૧
મારશીત ...	૧૪૪૦	૧૩૬૧	૨૮૦૧
ધોળીતલાખ ...	૪૬૨૬	૪૭૭૬	૯૪૦૨
ફાલકાખાડી ...	૮૮૩	૬૧૩	૧૪૯૬
જીલ્લા ...	૩૨૮	૨૭૪	૬૦૨
કુબારવાડા ...	૨૩૩	૧૭૬	૪૦૯
ખારા તળાખ ...	૨૦૬	૧૧૫	૩૨૧
ખેતખાડી ...	૨૮૮૨	૨૮૧૦	૫૬૯૨
ચીરખાંચ ...	૩૧૪	૨૬૩	૫૭૭
ચોપાતી ...	૩૧૮	૨૬૬	૫૮૪
વાલકાંચ ...	૭૨૬	૬૧૬	૧૩૪૨
મહાલકાંચ ...	૧૨૧૫	૧૧૫૪	૨૩૬૯
તારદેવ ...	૭૩૦	૭૭૩	૧૫૦૩
કામાડીપુરા ...	૧૦૮	૬૨	૧૭૦
નાચવાડા ...	૬૦	૩૬	૯૬
બાંચખાલા ...	૨૨૬	૧૮૮	૪૧૭
તારવાડી ...	૩૦૨	૨૬૫	૫૬૭
મજાંચ ...	૬૨૮	૭૧૨	૧૩૪૦
પરેલ ...	૭૪૩	૪૮૩	૧૨૨૬
સીવરી ...	૨૮	૧૬	૪૪
સીમ ...	૩૬૬	૩૦૬	૬૭૨
મોંઘીમ ...	૨૮૭	૨૬૪	૫૫૧
વજી ...	૫૭૬	૬૨૮	૧૨૦૪
બારશી, મોરી, રેલવે, વગેરે ...	૧૫૦	૪૨	૧૯૨
	૨૪૨૭૭	૨૧૬૫૪	૪૬૯૩૧

હતાં :—

	નર.	નારી.	કુમ્ભકે.
યેલાં ...	૮૬	૫૪	૧૪૩
મુખાં બેઢરાં ...	૧૮	૧૭	૩૫
આંધલાં ...	૨૪	૨૧	૪૫

મુ'બળ ઉપરાંત દેશાવરે આતે પારસીઓનાં વસ્તી એ અલગ પ્રમાણે નીચે મુજબ હતી :—

મુ'બળ ધર્માધારી કુલે પારસી વસ્તી ૭૮૫૫૨ તેમાં મુ'બળ રોહરનાં ૪૬૨૩૧ બાદ રજનાં બીજાં છતાંઓમાં ૩૨૩૨૧ પારસીઓ હતા :—

	નર.	નારી.	કુમ્ભકે.
અમદાવાદ જિલ્લો ...	૬૭૫	૬૪૮	૧૩૨૩
ભરૂચ જિલ્લો ...	૧૪૫૦	૧૬૭૭	૩૧૨૭
ખેડા જિલ્લો ...	૧૨૫	૮૪	૨૦૯
પંચમહલ ...	૭૩	૫૭	૧૩૦
સુરત જિલ્લો ...	૫૭૭૦	૬૭૪૬	૧૨૫૧૬
વાણા જિલ્લો ...	૨૫૬૬	૨૬૬૬	૫૨૩૮
અહમદનગર જિલ્લો ...	૧૧૧	૬૧	૨૦૨
ખાનદેશ જિલ્લો ...	૪૦૭	૨૫૫	૬૬૨
નારક જિલ્લો ...	૨૩૪	૨૩૩	૪૬૭
પુના જિલ્લો ...	૧૨૬૨	૧૦૮૦	૨૩૪૨
સતારા જિલ્લો ...	૧૧૮	૧૧૨	૨૩૦
શોલાપુર જિલ્લો ...	૧૮૪	૧૭૬	૩૬૦
ચાંચાંચ જિલ્લો ...	૬૬	૪૦	૧૦૬
બીજાંચ જિલ્લો ...	૧૬	૧૩	૨૯
ખારવાડ જિલ્લો ...	૮૬	૬૭	૧૫૩
કેનરા જિલ્લો ...	૧૧	૫	૧૬
કોલાખા જિલ્લો ...	૧૭૨	૧૩૬	૩૧૧
રતનાગીરી જિલ્લો ...	૨૦	૯	૨૯
કાંચી જિલ્લો ...	૬૭૦	૮૭૧	૧૮૪૧
કેરણાવાદ જિલ્લો ...	૪૮	૪૧	૯૯
સીકારપુર જિલ્લો ...	૩૩	૩૩	૬૬
વરુચ જિલ્લો ...	૩	૧	૪

[પાન ૧૨ એવી નોંટ માફ.]

રોજી સંખ્યાનાં રોજીરાની તથા સરકારી એજન્સીવાલાં			
રોજીરાની વસતી.			
ખંભાત વિભાગ ...	૧૬	૭૧	૧૭૭
કચ્છ વિભાગ ...	૫૪	૩૭	૯૧
કાઠિયાવાડ વિભાગ ...	૧૨૭	૫૫૭	૧૧૮૪
મહિસાણા વિભાગ ...	૧૦	૪	૧૪
પાલનપુર વિભાગ ...	૧૦૧	૧૦૧	૨૦૨
રવાકાંઠા વિભાગ ...	૨૪૯	૧૮૦	૪૨૯
સુરત એજન્સી ...	૩૨૩	૨૪૮	૫૭૧
જાલમ વિભાગ ...	૨૮	૩૪	૬૨
જાલમ વિભાગ ...	૩૫	૧૭	૫૨
અકલકોટ વિભાગ ...	૯	૫	૧૪
ભાર વિભાગ ...	૧	૦	૧
ખાનદેસ એજન્સી ...	૨૯	૨૩	૫૨
સુરમાંના ...	૨૨	૧૪	૩૬
કોલાહલ વિભાગ ...	૫	૫	૧૦
દક્ષીણ મરાઠા નગરી.	૭	૯	૧૬

૨૮૭૧

મુખ્ય ઇલાકા સિવાય હિંદુસ્થાન તથા બીજા ભાગોનાં નીચલાં રોજીરા તથા રાજ્યોમાં પારસીઓની વસતી નીચે મુજબ હતી :—

	નર.	નારી.	મુખ્ય.
મધરાસ ઇલાકા ...	૧૬૫	૧૬૧	૩૨૬
બંગાળ ...	૨૨૧	૧૪૬	૩૬૭
વાઘ પ્રાંતો અને આક્રે ...	૩૪૪	૨૩૬	૫૮૦
પંજાબ ને સુરહદનો પ્રાંત ...	૪૫૭	૨૯૧	૭૪૮
બહુમીસતાન ...	૯૦	૭૬	૧૬૬
અજમેર-મારવાડ ...	૮૮	૭૪	૧૬૨
મધ પ્રાંતો ...	૫૪૧	૪૩૬	૯૮૦
બીરાર ...	૩૪૧	૧૮૯	૫૩૦
આસામ ...	૩	૦	૩

બરખાંડ ...	૧૬૨	૮૭	૨૪૯
વડોદરા રાજ્ય ...	૩૭૧૨	૪૧૬૭	૮૪૭૯
[અમાં મુલસારીમાં ૧૯૪૩ નર અને ૨૮૧૨ નારી મળી ૪૭૫૬ માણસો હતાં.]			
રજપૂતાનાનાં રાજ્યો ...	૧૯૯	૧૪૦	૩૩૯
મધ્ય હિંદુસ્તાન એજન્સી નાં રાજ્યો ...	૪૬૨	૪૨૭	૯૧૯
ગવાલીપર રાજ્ય ...	૯	૦	૯
કાશીપર રાજ્ય ...	૮	૩	૧૧
હૈદરાબાદ રાજ્ય ...	૮૧૪	૬૪૯	૧૪૬૩
માદરાસ રાજ્ય ...	૫૬	૪૨	૧૦૧
ગાવનકાર રાજ્ય ...	૫	૨	૭
એડન ...	૨૫૪	૭૪	૩૨૮
આનડામાન ...	૨	૦	૨
એડસ સંસ્થાનો ...	૬	૨	૬
ચીન ...	૧૩૪	૧૩	૧૪૭
બંધાન ...	૧૧	૦	૧૧
સીડાન ...	૫૫	૪૦	૯૫

૮૨૦૧ ૭૭૮૬ ૧૫૯૮૭

વરોડરાની વસતી ખા. બા. જમશેદજી અરદેસર હલાલે લીધી હતી, અને બીરારની ગણતરી મી. બી. અરદેસર દીનદાસ ધોનાઈએ લીધી હતી.

એ રીતે ૧૯૦૧ ની વસતીની ગણતરી મુજબ મુખ્ય રોજીરામાં ૪૬૨૩૧, મુખ્ય ઇલાકાનાં બીજાં રોજીરામાં ૨૯૪૫૦, અને મુખ્ય ઇલાકાને લગતાં દેશી રાજ્યોનાં ગામોમાં ૨૮૭૧, તથા હિંદુસ્થાનની બાકીનાં બીજાં રોજીરા તથા રાજ્યોમાં ૧૫૯૮૭ મળી ૯૪૫૩૬ પારસીઓ (૪૮૪૪૭ નર અને ૪૬૦૮૯ નારી) હતાં.

સને ૧૯૦૧ ના સાલમાં મુખ્ય ઇલાકાની વસતીની ગણતરી લેવાઈ તેના સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ, મી. આર. ઇ. એનથોપન, આઈ. સી. એસ., ના રીપોર્ટો ઉપરથી નીચલી વીગતો લીધી છે :—

મુખ્ય ઇલાકાને લગતાં બ્રીટીશ સરકારનાં રાજ્યમાં વસતા પારસીઓની કુલ વસતી ૧૮૮૧, ૧૮૯૧, અને ૧૯૦૧ ના સેનસસો મુજબ કેટલી હતી, અને તેમાં વધઘટ કેટલી થઈ છે, તે નીચલો કોઠો દેખાડે છે. (આ કોઠામાં દેશી રાજ્યોની અને એડનની વસતી આપવામાં આવી નથી.)

૧૯૦૧.		૧૮૯૧.		૧૮૮૧.		૬૨ સેક્ટર વધમાં (+વધ) અથવા (—વધ).		ધર્મોની વધ માં, ૧૮૮૧ થી ૧૯૦૧ સુધી.
સંખ્યા.	૬૨ ૧૦૦૦૦ (૧) ઉપર પ્રમાણ.	સંખ્યા.	૬૨ ૧૦૦૦૦ ઉપર પ્રમાણ.	સંખ્યા.	૬૨ ૧૦૦૦૦ ઉપર પ્રમાણ.	૧૮૮૧ થી ૧૯૦૧.	૧૮૮૧ થી ૧૯૦૧.	
૭૫,૬૮૧	૪૧	૭૩,૬૪૫	૩૬	૭૨,૦૬૫	૪૪	+૨	+૩	+૩,૬૧૬ +૫ (સેક્ટર પ્રાંતકાવર્ધી)

(૧) આ અને હવે પછી આપવામાં આવેલાં પાનાંઓ એ બાબેના છપાવટા રીપોર્ટનાં છે.

(૨) આથી કેવળની કુલ વસતીના ૬૨ ૧૦,૦૦૦ માણસમાં પ્રમાણ છે.

[પાને ૧૩ મેથી નેહ ચાહ.]

બુઢા બુઢા શેઢેરોમાં દર ૧૦,૦૦૦ માણસની વસ્તીમાં પારસી પ્રમાણ—નીચલા કોઠામાં સને ૧૬૦૧, ૧૮૬૧ અને ૧૮૮૧ માં પારસીઓની વસ્તી દર દશ હજાર માણસે કેટલી હતી તે આપી છે. એ કોઠા ઉપરથી દીસે છે કે સને ૧૮૮૧ પછી દર દશ હજાર માણસાએ મુ'બઈમાં પારસીઓની વસ્તીનું પ્રમાણ ઓછું આવતું બન્યું છે. એ ઉપરથી એ સાર નીકલે છે કે સને ૧૮૮૧ પછી પારસીઓ મુ'બઈથી બાહર વધારે ફેલાતા બન્યું છે. ભરૂચ, અમદાવાદ, વીગેરે શેઢેરોમાં એ પ્રમાણ વધતું મળ્યું છે. સુરતમાં ઓછું છે.

ગામ વીગેરેનાં નામ.	દર ૧૦,૦૦૦ ઉપર પ્રમાણ.			ગામ વીગેરેનાં નામ.	દર ૧૦,૦૦૦ ઉપર પ્રમાણ.		
	સેનસસનાં વર્ષો.				સેનસસનાં વર્ષો.		
	૧૯૦૧.	૧૮૯૧.	૧૮૮૧.		૧૯૦૧.	૧૮૯૧.	૧૮૮૧.
મુંબઈ શહેર ...	૫૬૬	૫૭૭	૬૨૮	મેલગામ ...	૧	૧	૧
અમદાવાદ ...	૧૭	૯	૮	બીજાપુર ...	૧	૦	૦
ભરૂચ ...	૧૦૭	૯૬	૯૩	ધારવાર ...	૧	૧	૦
ખેડા ...	૩	૨	૨	કેનેરા ...	૧	૦	૦
પંચમાહાલ ...	૫	૪	૧	કાલાખા ...	૫	૩	૧
સુરત ...	૧૬૭	૧૬૬	૨૦૫	રતનાગીરી ...	૦	૦	૦
ચાણા ...	૬૪	૪૩	૩૬	કરોળી ...	૩૦	૨૫	૨૦
અમદાવાદનગર ...	૨	૨	૨	દહરાવાદ ...	૧	૧	૦
ખાંનદેશ ...	૪	૪	૧	શીકારપુર ...	૦	૧	૧
નાલક ...	૬	૫	૪	ભર અને પારકર ...	૦	૦	૦
પુનાં ...	૨૪	૧૯	૧૭	અપર ઓધ કોન્ટીયર ...	૦	૦	૧
સતારા ...	૨	૧	૦	મીડીશ ટેરીટર ...	૪૦	૪૦	૪૪
શેલાપોર ...	૫	૩	૩				

બહેલાં કે વગર બહેલાં—બહેલાંનો અર્થ આ કે કોઈની બાપામાં લખી અને વાંચી બહુ. સરખામણી માટે ખીલ કોમોની પણ સંખ્યા આપી છે.

૧૮૬૧ માં મુ'બઈ પ્રજાકામાં કુલે (દેશી રાજ્યો મહીને) ૭૬,૪૫૬ ની પારસી વસ્તીમાં ૩૮,૦૦૦ બહેલાં હતાં.

૧૬૦૧ માં "સંખ્યા" પ્રજાકામાં કુલે (દેશી રાજ્યો મહીને) ૭૮,૫૫૨ ની પારસી વસ્તીમાં ૫૧,૦૦૦ બહેલાં હતાં. એ ગણતરી મુજબ ત્યારે છેલ્લાં દાયકામાં "પારસી" બહેલાંઓની "સંખ્યામાં" દર સેકેંડે ૩૪% ટકાનો વધારો થયો છે.

ખીલ કોમો સાથે સરખાવતાં કેટલા પારસીઓ કેલવણી હે છે અને દર ૧૦૦૦ પારસીઓએ કેટલા પારસીઓ કેલવણી હે છે તે નીચલા કોઠા ઉપરથી માલમ પડે છે:—

કોમોનાં નામ.	સને ૧૮૬૧.	સને ૧૬૦૧.	છેલા દાયકામાં દર સેકેંડે બહેલાંઓનો કેટલો વધારો.	દર ૧૦૦૦ માણસોમાં કેટલાં બહેલાંઓ.
હિન્દુ ...	૬૬૬૦૦૦	૧૧૬૮૦૦૦	૧૭	૫૬
મુસલમાન ...	૧૬૩૦૦૦	૧૮૭૦૦૦	૧૫	૪૬
જૈન ...	૧૨૬૦૦૦	૧૪૪૦૦૦	૧૧	૨૬૬
ક્રીષ્ના ...	૪૭૦૦૦	૬૩૦૦૦	૩૪	૨૬૪
પારસી ...	૩૮૦૦૦	૫૧૦૦૦	૩૪	૫૬૦

[પાને ૧૪ ગેથી નોટ ચાલુ.]

નીચેના કોડો આખા મુખ્ય ઇલાકામાં (દેશી રાજ્યો મલીને) પારસીઓની સંસારી હાલત, એટલે પરણેલાં, નહીં પરણેલાં, અને રંડાયેલાં, કેટલાં છે, તે દેખાડે છે:—

ઉમર વરસ.	વસ્તી.			નહીં પરણેલાં.			પરણેલાં.			રંડાયેલાં.		
	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.
૦—૧	૮૫૮	૮૫૦	૧૭૦૮	૮૫૭	૮૪૫	૧૭૦૪	૧	૩	૪	૦	૦	૦
૧—૨	૪૬૧	૫૨૫	૧૦૧૬	૪૬૦	૫૨૨	૧૦૧૨	૧	૩	૪	૦	૦	૦
૨—૩	૧૧૧	૭૨૧	૧૩૩૨	૧૧૦	૭૧૮	૧૩૨૮	૧	૩	૪	૦	૦	૦
૩—૪	૮૦૫	૭૭૬	૧૫૮૧	૮૦૨	૭૭૩	૧૫૭૫	૨	૫	૭	૧	૧	૨
૪—૫	૮૫૮	૮૩૬	૧૬૯૪	૮૫૪	૮૩૩	૧૬૮૭	૪	૩	૭	૦	૦	૦
સરવાલો } ૦—૫	૩૬૨૩	૩૭૧૧	૭૩૩૪	૩૬૧૩	૩૬૬૩	૭૨૭૬	૬	૧૭	૨૩	૧	૧	૨
૫—૧૦	૪૨૮૭	૪૨૬૫	૮૫૫૨	૪૨૫૬	૪૨૫૧	૮૫૧૦	૨૬	૩૮	૬૪	૨	૬	૮
૧૦—૧૫	૪૭૬૫	૪૩૬૨	૯૧૨૭	૪૬૬૪	૪૧૪૧	૮૮૦૫	૬૭	૨૧૨	૩૦૬	૪	૬	૧૩
૧૫—૨૦	૪૨૬૭	૪૦૨૬	૮૨૯૩	૪૨૬૬	૪૦૧૬	૮૨૮૨	૩૨૩	૮૨૬	૧૧૪૯	૫	૩૪	૩૯
૨૦—૨૫	૪૧૮૭	૩૭૬૦	૭૯૪૭	૪૦૫૫	૩૭૦૫	૭૭૬૦	૬૪૬	૧૬૩૪	૨૮૮૩	૩૩	૧૨૧	૧૫૪
૨૫—૩૦	૩૫૦૨	૩૩૭૬	૬૮૮૧	૩૪૪૧	૩૩૮૮	૬૮૨૯	૧૫૭૪	૨૨૦૫	૩૭૭૯	૮૭	૧૭૬	૨૬૩
૩૦—૩૫	૩૩૩૪	૩૦૫૫	૬૩૮૯	૩૩૦૩	૩૦૪૪	૬૩૪૭	૨૨૬૦	૨૨૭૬	૪૫૩૬	૧૪૧	૩૦૨	૪૪૩
૩૫—૪૦	૨૬૬૮	૨૩૭૮	૫૦૪૬	૨૬૩૭	૨૬૬૮	૫૩૦૫	૨૧૭૬	૧૭૧૭	૩૮૯૩	૧૫૫	૩૭૫	૫૩૦
૪૦—૪૫	૨૪૬૮	૨૨૩૦	૪૬૯૮	૨૪૬૮	૨૨૮૧	૪૭૪૯	૩૭૭	૧૪૮૬	૩૬૩૬	૧૬૨	૫૨૩	૭૧૫
૪૫—૫૦	૧૮૬૦	૧૬૭૩	૩૫૩૩	૧૮૬૦	૧૬૭૩	૩૫૩૩	૨૦૭	૧૬૦૮	૧૭૭૬	૧૭૧	૫૭૫	૭૪૬
૫૦—૫૫	૧૭૭૧	૧૮૫૭	૩૬૨૮	૧૭૭૧	૧૮૨૨	૩૫૯૩	૧૮૮	૧૭૬૫	૧૮૫૫	૨૩૦	૮૮૦	૧૧૧૦
૫૫—૬૦	૧૮૮૭	૧૦૬૫	૨૯૫૨	૧૮૮૭	૧૦૬૫	૨૯૫૨	૬૮	૬૬૪	૧૩૪	૧૮૬	૫૮૪	૭૭૦
૬૦ અને તે												
ઉપરના ...	૨૨૬૧	૨૪૭૩	૪૭૩૪	૨૨૬૧	૨૪૭૩	૪૭૩૪	૧૨૬	૧૮૩	૩૦૯	૪૬૫	૧૮૫૨	૨૫૩૭
મોક્ષકૃતિમરદ												
સાધ્યાવીનાના	૧	૧૨	૧૩	૨	૬	૮	૧૧	૪	૧૫	૦	૦	૦
કુલ...	૪૦૨૪૬	૩૮૩૦૬	૭૮૫૫૨	૪૦૧૪૩	૩૮૨૦૬	૭૮૩૪૯	૪૨૫૧૬	૧૫૨૧૧	૧૩૪૬૨	૨૮૭૦૩	૧૮૬૨૨	૫૪૪૮૫

નીચેના કોડો દેખાડે છે કે મુખ્ય ઇલાકામાં (દેશી રાજ્યો મલીને) પારસીઓમાં જુદી જુદી ભાષાઓમાં શીખેલાં કેટલાં છે:—

ઉમર.	કુલ પારસીઓની વસ્તી.			અબજુ.			બજેલાં.			સાધી.			મરાઠી.		
	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.	મરદ.	ઝોરત.	કુલ.
૦ થી ૧૦	૭૬૧૦	૮૦૦૬	૧૫૬૧૬	૬૨૨૭	૬૪૦૮	૧૨૬૩૫	૧૬૮૩	૧૫૬૮	૩૨૫૧	૦	૦	૦	૩૦	૧૩	૪૩
૧૦ થી ૧૫	૪૭૬૫	૪૩૬૨	૯૧૨૭	૭૮૧	૧૨૫૦	૨૦૩૧	૩૬૮૪	૩૧૧૨	૭૦૬૬	૦	૦	૦	૬૦	૧૬	૭૬
૧૫ થી ૨૦	૪૨૬૭	૪૦૨૬	૮૨૯૩	૪૦૦	૮૧૭	૧૨૧૭	૩૮૬૭	૩૧૭૬	૭૦૪૩	૦	૦	૦	૭૨	૫૧	૧૨૩
૨૦ અને ઉપરના...	૨૩૨૬૮	૨૧૬૦૦	૪૪૮૬૮	૨૫૫૪	૬૦૩૧	૩૧૫૮૫	૨૦૭૪૪	૧૨૮૬૬	૩૩૬૧૩	૧૪	૦	૧૪	૫૨૪	૧૭૭	૭૦૧
મોક્ષકૃતિમરદ															
સાધ્યાવીનાના	૧	૧૨	૧૩	૨	૬	૮	૪	૩	૭	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કુલ...	૪૦૨૪૬	૩૮૩૦૬	૭૮૫૫૨	૪૦૧૪૩	૩૮૨૦૬	૭૮૩૪૯	૪૨૫૧૬	૧૫૨૧૧	૧૩૪૬૨	૨૮૭૦૩	૧૮૬૨૨	૫૪૪૮૫	૨૫૩૭	૭૪૩	૭૪૩

[ખંડ ૧૫ એક નોંધ માટે.]

ઉમર.	ગુજરાતી.			કાનડી.			હોંદસ્તાની.			ખીજી ભાષાઓ.			ઇંગ્લેશ.		
	મરદ.	ઝારત.	કુલ.	મરદ.	ઝારત.	કુલ.	મરદ.	ઝારત.	કુલ.	મરદ.	ઝારત.	કુલ.	મરદ.	ઝારત.	કુલ.
૦ થી ૧૦	૧૬૩૧	૧૫૮૦	૩૨૧૧	૦	૦	૦	૧	૦	૧	૧	૭	૧૩	૧૬૪	૧૨૧	૩૧૫
૧૦ થી ૧૫	૩૮૪૬	૩૦૧૦	૬૮૫૬	૨	૧	૩	૭	૩	૧૦	૭૩	૨૪	૬૭	૧૨૮૨	૫૮૨	૧૮૬૪
૧૫ થી ૨૦	૩૬૪૪	૩૧૩૭	૬૭૮૧	૩	૦	૩	૩૮	૪	૪૨	૨૪૭	૪૦	૨૮૭	૨૩૫૭	૬૨૪	૩૨૮૧
૨૦ અને ઉપરનાં ...	૧૬૮૬૫	૧૨૭૨૮	૩૨૫૬૩	૫	૩	૮	૬૬	૧૪	૧૧૩	૧૦૬૬	૧૩૪	૧૨૦૦	૧૨૫૬૧	૨૧૬૬	૧૪૭૬૦
આકાશ ઉમર દરમિયાનનાં ...	૪	૩	૭	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨	૦	૨
કુલ...	૨૮૨૬૩	૨૦૪૫૮	૨૦૪૫૮	૧૮	૪	૧૪	૧૪૫	૨૧	૧૬૬	૧૩૬૨	૨૦૫	૧૫૬૭	૧૬૪૨૬	૩૮૨૬	૨૦૨૫૦

વરોહવાનાં ઉદ્દેશી શક્ત્યના સેનસસ કમીશનર મી. જમશેદજી અરદેશર દલાલ, એમ. એ. એલ. એલ. બી., ના વસતીની ગણતરીના રીપોર્ટ ઉપરથી નીચેના કોઠા ઉપજાવી કાઢ્યો છે.

અક્ષર નંબર.	વિભાગનું નામ.	વરોહવા રાજ્યની કુલ પારતી વસતી.			સંસારી દાલત.						બજેલાં અથવા અબાલુ.			
					કુવારાં.		પરજેલાં.		રંગાયલાં.		બાજેલાં.		અબાલુ.	
		મરદ.	ઝારત.	કુલ.	મરદ.	ઝારત.	મરદ.	ઝારત.	મરદ.	ઝારત.	મરદ.	ઝારત.	મરદ.	ઝારત.
૧	વરોહવા વિભાગ (વરોહવા શહેર અને કાંપ અલીની.) ...	૪૦૪	૨૬૭	૭૦૧	૧૬૬	૧૩૭	૧૮૬	૧૨૮	૧૬	૩૨	૩૩૮	૧૩૩	૬૬	૧૬૪
૨	નવસારી વિભાગ.	૩૨૪૫	૪૩૪૪	૭૫૮૯	૧૮૦૭	૧૪૨૦	૧૨૪૦	૨૦૬૫	૧૬૧	૮૫૬	૨૩૭૮	૨૧૦૭	૮૬૭	૨૨૩૭
૩	કાઠી વિભાગ ...	૫૬	૪૮	૯૬	૨૫	૨૨	૨૫	૨૧	૧	૫	૪૨	૨૧	૬	૨૭
૪	જમશેદજી વિભાગ.	૧૨	૮	૨૦	૩	૩	૮	૪	૧	૫	૧૨	૬	૪	૨
	કુલ...	૩૭૧૨	૪૬૬૭	૮૪૦૯	૨૦૩૪	૧૫૮૨	૧૪૬૬	૨૨૧૮	૨૧૨	૮૬૭	૨૭૭૦	૨૨૬૭	૬૪૨	૨૪૩૦

તાં ૧ થી માર્ચ.

મરદુમ સર જમશેદજી ડાહ્યાજી બારોનેટવાલી જઈ પેલકલી મેદરેસના વિદ્યાર્થીઓને પૂતાઓ આપવાનો મેલાવડો આજ દિને કર્યો હતો. આ મેલાવડામાં પ્રેક્ટીસર જેકસન ક્રામી મીસ મેમાં પણ હાજર હતાં, જેમને કેલવાંક ધર્મ સ્થાપી પુસ્તકો મેલાવડાની સેવરે ગરદીઓ વરકથી ભેટ આપ્યાં હતાં.

જે રસતમજ ધનજીભાઈ શેઠતા. બી. એ. એલ. એલ. બી. એ બાજુ રાને રાજા પીપ્પલા સંસ્થાનમાં સ્થાવેલાં પારોલી નગરીકનાં જંગલમાં નામદાર સીક જરદીસ સર સર સારેનસ જેનકીનકનાં બાનુ લેડી જેનકીનસની સાથે જા બે મોટા વાષ માર્યાં હતાં.

તાં ૧ થી માર્ચ.

રોજ ૧૮ માહ ૬ (શિં) ૧૩૭૦ યજ્ઞગરદી.

મરદુમ—રસતમજ મેદરવાનજી મારદર—ઉમર વર્ષ ૬૫. એવળું અંગેની ખેતવાડી ખાતેની મરદુમ શેઠ ફરામજી તજરવાનજી પહેલવાળી એએ વરનાકમુલર રુક્મલા હેડ-મારદર હતા. અને શીલક તરફે ધૂણા ફેલકમંદ નીવડયા હતા. અને એ મજકુર નિશાળનું મગન બધાવવાને ધૂણી ખતીલી મેહનત કરી હતી. તેજ પ્રમાણે ખેતવાડી તરફ લાયકેરી, કસરતશાળા વગેરે સ્થાપવામાં આગેવાન ભાગ લીધો હતો. બોમ્બે નેટીવ ડીસપેનસરીના સેક્રેટરી હતા અને એ રીતે ગરીબ યુગ્મજા છતાં ઉપયોગી છંદની યુગરી હતી.

તાં ૨ થી માર્ચ.

મરદુમ—અરદેશર ધનજીશાહ લાલકાકા. એમ. એ. એલ. એલ. બી. એ—ઉમર વર્ષ ૨૪. એવળું મરદુમ શેઠ રોસાભાઈ ફેરામજી કરાકાની દીકરીના દીકરા હતા. એવળુંની યુનીવર્સીટી કારકીદી ધૂણી ગજાકતી હતી. ૧૮૯૩ માં મેટ્રીક પછી ચાર વર્ષની ટેરવેલી મોઝામાં મોઝી મુદતમાં બી. એ. ની પરીક્ષા પહેલા વરમમાં પસાર કરી. બીજેજ વરસ એમ. એ. થયા અને "એડવોકેટ" થવાનો અભ્યાસ કરતા હતા. ફ્રેચ ભાષાનો ધણો સારો અભ્યાસ કર્યો હતો. અને મુજબ બરુદકનાં ધનન વિષેનાં અધ્યાલેખો ઇંગ્લિશ તરજુમો કરી બાહર પાડ્યો હતો.

૧ જામે જમશેદ, તાં ૫ થી માર્ચ ૧૯૦૧.

૨ શેઠ ફરામજીજી, નાનકાભાઈ, પીરજીશાહ, નવારવાનજી અને નજીરજી રસતમજ મારદરના બાપા.

૩ શેઠ ફરામજીજી ધનજીશાહ લાલકાકાના નાના બાપ.

૪ તેમજા તજામુલાકાકા અને મીડેકા મુનારની મારદારીના કાંઈ કામ થયા સારે ભિકે કંઈ કંઈ થયું હતું.

તાં ૫ થી માર્ચ.

કલકતા ખાતે મગદ થતાં "હમલુખમાલીન" નામનાં ધરાંની વપ્રમાત પવના અધીપતી તથા મામેકે જબાલુદીન કુસેની ઉપર ધરાંના યુગ્મખ ખાતેના વાપસ કોન્સલ હેડ કાયસજી દાદાભાઈ રસતમજએ પોતાની બદનક્ષી કરવાનો વાંક મુક્યો હતો, તેની તપાસ લાંબી મુદત સુધી અતરેની પોલીસ કોરદમાં ચીક-માછલેદ મીંડ સેનડરસ સ્ટેટરની હજુરમાં ચાલ્યા બાદ સ્થાજ દિને માછલેદે આરાપીને ત્રણ માસનાં સાદાં કેદખાનાં અને રૂ. ૧૦૦૦) તા ફડલી અને જો ફડ ન સારે જમસનાં વધુ કેદખાનાંની સજા કરી હતી. ફડ જો વસલ થાય તો તેમથી રૂ. ૭૫૦) ફરીયાદીને તેને થયલા અરય બદલ આપવાને કુકમ કાધો હતો.

તાં ૧૧ થી માર્ચ.

યુગ્મખની યુનીવર્સીટીની બેડાં બોઈ એકલિટકના મેમ્બરો તરફી સર જમશેદજી ડાહ્યાજી બારોનેટ અને સર બંદીરી કાયસજી બંદીરીને નેમ્યા હતા.

યુગ્મખની યુનીવર્સીટીની તબીબી ફેલકલીના ડીન તરફી ડાક્ટર તેલમુલજી બીખાજી નરીમાનનાં તથા મેનજીનીઅરીંગ ફેલકલીના સીનડીક તરફી ખાતખાહકુર મનચેરજી કાયસજી સરજખા, સી. આઇ. ઇ. અને શેઠ નાનાભાઈ અરદેશર મુસને; તથા ચારદસની ફેલકલીના સીનડીક તરફી શેઠ કાયસજી દાદાભાઈ નામેગામવાલા, એલ. એ. ને; તથા કાયદાની ફાકલકીના ડીન તરફી હાનરેબલ પીરજીશાહ મેદરવાનજી મેહતા, સી. સ્પાઇ. ઇ. ને અને સીનડીક તરફી શેઠ રસતમજ ધનજીશાહ શેઠના. બી. એ. એલ. એલ. બી. ને નેમ્યા હતા.

જેમાં નાણું બરનારાશાહી સભા તાં ૧ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧ ને દીને ગાવાળીયા તળાવ ઉપરની ફેરડ અને પ્રામાયદરી સુક્લનાં મકાનમાં ડાક્ટર માલેકજી રોસાભાઈ કામાનાં પ્રમુખપણું હેલક અબી હતી. ફડના સેક્રેટરી મીંડ સોરાબ પેસનજી વહાડયાએ ફડને લગતી ફેલકી વીગત આપી જબાબુ છે ફડમાં રૂ.૨૦૦ લગ્યા છે.

આ પછી કરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો છે "આ સભાએ એલ" મત છે કે અરનાર મીંડ અરદેશર ધનજીશાહ લાલકાકાની માદમાની માટે મેયુ કરવામાં આવેલું નાણું પાંચ ટકાના યુનીવર્સીટી બેડામાં રાખી, સેંટ જેવાયરસ ફાલેજના પ્રીન્સીપલને "અરદેશર ધનજીશાહ લાલકાકા" જેમ્બરીયલ સકલારશીપ" સ્થાપવા માટે સમાવીત કરેલું. જામે જમશેદ, તાં ૨-૬-૧૯૦૧.

૫ જામે જમશેદ, તાં ૮ થી માર્ચ ૧૯૦૧.
જે સભા સામે પ્રતીવાદીએ મેસરસ કોનડી અને કુલદને સાંભળી ઉઠાવી પાળી સભા બાહલ રાખી હતી.

૬ જામે જમશેદ, તાં ૧૧ થી માર્ચ ૧૯૦૧.
૭ જામે જમશેદ, તાં ૧૨ થી માર્ચ ૧૯૦૧.

તા. ૧૨ મી માર્ચ.

શેઠ એલજી રસતમજી મુખીઆએ આવીસ ગામમાં આવેલાં પીપરખેડા તરફ એક મોટા બીતાં વાપ માયેં હતો.^૧

તા. ૧૫ મી માર્ચ.

રોજ ૨ માઠ ૭ (શિ.) ૧૮૭૦ યજ્ઞકરદી.

અરજી—બરજોરજી કાવજી મોતીવાલા—ઉમર ૪૫ (૭૦). એવજી અનેની હાથ કોટમાં દુભાશીઆ હતા, અને ત્રીસ વર્ષની લાંબી મુદત સુધી ધણી ઇજનથી નોકરી બજાવી હતી. અંધા-પાયાધીશીએ એવજી માટે બહુજ ઉંચો અંગીઆપ આપ્યો હતો.

તા. ૧૬ મી માર્ચ.

મુખીઆ આટું સોસાઇટીનું બીતાનું પ્રદર્શન આજ દીને સર જમશેદજી છજીભાઈ રકુસ મોઝ આટવાલાં મકાનમાં નામદાર ગવરનર હોદ્દા નોથકોટે ખોલ્યું મુકયું હતું. આ વેળાએ સરસ બીતારો માટે નીચલી બે પારસી યાતુઓને ઇનામે આપવામાં આવ્યાં હતાં :—

મીસ બનજી કુવરજી નાજરને સરસ આઇલપેનટીય માટે ર. ૪૦ તથા મીસ સુનાંબાઇ કાપુરજી જશાવાલાને મુકશલાદીનાં સરસ બીતારો માટે ર. ૫૦ નાં ઇનામો.^૩

તા. ૧૭ મી માર્ચ.

રોજ ૪ માઠ ૭ (શિ.) ૧૮૭૦ યજ્ઞકરદી.

અરજી—બીઆઇજી સાપુરજી બંગાલી—ઉમર ૪૫ (૬૩). મરકુસ માનવત શેઠરી શેઠ મેસમજી સાપુરજી બંગાલીનાં એવજી માતાજી હતાં. પોતાની ૨૩ વર્ષની ત્રણ પ્રણીનું સુખ ગુમાવ્યા પછી, એકપુરા દીકરને કેળવણી આપી, વીધવાપણું બીજવણે બળવી રાખ્યું. જે દીકરાએ પોતાની કારકીશવત કારકીશદી દરમ્યાન એ વાદલાં માતાને જાન આપવા તેવજીની શકમારી બળવી રાખવાને જરૂરથી એકરીઓની નિશાળ મંડળીને કોટની કન્યા-રાણા માટે એક ફુલાર મકાન ર. ૧૭૦૦૦) ના ખર્ચે અંધાવી આપી, તેને પોતાનાં વાદલાં માતાજીનું નામ આપ્યું હતું. એ દીકરાનાં મરજીને કારીયા ઉલ્લાં ૯) ૫૫ સુધી સોસી આ મોટી ઉમરે એવજી મરજી પામ્યાં હતાં.

૧ બંધે જમશેદ, તા. ૧૫ મી માર્ચ ૧૯૦૧.

૨ શેઠા ફરુજનજી (બારીશર), રસતમજી, મિદરજીભાઈ અને અરશીદ બરજોરજી મોતીવાલાના બાપા.

૩ રાધમજી મોઝ ઉઘીઆ, તા. ૧૬ મી માર્ચ ૧૯૦૧.

તા. ૨૦ મી માર્ચ.

રોજ ૭ માઠ ૭ (શિ.) ૧૮૭૦ યજ્ઞકરદી.

અરજી—દાદાભાઈ રતનજી તલાલ—એવજીને સાવનજીના બલવાસને શાખ હતો. અનેની દેશી નાટક-લાગ્યામાં ઉંચા મકારની સીનરી તથા તલેસમાતીક દેખાવો એવજી પેહલા રજી કર્યાં હતા, અને ધર્મખાતાં-ઓને ખેલો કરી મદદ કરવાની પેહલ પણ એવજીની નાટક કંપનીએજ કરી હતી. ૧૮૭૩ માં ઇરાનથી નાહરી આવેલા ઇરાનીઓનાં હંઠ માટે કેટલાક ખેલો કરી દીક ઠીરસો આપ્યો હતો.

તા. ૨૧ મી માર્ચ.

મેશસ દાદી અને ફરાંમરોજ બરશીજી મેળવાલાએ પ્રેકમેપર બંધાવેલા સ્વીમીંગ બાથ ખોલ્યા મુકવાની કિંમત આજ દીને નામદાર મીક-જસીડીસ સર ચૌરિનસ જેન-કીનસે એક મોટા મેળાવાની હજુરમાં કીધી હતી. પ્રથમમાં એ બાથના બાલેકો તરફથી ઓનરરી સેક્રેટરી શેઠ રસતમ બરજોરજી પેમાસટરે એ બાથને લખતો કેટલોક ખોલાસો વાંચી સંભલાવ્યો, તથા તેવજી બેઠેલી ખાસ ઇમિજ કવીત ગાવામાં આવી હતી. જે બાદ મેશસ મેળવાલા અધિ મેશદારોને આપવાનું માનવજી શેઠ બહમજી રસતમજી બાઈસ, બી. એ; એલ. એલ. બી. એ વાંચી સંભલાવ્યું, જે પ્રમુખ સાહેબે તેમને કિનામત કર્યાં બાદ તેવજી એક સુજાખીત કાપણ કરી રૂપાંની ચાવી વડે દરવાજાને ખોલ્યો મુક્યો, અને કેટલાક પારસી જ્યાંતિએ તરતજ તેમાં તરવા માંડ્યું.^૪

ગરીબ જરૂરથીઓનાં રેહાંબોનાં ફાંની કરીદી હતતક ૧૬ મું મકાન શેઠ દીનશાહ હીરજીભાઈ માલેઆમ-વાલાએ પોતાનાં ધણીઆંથી અરુકમ બાઈ આવાંબાઈનાં નામથી ર. ૧૬૦૦૦ ની રકમ આપી અંધાવી આપ્યું, તેને ખોલ્યું મુકવાની કિંમત આજ દીને સર જમશેદજી છજીભાઈ બારોનેટે એક મોટા મેળાવાની હજુરમાં કીધી હતી.^૫

નીચલા પારસી મહરશીએ આ સાલ નામદાર સર-કારે નવા મુલેદની અમલદારો નેમ્યા હતા :—

શેઠ દીનશાહ હોરામજી મિત્રી, શેઠ હોરમજી અર-દેસર બનજીભાઈ વાઠીઆ, શેઠ જમશેદજી છજીભાઈ મજ-ધર, દરજીર કેમલદાર જમલાવજી, મજારખંજીઆના, શેઠ

૪ બંધે જમશેદ, તા. ૨૩ મી માર્ચ ૧૯૦૧.

નાનાભાઈ હોરમજી સુય, શેઠ રસતમજી જમશેદજી છત્રભાઈ.

નીમલાઓનાં નામ પાઠાં કાપલ કીપાં હતાં.

સરખન કંસલ ધનજીશાહ નવરોજી પારખ, શેઠ એલજી દોરામજી તલાડી, શેઠ જાંહગીર ડોસાભાઈ કરાકા.

તા. ૨૧ મી મારચ.

રોજ ૮ માઠ ૭ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞદગ્ગરી.

મરજી—કાવસજી નસરવાનજી કોહીદાર—ઉમર ૫૫ (૭૧) નાટકની રંગભૂમી પર “કાવસજી યુરગીન” ને નામે એવજી એક અથગ રમુજ ખેલાડી તરીકે જાણીતા હતા. રાતે સરકારી નોકરીમાં હતા, પણ નાટકના શોખને લીધે ૧૮૫૩ થી એક એકદર તરીકે બાગ લેતા થયા હતા. એવજીના રમુજ દુયકાઓ તમાશાખાતેને ખુબ હસાવતા હતા, અને તે નીદિષ અને નીતીમાન હતા. અને તેવીજ નીદિષ અને નીતીમાન તેવજીની છંદગી પણ હતી.

તા. ૨૨ મી મારચ.

પુણાં મધે વાલંડીપરાની નીમાનખાતીની હરીદાઇમાં નાની પારસી વાલંડીપર કોરના લેનસ કારપોરસ રતનજી હોરમજી નીમચવાલાએ એક સોનાનો ચાંદ તથા રૂપાનું કપ, તથા શેઠ મોટાભાઈએ એક રૂપિયા ચાંદ, તથા શેઠ મેહરવાન હોરમજી ધરાંનીએ કાંસાનો ચાંદ ઇનામમાં મેજબા હતા.

તા. ૨૩ મી મારચ.

મુખમાં ગાયન અને મ્યુઝીકના શોખીન યાનુએ નયા મહરજીનું સંજી જે “મેંએ મ્યુઝીકલ યુનીયન” ને નામે જાહેરમાં આવ્યું હતું, તેણે આજ રાતે ટાઉન હોલ મધે નામદાર લેડી નોથ કોટના માનવત આસરા તથા હાજરી હેઠળ કાઉન્ટેસ એફ ડેરીન રૂંડના લાલ થકી એક મોટો કોનસર્ટ કર્યો હતો. એ કોનસર્ટમાં ખાઇ રતનખાઇ હોરમજી સીરવાઇ, ખાઇ યાનુખાઇ દીનસાહ વામ્જા, શેઠ જમશેદજી લીમજીભાઇ પાંડે, ખાઇઓ પીરોજ કેમશર કાખરાજી, સુનાખાઇ તથા આવાંખાઈ સાપુરજી જશવાલા તથા પીરોજ દીનસાહ વામ્જાએ ગાયણી કીધાં હતાં. સેવટે શેઠા ખરશેદજી ત્રાણેજી ખરશેદજી, દાદાભાઇ ઇ. પટેલ, એલજી જાંહગીર દાવરે “મરચટ એફ વેનીસ” માંથી એક બાજ લગ્ની દેખાડેલા હતા.^૧

૧. પ્રોએ નજરમેંટ એક્ટ, તા. ૨૧ મી મારચ ૧૯૦૧.

૨. એએ જમશેદ, તા. ૨૧ મી મારચ ૧૯૦૧.

૩. એએ જમશેદ, તા. ૨૫ મી મારચ ૧૯૦૧.

તા. ૨૪ મી મારચ.

રોજ ૧૧ માઠ ૭ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞદગ્ગરી.

મરજી—નાવજીખાઇ વીધવા પેસતનજી કુકાજી આતમારામશાહના, સુરતવાલા—ઉમર ૫૫ ૧૦૦. એવજી સદીની ઉમર પુરી કરી હતી. અને સુરતનાં એક વજીદાર હતાં.

તા. ૨૭ મી મારચ.

રોજ ૧૪ માઠ ૭ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞદગ્ગરી.

મરજી—હોરમજી કાવસજી ગોરા—ઉમર ૫૫ ૫૦ મરજી શેઠ પાલનજી રાનજીની દીકરીના દીકરા. એવજીનો વસવાટ કલકતે હતો, અને ત્યાં “એચ. કાવસજી” ને નામે વેપાર કરતા હતા. કલકત્તાનું રવાનિને અવલમજીનું રૂંડ ડુરડું ન હોવાથી એવજી આગેવાની લઇ ત્રણેક વર્ષની વાતપર પરેષ કરી વારસીક લવા જમની ગોઠવણ કરી હતી.

તા. ૩૦ મી મારચ.

રોજ ૧૭ માઠ ૭ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞદગ્ગરી.

મરજી શેઠ નવરાજી કાવસજી નાળીએરવાલાએ ૪૦ સં. ૧૮૨૨ માં ગોઠ મધે બંધાવેલી દરમેહરને લગતી જમીન મુખમાં મ્યુનીસીપાલીટીએ ૪૦ સં. ૧૮૬૬ માં પ્રજા ઉપરથી કામનેસર વેચાતી લેવાથી એ જમીનની કીમતનાં નાણાંમાંથી એક ખીજ ઇમારત દાદર તરફ બંધાવી તેમાં આજ દીને જુનાં ભાદરેન પરકાળ્યાં હતાં. જમીનની કિમ્ત પુરી થવા પાઠ એ દરમેહરના સુતવલીઓ શેઠા હોરમજી અને પેસતનજી મેહરવાનજી નાળીએરવાલા તરફથી એક અંજીનમ પત્ર લંબી સંજાલવામાં આવ્યો હતો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે મેહરી દરમેહરને લગતી ઉપલી જમીનનાં વિમાંજીની કીમતથી આ મકાન બંધાયું છે, તથા તેનો નીલાવ ખરચ પણ એજ જમીનનાં નાણાંમાંથી થશે. એ પછી સુતવલીઓ તરફથી એ દરમેહરના પંથકી એ. હરાંમજી હોરમજી માદન તથા દરમેહર બાંધનાર કંચાકર શેઠ કુવરજી મનમેરજી ખીંચીને એકઠી શેઆલ હોરાબમાં આવી હતી; તેમજ ઝકટર કાવસજી હોરમજીએ દાદરનજી સેલોસ્કીઓ તરફથી મજુર બંધે સુતવલીઓને તથા પંથકીને શેઆલ હોરાડી હતી, જે પાઠ પંથકી એ. હરાંમજી માદને એક વામ્જેન કરી સંજાલવી, અને આશની કરી મીજલસ પરખારત થઇ હતી.^૨

૪. એએ જમશેદ, તા. ૧ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

શાહ તાલેપારખાં. સુરત—સરકારી—ખાં. બા. સોરાળજી રતનજી મારદર, બેહરાંમજી નવરોજી, સાપુરજી હરાંમજી; ચુટેલા—કાવસજી ધનજીભાઈ, રસતમજી જામરાવજી ગારડા. અમદાવાદ—ચુટેલા—કુવજી મેરવાનજી વાડીઆ, ફરફુનજી કુવરજી તાચપોરવાલા. સતારા—સરકારી—કોસાભાઈ માણેકજી. અહમદનગર—ચુટેલા—ખાં. સા. બેહરાંમજી સોરાળજી કાડં મારદર; સરકારી—માણેકજી સોરાળજી, નવરોજી હરાંમજી. કોલાબા—ચુટેલા—કાવ-શજી ફરફુનજી કલીઆણીવાલા; સરકારી—જમશેદજી બદ-મનજી, હોરમજી માણેકજી બીમરડીવાલા. ભેલગાંમ—સરકારી—અરદેશર નવરોજીજી; ચુટેલા—ડાં. ખરશેદજી પેસનનજી. બા.સ. દેહજી—સરકારી—જીવનજી નવરોજી બીલાવાલા; ચુટેલા—દાદાભાઈ જીવનજી. આમોદ—સરકારી—ખાં. બા. રતનજી એદલજી કાંગા. સુરત—ચુટેલા—ખા. બા. ડાં. કોસાભાઈ પેસનનજી, ડાં. પાસ-નજી હોરમજી દાદાઆનજી, માણેકજી નશરવાનજી રાંડેલ-વાલા; સરકારી—પેસનનજી હોરમજી પાટક. થાણા—ચુટેલા—મનીકાજી મેહરજીભાઈ, અરદેશર જાંહગીર વાડીઆ. કાવસજી બેહરાંમજી દાવેમા. ભરૂચ—સરકારી—ખાં. સા. અરદેશર ફરફુનજી દલાલ, પ્રાંતીજી (અમદાવાદમાં)—સરકારી—ખાં. સા. એદલજી બેહરાંમજી. ભરૂચ—સર-કારી—ખાં. બા. રતનજી એદલજી કાંગા. બીતપોર—સરકારી—અરદેશર કેળસર કામા.

તાં ૧ લી એપ્રીલ.

રોજ ૧૬ માહ ૮ (ક૦) ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી.

અરજી—ગકટર હોરમજી મેરવાનજી દાંતરા—ઉમર ૧૫ (૬૮). એવણ જુના વખતના એક જાણીતા ગકટર હતા. તાં ૭ થી એપ્રીલ ૧૮૫૫ ને દીને જી. જી. એમ. સી. નો ડીપકોમા મેલગ્યો હતો, અને તખીય નરીકે સારી “પ્રેક્ટીસ” મેલવી હતી. ચીનમાં તે વખતે પારસી વેપાર ધંધો બોદજો હતો, અને સારા ગકટરને કાવવા સાથે વેપારમાં પડવાની સારી તક હતી એમ જાણી સને ૧૮૫૬ માં ચીન ગયા હતા. અરીય પારખ-વાની કુનેહ હોવાથી તેમાં સાઈ નાણું મેલવ્યું હતું. ચીનની લઘાઈ પછી ત્યાંની કોટીય વૈલકીપર કોરમાં પારસીઓને સંભેલ કર્યાં નોંધ લાભ લઈ ૧૮૬૧ માં તેમાં દાખલ થયા હતા. સને ૧૮૭૬ માં ચીનથી આવે પાછા ફર્યા, અને તખીયી ધંધો પાછો ચાલું કર્યો હતો.

૧. અહમદા ડાં. ખરશેદ તથા રોક બેજનજી, અને રોક સોરાળજી હોરમજી દાવરાના બાવા.

કોટનાં ધર્મનાં દવાખાનાના ૧૮૮૦ થી ઓનરરી સેક્રટરી હતા. અગ્રેની ફેટલીક મીસોના એવજી કાવરેકટર હતા.

તાં ૫ થી એપ્રીલ.

નામદાર પાટવી કુવર યુગ એક વારક પોતાની બાનુ સાથે આંગ્રેજીઆની મુસાફરીએ જતાં આજ દીને એકન ખાતે ઉતરયો હતો. તે નામદારને એકનની રૈયન તરફથી શેઠ હોરમજી કાવસજી દીનશાહ એકનવાલાએ માનવત્ર વાંચી સંભલાવ્યું હતું. નામદાર શાહજાદો શેઠ હોરમજીની ગાડીમાં બેસી શેઠરમાં ફરવા નીકળ્યો હતો. તથા રાતનાં પોતાની આગબોટ ઉપર રીસેપ્શનનો એક મેલાવટો કર્યો હતો, જેમાં પારસીઓમાં શેઠ હોરમજી કાવસજી એકનવાલા, નશરવાનજી મનચેરજી કોલાબેવાલા તથા ખાનખલાદુર મનચેરજી રસતમજી ધાતુ, સી. આર્. ડા. હાજર હતા.

તાં ૧૧ થી એપ્રીલ.

રોજ ૨૬ માહ ૭ (શ૦) ૧૨૭૦ યજ્ઞજરદી.

અરજી—બદમનજી નશરવાનજી ચીના—ઉમર ૧૫ (૫૨). એવણ નીજામ સરકારની નોકરીમાં ૨૮૬ ઓરીસર હતા. અને સીકંદરાબાદમાં મુજબાં હતા.

તાં ૧૫ થી એપ્રીલ.

આઈ હોરાંબાઈ વીરજી મીં. ધનજીભાઈ બમનજી મીંબીવાળો રાહતવાનનો હક મેળવવાનો દાવો કરનાર મુકદમાની અપીલની તપાસ નામદાર ચીફ જસ્ટીસ સર લોરંસ જેનકીનસ અને મીં. જસ્ટીસ ચંદાવરકર સન-મુખ નીકળતાં, એ નામદારોએ નીચલા સવાલ પૂર્વે રૂઝ બેચનો અબાપ્રાય મંગાવ્યો હતો :—“કે ઇમ્યન લીમીટેશન એક્ટ વાને મુદતની બાંધને લગતા હોઈ કાયદાની કપ મો કસમ, પારસીઓના માહતવાનોનો હક બોજવાને લગતા દાવાને લાજુ પડે છે કે નહીં?” આ બાબદને લગતો ચુકાદો મઈ કાલે રૂઝ બેચે આપ્યો હતો. એ બેચ નામદાર ચીફ જસ્ટીસ સર લોરંસ જેનકીનસ, મીં. જસ્ટીસ કેનડી, મીં. જસ્ટીસ કા અને મીં. જસ્ટીસ ચંદાવરકરની બની હતી. નામદાર જસ્ટીસ પુલબેચ તરફનો ચુકાદો આપતાં નીચલી કારંડે પુછેતા સવાલનો જવાબ “હા” આપ્યો હતો.

૨. જામે જમશેદ, તાં ૧૬ થી એપ્રીલ ૧૯૦૧.

૩. શેઠ જાંહગીર પેસનનજી માવરાવાલાને ફરી લેનાર પીતા.

૪. જામે જમશેદ, તાં ૧૬ થી એપ્રીલ ૧૯૦૧.

તાં ૧૭ મી એપ્રિલ.

શેઠ મનચેરસાહ રસતમજ વજાએ હાઈ કોર્ટના સોલીસીટરની પરીક્ષા ફેલ્ડમાંથી પસાર થાથી હતી.^૧

તાં ૨૦ મી એપ્રિલ.

રાજકોટ મધે શેઠ રતનસાહ પેશતનજ દમરી તથા તેવજીનાં ધણીયાણીએ પોતાનાં મરકુમ ભેટી બાઈ રતન-બાઈની પવિત્ર યાદમાં એ શેઠર ખાતેની રાજકુમાર કાલેજના ફીલ્ડ પેવીલીયન નજીક બંધાવેલા "ધી રતનબાઈ મેમોરીઅલ ફાઉન્ટન" બાજુ દીને ત્યાંનાં પાણી ખાતાંના વડા ખાનખહાદુર એચ. એ. એડરસે ખોલેલા સુક્યો હતો.^૨

છંદીબન ઓડાલાં રેલવેપર આવેલાં "બીના" મથકપર જરથોત્તીઓએ પોતપોતામાં એક ફંડ ઉંઘાડી રવાનને જીમિયા કરવા માટે એક એલાહેદી જગા ખરીદ કરી હતી, અને તે જગાપર બાઈ બ્યાંબાંબા ફરાંમજ પીટીરે એક કુલો રૂ. ૧૨૫૦ ને અરથે બંધાવી આવ્યો હતો.^૩

તાં ૨૪ મી એપ્રિલ.

હાદારના રસ્તાપર શેઠ ફરુજનજ બહમનજ છજી-બાઈએ પારસી પંથાવતનાં તરડીઓને ભેટ આપેલી ૩૦૦૦ ચૌરસપાર જમીન ઉપર મરકુમ ખાનખહાદુર રસતમજ જામાંસપજ બાક્ષખરનરે મરકુમ બાઈ બજુબાઈ વીધવા નવરોજજ કાવસજ આશખરનરની નેમ્તે બંધાવી આપેલું નસાખાનાં મકાન બાજુ દીનથી વપડાસમાં લીધું હતું.^૪

૧. ટાઇમ્સ ઓફ દિલીઆ, તાં ૧૬ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

૨. ભમે જમશેદ, તાં ૨૫ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

૩. ભમે જમશેદ, તાં ૨૨ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩.

૪. ભમે જમશેદ, તાં ૨૬ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

એ નસાખાનાં માણસોને રેલવા માટેનું ધર તથા તેને લગતું બીજું મકાન એજ જગાપર પંથાવતનાં ફંડમાંથી બાંધવામાં આવ્યું હતું.

આ નસાખાનામાં નીચલી બે તખ્તીઓ મારેલી છે:—

"આ હાદર ખાતેનાં નસાખાનામાં" એકલા વિગેરે

"રાખવાનું મકાન, મરકુમ બાઈ બજુબાઈ નવરોજજ આશ-

"જરનરથી નહચતે મરકુમ ખાનખહાદુર રસતમજ બખારપજ

"આસખરને રૂ. ૨૫૦૦ બાઈ બજુબાઈની પોતાની પુછ-

"માંથી અને રૂ. ૬૨૩ પોતાની ઓથેલી આપી કુલે રૂ. ૩૧૨૩

"ને અરથે બંધાવ્યું છે. સને ૧૨૭૦ ચંદ્રવેળથી સને ૧૯૦૧

"દધની."

નામદાર નીઝામના વડા વજરના ખાનખી સેક્રેટરી મી. જમશેદજ ફરુજનજ એ જ બંધાવવાની મુદતમાં ૫ વામ અને ૪ રીજોનો સીકર કર્યો હતો.^૫

તાં ૨૬ મી એપ્રિલ.

રોજ ૧૪ માહ ૮ (શે) ૧૨૭૦ ચંદ્રવેળથી.

દમજીની પાસે આવેલાં નમર હવેલી પરમજીનાં નરેલી ગામમાં ત્યાંની પોરડુબીજ સરકારની રીજબીટના ખાનડોન જુએરોડરીગસ નામના એક કારખોરસે પોતાની બાયડી સાથે અનીતિ કરવાના શક ઉપરથી પોતાના એક મિત્ર મેહરજીબાઈ ફરાંમજ રાંજી. સરોડાવાલાને પોતાની બંડુકની ગોળાથી દાર કરી પછી પોતાની બાયડીને ગોળા મારી દાર કરી પોતે પણ ગોળાથી આપઘાત કરી મરજી પામ્યો હતો.^૬

તાં ૨૭ મી એપ્રિલ.

કલકત્તા ખાતે બરાયલાં આવે વર્ષનાં ઇન્ટરબીઅલ એકઝીબીશનમાં પોતાની બનાવેલી ઉમદા ટારિંગની વસ્તુઓ બતાવવા માટે બીલીમોસવાલા શેઠ શોરાબજ જામાંસપજ વરડીગ બાક્ષવાલાંને એક રૂપિયા માંદ તથા પેહલા વર્ગની સરડીરીકેટ મદમાં હતાં.^૭

તાં ૫ મી મે.

રોજ ૨૩ માહ ૮ (શે) ૧૨૭૦ ચંદ્રવેળથી.

મરજી—સર દીનસાહજ માણસજ પીટીટ બારો-નેટ—ઉમર વર્ષ ૭૮. શેઠ માણસજ નસરવાનજ પીટીટ-ના વડા દીકરો. એવજી પેહલાં ઇ. સ. ૧૮૪૦ માં મેસર્સ ડામેરમ કારટરની વેપારી પેહેડીમાં શીખાઉ તરીકે રહ્યા હતા. થોડા માસમાં એવજીને ૩૧૫ ના દરમયો મળવા લાગો, જે વધતાં વધતાં ૩૧૦૦ સુધી થયો. આ વખતથી એવજીની નજર કેટલીક વેપારને લગતી ગજીનીઓથી ઉંધડી, અને પોતે કુક કુક વેપાર કરવા લાગ્યા. એ પછી ૧૮૪૫ માં ઉંધડી પેહેડીના એક છુટા પેહેલા બાગમાં મી. રીચમંડ ઉધાડેલી નવી પેહેડીમાં એવજીને વડા મેને-

"હાદારનાં નસાખાનાંને લગતું આ અને બીનું મકાનો "જે જગ્યા ઉપર બંધવામાં આવ્યાં છે, તે ૧૦૦૦ ચૌરસ "વાર જગ્યા શેઠ ફરુજનજ બમનજ છજીબાઈએ પારસી "પંથાવતને મળ્યાં ખાતે એક આપી છે. સને ૧૨૭૦ ચંદ્રવે- "ળથી સને ૧૯૦૧ દસવા."

૫. ભમે જમશેદ, તાં ૨૭ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

૬. અખબારે સોદાખ, તાં ૩૦ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

૭. ભમે જમશેદ, તાં ૨૧ મી એપ્રિલ ૧૯૦૧.

જર ક્યાં અને તેની દલાલીનું કામ એવલ્યુના બાવાને મળ્યું. હવેથી શેઠ માણેકજી હસ્તકની વેપારી પેઢેડીઓમાં દલાલીનું કામ “મેસર્સ માણેકજી નશરવાનજી પીટીટના ઓકરાઓની કંપની” નાં નામથી તેઓના બંને દોકરાઓ સાચર્યાં શાગા, જેમાં મેસર્સ ડબ્લ્યુ. સીલર અને ૧૮૫૨ થી મેસર્સ જાજ રેનીની કંપનીની પેઢેડીઓ સર દીનશાહજીના હસ્તકમાં અને મેસર્સ ડાબેરમ વગેરેની પેઢેડી એવલ્યુના બાપ શેઠ નશરવાનજીના હસ્તકમાં હતી. એ બાદ શેઠ માણેકજીના ગુજરાત પછી એઓ બંને બાપઓએ ૧૮૬૪ સુધી સાથે વહીવટ ચલાવ્યો હતો.

એવલ્યુની ગઠેર છાંયેની ઇ. સ. ૧૮૫૪ થી શરૂ થઈ હતી. એ સાલમાં એવલ્યુને નામદાર સરકારે પેહેલવહેલા માંડ જુરીમાં મેસવા લાયક એક અધીકારી ફરવ્યા હતા. ૧૮૫૫ માં એવલ્યુને જરથોસ્તીઓને માટે ધારા બંધાવી મંગાવવા સારું ઉભી કરેલી કારોબાર મંડળીના તથા તે પછી ૧૮૫૬ માં તેની સખ કમીટીના નેમ્બર નેમ્બર હતા. ૧૮૫૬ માં એવલ્યુ તથા શેઠ નશરવાનજીનાં નામથી એમના પીતાએ મુંબઈ મધે મેદાનમાં એક મોટા કુચો બંધાવ્યો હતો, જે હજી સુધી કોટનાં તેવલ્યુના ફેડેબી મોટાં ધરની સામેના મેદાનમાં મેલુદ છે. ૧૮૫૯ માં પોતાના પીતાનાં મરણ વખતે એવલ્યુ ૩૨૫૦૦૦ ની રકમ સખાવતનાં કામે માટે અલહાદેઈ કહાડી હતી. ૪૦ સં ૧૮૬૦ માં નામદાર સરકારે એવલ્યુને સુબેહના અમલદારનું માન આપ્યું હતું. એજ સાલમાં મુંબઈ મધે કલકતા ખાતે વેપારની જીજ્ઞાસાપર લેવાતી જગતની જે નવી “તેરીફ” ટરવી હતી, તેજ ધોરણની તેરીફ ફરવવાને નામદાર સરકારે ૧૩ ઇંગ્લેજ, ૧ વાહુધી, ૩ મુસલમાન, ૧ હાંકુ અને ૧ પારસી—સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ—મળી ૧૯ વેપારીઓની કમીટી નેમી હતી. એજ સાલના જુલાઈ માસમાં એવલ્યુને સર જમશેદજી છજીબાઈ પારસી બેનીવિલ્ડટ ઇન્ડસ્ટ્રીડયુશનના એક અધીકારી, તથા એજ વખતથી મુંબઈની પારસી પંચાયતના એક તરડી નેમ્યા હતા, અને પંચાયતના ફંડના હીસાબની છેલ્લી ઉપાલવી ચોપડી મુજબ એ ફંડ મધે એવલ્યુ પોતે, લેડી સાકરખાઈ તથા ફરજ દોનાં નામના મળી ૩૪૫૧૧૦૦ ની રકમનાં જુદાં જુદાં ખાતાં તથા ૩૨૩૦૦૦ ની અનામત મોટા છે. ૧૮૬૦ માં એવલ્યુ પોતાના બાપ શેઠ નશરવાનજી તથા બીજા એક જે ભાગીદારોની સાથે મળી “માણેકજી પીટીટ રેપીનિંગ એન્ડ લીવીંગ કંપની” નામનું બીજું સુતર તથા કાપડ વણવાનું કારખાનું સ્થાપ્યું હતું. એજ વરસના આગસ્ટ માસમાં એવલ્યુ “મેમી હાઉડરોલીક પ્રેસ કંપની” ની બીજાકત ૩૬૬૫૦૦૦ ની કીમતે

વેચાતી લીધી હતી. એજ સાલમાં અગ્રે નવી નીકળેલી “સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા” ના એવલ્યુ એક તરડી, તથા જરથોસ્તી ઓકરાઓની નીશાળ મંડળીના એક કારોબારી હતા હતા, અને તે મંડળીને નજીક ૩૦ વર્ષ સુધી ફર સાલ ૧૯૨૫ ની મદદ કરી હતી. કોટનાં ધર્મનાં ફવાખાનાના પણ્ય એવલ્યુ એ સાલથી તરડી નેમ્યા હતા. ૪૦ સં ૧૮૬૧ માં એવલ્યુ પુના મધે ગરીબ લોકોને પાણી પહેંચવું કરવા ૩૩૦૦૦૦ ને ખરચે ચાર હોળે બંધાવ્યા હતા. આગલા વખતમાં બાહરાવ પેસવાનો ૩૫૨મા ચોધરી નામે સુબો બાહેરથી મોટા નળ બાંધી લાવી, તેમાંથી શેહેરમાં લોકોને પાણી ઉપયોગ માટે આપતો હતો. તેનો ૯ ઇંચનો એક નળ સર દીનશાહજીની ભવાનીપેટની વાડીમાંથી મુકેલો હતો, જે મધેથી એવલ્યુ એક તસુની નળીનો હક તેના વારસોને અમુક રકમ આપી વેચાતો લીધો, અને તે વડે ઉપલી હોળેમાં પાણી આવતું હતું. એ ચાર હોળેમાંથી ૧ હાંકુઓને, ૧ મુસલમાનોને, ૧ હક્કડી માતના લોકોને, અને ૧ હલાલખોરોને વાપરવાને ખુલ્લી રાખી હતી. એજ સાલમાં એવલ્યુ ઇરાન દેશના રહેનારા ગરીબ જરથોસ્તીઓની હાલત સુધારવાનાં ફંડના એક તરડી, તથા ૧૮૭૬ થી તે ખાતાંની કારોબાર મંડળીના સરનશીન અને ૧૮૮૫ થી ખાનગરની નેમ્યા હતા. ૪૦ સં ૧૮૬૨ માં એવલ્યુ “મેમી એસેસીએશન” ની કમીટીના અધીકારી, તથા ૧૮૭૮ થી તે મંડળીના સરનશીન હતા હતા. ૧૮૬૨ માં લેનકેશાયરના ગરીબ વણકરોના આશરા માટેનાં ફંડમાં ૩૮૫૦૦ ભખાં હતા. ૧૮૬૩ માં એવલ્યુ મરહુમ હાડવેડ બામજી જીવનજી રાંદેલીયાને મદદ આપવાને બીજા બે પારસી ગઠરથો સાથે મળી એક ફંડ ઉજી કયું હતું. જેમાં પોતે મેહેનત કરી ૩૬૦૦૦૦ સુધીની એક તરડી રકમ ભેગી કરી એ પ્રખ્યાત હાડવેડને “પસ” મોટી ભેટ આપવામાં આવી હતી. ૧૮૬૪ માં એવલ્યુ અત્રેના નાવારસ ધરાનીઓના ફંડના તરડી નેમ્યા હતા. ૧૮૬૫ ના ડીસેમ્બર માસમાં એવલ્યુ “રોમાન્સા” નામનું એક વહાણ ૩૭૫૦૦૦ માં ખરીદ્યું હતું. એજ સાલમાં મુંબઈ મધે પારસીઓ માટે સ્થાપેલી પારસી બેંક મેટ્રોપોલીટન બેંક કોટના નામદાર સરકારે પેહેલવેહેલા નેમેલા ૧૬ પારસી ડેલીમેટોમાં એવલ્યુ પણ્ય એક હતા, જે ચોથા ૧૮૭૨ માં ઓછા હતા. ૧૮૬૮ માં મુંબઈ બેંક પાછી નવેસરથી સ્થાપી તેના એવલ્યુ શરૂઆતથી તે ૧૮૯૨ સુધી એક ડાયરેક્ટર હતા. તે ઉપરાંત કાલાખા કું, બરમાહ ટ્રેડિંગ કું, ઇસ્ટ ઇન્ડિયા શીપિંગ કું, ફીઅર લાંડ કું વગેરેના ડાયરેક્ટર નેમ્યા હતા. ૧૮૭૦ માં અત્રેની માંડ મેટ્રોલ

કેલેજમાં સ્થાપિત મુજરાતી ક્ષાત્રમાં વેદુ ધીપવવાના વર્ગમાં એક “શુક કૃંડ” ને માટે એવજે ૩૫૦૦ બેટ આપવા હતા.

અહમદનગર શહેરમાં ઉનાળાના દીનસોમાં પાણીની ધણી તાજુ આશવાથી તે તરફના નાગળાઈ નામના ઝરાના આગળા યુસલમાન પાઠશાહોના વખતમાં બનાવેલા નળોને દરસ્ત કરાવી, તે વની શહેરમાં પાણી પહોંચવું કરવાને એવજે ૧૮૭૧ ના સાલમાં સરકારને ૩૧૫૦૦૦ ની રકમ બેટ આપી હતી. આ રકમમાં બીજી એટલીજ રકમ સરકારે ઉમેરી, તે નળોને દરસ્ત કરાવી ઉપલા નાગળાઈના ઝરા સાથે બાંધી લીધા હતા, તથા જુદે જુદે ૧૭ ટંકાણે પાણીના કારંબની કુંડીઓ બાંધી હતી. આથી શહેરના એક ત્રતાંશ (ત્રીજા) ભાગને પાણી મુફત મળવા લાગ્યું. એવજીની આ સંખ્યાવતની યાદગારી કાયમ રાખવા માટે અહમદનગર જીનીસીપાલીટીએ ત્યાંની પારસીઓની દરેલ મેહેરની સામે એક મોટા કારંબને ૩૬૨૦૦ ને ખર્ચે બંધાવી, તેનું નામ “પીટીટ કારંબ” કરી રાખ્યું છે, તથા તેની એક બાજુપર ઘટના બેખની તખ્તી કોતરાવી છે. એજ સાલમાં એવજે વલસાડ મધે “પીટીટ ચેરીટેબલ ડીસપેન્સરી” નામે ધર્મનું દવાખાનું ઉઘાડવાને નામદાર સરકારને ૩૫૦૦૦ આપવા હતા, અને તે દવાખાનું તા. ૨૦ મી આગસ્ટ ૧૮૭૨ ને દીને સુરતના આસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર મી. (પાઠગથી સર) ઇ. સી. કે. ઓસીવટે ખુલ્લું મુક્યું હતું. ૧૮૭૧ માં ઇરાનના દુકાળથી અત્રે નાસી આવેલા સેંકડો ઇરાનીઓને એવજે મદદ કરી હતી તથા તેઓની પરવરશી કરવા માટે કેટલીક મુફત મુધી ૩૧૨૫ નો દરમયો આપતો કર્યો હતો. ૧૮૭૨ માં ચીખત્રી ગામ મધે દોખમું બંધાવી આપવાની આગેવાની એવજે લીધી હતી. ઇ. સં ૧૮૭૩ માં રતનાગીરી મધે રખતપીતના દર્દીઓ માટે એક દીપ્તીલ પોતાના નામથી બંધાવવા એવજે સરકારમાં ૩૧૫૫૦૦ આપવા હતા, જે હોસ્પીટલ તા. ૧ સી મે ૧૮૭૫ ને દીનેથી વપરાસમાં આવી હતી. એ હોસ્પીટલના વખા જતા ખર્ચને લીધે ૧૮૬૭ માં એવજે બીજા ૩૨૦૦૦ સરકારમાં આપવા હતા. એજ સાલમાં ચીચન તારાપોર મધે “બાઇ સાકરબાઇ ચેરીટેબલ ડીસપેન્સરી” ના નામથી એક ધર્મનું દવાખાનું ઉઘાડવાને ૩૧૦૦૦૦ સરકારમાં આપવા હતા, અને તે દવાખાનું ૧૮૭૬ ના, આગસ્ટ સાસમ; ખુલ્લું મેલાયું હતું. એજ સાલમાં મુખર્મ મધે ચોપાનીમાં દોખમંઓની સામે પોતાના મરકુમ બાવાજીના નામથી એક કુશદે સગડી ૩૧૫૦૦૦ ખર્ચે બંધાવી તા. ૭ મી આગસ્ટ ૧૮૭૩ ને દીને વપરાશી હતી, જેની મરામત

તથા ચેરામ, કાઠીના ખર્ચ સાથે ૩૫૦૦૦ પંચાયતમાં આપવા હતા. ૧૮૭૪ માં ચીખત્રી મધે ધર્મનું દવાખાનું પોતાના નામથી સરકાર મારફતે ઉઘાડ્યું હતું, તથા ત્યાંના દેશાધવામાં મોટા કુલો બંધાવી આપ્યા હતા.

ઇ. સં ૧૮૭૫ માં એવજે “મજગામ ર્શીનીંગ એંડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની” તથા “વીકટોરીયા ર્શીનીંગ એંડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની” ના નામથી બે સુતર તથા કાપડનાં કારખાનાં, બીજાઓ દરતકથી લઇ, પોતાની આગેવાની હેઠળ ચાલુ કર્યા હતાં. ૧૮૭૭ માં હીંદુસ્તાનના વાઇસરાય લોડઁ લીટને દીલ્લી ખાતે ભરેલી બાદશાહી દરખાસ્તમાં સર દીનશાહ ખીરાજયા હતા, તે તકનો સાલ લઇ હીંદુસ્તાનના ધણીક ભાગોમાં ફરી આવ્યા હતા, તથા તે પ્રસંગે કલકત્તાના બરબેસ્ટરી બંજીમનના કંઠમાં કેટલીક મદદો કરી હતી. ૧૮૭૮ માં નવસારી મધે દોખમંઓની સામે પોતાનાં મરકુમ માતાજીનાં નામથી એક મોટી સગડી ૩૧૧૦૦૦ ને ખર્ચે બંધાવી વરયાવી હતી. એજ સાલમાં એવજીનાં કુટુંબમાં બે માદા બનાવ બન્યા હતા. અને એવજીનાં ભેટી બાઇ યુલયાઇ અને તે પછી વડા દીકરા શેઠ કાવસજી ૩૩ વર્ષની ઉમરે હક થયા હતા. હેઠલા બનાવથી પારસી દોખમં મોટી હલગીરી દેશાઇ હતી. એ બંને દરજ્જોનાં ઉઠમજી વેળાએ એવજે ૩૧૦૫૦૦ તથા ૩૩૩૨૦૦ ની રકમો ધર્મનાં આપી હતી. બીજો સાલ મરકુમ કાવસજીના વડા દીકરા ભાઇ મેરવાનજી હક થવાથી તે વખતે પણ ૩૧૧૦૦૦ ધર્મનાં ખાતે આપ્યા હતા. એજ સાલમાં એવજે પરેલ મધે એક બીજી મોટી મીસ પોતાની આગેવાની હેઠળ વેચાતી લઇ, તે “દીનશાહ માણેકજી પીટીટ મીસ” ના નામથી ચાલુ કરી હતી. ૧૮૮૦ માં માહીમ મધે “બેબે ડાઇંગ કુપની” નાં નામથી પોતાની આગેવાની હેઠળ રંગવાળું એક કારખાનું એવજે ઉઘાડ્યું હતું. એજ સાલમાં બીલી-મેરા મધે બંજીમનના ઉપરાતવું દોખમું બંધાવી આપવાને એવજે આગેવાની લીધી હતી. ૧૮૮૧ માં “ફરમજી પીટીટ ર્શીનીંગ એંડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુપની” નાં નામથી તથા ૧૮૮૨ માં “ગોડાન મીસ” (હાલ બહમનજી પીટીટ મીસ) નાં નામથી બીજાં બે નવાં કારખાનાં બંજીમનો દરતકથી લઇ, પોતાની આગેવાની હેઠળ ચાલુ કર્યાં હતાં. એજ સાલમાં જીમીટી મધે એવજે દવાખાનું બંધાવવા ૩૫૦૦૦ સરકારને આપવડ, અને તેનું નામ “દીનશાહ માણેકજી પીટીટ” પોતાની મરકુમ દીકરી બાઇ યુલયાઇની યાદગરીને મારફતે ધર્મનું દવાખાનું કરી રાખ્યું હતું. એજ સાલમાં ઉમરગામ મધે દવાખાનું બંધાવવા સર દીનશાહ ૩૧૦૦૦૦ સરકારમાં આપવા, અને

તેનું નામ “ દાનશાહ માણિકજી પીટીટું” પોતાના મરહુમ દીકરા કાવચજી દાનશાહ પીટીટુંની માદમારી માટેનું ધર્મનું દવાખાનું” કરી સંખ્યાનો બંધોબત કર્યો હતો. એજ સાક્ષના નવેમ્બર માસમાં એવજી તથા ભેડી સાકરખાઈએ મળી ૩૧૦૦૦ મુબબની પારસી પંચાલતાના તથા નાવા-રસ હાનિઓનાં ફંડના ત્રરડીએપર તેઓને હસ્તકની ધર્મશાળામાંના મરીજ જરથોસ્તીઓ તથા હાનિઓને દર સાત મરહુમ દીકરી બાઈ ગુલબાઈના બાજુ રોજગાર કરી ત્યાં રહેનારોઓને જમાવવા, વગેરે કારણસર આપવા હતા. એજ સાક્ષમાં હાનિ દેશનાં વજદ તથા કેરખાનનાં આતશ-મેહેરાઓમાં ગળુક કાકી પહોંચાડવા તથા મેરામ ગરી રાખવા માટે ૩૩૦૦૦ હાનિઓની હાલત સુધારનારી મંડળીને આપવા હતા તથા ૪૦ સં ૧૯૦૦ માં તેમાં બીજા ૩૧૦૦૦ નો ઉમેરો કર્યો હતો. એની ધણું આમ-મજના એવજી એ બંને આતશમેહેરાઓના ખર્ચ માટે દર સાલ ૩૬૦ હાનિ મોકલ્યા જતા હતા. ૪૦ સં ૧૮૮૩ માં એવજી અંબેની જનવરો ઉપરનું ધાતકીપણું અટકાવ-નારી મંડળીને પરજ મધેની પોતાના મમાવા મરહુમ રોહ જીજીલાઈ દાદાભાઈબાળી મોટી વાડી તથા તેને લેગતી આશરો ૪૦૫૦૦ વાર જમીન ૪૨૫૦૦૦ ની કીમતે ખરીદ કરી તે મધે દઈ તથા અક્ષત જનવરોની ઘટલી રીતે સારવાર કરવાને એક આરપીટલ “બાઈ સાકરખાઈ દાન-શાહ પીટીટું આરપીટલ હોર એનીઅસ” એવાં નામથી સ્થાપવાને બેટ આપી હતી, અને તે પાછળ બીજે ૩૫૦૦૦ નો ખર્ચ તેવજીને થયો હતો. આ જગેપર તે મંડળીએ જનવરોની આરપીટલને કાચકંગા ઘટતો ફેરફાર કરાવી તે તા. ૧૦ થી ડીસેમ્બર ૧૮૮૪ તે દિને હાલુરતાના નવા ફરેશ વાઇસરાય લોડ ઓફીસને લાયે ખોલી મુકાવી હતી. તથા તા. ૧ થી ડીસેમ્બર ૧૮૮૫ થી તેમાં જનવરોની સારવાર કરવાનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. ૧૮૮૩ માં મુબબની મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સરકાર તરફના એક સલાહદ તરીકે એવજીની નેમણુંક થઇ હતી. એજ સાક્ષના જુલાઈ માસમાં સુરત મધે આવેલી કચકર રેલ્વેથી નાથ પામેલાઓના આશરો માટે એવજીની આગેવાની હેઠળ મોડું ફંડ થયું હતું, તેમાં એવજી ૩૫૦૦૦ ની રકમ ભરી હતી. આ રેલ વખતે રાઈર તથા મોદાવરાં ગામોમાં એવજી જે કીમતી મદદ કરી હતી તેનું હેરાન માનવા ત્યાંના રહેવાસીઓ તરફનું એક માનવજ એમને એજ વર્ષના નવેમ્બર માસમાં પહોંચાડવામાં આવ્યું હતું. ૪૦ સં ૧૮૮૪ માં એવજી વાંદરાના જનવરમાં એક મોટો કુલો બંધાવી ધસા આપ્યો હતો. એજ સાક્ષમાં હાલુ-સ્થાનના બીજા કલા વાઇસરાય નામદાર લોડ રીપનની

વાદમારી માટે મુબબમાં “ટેકનીકલ કોલેજ” સ્થાપવાને જે મોડું ફંડ ઉભું થયું હતું, તેમાં એવજી સર્વેશી મોટી ૩૭૦૦૦ ની રકમ ભરી હતી. એજ સાક્ષમાં અંબેની કાંદા-વાળા મોહોલા રીડીંગ રમ એંડ લાઇબ્રેરી એવજી ૩૩૦૦૦ ની મદદ કરાંથી તે ખાતાનું નામ “દાનશાહજી પીટીટું કાંદાવાળા મોહોલા તથા બરૂયા મોહોલા લાઇ-બ્રેરી” કરી રાખવામાં આવ્યું હતું. ૪૦ સં ૧૮૮૫ માં મુબબની પ્રેસીડેન્સી આસોસીએશનના એવજીને પ્રમુખ નેમવામાં આવ્યા હતા. એજ સાક્ષમાં હાલપુરા તથા બારડોલી મધે અંગ્લુમનના ઉધારતથી એવજી આગેવાની લઇ હોખમાં બંધાવી આપવાં હતાં, એજ સાક્ષમાં એમના એક મોટી બાઈ રતનબાઈના ઉકમણમાં એવજી ૩૫૦૫ ૨૨૧૦૦ ધર્મખાતે આપવા હતા. ૪૦ સં ૧૮૮૬ માં એવજી વસઇ મધે પોતાના નામનું ધર્મનું દવાખાનું ઉંધાડવા માટે સરકાર ઉપર ૩૧૧૫૦૦ મોકલ્યા હતા. એજ સાક્ષમાં અંતે સ્થાપેલી નવી ફ્રેચ કલબ “સરકલ લીટરેર” ના પુસ્તકખાનાને એવજી ૩૩૦૦૦ બેટ આપ-વાથી તે પુસ્તકખાનાનું નામ “સાક્ષમાર્ગ દાનશાહ પીટીટું” કરી રાખવામાં આવ્યું હતું. એજ સાક્ષમાં ધાણા છકામાં આવેલાં મોરખાદ ગામમાં પોતાના નામનું એક ધર્મનું દવાખાનું ઉંધાડવા માટે સરકારને ૩૧૦૦૦૦ એવજી બેટ આપવા હતા. એજ સાક્ષમાં એવજીનાં તબીબી લાઇ બરેસર કાવજી પીટીટુંનાં ઉકમણમાં એવજીનાં કુટુંબે ૩૫૨૫૦૦ ની રકમ ધર્મખાતે આપી હતી, જે મધેથી ૩૧૧૦૦૦ ની રકમનું તંગદસ્ત હાલતમાં આવેલા જરથોસ્તીઓને આશરો આપવાનું નવું ફંડ પંચાલનના ત્રરડીઓ હસ્તક સ્થાપ્યું હતું.

નામદાર સરકારે સને ૧૮૮૭ માં એવજીને મુબબ-ના શેરીફ નેમ્યા હતા. નામદાર મહારાણી વીક્ટોરીયાની જીબીલીનો પ્રસંગ, જે અંતે સને ૧૮૮૭ ના ફેબ્રુઆરી માસમાં પાળવામાં આવ્યો હતો, તે વેળા એવજીને નાઇ-નો ખેતાબ મળ્યો હતો. એ ખેતાબની મુબારકબાદીમાં મુબબના રહેવાસીઓ તરફનું માનવજ એવજીને તા. ૨ જી એપ્રિલ ૧૮૮૭ ને દિને રાત્રે ટાઉન હોલ મધે એક મોટો મેળાવાડ કરીને આપવામાં આવ્યું હતું. એજ મુબબ આહેરાગમેથી બીજાં ૩૮ મુબારકબાદીનાં એરેસે આવ્યાં હતાં. એ ટાંકણે એવજી પોતાને હસ્તકની ૭ મીલીનાં ૮૦૦ માણસોને એકસરખાં કર્યાં કરી આપવાં હતાં. વળી એ સાક્ષમાં એવજી મહાબેશ્વરના દેવળ તરફ જવાના રસ્તા ઉપરથી તળાવની બાજુ સુધી એક નવો રસ્તો બાંધવાના ખર્ચનો અરેધો કામ વાને ૩૩૫૦૦ સતાવાળા-ઓને આપનાથી એ રસ્તાનું નામ “સર દાનશાહ પીટીટું

રોડ" કરી આપ્યું હતું. એજ વર્ષના જુન માસમાં જાન મધે સ્થાપવા પાસેમાં "ધમપારીવજ ઇન્સ્ટીટ્યુટ" ના હંડમાં ૧૦૦૦ પાંડ તથા ત્યાંની "માર્ષલ્સ ઇમ્પન કમંગ" ની સાઇબેરી માટે પચ્ચ એટલીજ રકમ ભેટ આપી હતી. એજ વર્ષના જુલાઈ માસમાં મુંબઈમાં સ્થાપેલી માર્શલ્સ ઇન્સ્ટીટ્યુટ એવજ પ્રમુખ નેમાવા હતા. એજ સાલના ડિસેમ્બરમાં વાલ્સરામની વડી પારાસલાના એક અધીકારી નેમાવા હતા, જે માન બોસવાનાર પેઢેલા પારસી એવજ હતા. ૧૮૮૮ ના જાન્યુઆરી માસમાં વીક્ટોરીયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ સ્થાપવા માટે પંચેલ આંતેનું સર કાસસજ જજામીરવાળું એક્સપીનડેન્ટ કોલેજનું મકાન તથા તેની આસપાસની જમીન વાવરવા માટે સર દીનસાહે પોતાની કાંદમાની હાઇડરાલીક પ્રિન્સિપાળી ઇમારત, જે જેની કીમત ૩૩ લાખની હતી, તે સરકારને ભેટ આપી હતી. એજ વર્ષના જાન્યુઆરી માસમાં એવજ મુંબઈ યુનિવર્સીટીના ફેમો નેમાવા હતા. ફેબ્રુઆરી માસમાં એવજે કસકતાનાં લેડી ક્લીનવાળાં અખળા તખીમોનાં હંડમાં ૨૫૦૦૦ ની રકમ, તેના બ્યાજમાંથી મુંબઈ અને કલકત્તાની અજેક્ટ અખળાને વૈદ્યાની કોળવણી આપવા પાછળ ખરચવા માટે ભેટ આપી હતી. એજ વર્ષના માર્ચ માસમાં એવજના બનીન તથા જમાઈ શેઠ જમશેદજી નસરવાનજી પીટોટનાં ઉદમણમાં એવજનાં કુટુંબે ૩૪૨૫૦૦ ની રકમ ધર્મખાતે આપી હતી અને આગરત માસમાં એવજે સર જમશેદજી હાઈપીટલ પછવાડે એરતો અને આગકેના દર્દો માટે લુડી હાઈપીટલ બાંધવા ૩૩૧ લાખ સરકારમાં આપવા હતા. એ હાઈપીટલને પાંચે તા. ૨૭ મી જાન્યુઆરી ૧૮૯૦ ને દીને નામદાર ગવર્નરે હોડાં રેએ નાખ્યો હતો. તે ઉપાડવાની કીમા મુંબઈના ગવર્નરે હોડાં હેરીસે તા. ૧૫ મી માર્ચ ૧૮૯૨ ને દીને કરી હતી. ૧૮૮૮ ના અક્ટોબરમાં એવજે અજેની વીક્ટોરીયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટના હંડમાં ૩૧૦૦૦૦ ની રકમ તેના બ્યાજમાંથી ત્યાં શીખતા ગરીબ પારસી બાળાનો ને એપરિસી, આંબરો, રી, વગેરેની ખર્દ કરવા માટે આપી હતી. ૧૮૮૯ ના જાન્યુઆરી માસમાં અજેના તખીમોનાં મેડીકલ યુનિવર્સીટી લાઇબ્રેરી સ્થાપવા એવજે ૩૭૦૦૦ ભેટ આપવા હતા, જેથી એ લાઇબ્રેરીને સર દીનસાહેનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. એજ સાલના માર્ચ માસમાં એવજે કસકતે નામદાર વાલ્સરામની કાલેન-સીથમાં ખીરાજવા ગયા હતા, ત્યાંથી પાછા ફરતી વખતે રત્નની કીસીકેટ ચેરીટીબલ સોસાયટી હસલકે રતવપતિયા-ઓ માટે એક એમ્બરીટલ બાંધવા ૬૨૦૦૦૦ તથા જાન્યુઆરી ઉપરનું આનકીપણ અટકાવવાની મંડળી હસલકે રહી

જાન્યુઆરી માટે એક એમ્બરીટલ બાંધવા ૩૨૫૦૦૦ તથા પારસીઓ માટે એક લાઇબ્રેરી સ્થાપવા ૩૭૦૦૦ ની રકમે આપવાનો બંદોબસ્ત કરી આવ્યા હતા. એજ સાલના એપ્રિલ માસમાં સુરત હોટેલમાં કાલેલી મોટી આજ તેણે એવજે તે તરફ કેટલાક ઉદાર મદદો મોકલી હતી. એ વર્ષની આગેરીએ એવજે પુનાની સામન્સ કોલેજની નજીદમાં એકટરીમ્બોલોકલ લેમેન્ટેરી બાંધવા માટે જમીનનો એક મોટો હંડો ભેટ આપ્યો હતો, જે લેમેન્ટેરી તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૮૯૧ ને દીને નામદાર ગવર્નરે હોડાં હેરીસે ખુલ્લી સુધી હતી. ૧૮૯૦ ના જાન્યુઆરી માસમાં અજેની કસરતશાળા સ્થાપક મંડળીની મેદાનમાંની કસરતશાળા બાંધવા તથા તેના ખર્ચ માટે ૩૧૧૦૦૦ ની રકમ એવજે ભેટ આપી હતી. એ કસરતશાળાને પાંચે તા. ૧૫ મી જાન્યુઆરી ૧૮૯૦ ને દીને નામદાર ગવર્નરે હોડાં રેએ નાખ્યો હતો, અને તે ખુલ્લી મેદાનવાની કીમા તે પછીના ગવર્નરે હોડાં હેરીસે તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૧ દીને કરી હતી. તા. ૫ મી માર્ચ ૧૮૯૦ ને દીને એવજનાં ધણીઆણી લેડી સાકરબાઇ મેલેસ્ટનશીન થવાથી, એવજનાં કુટુંબમાં કુદરતી બરિ ગમગીની ઉપજી હતી. એ મહુમ બાળનાં ઉદમણમાં એવજનાં કુટુંબે ૩૧૧૨૦૦૦ ની રકમ ધર્મખાતે આપી હતી. એ બાદ થોડે દીવસે એવજને પ્રજા લાભનાં કામે તથા બોહોળી સખાવતો માટે નામદાર મહારાણીજી તરફથી મેરેનાંદેનો વંશપરંપરા જળાવતો ખેતાખ મળ્યો હતો. એ ખેતાખનો અરતમો પોતાના પછીના "સર દીનસાહેજીઓ" જળવવાને શક્તીવાન થાય માટે એવજે પોતાના ખીજા દીકરા શેઠ હરામજી તથા તેવજના વડા વારસાને વંશપરંપરા લાભ મળે, એવી મોઠવણી રાખી ૩૧૫) લાખના મ્યુનિસીપલ બોડ સરકારને ગરદમાં રાખવા સલાહીન કર્યા હતા, અને તે માટેનો "મેરેનાંદેસી એક્ટ" ૧૮૯૩ ના ૬ ઠા એક્ટને નામે તા. ૬ મી માર્ચ ૧૮૯૩ ને દીને હાંકુતાનની વડી પારાસલામાં પસાર થયો હતો. સને ૧૮૯૦ માં મુંબઈ મધે રખડતા સ્થત-પીતાઓ માટે યોગ્ય ખાતે એક આશ્રમસ્થાન બાંધવા ૩૧ લાખની રકમ એવજે સરકારમાં આપી હતી. તે મકાનને પાંચે નાખવાની કીમા તા. ૨૩ મી માર્ચ ૧૮૯૦ ને દીને નામદાર પ્રીન્સ આર્ચ બેન્સના વડા મેદા મરદુમ આશ્રમની વીક્ટરે પુર કસમ સાથે કરી હતી. પચ્ચ તે આશ્રમસ્થાન ત્યાં બાંધવામાં આવ્યું હતું જ્યાં એજ સાલના આગરત માસમાં અજેની વીક્ટોરીયા ટેકનીકલ પાઠશાળા માટે એક "એમ્બરીટલ" બાંધવા એવજે ૩૧૫૦૦ ની રકમ મ્યુનિસીપલિટીને ભેટ આપી હતી.

તથા ઉદવાસના રસ્તા ઉપર વરસાદનું પાણી જવાના ત્રણ ગરનાળાં પોતાને ખર્ચે બંધાવી સુરતની ડીમીકટ લોકલ મોડને હસ્તક કર્યા હતાં. તા. ૧૬ મી માચ સને ૧૮૬૧ ને દીને એવજીના બેટા આનંદેયલ શેઠ જહમજીનાં ઊકરોમીની થયલી નવબેતની ખુશાલીમાં રૂ. ૧૫૦૦ ની રકમ પારસી પંચાયતના હંડમાં આપી ગરીબ જરથોસ્તીઓને પોતાનાં ફરજીદારી નવબેત કરવા માટે મદદ કરવા એક નવું ફંડ સ્થાપ્યું હતું. એજ વરસની તા. ૨૩ મી એપ્રિલનાં વડનના “મારીક” પત્રમાં એવજીની એક મુંદર તરફી તથા ઉપભોમી કારકીદીનાં થોડાંક હેવાલ છપાયા હતા. ઉદવાસ મધે એવજી પોતાના વડા બેટા મરદુમ કાલસજીનાં પુત્ર માટે એક મોટી સગડી બંધાવી, તે તા. ૨ જુન ૧૮૬૧ ને દીને છળવી હતી. તેજ સુખ્ય ઉદવાસનાં આતશબેદરામનાં મકાનની પડોશમાં એક મોટી ફરહમેદેર દીનઆહનના કોપાકામ માટે બંધાવી તા. ૩ જુન ૧૮૬૧ ને દીને પરચાવી હતી. એજ વરસના નવેમ્બર માસમાં એવજીના બાઈ શેઠ નશરવાનજી માણેકજી પીટીટનાં ઉત્તમજીમાં એવજીનાં કુટુંબે રૂ. ૧૦૫૦૦ ની રકમ ધરમ ખાતે આપી હતી. સને ૧૮૬૨ માં ધરાવના મરદુમ શાહ નાસરદીને ધરાવની પોતાની જરથોસ્તી પ્રગ્નના બહુ ઇચ્છનાર તરીકે સર દીનશાહને પોતાનાં રાજના બીજા પદીના “શેરા ખેરશીદ” ને એલકાળ તથા ચાંદ બેટ મોકલ્યા હતા. એ પછી થોડા વખતમાં એવજી રૂ. ૧૨૫૦૦ ની નાદર રકમ આપી લાયખલા તરફની ઓરતો અને બન્ન્યાઓ માટેની “ધી સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ ઓરપીટલ ફાર વીમેન એંડ ચીલ્ડ્રન” ને વખતના ગવર્નર લોડ હેરીસને હાથે તા. ૧૫ મી માચ ૧૮૬૨ ને દીને ખુશી મેલાવી હતી. એજ સાલમાં એવજી પહેલની બઈ સાકરબાઈવાળી જનવરોની ઓરપીટલમાં દર્દી જનવરોને પાસચારા સહા પુરો પાડવા માટે રૂ. ૧૦૦૦ તથા દબજીમાં ચારાની મોંઘવારી અને જુએ મરતાં દોરોની મદદ માટે રૂ. ૧૫૦૦ બેટ આપવા હતા. એજ વરસમાં પનવેલ ગામના પાણીના બાંધકામનાં ફંડમાં સર દીનશાહજીએ રૂ. ૧૫૦૦૦ તથા પુના કેન્ટોનમેંટમાં એક ફવાખાતાનું મકાન બાંધવા રૂ. ૧૦૦૦૦ સરકારમાં આપવા હતા. એ ડીસેમ્બરની તા. ૧૦ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૬૪ ને દીને “સર દીનશાહ પીટીટ ચેડીટબલ ડીસેમ્બરની” ને નામે ખુશી મુકવામાં આવી હતી એજ વરસમાં પાને ૧૮૬૨ માં એવજી રૂ. ૧૫૦૦૦ સર જમ-શીદજી છટખાઈ પારસી બેનીફિટ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં એક એક્ટિવ મેમ્બર તથા ફન્ડ કલેક્ટર શીખવવાનો વર્ષ ઉપાડવા માટે તથા રૂ. ૧૫૦૦૦ ની રકમ જરથોસ્તી ઊકરી-

ઓની નીશાળ મંડળી હસતક રાંધનકળા શીખવવા માટે મરદુમ લેડી સાકરબાઈના નામનો વર્ષ ઉપાડવા આપી હતી. સને ૧૮૬૩ માં નાશક મેહેરમાં જનવરોની સારવાર કરનારી એક ઓરપીટલ બાંધવા માટે એવજી રૂ. ૧૦૦૦૦ ની રકમ સરકારમાં આપી હતી, અને તે ઓરપીટલના મકાનનો પાપો નામદાર ગવર્નર લોડ હેરીસે તા. ૧૪ મી જાનવરી ૧૮૬૫ ને દીને નાખ્યો હતો. એજ વર્ષમાં (૧૮૬૩ માં) કલકત્તા શેહેરની જનવરો ઉપરનું ઘાતકીયજી અટકાવનારી મંડળી ઉપર એ સખી શેઠે રૂ. ૨૫૦૦૦ ની રકમ બેટ મોકલી હતી. તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બર ૧૮૬૩ ને દીને મુંબઈના ડીસેમ્બરની લોકલ “રાઈઝીંગ સ્ટાર” સ્થાપવાને ૧૦ વર્ષ પુરાં થયાં, તેની જુબીલીની વાદમારી તરીકે એ લોકજના ધર્મખાતાના ફંડમાં રૂ. ૨૫૦૦ ની રકમ બેટ આપી હતી. સને ૧૮૬૪ માં નાશક અને પંચવતી વચ્ચે પુલ તથા પાણીનું મરનાળું બાંધવાના ફંડમાં એવજી રૂ. ૧૦૦૦ લખ્યાં હતા. ૧૮૮૭ માં એવજીને મળેલા નાઇટના ખેતાબની ખુશાલીમાં મુંબઈના લોકોએ રૂ. ૧૦૦૦૦ એનડરટેનમેંટ ફંડ મધેથી પાકી વધેલી રૂ. ૫૦૦૦ ની રકમ મુંબઈ મ્યુનિસિપીટીમાં, તેનાં વ્યાજ મધેથી, એ શેકેને નામની રૂ. ૨૦૦ ની વાર્ષિક રોકાવશીય માટે મેડીકલ કોલેજના ચંચળ ગરીબ મેલાને એનાયત કરવા માટે આપી હતી. પુના મધે એવજી રૂ. ૧૦૦૦ ને ખરચે બંધાવેલું પારસી છમખાતાનું મકાન નામદાર ગવર્નર લોડ હેરીસે તા. ૩ જાનવેર ૧૮૬૪ ને દીને ખુશી મુક્યું હતું. મુંબઈના ફાકમંડ શેઠ તરફ ગરીબ જરથોસ્તીઓના રહેઠાણોનાં ફંડની કમીટી હસતક રૂ. ૧૫૦૦૦ ને ખરચે એવજી ઇ. સ. ૧૮૬૪ માં એક મકાન પોતાને નામે, તેમજ સને ૧૮૬૬ માં બીજા ત્રણ મકાનો પોતાના બાવા, માતાજી તથા મરદુમ ધણી-આણી લેડી સાકરબાઈને નામે રૂ. ૩૩૦૦૦ ને ખરચે, તથા પાંચમું મકાન ૧૮૬૮ માં પોતાના મરદુમ બેટા શેઠ કાવસજીને નામે, તેમજ છઠું મકાન પોતાની મરદુમ દીકરી બાઈ રતનબાઈ ફરામજી દોશાળજી પડિને નામે બંધાવી ઉપયોગમાં લેવા માટે આપવાં હતાં. છઠ્ઠાં મકાનને બેંચથોસ્તીએ જરથોસ્તીઓને સરખસર વાપરવાનો એવડો તેને કળના સર્વ સર્ગમ સાથે, તેમજ ઉપરના મજાસા ઉપર એ મરદુમ દીકરી રતનબાઈના નામથી પારસી ઊકરોઓ માટેની એક શાળા સ્થાપવાની ગોઠવણ કરી હતી, જે શાળાના નીલાવ ફંડ માટે રૂ. ૨૪૦૦૦ ની વધુ રકમ સરકારી કાગલીમાં સર દીનશાહ આપી હતી. ઇ. સ. ૧૮૬૫ ના આગસ્ટ માસમાં એવજીના ઉત્તમ ખવાસના બીજા બેટા શેઠ ફરામજી દીનશાહ પીટીટ ૪૮

વર્ષની જાર જવાન વયે હક થવાથી મુંબઈ તથા દેશ-
વંદે ખાતે સર્વે વચ્ચુના બેઠકામાં, મુખ્ય કરી પારસી
કામમાં, દીક્ષાની મોટી મઠગીની ફેલાઈ હતી. એ મરદુમ
માનકડવાળા બોલકામીય મેટા પોતાની છેલ્લી બુવબરેલી
માંદગીમાંથી સાળ થાય, એવી ધાનતાર પાસ દુવા આદવા
માટે સર્વ ટેકાલેના જરથેસ્તીઓએ ભેગી બંદગી કરી
હતી, જે બનાવ પારસીઓમાં અસાધારણ હતો. પણ
ખાદાના કુકમ આગળ માનવીની ઉમેદો વારંવાર સફળ
થતી નથી, તેમ ઇશ્વરના બેદરથી શેઠ કરામજીનું મરણ
નીપજ્યુ ત્યારે તેવજુના ઉડમજાની કાંવા જરથેસ્તી વરતી-
એ શેહેરે શેહેર તથા ગમેગામ કરી હતી, તેજળ મુંબઈ,
સુરત, પુના, વગેરે શેહેરોના તથારે મોટી જરથેસ્તી
અજુમનોએ જાહેર સભાઓ મેળવા, એવી મોટી આશા
આપેલા બલા શેઠનાં મરણ માટે ખેદ જાહેર કરી, એ
ન સેફતી સકાવ એવી ખેટના ગમમાં ભાગ લેવા, સર
દીનસાહજ ઉપર દીક્ષાસાપત્રો મોકલ્યાં હતાં. એવા લોક-
મીય બસા દીકરાના ઉડમજામાં તેવજુ (શેઠ કરામજી)ની
પોતાની પુણ્યમાંથી તથા સર દીનસાહજ અને તેવજુના
કુટુંબીઓએ ૩૪૨૮૦૦ ની મોટી રકમ ધરમખાને આપી
હતી. સને ૧૮૯૬ માં સર દીનસાહજની ૧૩૫૧૯૨ ની
સખાવતથી અગ્નિની વીકટોરીયા લુધીસી ટેકનીકલ ઈન્સ્ટી-
ટ્યુટના સંબંધમાં ધાતુકામના જુવરની કેળવણી આપવા
માટે બંધાનારી "સર દીનસાહ પીટીટ ખેરેન્ટ રકુલ
ફાર શીટ મેટલ વર્કીંગ એન્ડ ઇમેનલેવીંગ" નો પાંચો મુંબઈ-
ના ગવર્નર લોડ સેંડહસ્ટને તા. ૨૪ મી માચને દીને
નાખ્યો હતો. કોટેકોટ તરફ મરદુમ બાઈ દીનબાઈ નશર-
વાનજી પીટીટ બંધાવી આપેલી "ધી જમશેહજ નશર-
વાનજી પીટીટ ઇન્સ્ટીટ્યુટ" માટેની મોટી રોકાદાર ઇમા-
રતના પાંચો મરદુમ સર દીનસાહજએ તા. ૧૦ મી માચ
૧૮૯૬ ને દીને પોતાના મુખારક હાથે નાખ્યા હતાં.
એજ વર્ષમાં કુદીઆના ગામમાં એક ધરમશાળા એવજુ
પોતાના મરદુમ દીકરા કરામજીની નેપતે બંધાવી, તથા
દુબલી ખાતે ત્યાંના જરથેસ્તીઓની છેલ્લી આરામગાહ-
ની જગા આગળ ૩૫૦૦ ને ખરચે સગડીનું એક મકાન
બંધાવી આપી, તા. ૮ મી જુનને દીને ખુલ્લાં મુક્યાં
હતાં. એજ દાંડજે રાજકોટ ખાતે એક પાંજરાપોળ
બંધાવા માટે ઉભાં થય્યાં ફંડમાં એ ફોટ ૩૩૫૦૦ ની
રકમ ભેટ આપી હતી. કરામના મરદુમ સાહ નાસરદીન
કે જેવજુ ત્યાં વસતા જરથેસ્તીઓ તરફ સારી દીક્ષેશજ
ધરાવતા હતા, તેવજુ એ વર્ષમાં એક જુનને હાથે આપ્યાં
ગયા. તેજના મરણ પછી દક્ષીણી બતાવવા તથા તે
નાજકારના આધારસ સાહ મુબઈઉદદીનને મુખારકખાદી

આપવાને પારસીઓની એક મોટી જાહેર સભા મરદુમ
શેઠ દીનસાહજએ તા. ૧૦ મી મે ૧૮૯૬ ને દીને મર-
દુમ હોરમસજ વહાડાવાળાં આલસજેહેરામમાં બોલાવી
હતી, અને તે સભાના પ્રમુખરથાને પોતે પીરાજગા હતા.
એજ વર્ષની આખેરીએ મુંબઈ ઇલાકામાં પહેલા દુકાળ
વખતે એવજુ ગમેગામના ગરીબોને અનાજ વગેરેની
ધણીક મદદો મોકલી હતી, તથા એ દુકાળનું સંકટ-
નીવારણ ફંડ જે ગવર્નર લોડ સેંડહસ્ટનાં વડખજુ હેઠળ
થયું હતું, તેમાં મોટી રકમ આપી હતી. એજ મુંબઈ
એ પ્રસંગે મુંબઈના ગરીબ જરથેસ્તીઓને સસતે બાવે
અનાજ વેચવાને જે ફંડ મરદુમ શેઠ નવરોજી નશર-
વાનજી વહાડામાંની આગેવાની હેઠળ ઉઘાડવામાં આવ્યું
તે ફંડમાં પણ એવજુ ૩૧૦૦૦ ની નાદર રકમ આપી
હતી. એજ વર્ષના જુન માસમાં એવજુ પોતાની પાછળ
ગરીબોને મદદ કરવાનું ચાલુ રહે, એવી બલી નેમથી
૩૪ લાખનું એક ધરમખાતું રચાપી, તેનું વરદહીઠ કરા-
વ્યું હતું. સને ૧૮૯૭ માં મુંબઈના મેદાનમાં ક્રમિસનો-
નો નવો હોલ બંધાયો, તેનાં ફંડમાં એવજુ પ્રથમમાં
૩૩૦૦૦ તથા પછવાડેથી ૨૨૦૦૦ ની રકમ આપી હતી.
એજ પ્રસંગે સીખસી ગામ મધે એ શેઠે એક ધર ખરીદ
કરી, ત્યાંની અજુમનને ધરમશાળા તરીકે વાપરવાને ભેટ
આપવું હતું. અદમદનગર શેહેરમાં સર દીનસાહજ ૧૯૦૦૦
ની રકમ ભેટ આપી, "સર દીનસાહ માલુકજી પીટીટ
રકુલ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ આર્ટ્સ" શાળા બંધાવી હતી.
જેનો પાંચો તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૭ ને દીને નખાયો
હતો, અને તે તા. ૩ જ નવેમ્બર ૧૮૯૮ ને દીનથી
ખુલ્લી થયો હતો. એજ વર્ષમાં શૈલાપોર ડીસીકટમાં
ખેતીનાં ટોરોનાં રંદણ માટે ઉભાં કરેલાં ફંડમાં એવજુ
૩૧૦૦૦ તથા બરહાનપુર મધે એજ સાલના એપ્રેલ
માસમાં લાગેલી બંધકર આગમાં લાચાર થયલાઓને મદદ
કરવાનાં ફંડમાં ૨૨૫૦૦ ની મદદ કરી હતી, તથા ગુર-
તજ ૮૦૦ આદરના તાકા અગેથી ત્યાં મોકલી આપવા
હતા. એજ વર્ષમાં અલાહાબાદ ખાતે જરથેસ્તી રથાનેને
જુબીદા કરવાની જગા આગળ સર દીનસાહજ પોતાને
ખરચે એક સગડી બંધાવી આપી હતી. સને ૧૮૯૮ ના
જુલાઈ માસમાં પનવેલ ગામમાં એક ધરમખું દવાખાતું
રચાવવાને એવજુ ૩૨૨૦૦૦ ની રકમ નામકર સરકારને
હસ્તક કરી હતી. એજ વરસમાં સુરત શેહેરના જરથેસ્તી-
પરં આગળના દોખમજાની સામે એક નવી સગડી એવજુ
બંધાવી આપી, તે તા. ૮ મી જુન ૧૮૯૮ ને દીને
ખુલ્લી હતી. એજ સાલમાં તેજેરાન મધે ઉભી કરેલી
સગડી આપનેજને મદદ તરીકે એવજુ ૩૫૦૦૦ રકમ

સીકાની રકમ તે તરફ બેટ મોકલી હતી. મુખ્યના શેર-દલાલો માટેનો “સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ બ્રોકર્સ હોમ,” કે જે માટે એવજી રૂ૩૧૦૦૦ ની રકમ અગાઉ આપી હતી, તે તા. ૧૮ મી જાન્યુઆરી ૧૮૯૯ ને દાનિ ખોલ્યા મુકવામાં આવ્યો હતો. એજ સાલના માસ માસમાં એવજી “કુચકા સંમ્રહ” નામનું દવાદારનાં તરફવાર નુસખાઓનું પુસ્તક છપાવી એજખાણ પીછાણવાળાઓમાં મુક્ત આપવું કર્યું હતું. જુદાં જુદાં દરદો તથા તથા તેમના ઉપાયો અને જડી છુટી વગેરે વીરો પ્રકાશ કરી, તેની વધુ શોધખાળ કરવાના એવજી જવાનીથીજ શોખ ધરાવતા હતા, અને તાવ, મરડા, કાંસરા વગેરેના નુસખા એવજી ખાસ તરફાર કરી, લોકોમાં ફેલાવ્યા હતા. “સર દીનશાહ પીટીટ શીર પીલ્સ” તથા “મીક્ષર” વગેરે આપણાં લોકોમાં તથા એવજી હસ્તકનાં કારખાનાઓમાં મશહુર થઈ ગયલાં છે. સને ૧૮૯૯—૧૯૦૦ ના સાલમાં હીંદુસ્તાનમાં પડેલા મોટાં દુકાળ વખતે એવજી ગમેગમે નાણાંની મદદ ખાસી રૂ૩૭૫૦૦ ની રોકડ તથા ધણેક ફેણી કપડાંવપાડાં અને અનાજની ગુણો ધરમાદા મોકલી હતી. એ દુકાળથી નાવારસ થયલાં બાળકો માટે ઉઘાડેલાં આશ્રમ ધરો તથા આરક્ષેન્નેમાં એવજી નાણાંની મોટી મદદ મોકલી હતી. ગયે વરસે લેડી ડ્રકરી કંડની મુખ્યની શાખાનાં ફંડમાં એવજી રૂ૧૫૦૦ ની રકમ આપી હતી. શોલાપોર ખાતે રૂ૩૦૦૦ ને ખરચે એવજી એક સગી બંધાવી તે ગયા ફેબ્રુઆરી માસમાં પરચાવી હતી, તથા છેલ્લા થોડાક દીવસ ઉપર મુખ્યના ટ્રાંઝેરેડના રસના ઉપરની પોતાની રૂ૨૦૦૦) ચોરસવાર જમીન કે જેના થોડાક ભાગ ઉપર હાલ મરાઠા આસપીટલ ઉઘાડેલી છે, તે સધળી જમીન કે જેની કીમત રૂ૧૬૦૦૦ ને આસરે થવા જાય છે, તે તથા રૂ૨૫૦૦૦ રોકડા હમેશ માટેની ઉડના રોગોની સારવારની આસપીટલ “સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ એપીડેમીક જનરલ આસપીટલ” ને નામે બાંધવા સાદ આપવાની ગોઠવણ કરી હતી. પણ તે કમનસીમે પાર પડી નથી.

ઉપર વરણવેલી મુખ્ય સખાવતોની સાથે બીજા અનેક સખાવતો તથા દાનપુનનાં કામો મરડુમ સર દીનશાહજીએ કરેલાં છે. એજણની સખાવતોની એક દીપ જટલી બની છે તેટલી ઉપજળવી હેંજ રજુ કરી છે :—

સર દીનશાહજી પીટીટની સખાવતો.

રૂપીઆ.
કુચક, તજાવ, હવામ, વાવ, નજો, નજા, પાણીની
હેંજો, વગેરે બંધાવેલી ૭૬૭૫૭

રૂપીઆ.
શાળાઓ, કસરતશાળા, જીમખાના વગેરે ૪૧૭૪૪૮
ધરમશાળાઓ તથા ગરીબોનાં રહેઠાણો, સુવા-
વડખાનાના મકાનો વગેરે ૬૪૪૨૫
આસપીટલો, દવાખાનાઓ, લેપરહોમ તથા જન-
વરોની આસપીટલો બાંધવા તથા નીલાવવા ૩૫૫૩૫
શાળાઓ, કાલેજો, મદરેસાઓ, કસરતશાળાઓ,
આરક્ષેન્ને, વગેરેનાં ઉધરાણામાં ૫૭૬૮૧
આસપીટલો, દવાખાનાઓ, એસાયલમે તથા
લેપરહોમો બાંધવા તથા નીલાવવાની દીપોમાં
બરેલા ૨૬૧૨૧
આતશબેહરામ, આદરયાન, અગીવારીઓ ચાલુ
રાખવા, મરામત કરવા, બાંધવા તથા દીન-
આદનનું કામ કરવા વગેરેની દીપોમાં બરેલા ૫૧૭૮૩
સદાવત, આરક્ષન, પેનશન, ફાઉન્ડેશીજ હોમ.
સેલર હોમ, શીમેજ હોમો, ખુબર ફંડ તથા
ગીરદેશીમાં આવેલાઓને આસરે આપવા,
વીડાજ હોમ વગેરેની દીપમાં બરેલા ૨૩૬૨૬
કુચ તજાવ, વાવ, ટાંકાં હોળે, હવામ તથા
તથા પાણીના નજો વગેરેના ઉધરાણાની
દીપોમાં બરી આપેલા ૬૨૬૧
માનવ અથવા યાદગારી રાખવાના ફંડમાં
બરેલા ૮૨૨૦૪
બેટ આપવાની દીપોમાં બરેલા ૨૦૬૧૧
ધરમશાળા બાંધવા તથા દરરૂન કરવા, ગરીબોના
રહેઠાણોના મકાનો તથા સુવાવડખાનાના
મકાનો બાંધવાની દીપોમાં બરી આપેલા... ૧૧૭૮૫
લાઈબ્રેરી તથા જુક કલ્લો માટે આપેલા ૬૭૬૨૭
હોમખાઓ, સગીઓ, નસાખાનાં બાંધવા તથા
ફેલાવેલોના રવાનાને અવલમજલ પહેંચાડ-
વાના ફંડમાં આપેલા ૧૭૭૫૬
દુકાળ, રોલ, આય, તોફાન, મરડો વગેરેના
ફંડમાં બરેલા ૧૪૬૧૫
સોસાયટીઓના ઉધરાણામાં ૧૫૬૧૫
એસોસીએશનના ઉધરાણામાં ૬૫૩૩
ખાંજરાપોળ તથા જાણવરોના નીવારણ ફંડમાં... ૩૦૭૫૦
કુતરાઓને રોટલી તથા ખીચડી નખાવવાના
ઉધરાણામાં ૨૨૦૩
જુદાં જુદાં ધરમખાતાઓમાં ખાસ આપેલા... ૩૬૬૨
જુદાં જુદાં પરચુટણ ધરમખાતાઓના ફંડમાં... ૩૦૫૦૧
એકઝીબીશન, મ્યુઝીયમ, રસ્તા સમરાવવા, રહેઠાં
બાંધવા, પુલો બાંધવા, કોરટદરખારથી ધન-
સાફ મેળવવા વગેરેના ઉધરાણામાં ૧૦૪૦૪૪

કૃષિઆ.

ધરાન દેશના ધરમનાં ફડોમાં, ધરાન દેશના
મરીય જરથોસ્તીઓની હાલત મુધારવાના
ફડોમાં, તથા મુયધના નાવારસ ધરાની
જરથોસ્તીઓના ફડોમાં ૩૪૬૪૬
શેરી સાકરપાઈ તથા મરદુમ ઊકરંઓ, ખેરી-
ઓ તથા હોસ્તઆસ્નાઓના પુન માટે આપેલા ૧૧૦૪૬૬
મુયધની પારસી પંચાંગેતના ધરમના ફડોમાં
શેરી સાકરપાઈ, ઊકરંઓ, ખેશિઓ તથા
હોસ્તઆસ્નાઓના પુન માટે આપેલા ૨૬૬૨૬૨
કેળવણી આપવાના કારણસર ખાનગી આપેલા ૫૪૬૭૮
મરીયી હાલત સાથે લોકોને ખાનગી આપેલા... ૬૩૧૫૭૬
સર દીનશાહ માણેકજી પીટી ચેરીટી વસ્તુ ફંડ
સ્થાપ્યું તેના..... ૪૨૫૦૦૦
ઉદવાડા મધેની દરમહેરની લાગટ, સામાન, તથા
દરમહેરના ચાણુ નીલાવ ફંડના..... ૬૬૨૨૪
સમીટી ઉદવાડા મધે બંધારી તેની લાગટના ... ૫૮૪૪

ભુમલે..... ૩૩૪,૧૭૦,૩૬

તેલણ છેલ્લાં ખાસાં (૫૨) વરસ દરમ્યાન સમળ્યાં
ગહેર કામો, ખાતાઓ, અને ઉદ્યોગના હાલમાં તનથી
તેમજ પંચાથી બાજ લેતા આવ્યા હતા. એઓએ મેળવેલી
બોહોળી દાલત કાંઈ પોતાને એકલાને માટે નથી, એવા
મજબુત દરાયથી તેનો કેટલોક ભાગ સખાવનનાં કામોમાં
ખનસાન જાતના કામદારો માટે આપ્યા છે. એમની
સખાવત ઉપલી મુદતમાં ફાળખી ફંડ, ફાળખી લીસટ
યા ફાળખી ઉધરાણામાંથી બકાન રહી નથી. પારસીઓથી
આલતાં દરેક ધરમખાતાના હીસાબો બેંકો, તો તેમાં સર
દીનશાહજીને નામનાં અમુક રકમોનાં ખાતાં પોડાં માલમ
પડશે. ફંડન ઉપર આપણે જેમું તેમ એવજીને ત્યાંના
છેલ્લાં નવ મરજીના અવસરોપર મળી ૩૭૬૨૫૦૦ ધરમ-
ખાતાંઓમાં આપ્યા છે, અને તેજ મુજબ લગન તથા
નવજોતના અવસરોપર આપેલી મોટી રકમો જુદી.
એઓને બારણે મલકા ફાળખી દાલતમક, પછી તે પારસી
યા બીજા ફાળખી જાતનો, કદી નાસાન થઈ પાછો ફર્યો નથી.
મનુષ્ય જાતની તનદરોસ્તી સંજાળવાની એવજીની કાળજી
નથા હયા વીશે એટલુંજ જાણ્યું બસ થશે કે, છેલ્લાં
૩૦ વરસનાં અરસામાં એવજી આપણે ઉપર જેમું તેમ
૮ ફેકાણે જુદાં જુદાં દવાખાતાં સ્થાપ્યાં છે તથા બે ફેકાણે
પાણીના મોટાં બાંધકામો કરાવ્યાં છે. વીજા હુનર તથા
કેળવણીના બાબમાં પણ એવજીની મદદ તેવીજ કીમતી
હતી. કાંઈ સેકંડ જ્યાંનોને એવજી ૨૨ સાલ પોતાની

ચીરાથી સ્વીકરવાના પેસા, ચોપડી, એબરો થરેરે
આપ્યાં હતાં. તેમના મરજી લેવા એઓને ખરેખર ૧૬
જ્યાનો આ ઇલાકાની જુદી જુદી કાલેઓમાં કેળવણી
લેતા હતા.

ઉદ્યોગની આબદમાં બોલતાં આટલું જાણ્યું જેવે
કે, એઓએ આ દેશના હબરો વતનીઓને રોજીએ
લગાડ્યા છે, અને પોતાને હસ્તક આપણે ઉપર જેમું
તેમ છેલ્લાં ૨૫ વરસના અરસામાં જુદાં જુદાં ૮ કાર-
ખાનાઓ વધારી દીધાં હતાં. એ બધાં ખાતાંઓ મળી
એઓને હસ્તક કેટલાં માણસોની રોજી ચાલવી જેવે,
તેના ખ્યાલ વાંચનાર કરી કશો. એવા એક હાલત
દીલના સખાવતે બહાદુર મુસ્ત જરથોસ્તીના મરજીથી
કામને તેમજ દેશને મોટી ખોટ મળે છે. સર મમશીદજી
છજીભાઈ બેરોનેટ પછી એ પારસી શેઠ્યાએ જાત જાતનો
કસો તકાવત રાખ્યા વિના બહુ બોહોળી સખાવતો કાપી
છે જેનો સામરો સરવાળો ઉપર અતાવ્યું છે તેમ ૩૩૪
લાખની પણ ઉપર ગયો છે.

ના ૭ મી મે.

રોજ ૨૫ માઈ ૮ (શી) ૧૨૭૦ યબદજરદી.

આજ દીને મરદુમ સર દીનશાહજી માણેકજી પીટી
બારોનેટનાં ઉદમજીમાં મરદુમ થોડે પોતાની દેખાતીમાં
પોતાના પાછળ પેદરપે પોતાનાં નામથી ધર્મ આણ
રાખવાને કે. ૪૨૫૦૦૦) તું એક વસ્તુ કાપું હતું, પણ
તેનું આજ પોતાને દેખાતીમાં ધર્મ કરવાનો હક હોવા
જતાં પોતે નહિં. લીધારી તે રકમ વધીને કે. ૫૨૫૦૦૦)
ની થઈ તેને વસ્તુમાં ફરમાવ્યા મુજબ ધર્મખાને વાપ-
ડવાને ગહેર કાપું હતું.

એજ મુજબ મરનારના નખીરા શેઠ છજીભાઈ
ફરાંમજી પીટી તે સર દીનશાહજી માણેકજી પીટી
(બીજા) બારોનેટ કે. ૧૭૫૦૦, શેરી દીનપાઈ દીનપાઈ
દીનશાહજી પીટી કે. ૨૫૦૦ અને તેમનાં શેરી જુમ્મી
રતનપાઈએ કે. ૧૦૦૦, બાઈ બાવાંબાઈ ફરાંમજી પીટી
કે. ૪૦૦૦, બાઈ હમાંબાઈ ફરાંમજી પીટી કે. ૨૦૦૦,
એનરેબલ મી. બમનજી દીનશાહ પીટી કે. ૧૦૦૦૦,
બાઈ મુસબાઈ બમનજી પીટી કે. ૨૫૦૦, મી. બેહાંગીરજી
બમનજી પીટી કે. ૧૦૦૦, બાઈ બંધજી બેહાંગીરજી
પીટી કે. ૧૦૦૦, જુમ્મી લીરાંબાઈ બેહાંગીરજી પીટી
કે. ૫૦૦, જુમ્મી મેરામજી બેહાંગીર પીટી કે. ૫૦૦, મી.
મનજીભાઈ બમનજી પીટી કે. ૧૦૦૦, બાઈ હમાંબાઈ
મનજીભાઈ પીટી કે. ૧૦૦૦, જુમ્મી માણેકજી મનજીભાઈ
પીટી કે. ૫૦૦, મી. પીરોજશાહ બમનજી પીટી

રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ દીનબાઈ ફરદુનજી પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ માણિકબાઈ બમનજી પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ આવાંબાઈ કાવસજી દી. પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, મીં માણિકજી કાવસજી દી. પીટીટ રૂ. ૩૦૦૦, મીં પેસનનજી કાવસજી દી. પીટીટ અને તેઓના ધણીયાણી બાઈ પીરોજી રૂ. ૧૦૦૦, મીં હોરમસજી કાવસજી દી. પીટીટ અને તેઓના ધણીયાણી બાઈ પીરોજી રૂ. ૧૦૦૦, મીં અરશેદજી કાવસજી પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, મીં સોરાબજી કાવસજી પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ જરબાઈ સોરાબજી કાવસજી પીટીટ રૂ. ૫૦૦, મીં ફરદુનજી કાવસજી પીટીટ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ મીઠીબાઈ મેરવાનજી બનજીભાઈ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ વીરબાઈજી નક્શરવાનજી કામા રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ સુનાબાઈ જેહાંગીરજી બાટલીભાઈ રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ નવજીબાઈ પીરોજીશાહ મેરવાનજી રૂ. ૨૦૦૦, બાઈ હમાબાઈ ફરામજી કામા રૂ. ૭૦૦૦, મીં ફરામજી રસતમજી કામા રૂ. ૧૦૦૦, મીં દાદાભાઈ ફરામજી રૂ. કામા રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ હીરાબાઈ ફરામજી રૂ. કામા રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ હીરાબાઈ જમશેદજી પીટીટ રૂ. ૮૦૦૦, બાઈ માણિકબાઈ પીરોજીશાહ જીજીભાઈ રૂ. ૭૦૦૦, મીં પીરોજીશાહ બમનજી જીજીભાઈ રૂ. ૧૦૦૦, મીં દાદાભાઈ પીરોજીશાહ બ. જીજીભાઈ રૂ. ૫૦૦, મીં જીજીભાઈ પીરોજીશાહ બ. જીજીભાઈ રૂ. ૫૦૦, બાઈ બંબાબાઈ પીરોજીશાહ બ. જીજીભાઈ રૂ. ૫૦૦, બાઈ શીરીનબાઈ પીરોજીશાહ બ. જીજીભાઈ રૂ. ૫૦૦, બાઈ અયુબાઈ મેરવાનજી સોરાબજી રૂ. ૭૦૦૦, મરદુમના મરદુમ બેટી બાઈ બીબજીના આવંદ તથા છોકરાઓ મીં (દાદી નશરવાનજી દાદીશેઠ રૂ. ૧૦૦૦ અને મીં અરશેદજી દાદી દાદીશેઠ, મીં નશરવાનજી દાદી દાદીશેઠ, બાઈ અયુબાઈ, બાઈ મેરબાઈ જેહાંગીર મજદર અને તેઓના આવંદ મળીને રૂ. ૭૦૦૦) રૂ. ૮૦૦૦, મરદુમના મરદુમ બેટી રતનબાઈના આવંદ તથા બેટીઓ (મીં ફરામજી હોરાબજી પાંડે રૂ. ૧૦૦૦, બાઈ અયુબાઈ, બાઈ કુવરબાઈ, બાઈ મેહરબાઈ ફરામજી પાંડે રૂ. ૭૦૦૦) રૂ. ૮૦૦૦, મીં જબજીભાઈ અરહેશર શેઠ અને તેઓના ધણીયાણી રૂ. ૫૦૦, મલી રૂ. ૧૧૪૦૦૦) ધર્મખાતે આપ્યા હતા.

ઉક્તજ્ઞાતી સેવટ દરતુર કેબજીદ જમાસપજી જમારૂપ આશાનામે ઉઠી મરદુમ શેઠની ધણીકી સ્તુતી કરી એમનું નામ આપણા મજબબને લગતી જાહેર ક્રિયાઓમાં બીજા જીજીઓનાં નામ સાથે દેવાની તમામ અથોરવાનિને સુચના કાપી હતી, જે સર્વેએ આપુલીથી બાહજ રૂપી હતી.

પાછલી રાતનાં ઉક્તજ્ઞાતીમાં મરદુમના નખીરા સર દીનશાહજી માણિકજી પીટીટ (બીબા) બારોનેરે રૂ. ૪૦૦૦, બેટા દાનરખજી બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ રૂ. ૪૦૦૦, બેટા મરદુમ શેઠ કાવસજીનાં વીધવા બાઈ આવાંબાઈ તથા ફરજીદોએ રૂ. ૮૦૦૦, બેટીઓ બાઈ નવાજબાઈ, હુમાંબાઈ, હીરાબાઈ, માણિકબાઈ, અયુબાઈ તથા મરનાર બેટીઓ બીબાબાઈ અને રતનબાઈનાં ફરજીદોએ રૂ. ૧૬૦૦૦ મલી રૂ. ૩૫૫૦૦ ધર્મખાતાઓમાં આપ્યા હતા.

તાં ૧૨ મી મે.

લંડનની પીટમેનસ એકાઉન્ટનસીની પરીક્ષા જે અગ્રે શેઠ પેશનનજી સોરાબજી બરેથાતની આગેવાની હેઠળ લેવાઈ હતી, તેમાં નીચલા પારસીઓ પસાર થયા હતા : કેબજીદ મનચેરજી શેઠના, જાંહંગીર બહમનજી કુપર, જાંહંગીર નસરવાનજી વાડીઆ, અરહેશર જમારપજી

૧ મુજબ સમાચાર, તાં ૮ મી મે ૧૯૦૧.

એબજીનાં કકમજી મુજબ કેપરાત થાંણ, જાનોલી, પુણા, માદબજેશ્વર, સેનારા, અહમદનગર, સોલાપુર, બલના, કુબલી, ઇટોર, રતલામ, જબજીપોર, બદનેરા, નાગપોર, કલકતા, એટન, હાંચકાંચ, નારગોલ, તારાપોર, દમણ, કલવાડા, પારડી, વલસાડ, ખેરગાંમ, ચીકલી, ગંદેવી, નવસારી, પારડોલી, માંડવી, સુરત, વેણ, બીમપોર, સુમસી, એલાવ, કુડીઆણાં, હાંસીત, અકલેશ્વર, ભરૂચ, અમલાવાડ, ટીસા, બંબાત બગેરે ગામોમાં થયાં હતાં, અને બધે દેહાંચે એમનું નામ જાહેર ક્રિયાઓમાં દેવાના દેહાંચે થયા હતા.

એ કેપરાત મુજબના નામદાર ગવર્નર લોર્ડ નાથકેટે મરદુમના વારસો કેપર ટીસાસાના કાગળને લખ્યાં હતાં, તથા એ મરજીથી પારસી કોમને ગણી બાટ બાધે સર જમશેદજી જીજીભાઈપર નીચે મુજબ પત્ર લખ્યાં હતાં :—

Mahableshwar, 7th May, 1901.

Dear Sir Jamsetjee— It was with feelings of sincere regret that I learnt to-day of the death of your distinguished friend, Sir Dinslaw Petit. His loss will be widely felt and mourned, and whilst all Bombay will feel they have lost a man of whom they were proud, the Parsee community in particular have sustained a loss which it is difficult to overestimate. I am anxious, therefore, to express to one who holds so high a position in that community as yourself my profound sympathy with the Parsees as a body in the great grief under which they now lie.— Believe me, yours sincerely,

Northcote,

Times of India 10-5-1901.

મુકાતી, સોરાળ દરામજી બારમા, જમશીદજી માણેજી પાવરી અને સોરાળ નસરવાનજી પેચાખાનાવાલા.

તેજ પ્રમાણે લંડનની સીવીલ સર્વિસ એકાઉન્ટન-સીની પરીક્ષા ઇંગ્લાંડમાં લેવાઈ હતી, તેમાં નીચલા પાર-સીઓ ફતેહમંદ નીવડ્યા હતા :—મેસરસ જમશીદ રસત-મજી ખાટલીમોહ (આનરસ સાથે), એદલજી દીનશાહ મોદી (માન સાથે), શાવકશાહ કાવસજી નેતરવાળા (માન સાથે) તથા સ્વાવક્ષ રતનજી સાહેર (માન સાથે); બમનજી પેસતનજી ખંડગેવાળા, વીકાજી નસરવાનજી શરાફ, રસત-મજી જમશીદજી કોટવાલ, નસરવાનજી પેસતનજી એન. વહાડયા, ડોસાભાઈ દાદાભાઈ બાકીદર તથા પાલનજી મેરવાનજી કરાઈ (પ્રાસ વરગમી).^૧

કાન્સથી અતરે મુસાફરીએ આવેલાં મેડમ અને મેડમોસેલ મૈનાનાં માનમાં આજ દીને અનરની નોવેદી નાટકશાળામાં શેઠ ખરશીદજી મેહરવાનજી બાલીવાસાએ પોતાની વિકટોરીયા નાટક મંડલીમાં “હરીશ્વર” નો ખેલ કરી બતાવ્યો. મી. કે. ન. કાપરાજીએ નાટક તખ્તા ઉપર જઈ એ બંને બાનુઓને જાહેર આવકારના સખુનો કહી સંબોધાયા હતા.^૨

તા. ૧૮ મી મે.

રોજ ૬ માહ ૬ (શી.) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્વરી.

અરજી—સરજીવન લફ્ટનન્ટ કરનલ એદલજી માણ-જી દામલા—ઉમર ૫૧^૧ ૪૬. અંગ્રેની એલ્ફીનરટન હાઈ સ્કુલમાં કેળવણી લઈ, ગ્રાન્ટ મેડીકલ કૉલેજમાંથી એલ. એમ. એડ એસની પરીક્ષા પાસ કરી, સરકારી વેદક નોકરીની પરીક્ષા માટે ઇંગ્લાંડ ગયા હતા. અને તે પરીક્ષા પસાર કરી મદ્રાસ ઇલાકાના લશ્કર ખાતામાં નોકરીએ રજા હતા અને ત્યાં તેમની કારકીર્દી.

૧ જમે જમશીદ, તા. ૧૩ મી મે ૧૯૦૧.

૨ જમે જમશીદ, તા. ૧૬ મી મે ૧૯૦૧.

૩ રાસ્ત મોકતાર, તા. ૧૬ મી મે ૧૯૦૧.

૪ એવલુની લાશને શેખાલી ગમે લશ્કરી માન સાથે પારસી બુધીદાની જગ્યાએ લઈ જઈ પારસીઓને સ્વાધીન બીધી હતી. સુરખા પલટાવના ૩૦૦ સ્વીપાહે તથા લશ્કરી ગેઝે પાલકસ્તમાં અનરાના માનમાં ભાગ લીધો હતો. ઉપ-રાંત આખી બ્રીગેડના બધા અમલદારો અનરાને સેવકનું માન આપવા આવ્યા હતા. જનરલ કેમ પશુ પાલકસ્તની મીળજસમાં સામેલ થયા હતા. જેઓ બધા જરથોસ્તી કમ-સ્તોન સુધી આવ્યા હતા. લાશને “અનકેરજ” ૫૧ મુકેલી હતી. તથા તેનાપર બુધીબળ કેમકે વાવડો હતો.

ફતેહમંદ હતી. સરકારે ગમે સાલ ચીન ખાતેના લગ્નના સંબંધમાં અંગ્રેથી મોકલેલાં લશ્કર સાથે મોટા તખીય તરીકે જવાને એમને પસંદ કેયાં હતા અને ત્યાં શેખાલી ખાતેજ એવલુ યુગ્યાં હતા.

તા. ૧૯ મી મે.

રોજ ૭ માહ ૧૦ (કો) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્વરી.

અરજી—રસતમજી મેહરવાનજી મેહતા—શેઠ મેહર-વાનજી હોરમજી મેહતાનાં નાહલા દીકરા. એવલુ છેલ્લાં ૧૬ વર્ષ થયાં હાંગકાંગ ખાતે વસતા હતા. અને ત્યાંજ યુગ્યાં હતા. પહેલાં ભાઈઓની સાથે વેપાર કરવા માંગ્યો, અને પછી શેર અને હુડીની ફલાલી કરતા હતા.

તા. ૨૨ મી મે.

રોજ ૧૦ માહ ૧૦ (કો) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્વરી.

અરજી—ડાક્ટર જાંહગીર ધનજીશાહ પારખ—ઉમર ૫૧^૧ ૩૨. સરજીવન કરનલ ધનજીશાહ નવરોજજી પારખના વડા દીકરા એવલુ એક વેટરીનરી સરજીવન હતા. અને છેલ્લાં ૧૧ વર્ષ થયાં નીર્ગમની નોકરીમાં થોડા ઉછેરનારાં ખાતામાં જોખમ ભર્યાં એધો ધરાવતા હતા. દખલુ હેરાબાદની નજદીક આવેલાં સ્કૉરપલી ગામમાં એક આરબે એક ખજૂર વડે એવલુનું ખુન કીધું હતું.^૧

તા. ૨૩ મી મે.

રોજ ૧૧ માહ ૧૦ (કો) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્વરી.

આજ દીને કરામ જરથોસ્તીઓના પેચાંખર સાહેબના દીસાને દીને સુરત ગમે કદમી આતશબેહરામમાં જશન તથા જમન કાંમરીવાલા શેઠ દાદાભાઈ સોરાળજી જાલને ખરમે થયું હતું. કદમી દીસાને દીવસે જશન તથા જમજી કરવા માટે શેઠ દાદાભાઈએ એ કામના હાલે તેમાયલા ત્રરીઓ મેસરસ ખુશરાબાઈ નોસરવાનજી ખાનસાહેબ, બમનજી હોરમજી શેઠ, હોરાળજી રસતમજી કેરાવાળા તથા દરામજી બેજનજી પોરટવાળાના નામ ઉપર રૂ.૩૦૦૦ ની લેન (જે બાજ સાથે રૂ.૩૨૧૦ થયા છે) હાલ ચલાવી આપી છે, જેના બ્યાજમાંથી ઉપલેખ ખરમે દર વરસ કરવામાં આવશે.^૧

૫ એવલુના ખુની તરીકે જે આરબને મેક લાહકાના નાટ્ય સાહેબે હેરાબાદની સેસામાં નોખો હતો, તપ્પી તેને અંગરોબર માસમાં નીહોંય ફાંસી ઠાકી મુક્યો હતો.

૬ જમે જમશીદ, તા. ૨૫ મી મે ૧૯૦૧.

મુખ્યની ન્યુ હાઇ સ્કૂલના ફ્રેમ બાપાના શીક્ષક મી. બેલ્ગીરી નવરોજી શાપરીપરને ફ્રેમ બાપાના જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવાની તેમની ચાલુ લાંબી ઉસદની પીઠાન તરીકે, “આલીઆસ કસેક” નામની પેરીસની એક મંડળી, જેની નેમ ફુનીયામાં ફ્રેમ બાપાનાં જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવાની છે, તે મંડળીએ રૂપાનો એક ચાંદ એનાયત કર્યો હતો. એજ મંડળીએ ન્યુ હાઇ સ્કૂલના દીવાનખાનામાં મેલવા માટે કાનસના બજારીના નરોની ફરેમમાં જડી લીધેલી કેટલીક સખીઓ બેટ મોકલી આપી છે.”

તા. ૨૬ મી. મે.

રોજ ૧૪ માહ ૬ (શિ.) ૧૨૭૦ ૫૪૬૦૨૬દી.

મરણ—હેસાઈ એલજી બદમનજી પોલીઆ, નવ-સારીના—ઉમર વર્ષ ૫૬. એવજી નવસારીની અંજી-મનના ત્રીજા અકાબર હેસાઈ હતા. સ્વતંત્ર સ્વભાવના અને પ્રમાણીક નીષ્ઠાથી અંજીમનના દરેક કામમાં આગે-વાની ભેતા હતા, અને નવસારીનાં ધણીક ખાતાઓના કારોબારી હતા. એમના વડવા હેસાઈજી તેહમુજીજી જમા-સજીએ નવસારીમાં સુખાગીરી કાઢી હતી, અને તેમને યાવકલા સરકારે કેટલાક હદો પસંદા હતા, જે પાછલથી કાંઈક એરસમજીથીથી બંધ થયા તે પાછા મેળવવાની એવજી કોશીસ કરતા હતા. એવજી રાજદારી બાબદોમાં ધણી કુસળતા ધરાવતા હતા.

તા. ૨૮ મી. મે.

આજ દીને નવસારી મધે મરજી અલજીજી બદ-મનજી પોલીઆ હેસાઈનાં ઉંમરજીમાં તેમના બચિજી શેક તેહમુજીજી જમાસજી હેસાઈને ત્રીજા અકાબર તરીકે ચુંટી કાઢી તેમને પોલીઆ હેસાઈ ખાનદાન તરફથી એક શેઆલ તથા બીજા મિત્રોએ ચાર શેઆલ હોરાડી હતી. મરનારનું નામ નવસારીમાં થતી જાહેર કિઆઓમાં બીજા જીવજી-નાં નામ સાથે દેવનો ડેવર થયો હતો.”

તા. ૬ મી. જુન.

મરજી સર દીનશાહજી માણીજી પીટીટ બારોનેટ પોતાની મંજાવર સખાવતથી અને બીજી કીમતી સેવા-ઓથી આપણાં શહેર અને ધલાકા ઉપર ધણી ઉપકાર કર્યા હતા, તેવજીનાં મરજીથી આપણી કામને જે અતી

૧ બધે જાણીએ, તા. ૨૫ મી. મે. ૧૯૦૧.

૨ શેકા સોવાળજી તથા હોરમજી એલજી હેસાઈના બાપા.

૩ બધે જાણીએ, તા. ૩૦ મી. મે. ૧૯૦૧.

મોટી ખેટ મળી હતી તે માટે કામ તરફની દલગીરીનો ડેવાવ અંજીમનનાં હસ્તમાં નોંધવા સારું જરૂરોસતી અંજીમનની એક જાહેર સભા આલખલેસ બાગમાં સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટનાં પ્રમુખજીનાં હેઠલ મલી હતી. સરનશીન સાહેબે મરજી સર દીનશાહજીની તારીફમાં કેટલુંક કહી સંબોળાવ્યું, તથા જાણીયું કે સર દીનશાહજી પારસીઓના એક પારસી તથા જર-થોસતીઓના એક જરથોસતી હતા. એ બાદ સર જાંદ-ગીર કાવજીજી જાંદગીર રેડીમનીએ હરખાસ્ત કાઢી અને તેને સમજીલ આલખા હસ્તે દારાબજી પેશોતસજી સંબોળા, બી. એ. એ ટેકા આપ્યા કે :—

“નામદાર સર દીનશાહજી માણીજી પીટીટ બારો-નેટ, જેવજી રોજ ૨૩ મે દેપદીન માહા ૮ મે બાવાં શેહેનશાહી, માહા ૬ મે આદર કદમી સને ૧૨૭૭ ૫૪-દેજરી, તા. ૫ મી. મે. સને ૧૯૦૧ ને વાર રવેઉને દીને ૭૮ વરસની ઉમરે મુખ્ય મધે હક થયા છે. તેવજીનાં મરજીથી જરથોસતી ટોળાને જે અતી મોટી ખેટ મળી છે, તેની નોંધ જરથોસતી અંજીમનની આ સભા મોટી દનગીરી સાથે લે છે. મરનાર શેક ન્યાતમતના તદાવત વાના, મુખ્ય શહેરમાં અને મુખ્ય ધલાકામાં, મોટી સખાવતો કરી છે. તેવજીની જાહેર સખાવત રૂપીઆ ૨૮ લાખની થઈ છે અને એ ઉપરાંત એવજી સાહેબની છુપી ખાનગી સખાવત આશરે ૩૬૮૬૫૦૦ ની ગણાઈ છે. આ મુજબ નજદીક ૩૩૫ લાખની સખાવત ઉપરાંત, બીજી ધણીક રીતે એવજી સાહેબે આ શહેરની અને ધલાકાની સેવા બળવી છે. એવજી સાહેબની આ મોહોળી સખાવત અને કીમતી સેવાઓનાં લાલ પારસી ટોળાએ મોટે ભાગે ભોગવ્યો છે. અવજીની આ સાવજનીક સખાવતો અને સેવાઓ માટે પારસી ટોળા મગર છે. એવજી સાહેબમાં પારસી ટોળાએ પોતાનો એક પહેલી પંકતીનો ખેરખાલ ખોલ્યો છે. પારસી ટોળાની બળવેલી ધણીક સેવાઓમાં, એવજીની મુખ્ય સેવા પારસી પંચા-યતના સંબંધમાં હતી, કે જેનાં ફંડ તથા મીલકતોના તરીકે તરીકે એવજી સાહેબે નજદીક ૪૧ વરસ સુધી ખંત અને ઉસદ સાથે કામ બળવ્યું હતું, અને જેના ફંડમાં એવજી ૩૪૭૪૨૦૦ ની મંજાવર રકમ પોતા તર-ફથી અને કુટુંબ તરફથી ભરી હતી. આવા એક સખી અને બસા અકાબરનાં મરજી માટે જરથોસતી અંજીમનની આ સભા પોતાની દલગીરી જાહેર કરે છે. બીજી આ સભા, પોતાના સરનશીન નામદાર સર જમશેદજી જીજી-ભાઈ બારોનેટને અરજ કરે છે, કે તેવજી સાહેબે, જર-થોસતી ટોળાની દલગીરીની ઉપલી નોંધની એક નકલ,

એક ઘટના પત્ર સાથે, પારસી પંચાયતના ધરમખાતાં-
ઓના ફંડ તથા મીલકતોના તરતી સાહેબો ઉપર, અંગ્લુ-
મનના દફતરમાં નોંધવા માટે મોકલી આપવી અને એક
નકલ મરહુમ શેઠના બેટા આનંદેયજી શેઠ બમનજી
દીનસાહ પીટીટ ઉપર, અને એક નકલ તેવજીની પારો-
નેટરીના વારસ, શેઠ જીજીભાઈ દશમજી પીટીટ, તે દાસના
સર દીનસાહ માણેકજી પીટીટ ખીન્ન પારોનેટ ઉપર,
મોકલી આપવી."

શેઠ દશમજી રસતમજી વીકાજીએ દરખાસ્ત કીધી
અને તેને શેઠ શોરાબજી એલજી વારડને ટેકા આપ્યો કે—

"જરથોસ્તી કોમના આગેવાન અને આયજદાર
મહારથોએ કરેલી-એસતેમાસને માન આપીને, પારસી
પંચાયતના ધરમખાતાંઓના ફંડ તથા મીલકતોના તરતી
સાહેબોએ આ સભા બોલાવી, માટે આ સભા તે સાહે-
બોના ઉપકાર માને છે અને અંગ્લુમનની સભા ભરવા
માટે "આલબલેસ યાગ" નું આ મકાન તેના માલિકોએ
વાપરવા આપ્યું તે માટે આ સભા તે સાહેબોના ઉપકાર
માને છે."

તારખાદ સરનસીનને ઉપકાર માની સભા બરખાસ્ત
મંજૂર હતી.

તા. ૧૨ મી જુન.

શેઠા કામાજી તથા બેહરોમજી નવરોજી કામા,
જેમ્સા બાઈઓ કેમખીજી યુનીવર્સિટીની ગણિતશાસ્ત્રની
પરીક્ષામાં છઠા અને સાતમાં રેન્કસરની માનભરી પદ્ધતિ
મેલવી પસાર થયા હતા.

૧ જાને જમશેદ, તા. ૧૦ મી જુન ૧૯૦૧.

એજ મુજબ દસગીરીના ડેડાવ પસાર કરવાને પુણાંની
જરથોસ્તી અંગ્લુમનની સભા તા. ૧૨ મી મેએ ૧૯૦૧ ને
દીને ત્યાંના "ન. મા. પીટીટ હાલ" માં દસ્તર કેડોબાદ
આદરખાદ નેરાસરવાનમાં પ્રમુખપણાં હેડલ મળી હતી.

સુરતની અંગ્લુમનની સભાએ પણ એજ મુજબ તા. ૧૫
મી મેએ ૧૯૦૧ ને દીને દરીયામેદલમાં સરદાર ખાનખાદુર
એલજી જરથોજી મોહીનાં પ્રમુખપણાં હેડલ મળી દસગીરીના
ડેડાવ પસાર કીધો હતો.

અત્રેના ધરાંની જરથોસ્તીઓની એક સભા પણ એજ
કારણસર તા. ૧૨ મી મેએ ૧૯૦૧ ને દીને શેઠ હોરમજીદખાર
મોદરીયાવાનાં પ્રમુખપણાં હેડલ મળી દસગીરીના ડેડાવ પસાર
કીધો હતો. એજોજ ડેડાવ પસાર કરવા માટે કુના દેશી
બાપાપરીઓની એક સભા પણ તા. ૧ મી મેએ ૧૯૦૧ ને
દીને કાકાજી કોટલ એજેજીજીમાં શેઠ નારજીદાસ પંચોતમ-
દાસનાં પ્રમુખપણાં હેડલ મળી હતી.

૨ જાને જમશેદ, તા. ૧૩ મી જુન ૧૯૦૧.

તા. ૧૩ મી જુન.

રોજ ૨ માઠ ૧૦ (શે) ૧૨૭૦ યજ્ઞજ્ઞેટી.

મરજી—ખાનખાદુર બહમનજી સોરાબજી તારા-
વોરવાલા, એલ. સી. ઇ; પી. એમ. ડી.^૦—ઉમર વર્ષ
૫૬. એવણે એનજીનીયરીંગનો અભ્યાસ કર્યો હતો. પણ
એલ. સી. ઇ. ની ડીગ્રી મેળવવા માટે ૧૮૯૬ માં મોટી
વયે મેટ્રીક થઈ, ૧૮૭૩ માં એલ. સી. ઇ. ની પરીક્ષા
પહેલા વર્ગમાં પસાર કરી હતી. એ પછી બહેર બાધ-
કામ ખાતામાં મદદનીશ ઇન્જનેર થયા. ૧૮૭૬ માં યુનીવર્સિટીના
સીટીના ફેલો અને ૧૮૭૬ માં ખાનખાદુર કર્યા હતા.
૧૮૮૧ માં પુનાની સાયન્સ કૉલેજમાં ગણિતના પ્રોફેસર
નેમયા, પણ એ વર્ષમાં તે આપ્પેલા ઓડી ૧૮૮૬ માં
યુરોપ જઈ બેરોલીયન યુનીવર્સિટીમાં રસાયણ શાસ્ત્ર,
ગણિત તથા પદાર્થ વિજ્ઞાનની પરીક્ષાઓ માન સાથ
પસાર કરી, જરમન યુનીવર્સિટીના ડાક્ટર ઓફ ફાઇના-
લોજીનું માન મેલવ્યું. ૧૮૮૬ માં સુરત યુનિવર્સિટીના
સેક્રેટરી નેમયા. જે નોકરી છ માસમાં ઓડી ૧૮૮૮ માં
નાહોદના સરકારી ઇન્જનેર નેમયા. પણ તે આધિભાષી
થોડુંકમાં ઓડી ૬૭, એકાંત જીંદગી ગુજરતા હતા,
પણી કાગેલીયત જતાં એકાંત રવજાવને શીધે ઝાઝા
ગણિત થયા નહીં હતા.

તા. ૧૫ મી જુન.

અંગ્લુમની પારસી પંચાયતનાં ફંડના એક ટ્રસ્ટી મર-
હુમ સર દીનસાહજી માણેકજી પીટીટ પારોનેટની જગોએ
તેમના બેટા હાનરેયજી શેઠ બહમનજી દીનસાહજી પીટીટને
એક ટ્રસ્ટી સુકરર કીધા હતા. તેમજ સર જમશેદજી
જીજીભાઈ પારસી બેનિચોલ્ટ ઇનસ્ટીટ્યુટના એક અધિ-
કારી તરીકે એમની જગાએ સર દીનસાહજી માણેકજી
પીટીટ ખીન્ન પારોનેટને નેમ્યા હતા.

તા. ૧૭ મી જુન.

લંડનની સીવીલ સરવીસ એકાઉન્ટનસીની પરીક્ષા
જે શેઠ રેસતનજી સોરાબજી ખરેખાતની દેખરેખ હેડલ
લેવાઈ હતી તેમાં નીચસા પારસીઓ ફતેહમંદ નીવડયા
હતા :—ખીન્ને વર્ગ—જેહાંગીર બમનજી કુપર, ખરદેશર
જામાસપજી સુકાટી, જેહાંગીર નસરવાળજી વહાણયા, જમ
શેઠજી માણેકજી પાવરી, સોરાબ નસરવાળજી પહોંચખાના-
ખાયા.

૩ ડા. બાઈ ભલીબાઈ બહમનજી એનજીનીયર વિજેરના
ખાયા.

૪ જાને જમશેદ, તા. ૧૭ મી જુન ૧૯૦૧.

૫ જાને જમશેદ, તા. ૨૨ મી જુન ૧૯૦૧.

વાળા, કેપશર મનચેરજી સેઠના, હોરમસજી નવરોજીજી
કુખાશ તથા સોરાબજી જમશેદજી ઓલીયા.

ત્રીજો વર્ષ—મેહરોજીજી નશરવાનજી તાડીવાળા,
સોરાબ હરામજી ભર્યા, જલ જેઠાંગીર ચીચગર, જમ-
શેદજી રસનમજી પાટલીભાઈ, દીનશાહ એદલજી મહુવા,
જેઠાંગીર સોરાબજી બેકર, હોરમસજી નવરોજીજી સાહેર,
હરામજી રસનમજી મીસ્ત્રી, પીરોજશાહ કાવસજી જમુલા.

તેમજ નેશનલ યુનીયન ઓફ ડીયરસની વેપારી
પરીક્ષામાં નીચલા પારસીઓ ફતેહમંદ નીવડ્યા હતા :—
(વેપારી પત્ર વહેવારમાં) મેસર્સ નશરવાનજી સોરાબજી
અનશા તથા સોરાબ રસનમજી દાવર, એડવાન્સ ક્રેડિટ, અને
હોરમસજી દીનશાહ જમુલાઈ, ઇન્ટરમીડીયેટ શુક્રાપીંગ-
ની પરીક્ષા—મેસર્સ બરજેરજી કાવસજી કંત્રાકટર, રસ-
નમજી જમશેદજી કોટવાલ, હોરમસજી દીનશાહ જમુલાઈ,
નશરવાનજી પેસનનજી વહાડયા, એદલજી દીનશાહ મોદી
તથા જે. એન. પટેલ; શુક્રાપીંગની ઇન્ટરમીડીયેટ પરીક્ષા-
માં—મેસર્સ નવરોજીજી કપીરજી દમણીયા, જમશેદજી
અનનજી મીસ્ત્રી તથા શાવકશાહ કાવસજી નેતરવાળા.

તા. ૨૩ મી જુન.

રોજ ૧૨ માહ ૧૦ (શે.) ૧૨૩૦ ૫૪૬૭૨૬૧.

મરજી—રસનમજી હરામજી કર્નેઈકશનર, તથા
બીલીમોરિયા,^૧—ઉમર વર્ષ ૫૦. એવજી બીલીમોરિથી
પોતાની દસ વર્ષની વયે સુખખ નસીબ ખેડવા આવ્યા
હતા, અને આઠ આનાના પગારની નોકરીપરથી જતી
મહેનતે અગ્રે કર્નેઈકશનરનાં ધંધામાં વધી ગયા હતા.
નાતાલનાં કેક ખનાવાનો ધંધો એવજી ઘણો વધારી
દીધો હતો. એવજીનું આગ ઘણું કદાવર હતું, તેવાજ
દીલના પજી મોટા અને દયાળું હતા. પોતાનાં આજી
અળથી ગરીબોની દાદ લેતા. આગ વખતે અને ઘણોકોને
કૂખી મરતા એવજી અચાન્યા હતા. આહરકોટની એક
આળ વેળાએ (૧૭) છપ એવજી અચાન્યા હતા. હુલ્લ
વેળાએ આતશબેહરામના અચાવ માટે છવના જ્યેષ્ઠ
એવજી મદદ કરી હતી. તેવજી પોતાના ધંધામાં ઘણા
સાહસીક હતા અને નવી નવી જતોના કેકા બંતે ખનાવી
છાપજ કીધાં હતાં.

૧ બમે જમશેદ, તા. ૧૬ મી જુન ૧૯૦૧.

૨ બમે જમશેદ, તા. ૨૨ મી જુન ૧૯૦૧.

૩ મહાસ હરામોજી તથા પોદાબજી (ગેરિફર) રસન-
મજી કર્નેઈકશનરના વાપા.

તા. ૨૬ મી જુન ૧૯૦૧.

સુખખના નામદાર ગવરનર ક્લાડ નાથકોટે આજ
દીને પુણાં મધે કૌનસીજ દાવમાં એક “લેવી” ભરી
હતી. આ વેળાએ નીચલા પારસી મદરથો ત્યાં પ્રાઇવેટ
આનંત્રીમાં હાજર થયા હતા :—

દરુર બહમનજી જમારપજી જમારપ આશાના,
સી. આઇ. ઇ; સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ ખારોનેટ,
સરદાર ખાનખાહદુર દોરાબજી પદમજી, શમસુલ ઓલમા
સરદાર ખાનખાહદુર દરુર હોશંમજી જમારપજી જમારપ
આશાના, પી. એચ. ડી; સર જમશેદજી છજીભાઇ
ખારોનેટ, સર બહાંગીર કાવસજી બહાંગીર રીડીમની,
નવરોજીજી દોરાબજી અંકલેવાલા.

તા. ૨૬ મી જુન.

રોજ ૧૫ માહ ૧૦ (શે.) ૧૨૩૦ ૫૪૬૭૨૬૧.

છગલાંડમાં વોડીંગ ખાતે પારસીઓને ભુમિડા
કરવાની એલાહેદી જગામાં મરદુમ શેઠ નવરોજીજી
નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ. ને ભુમિડા કીધા
તે જોપર એક સુંદર “મોઝાલીયમ” તથા તેની પડોસમાં
પારસી રવાનીને અવલમજીજી પહોંચાડતી વખતે ધમ-
કિયા કરવાને લગતું એક મકાન તેમનાં વીધવા બાઇ
જરબાઇએ બંધાવી આપ્યું તે ખોલું મુકવાની કિયા
આજ દીને ત્યાંના સર્વે પારસીઓએ મલી કીધી હતી.
પ્રથમમાં ઉપલાં મકાનમાં આનસ રાશન કરી તેના
કેપલાની દબુરમાં શેઠ કોલાદ બીખાજી દરુર મેહરજી
રાણા તથા શેઠ અરજેરજી માણેકજી મસાનીએ કાંઈક જઈ
અવરતામાં જાણુતર કીધા બાદ સપળાઓ બાહેર આવ્યા,
અને સર જેઠાંગીરજી પારસીઓની તેમજ તેઓના
ધર્મની તવારીખ રજુ કરનાર બાપજી કીધું, જે બાદ
સર મનચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરી, સી. આઇ. ઇ.
એ મરદુમ શેઠ નવરોજીજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી.
આઇ. ઇ. ની કારકીર્દીને લગતું કેટલુંક રીવિયન કરી
સંભલાયું, જે પછી મરદુમના એક દીકરા શેઠ નસર-
વાનજી નવરોજીજી વાડીઆએ ઉપલું મકાન લંબનાં
ઝોરભીખન ફંડની કમીટીને પોતાના સ્વાધીનમાં લેવાની
અરજ કીધી, જે તે કમીટીના પ્રમુખ શેઠ દાદાભાઇ
નવરોજીજીએ એક બાપજી કરી બાદલ રાખી હતી. એ
મકાન તથા “મોસોલીયમ” પરસીપોલીસના ઇરાની મેહ-
લોની કેપ ઉપર બાંધવામાં આવ્યા છે. વચમાંનું અસતોદાન

૪ દાઇમસ એક ઇકિયા, તા. ૨૮ મી જુન ૧૯૦૧.

હવે કશવર જમીનના ક્ષાત પથથીવાળા પહાડની ધ્વજ પાશુ છે, જ્યાંથી આર રસ્તાઓ આર દીશાઓ કહાડવામાં આવેલા છે, જે દરેકને છેડે અંધક દરવાજા બાંધવામાં આવનાર છે. આ બાંધકામ સાધરસના અસ્તોદાનને મળતું છે. ભુમિડારી જ્યાંમાં દાખલ થવાનો એક સુંદર દરવાજો મરકુમ શેઠ મેહરવાનજી હસતમજી દલાલનાં નામે તેઓનાં વીધવા બાઉ શીરીનબાઈએ “દલાલ મેટ” ને નામે બંધાવી આપ્યો હતો તે પણ આ એજ વેળાએ ખાલ્લો મુકવ.માં આવ્યો હતો, અને મેલાવડામાં મરકુમ શેઠ મેહરવાનજીને લગતી થોડીક હડકીત શેઠ મેહરવાનજી હસતમજી બાઈએ કહી સંભલાવી હતી.^૧

તાં ૨૮ મી જુન.

દેજ ૧૭ માહ ૧૦ (શે.) ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞદી.

મરજુ—ખાન બાહદુર નાતાશાહ કાવશજી— એવજી યુજરાતની પોલીસ ફોજના એક આગેવાન દેશી અમલદાર હતા. ૧૮૬૬ માં યુજરાતની પોલીસ ફોજમાં ફોજદાર થાને વડા કાનસટેબલ તરીકે દાખલ થઇ પાંચ વર્ષમાં પેહલા એકના ફોજદારની પદ્ધતિ મહડયા હતા. ૧૮૭૬ સુધી અમદાવાદ વીલામમાં પોલીસ નોકરીમાં નામ કાઢવાપી જુદા જુદા અમલદારોની હરમાસથી એવજીને જુદે જુદે ડેકાબ્જી ખાસ યુદીપર સરકાર મોકલતી

૩ જામે જમશેદ, તાં ૧૫ મી જુલાઈ ૧૯૦૧.

“મોઝાલીયમ” ની બાદર નીચલા પાંચ ઉચેજ હેપ્પા મરકુમ શેઠ નવરાજ નરરાવાનજી વાડીયાની યાદમાં કોતરવામાં આવ્યા છે :—

(a) “I am Nowrojee Nashirwanjee Wadia, of the ancient Aryan race of Persia, a citizen of the loyal Town of Bombay; who lie here peacefully under the far-off sky of widefamed Britain.”

(b) “Thou Who openest the Gate of the Morning to the Ascending Sun, O Thou Sun of Righteousness arise with Healing in Thy Wings, and lift up the Light of Thy Countenance upon us; that in Thy Light we may see Light.”

On the South side :—

“Those of ourpaterity who lovingly recall our Name, who in the dark months of the sunken Sun of Winter, sitting beside their household Fires, reverently meditate on our

હતી (એમકે સુરત, ભરમ, સતારા, સોલાપુર વગેરે) ત્યાં પોતાના ઉપરી અમલદારોને સતોષ આપતા હતા. ૧૮૬૦ માં એવજીને ખાન બાહદુરનો ખેતાખ મળ્યો હતો. ૧૮૬૬ માં સુરતના કામચલાઉ ડીપીકટ પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ નેમાયા હતા, અને સુરતની આગે તથા રેલ વખતની એવજીની સેવાઓની સરકારી દસ્તાવેજોમાં વાજખી નોંધ લેવાયલી છે.^૨

Name, and when the Sun of Summer warms the Earth, offer to our disembodied Spirit the fragrance of flowers and fruit, and ever name us with a Blessing, them shall the Lord of All Grace and Glory, the Lord Aburamazda, bless everlastingly.”

On the West side :—

“Thou Who closeth the Gate of the Evening on the descending Sun, O Thou, in the ineffable brightness of Whose Coming the Darkness and the Light are both alike, descend into this Prison House and be with us through all the Night of Death, unto the Day that though receivest us into the everlasting Blessedness of Thy heavenly Habitation, the Gates of which are never closed, for it is infinite Day there, and there is no Night there.”

On the North side :—

“O Thou Who of Thy Own Power and Majesty fillest Infinity, high enthroned above all Height, from the Heaven of Heavens, of Thy Splendour and Praise, look down on us bound in bonds of this Horror of Darkness, and of Thy most pitiful Grace sustain us and uphold us, and in the Multitude of Thy Mercy, at the last, when purged from the impurities of this mortal body deliver us; Thou Whose Most Holy Name is, The Father, the Comforter, the Redeemer, The Saviour of all Thy Children; and Who from everlasting to everlasting art the Lord God Omnipotent.”

^૧ એવજીની યાદગારી રાખવા એવજીના મિત્રોને ૧૯૧૩ એકા કીખ હતા, તે મિત્રો ૧૯૨૨ ની એ જ વર્ષેક પછી મરકુમ રાજાજી મોહિવાલા આલેખદેવરામમાં તાં ૨૮ મી જુન ૧૯૦૩ ને કોને પોલીસ પુન હતી, તથા મેહરવાડીયા વાનપરા લાલજીની આખા હતા.

તા. ૬ થી જુલાઈ.

રોજ ૨૫ માહ ૧૦ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્કરી.

અરણ્ય—દાદાભાઈ રતનજી કુઠી—એવજી નાટકના ધંધામાં ૬૦ સં ૪૮૬૮ થી નોંધાયા હતા, જે વર્ષમાં “વીકટોરીયા નાટક મંડલી” પેઢી સ્થાપવામાં આવી હતી. એવજી હાંદી ગાયનનો હુબર જાણીતા ઉત્તાદ મધ્યમાં આરક્તે અખતીયાર કરી ધણી પીલવેલો હાવાથી એવજીની નાલીમ હેંડલના ઉરદુ ખેલો ધણી લોકગ્રીય થઈ પડ્યા હતા જેમાં “હામાન” નો ખેલ પેઢી જગા ધરાવી શક્યો હતો. કયો ખેલાડી કયા ભાગમાં દીપી નીકલશે તે સમજવાની કુનેહ એવજીનામાં ધણી હતી.

તા. ૮ થી જુલાઈ.

આનરેબલ જસ્ટીસ માધ્યેવ ગોવીંદ રાનાડે, એમ. એ., એલ.એલ. બી. નાં મરજીની દલગીરી ખતાવવા તથા તેમની યાદગારી રાખવા માટે એક ફંડ ઉભું કરવા મુખ્યધના રેલવાસીઓની એક જાહેર સભા આજ દીને શેરીફ ખોલાવી હતી. સરનીશીનની ખુરસી નામદાર ગવર્નર લોર્ડ નોથિંગ્ટો લાંબા બાદ થઈ જસ્ટીસ સર લોર્ડ નસ જેનકીનસે દરખાસ્ત કીધી અને તેને આનરેબલ જસ્ટીસ ચંદાવરકરે ટેકા આપ્યો કે મી. જસ્ટીસ રાનાડેના અઠગ મરજીથી આ દલાકાને અને આખા દેશને જે મોટી ખોટ ગઈ છે તે માટે આ સભા પોતાની દલગીરી જાહેર કરે છે અને ફાવ કરે છે કે મરનારનાં કુટુંબ તરફ દીલસોજી બતાવનારા એક દીલાસાપત્ર મોકલવે. એ બાદ એ નામદારની યાદગારી રાખવા માટે ફંડ બંધ કરવાને એક મોટી કમીટી તથા ૪ હિંદુ, ૧ મુસલમાન અને ૧ પારસી (ખાન બાહદુર દારાશાહ રતનજી ચીચ-ગર) ને સેક્રેટરીઓ તેમજ સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખારાનેટની દરખાસ્ત ઉપરથી સરનીશીનનો ઉપકાર માની સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

૧ જાએ ગ્રેડે, તા. ૧૦ થી જુલાઈ ૧૯૦૧.

એ ફંડમાં પારસીઓની નીચલી ગ્રુપ્પ રકમો હતી :—
૩. ૫૦૦) આ. ૧૦ મી. ક્રીસ્ટાશાહ મેહરવાનજી મેહતા અને રોડ જમશેદજી નસરવાનજી તાતા, ૩. ૨૫૦) રોડા દોશબજી જમ-
શેદજી તાતા, રતનજી જમશેદજી તાતા, દાદાભાઈ નવરોજજી,
જહમજી કીનશાહ પીટી, ખરશેદજી માંજીજી ખરશેદજી;
૩. ૨૦૦) બાપુજી સોરાબજી પટેલ, ખરશેદજી સોરાબજી પટેલ,
આરેસર સોરાબજી પટેલ; ૩. ૧૨૫) બંદગીર જહમજી પીટી,
ખનજીભાઈ જહમજી પીટી; ૩. ૧૦૦) સર જમશેદજી જી-
જીભાઈ મેરેજી, સમચેરજી પેસનજી ખરેખત, મેહરવાનજી અને
રોડમજી અમચેરજી કામજી, ખરે.

મેસરસ આદરજી તથા રતનજી અમચેરજી દલાલે ભરખતી “ખા. ૧૦ ફરતમજી સોરાબજી દલાલ હાઈ સ્કુલ” નાં મકાનમાં વધારો કરવાને સરકારમાં ૩૧૦૦૦) ની રકમ બેટ આપી હતી.

તા. ૧૨ થી જુલાઈ.

રોજ ૧ માહ ૧૧ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્કરી.

અરણ્ય—ખાનબાહદુર જમશેદજી ફરોમજી પાલખી-વાલા—ઉમર વર્ષ ૬૫) એવજી મુખ્યધના કસ્ટમસ ખાતામાં વડા એગ્રેજર હતા. એવજીના પીતા પણ એજ ખાતામાં હોવાથી પોતાના હાથ હેંડલ પેઢલ એવજીને રાખ્યા હતા જેમાં વધતાં વધતાં વડા એગ્રેજરના આધા-વેર ચહી ૧૮૮૭માં ૩૩) વર્ષની નોકરી પછી રીટાયર થયા હતા. તેવજીની કામતી નોકરીની પીછાનમાં એજ વર્ષમાં ખાનબાહદુરનો ખેતાબ સરકારે આપ્યો હતો. રીટાયર થવા પછી એવજી ચીનના વેપારમાં યુટાયા હતા. પણ થોડાજ વખતમાં સરકારને કસ્ટમસની મેડુલ વધારનારી નવી ગાઈવજીને અમલમાં મુકવા માટે એવજીની નોકરીની જરૂર પડવાથી એવજી પાછા સરકારી નોકરીમાં જોડાયા, અને ૧૮૯૬ માં આ બીજી વાર સરકારે નોકરી પેનશનપર છોડી હતી.

તા. ૧૭ થી જુલાઈ.

શેડ મેહરાંસ બરજેરજી પેમાસ્તરે એડીનબરન. એલ. આર. સી. પી; તથા એલ. આર. સી. એસ. તથા ગલાસગોની એલ. એફ. પી. એસ. ની પરીક્ષાઓ ફોલ-મંદીથી પસાર કીધી હતી.

તા. ૨૨ થી જુલાઈ.

સર અમચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરી પાલાંમંટમ. બીજી વાર ન્યૂટી દલાવા તેની પીછાણ દાખલ આજ રોજ તેમના ઇમેજ તથા દેશી મિત્રોએ “હાટેલ સેસિલ” માં

એજ મુજબ દેશી જોઆની એક સભા આ યાદગારીમાં જોડાવા માટે તા. ૧૬ થી જુલાઈ ૧૯૦૧ ને દીને બાંદ શીરીનબાઈ માંજીજી ખરશેદજીનાં પ્રમુખપણા હેંડલ મલી હતી.

૨. ૧૫૦) જમશેદ, તા. ૧૨ થી જુલાઈ ૧૯૦૧.

એની આગમજી એ રોડાએ મુખ્યધના એલડીનસરન હાઈ સ્કુલ તથા ભરખતી દલાલ હાઈ સ્કુલમાં દરેકમાં ૩૫૦૦) ની નોટ તેનાં બાજમાંથી અંગબજીની કસરતોમાં વાર્ષિક દનામ આપવાને બેટ આપી હતી.

૩. ૧૫૦) જમશેદ, તા. ૧૬ થી જુલાઈ ૧૯૦૧.

નમને એક છવાકન આપી થટતા સેખ સાથનો કારીનો
એક રપાનો સદ બેટ આપો દતો.

તા ૨૭ મી જુલાઈ.

મુળધની સરકારે જમીનની મેદુરુવને થયતો જે
નવો ધારાનો પાર્ટો બાહેર પાડયો હતો તેમાં ધણીક
દશમો મેદુરુનો નુકસાનકારક હોવાથી તે સામે પ્રોટેસ્ટ
કાવવાને અતરેની પ્રેસીડનસી આસોશીએનની આગેવાની
હેલ એક બહેર સભા આજ દીને ટાઉનહાલમાં હાન-
રેખા પીરોજશાહ મેહરવાનજી મેદતા, મી. આઈ. ઇ.
માં પ્રમુખપણાં હેલ મલી હતી. સભામાં મુળધના લોકો
ઉપરાંત ચાંચુ, કોલાખા, વસાઈ, મુરત, લશ્ય, અમદા-
વાદ, નાશક, સતારા, કારવાર, મેલગાંમ, શેલાપુર,
ખીનપુર, અહમદનગર, વગેરે જીલ્લાઓનાં ગામોમાંથી
૭૦૦ ડેલીગેટો હાજર થયા હતા. સભામાં પારસીઓમાં
પ્રમુખ ઉપરાંત શેઠ હોરમજી અરદેશર વાડીયા મેરીસ્ટર
તથા એલોવવાસા શેઠ જીવજી લીમજીભાઈએ ભાગ
લીધો હતો.

હેરવાદવામાં બાઈ અબુબાઈ બાઈલજી બહમનજી
રતુરને લડનની કામેજ બાઈ મુશીકના આસોશીએટની
પદવી મલી હતી. એ પદવીને લગતો યાદિન અને કેપ
અતરે એ બાઈપર મોકલવામાં આવ્યાં હતાં.^૧

તા ૩૧ મી જુલાઈ.

રોજ ૨૧ માહ ૧૧ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્કરી.

અરજી—હેસાઈ ફરામજી કાવસજી—ઉમર ૪૫^૧ ૮૪.
નવસારીનાં મોટાં દેસાઈ ખાનદાનના વજીર. એવજી
૧૮૬૮ માં નવસારીના વડા દેસાઈ તથા અંજુમનના બીજા

૧ ટાઉનસ બાઈ ઇડીયા, તા ૧૦ મી આગસ્ટ ૧૯૦૧.
આ સદપર નીચલો લેખ હતો :—

“Presented to Sir M. B. Bhownagsee,
K. C. I. E., M. P., with the congratulations of
the Parsees resident in England, and other friends
and admirers on the occasion of his second
election to the Parliamentary Division of Bethnal
Green, A. D., 1900.”

એ છવાકન તેજ મેલા આપવાની હતી, પણ એમના
મેલાનાં મરજીને લીધે તે મુલતવી રાખી હતી.

૨ ટાઉનસ બાઈ ઇડીયા, તા ૨૬ મી જુલાઈ ૧૯૦૧.

૩ નમે જમશેદ, તા ૧ લી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

૪ મેહલના હાકોર સાહેબના કારભારી રોડ કાવસજી
એવજી દેસાઈના કાકા.

અકાબરની ગાદી ઉપર આવ્યા હતા અને ફક્ત ૪ વર્ષ
એ અધીકાર ભોગવ્યો હતો. એટલે ૮૧/૧૫ની મોટી
ઉમરે દેસાઈમરીની ગાદી ઉપર આવ્યા હતા અને નવ-
સારીમાં ગુજર્થા હતા. એઓ ધણી નીચમીત જાંદમી
ગુજરનારા હતા.

મરજીના સંબંધમાં સારી સેવા બજાવવા માટે નામ-
દાર સરકારે દેસાઈના નીચલા પારસી યદુચેને “સર્ટી-
ફિકેટ બાઈ મેરીટ” આપી હતી :—

મુરત જીલા ખાતે—શેઠ બંદુશીર એમ. મેહર-
હોમજી.

મેલગામ ખાતે—અરદેશર નવરાજી.

મુખધમાં (વધારાની)—ફરામજી મેહનજી પરસેજી
લીલાજીવાળા.

મુળધ સરકારનાં સને ૧૯૦૦-૧૯૦૧ નાં વર્ષનો
એડમીનાસ્ટ્રેશન રીપોર્ટ^૨ યડવા માટે શેઠ પીરોજશાહ પેસ-
નજી તાલ્યારખાનને નેમ્યા હતા.^૩

તા ૨ જી આગસ્ટ.

આજ દીને નવસારી મધે મરદુમ શેઠ ફરામજી
કાવસજી દેસાઈનાં ઉત્તમજીમાં તેમની જગ્યાએ બીજા અકા-
બર તરીકે શેઠ પેરતનજી પરસેજી દેસાઈને નેમી તેમને
અંજુમન તરફની શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી, તથા
મરનાર દેસાઈજીનાં નામ બહેર કિયાઓમાં દેવાને ડેડયું
હવું.^૪

શેઠ ફરદુનજી જમશેદજી વાઝાએ આજ દીને હેદરા-
બાદ મધે ફક્તનુમા મેહલના વજીર નવદીક એક મોટો
ચીતો વાઘ માર્યો હતો.^૫

તા ૨ જી આગસ્ટ.

રોજ ૨૩ માહ ૧૧ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્કરી.

અરજી—ફરામજી બીખાજી રોસના—ઉમર ૪૫^૬
૮૦). એવજી નાની ઉમરથીજ રજપુતાનાની પોલીટીકલ
એજનસીમાં એક કલાક^૭ તરીકે નોકરીએ રલા હતા. તે
બાદ ૧૮૬૦ માં હેડ કલાકના બોહાપર ચલડયા હતા.
૧૮૬૬ માં પ્રતાપમદના આસીરેટ પોલીટીકલ એજન્ટ
થયા હતા અને ૧૮૭૭ માં પેનસન ઉપર બોધી ઇન્સપે

૫ પ્રોપ્રેસ વર્થેડેટ એટલે, તા ૧ લી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

૬ નમે જમશેદ, તા ૬ જી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

૭ નમે જમશેદ, તા ૧ મી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

હતો. ૪ વર્ષ પછી રતલામના દીવાનનો ઓર્ધ્ધા ખાલી પડવાથી ત્યાંના મહારાજાએ પોતાની કાઠિનસીલના ઉપ-પ્રમુખ તથા દીવાન એમને તેમના હતા, જે ઓર્ધ્ધા ૧૮૯૨ માં છોડી એવજી સુરત જઈ વસ્યા હતા અને મરણ પછી ત્યાંજ પામ્યા હતા.

મરણ્યુ—ખાન બાહદુર અરેશર દોરાબજી દાદી માસ્ટરના—ઉમર ૧૫ (૬૩). એવજી લાંબી મુદત સુધી રજાપુતાના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સિ એનજનીયરની આરીસમાં હેડ ક્લાર્ક હતા, અને સરકારે એમની સારી નોકરીના બદલામાં ૧૮૯૯ માં ‘ખાનબાહદુર’ નો ખેતાબ એનાયત કરી દીધો. એવજી ઇંગ્લેન્ડ ખાતે ગુજ્યા હતા.

તા. ૬ થી આગસ્ટ.

રોજ ૨૭ માઈ ૧૧ (શે. ૧૨૭૦ ૫૪૬૪૨૬૧).

મરણ્યુ—દોરાબજી હોરમજી કાંગા—ઉમર ૧૫ (૬૭). એવજી ૯૦ સં ૧૮૫૬ માં એનજનીયર તથા સરવેઅરની પરીક્ષા પસાર કરી સરકારી નોકરીમાં જાહેર ખાંધકામ ખાતામાં સરવેઅર તરીકે રહ્યા હતા, અને ૩૫ વર્ષ સુધી સરકારી નોકરી નીમકહલાલીથી બળવી પેનશન લઈ ઓર્ધ્ધા છોડ્યા હતા, અને પુણે રહેતા હતા. પુણાની કઠમી ફરેમેદર ખાંધવાના કામમાં એવજી આગેવાની લીધી હતી, અને તેના એક ટુટ્ટી હતા, અને પુણા મંચ ગુજર્યા હતા.

વસાહતવાળા શેડ કાવસજી ધનંતભાઈ બુરાભાઈએ ૩. ૮૦૦૦ ની રકમ તેનાં વ્યાજમાંથી ઘાટખાર તથા ગરીબોનાં છોકરાંઓની નવજેત, અને લગન કરવા માટે પંચાયતના ટુટ્ટીઓને આપી હતી.

તા. ૧૫ થી આગસ્ટ.

રોજ ૫ માઈ ૧૨ (શે. ૧૨૭૦ ૫૪૬૪૨૬૧).

મરણ્યુ—એ. ફરતમજી મનચેરજી કક્કીઆ—ઉમર ૧૫ (૭૨). એવજી સર જમશેદજી જીજીભાઈ મેરેન્ટના કુટુંબનાં મુળધર્માં નજદીક ૪૦ વર્ષ થયાં પંથકપણ ચલાવતા હતા, અને મીનોચેદરહોમજી પંથના એક આગેવાન ટુટ્ટી હતા.

૧ શેડે ‘અરોહજી’, માણેજી (સ્માલકાર કોર્ટના માજી જજ), વસાહતવાળા (ધર્મજી), સોરાબજી (વર્ણજી), બંદગીર (સોલીસીટર) તથા કાં. ફરતમ દોરાબજી કાંગાના ખાવા.

૨ શેડે ‘ચેત્તવાઈ’, તા. ૧૯ થી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

મરણ્યુ શેડ પેશતનજી હોરમજી કામાજી, સી. આઈ. ઇ. ના એક બેટા એલજી પેશતનજી કામાજેવજી પોતાના જે છોકરાઓ—જેઓમાંના વડા ખિસ્તી ધર્મમાં રોમન કેથલીક પંથમાં વડલી ગયેલા હતા, અને નાંધેલા પછી વડલવાની તૈયારીમાં હતા—તેમની સાથે મજબામ રહેતા હતા તેવજી આજે સવારનાં ગુજરી ગયાથી તેમના મજકુર વડલી ગયલા છોકરાએ દાવો કરીયા કે મરનારનું પકીન પછી ખિસ્તી ધર્મ પર હતું, અને તેવજી તે ધર્મમાં વડલવા માગતા હતા, તેવજીને રોમન કેથલીક પંથના રોજા પ્રમાણે ‘મે’ મરણ્યુની ૧૦ મીનીટ આગમજ ‘મેપરીઝમ’ આપી અમારા ખિસ્તી પંથમાં લીધા હતા. આની સામે મરનારના નાંધલા બાઈ શેડ નવરોજી પેશતનજી કામાજીએ વાંધા લીધા કે મરનાર જરથોસ્તી ધર્મ પાલતા હતા, અને તેવજી ગુજ્યાં ત્યાં સુધી તેવજીનાં દીલપર શુદ્ધેહ કુશતી હતો, માટે તેવજીની લાશ જરથોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે અવમજી પોંદલાઈ નેળેખે. પછી ઉપલા છોકરાએ પોતાનો લાશપર દાવો છે અને તે ખિસ્તી મજહબ મુજબ દાટવી નેળેખે એમ હલ લેવા કીધાથી તે બાબેનો ચુકાદો કરાવવાને બધે પક્ષ મજબામ પોલીસ કોર્ટમાં માજીસ્ટ્રેટ ખાનબાહદુર પ્રીશંક હોશંગ દસ્તુર પાસે ગયા, જ્યાં ઉપલા છોકરા તરફથી મી. ડી. સોજા વડાએ જણાવ્યું કે રોમન કેથલીક ધર્મ પ્રમાણે ‘મેપરીઝમ’ કાંઈ પછી શખસ કાંઈ પછી વખતે એક માણસને આપી શકે. માજીસ્ટ્રેટ જણાવ્યું કે મરનાર મરણ્યુ સુધી જે ધર્મ પાલતા હોય તે ધર્મ પ્રમાણે મરણ્યુ ક્રિયા કરવી નેળેખે. આ ઉપરથી મરનારના બીજા છોકરાની જગ્યાની બેતાં તેણે પછી જણાવ્યું કે તેના આપે ખિસ્તી ધર્મમાં વડલવાની ઘણો લાંબો વખત આગમજથી ખામેસ બતાવી હતી, અને તેવજીને ‘મેપરીઝમ’ આપવામાં આવ્યું હતું. એક ફરંગી સાક્ષીએ જણાવ્યું કે મરનારના ઓરડામાં તે ગયો ત્યારે તેને કાંદિયા ચાલતા હતા. માજીસ્ટ્રેટ ચુકાદો આપ્યો કે બંધે બાલુવાલાઓએ એ બાબે રોમન કેથલીક પંથના વડા આચંબીશપનું ખત લેવું કે મરનારને ‘આપરીઝમ’ બરાબર આપેલું જણાય કે ? આચંબીશપ રેવરંડ ડાક્ટર ડાસદાદે ‘મેપરીઝમ’ બરાબર કામેલાસર આપેલું જણાવવાથી મરનારના બાઈ શેડ નવરોજીએ દુખ અને નીરાસી સાથે પોતાનો વાંધો ખેંચી લીધો, અને મરનારની કાશને તેના છોકરાઓએ ખિસ્તી ધર્મ પ્રમાણેની ક્રિયા કરી સીયરીનાં કપરતતાનમાં જુમિડ કરાવી હતી.

તા. ૧૬ મી આગસ્ટ.

શેઠ નવરોજી અરેશર પાધડીવાળાએ આજ દીને સહવાસનાં મેલાડ પીથરપર એકં છુદા પારસીને દરીયામાં અચાનક પડી જતો જોઇ પોતાને તરતાં આવડતું હોવાથી પોતાના જીવની કાંઈપણ દરકાર વીના આગમનાં સ્વર્ગમાં કપડાં સાથે એકદમ પાણીમાં ઝેંકાવી દઇ તેને સહીસલામત બાહર કાઢ્યો હતો.

તા. ૧૬ મી આગસ્ટ.

સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ આરોનેટની વાદ-આરી કાયમ રાખવા માટે ઘટતા ઉપાયો લેવાને મુંબઈના રેલવેસીઓની એક જાહેર સભા બોલાવવાને મધ્ય તા. ૫ મી આગસ્ટે શેરીફ મી. જેમ્સ મેકડોનાલ્ડ જોમ અત્રેના સર્વે માતાના આગેવાન પ્રદરથોએ એક રેકવિઝિશન મોકલ્યું હતું, તે મુજબ આજ દીને ટાઉન હોલમાં એક જાહેર સભા શેરીફે બોલાવી હતી. સરનશીનની ખુસ્તી સર જમ-શેઠજી જીજીભાઈ આરોનેટની દરખાસ્ત અને તેને શેઠ વીકલ-દાસ દામેદર યાકરસીએ ટેકા આપવાથી હોનરેબલ એ. એસ. મોઝીએ લીધા બાદ તેવજે મરદુમ સર દીનશાહજીના સહયુજો તથા તેમની બોહલી સખાવતો વિષે એક કામતી ભાષણ કરી સંભળાવ્યું, જે પછી સભાનાં કામ તરફ દીક્સોજી બતાવનારા નીચલા સંદેશાઓ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા :—

મુંબઈના માઝ ગવર્નર લોડ "સેંડરટે" એક પત્રમાં જણાવ્યું કે, "સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ આરોનેટનાં મરણની ખબર સાંભળી કું ધણે દલગીર થયો છું." મહારાજ ગાયકવાડે તથા કચ્છના રાવે આ દીક્ષ્યાસ તરફ દીક્સોજી બતાવી ઉચારણાની દીપમાં નાણું ભરવાની બાહેસ જાહેર કરી હતી તથા નીચલાં શેઠરા અને ગામોની જરથોસ્તી અંજુમનો તરફથી એવીજ દીક્સોજીનાં સંદેશાઓ મળ્યા હતા :—રાજકોટ, વલસાડ, પેશાવર તથા નવસેરા, મંદેવી વગેરેની અંજુમનના પ્રમુખ તરફથી, ઉદવાડાના દરગુર ખુરશીદ મનમેરજીએ, સોલાપુરની અંજુમનના સેક્રેટરીએ, હોંગકોંગની અંજુમનના વડા શેઠ હોરમજી નવરોજી મોદીએ (૧૦૦૦) કલચરી રકમ સાથે, સુરતના નમરશેઠ યુધાભાઈ તરફથી અને સરદાર દાવર એલસજી મોદીએ જરથોસ્તી અંજુમન તરફથી, ભરથથી શેઠ આદરજી મનમેરજી દલાલ મારફતે, કલકત્તાવાળા શેઠ હીરજીભાઈ માણેકજી ફરતમજી બનાજી મારફતે ત્યાંની અંજુમને, ભાવનગરથી ડા. જરજીરજી બેહરામજીએ, નવસારીથી વડા દરગુર હારાજી મહીમાજી મારફતે,

તેમજ ખીલીમોરા અને ખરડી વગેરેની અંજુમને, અમદાવાદની અંજુમને, પુનાથી દરગુર હોરજી જામારજી તરફથી. મુંબઈની જૈન કોમના રના તથા ખીજી સુમારે ૨૦૦) વેપારીઓની સહીઓ સાથેના પત્ર મોકલી પોતાનો તેલવાર હોવાથી સભામાં સામેલ નહીં થવા છતાં દીક્સોજી બતાવી હતી.

એ પછી નીચલા કેટલાં સર્વેનાં એકમતથી પસાર થયા હતા :—

૧—મુંબઈના કસ્ટમ કમીશનર ડાક્ટર જૈન પોલને દરખાસ્ત કાંધી અને તેને ડાક્ટર સર બાલચંદ્ર ક્રિષ્ણાએ તથા રામન કેથલીક આચાર્યશીપ રેવરંડ હાથર ડાલહોઈ ટેકા આપ્યો કે "સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ (પેહેલા) આરોનેટ, જેવજી એક નાખીયા શેઠરી અને ઉજોગોના સાહ હતા, તથા જેવજી પોતાની બાદશાહી સખાવતો સધળા વર્ગોનાં લોકો તરફની પોતાની ખરાં અંતઃકરણની દીક્સોજીથી. તથા તમામ પ્રજાનાં ભલાં અને સુધારા વધારા માટે ઉલટ, ઉમંગ અને મેહેનતથી કામ કરીને જેવજી પશ્ચીમ હોંદુસ્તાનની સધળા વર્ગોની પ્રજાનું તેની વચ્ચે વીજ્યાતી મેળવીને માન છતી લીધું હતું, તેવજીનાં મરણથી આ શેઠરને ગ્રયલી મોટી ખોટની આ સભા ખેદની ઉડી લાગળી સાથે નોંધ લે છે. આ દરાવની એક નકલ આનરેબલ મી. જમનજી દીનશાહ પીટીટ તથા સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ (ખીજી) આરોનેટ ઉપર તથા તેઓ મારફતે મરદુમ આરોનેટનાં કુટુંબ ઉપર તેઓ તરફ સભાની દીક્સોજી બતાવનારા એક દીક્ષાસાપત સાથે મોકલી આપવી."

૨—સર જાંહંગીર કાયસજી જાંહંગીરે દરખાસ્ત કાંધી અને તેને આનરેબલ હકીમાલીમ રહીમખુજા તથા શેઠ કરીમભાઈ હકીમાલીમ અને મી. એફ. ડબ્લ્યુ. શાએ ટેકા આપ્યો કે "આ સભા એવું મત ધરાવે છે કે મરદુમ સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ (પેહેલા) આરોનેટની વાદગારી કાંઈ ઘટતા આકારમાં જાળવી રાખવાનું અને તે માટે પ્રજા પાસેથી નાણું ઉધરાવવાનું કામ પસંદ કરવાજેય છે. વાદગારી કેવા આકારમાં જાળવી રાખવી તે નક્કી કરવા સાર એક કમીટી નેમવી."

૩—શેઠ વીજીજીભાઈએ આતમારમે દરખાસ્ત કાંધી અને તેને શેઠ ત્રીભોવનદાસ વરજીવનદાસે ટેકા આપ્યો કે "શેરીફ આ સભા બોલાવવા માટે લીધેલી તસદી માટે તેવજીનો ઉપકાર માનવો."

૪—મી. જે. આર. ઝીવસે દરખાસ્ત કાંધી અને તેને શેઠ મનમોહનદાસ રામજીએ ટેકા આપ્યો કે "સર

નશીન સહમે પોતાનો ઓપ્પો આલાશીથી બળવો માટે તેવજીએ ઉપકાર માનવો.”

તાં ૨૭ મી આગસ્ટ.

રોજ ૧૭ માહ ૧૨ (શેં) ૧૨૭૦ યજ્ઞવલ્કરદી.

અરજી—ખાનગાહુર ફકીરજી જીવાજી મેઝરે-લીઆ—ઉમર વર્ષ ૬૫. એવજી અનેની કેમસીરીયટ ઓરીસના નાના કલાકની નોકરી ઉપરથી “સપલાહ” ખાતાના હેડ કલાકના ઓહા સુધી ચઢી લાંબી વહાદાર નોકરી પછી ૧૮૮૧ માં પેનશન લઈ રીટાયર થયા હતા. એવજીની નોકરીની પીછાન તરીકે ૧૮૮૨ માં નામદાર હીદી સરકારે એવજીને “ખાનસાહેબ” ના તથા ૧૮૯૬ માં “ખાનગાહુર” ના ખેતાખો આપ્યા હતા. એવજી એક ધર્મચુરત જરથોસ્ત્રી હતા અને પારસીઓનાં બસાં માટે સદા તત્પર જણાતા હતા.

૧ ડાઇમસ્ટ ઓફ ઇંગ્લીઆ, તાં ૨૦ મી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

એ ચાદખારીનાં કૃંમાં પારસીઓની નીચલી મુખ્ય રકમેા હતી :—૩. ૧૦૦૦) સર બંહીરી કાવરાજ બંહીરી, રોહો સોરામજી ફરામજી અધરાસવાળા, બેજનજી અરહેશર કામલીન, મેસર્સ અરહેશર સોરામજીની કુંપની. પરીજશાહ બનનજી જીજીભાઈ. ૩. ૭૦૦) મેસર્સ રતનશાહ દાદાભાઈ તથા શાપુરજી સોરામજી, બહાલાહ અરહેશર રોહો. અરોદજી નવરોજી વાડીઆ, બહોરવાનજી નવરોજી વાડીઆ. ૩. ૫૦૦) રસતમજી નવરોજી વાડીઆ, નરારવાનજી દાદી દાદીસીંહ, સર જમશેદજી જીજીભાઈ, બેજોરેદ, મેસર્સ કાવસજી દીનશાહ બ્રધરસ : ૩. ૪૦૦) રોહો મેહરવાનજી તથા હોરમજી અમરેશર કામા, એલજી ફરામજી આલબલેસના છેકરામી; ૩. ૩૦૦) શાપુરજી બરબરજી બરમા, દાદી નરારવાનજી દાદી, મેસર્સ દાદાભાઈની કું (લંડન); ૩. ૨૫૧) કાવસજી બહમનજી કાતરક; ૩. ૨૦૦) રોહો રસતમજી મેહરામજી જીજીભાઈ. કાવસજી મેહરવાનજી શારાક, મેસર્સ કાવસજી બ્રધરસ, બાઈ પીરોજીબાઈ જમશેદજી જીજીભાઈ, દીનશાહ પરીજશાહ રોહના; ૩. ૧૫૦) દાદાભાઈ નવરોજી, અરહેશર શાપુરજી નારીમજીવાલા, ડાં અરહેશર રસતમજી કામા, બાપુજી હોરમજી સકલાવાળા; ૩. ૧૦૦) એ. ક્યાસજી કાવસજી મોદી તથા કુટુંબ, અરહેશર ફરામજી દાદખાનવાળા, રસતમજી જમશેદજી જીજીભાઈ, રસતમ સોરામજી પાંડવાળા, કાવસશાહ સોરામજી પાંડવાળા, બાપુજી સોરામજી પટેલ, અરોદજી સોરામજી પટેલ, અરહેશર સોરામજી પટેલ, મેસર્સ બહમનજી જીજીભાઈ એડ સનસ, એલજી નરારવાનજી રોહના, દાદાભાઈ મેહરવાનજી જીજીભાઈ, નવરોજી બંહીરી નામડીઆ, અરોદજી એમ. ફરામજી પટેલ, રસતમજી રોસાભાઈ રોહના, મેહરામજી પેસતનજી, એક જરથોસ્ત્રી, ખા. બા. નવરોજી પેસતનજી વર્ધા, મેસર્સ દીનશાહ બીખાજી ખાનની કું, મેસર્સ મેહરવાનજી એડ સનસ, રતનજી મેસ. રતામજી, મેસર્સ અરોદજી બહમનજીની કું, નરારવાનજી બહમનજી જાલાવાળા, હીરજીભાઈ બહમનજી વારડીન વેરોર. મુખેના અવતર હોઈ રેમે વજી ૩. ૧૦૦ લખાં હતા, અને જુલુએ ૧. ૪૩૫૬૫ના) બરાવલા બહોર થયા હતા.

તાં ૨૬ મી આગસ્ટ.

ગયા ફેબરવારી માસમાં મુંબઈ મધે વસ્તીની ગણતરી લેવાઈ તે વેળાએ એ કામમાં જેઓએ મુદ્દાથી મદદ કરી હતી તેઓ ઉપકાર માનવા તથા તેઓમાંના ૧૬૨) જણાએ સરડીશીકેટો આપવાનો એક મેલાવડો આજ દીને સવારનાં ટાઉન હોલમાં નામદાર ગવરનર લારડ નાથકોટે કરી પોતાને લાંધે સરડીશીકેટો અનાયત કાપી હતી.

તાં ૩૦ મી આગસ્ટ.

સુરતની ફરફુનજી સોરામજી પારખ હુનરશાળાના સંબંધમાં એક વર્કશોપ બાંધવાને શેડ નવરોજી મણિ-કજ વાડીઆ સી. આઈ. ઈ. એ ૩. ૬૫૦૦) આપ્યા હતા તે વર્કશોપનું મકાન આજ દીને મુખેના નામદાર ગવરનર લારડ નાથકોટે એક મોટા મેળાવડા હલુર “આઈ મોટલાંયામ વર્કશોપ” ને નામે ખોલકું મુકું હતું.

તાં ૩૧ મી આગસ્ટ.

મુંબઈ દલાકાના ચુરી કારંલા સરસ ઇમંગ તથા પારસી ક્રીકેટ રમનારાઓ વચ્ચે આજ ત્રણ દીવસ થયા મુંબઈ મધે રમાયતી ક્રીકેટ મેચમાં પારસીઓ ૮) વિકેટ તથા ૩) રને છટ્યા હતા.

૨ નંમે જમશેદ, તાં ૩૦ મી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

આ ૧૬૨) સરડીશીકેટ મેલવનારાઓમાં નીચલા પારસી આ હતા :—

પટેલો વર્ગ—રોહ એલજી દોરાબજી તલાઈ, બી. એ.

બીએ વર્ગ—રોહો અરોદજી નવરોજી લવંચીઆ, પીરોજીશાહ ઇ. દાદવાલા. એલજી જે. ઉનવાલા. એ. કે. લાલકાકા, ઇ. જે. મોહી, દોરાબ એન. બીલીમીરીઆ. ડાકટર અરહેશર કાવરાજ દરનર, માંજીશાહ હોરમજી નીકલસન, એસ. ડી. ડેપુડી, આર. ડી. એનડનીઅર, એન. એમ. મામા, પેસતનજી સી. બીલીમીરીઆ, માંજીજી પાલજી, અરોદજી હોરમજી કાકા, ફરામજી હોરમજી, મેહ. એસ. બડયા, અરહેશર કે. દાદાવાનજી, પેસતનજી ફરામજી ગવરાદ, જે. ડી. ડાકટર, નવરોજી અરોદજી થાંજવાલા. કેપસાર ડી. વાળા, પેસતનજી અમરેશર, રસતમજી નવરોજી પસતાઈઆ, હોરમજી ડી. મેહતા, બંહીરી સી. નવરોજી.

ગ્રીએ વર્ગ—નરારવાનજી બી. ડાકટર, બંહીરી હોરમજી હામી. નરારવાનજી દોરાબજી આદરાંનવાલા, કાવરાજ હોરમજી, અમરેશરજી આર. દેસાઈ, આર. એસ. નરારવાનજી, બંહીરી એસ. કીચમા, રસતમજી સોરામજી.

પણા મધે એ કામને મટિ શેડ બેજનજી નરારવાનજી જરોરીએ અને થાણામાં કાવસજી મેહરામજી દીવેચાને સરડીશીકેટ આપી હતી.

૩ ડાઇમસ્ટ ઓફ ઇંગ્લીઆ, તાં ૩૧ મી આગસ્ટ ૧૯૦૧.

૪ ડાઇમસ્ટ ઓફ ઇંગ્લીઆ, તાં ૨૭ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બર.

ખંભાળી ઇલાકાવાલા સરકારી નળીય સરળવન સફતનંદ કરનજ ધનજીભાઈ બરજેરજી રખેનસરને ગીનાઈ બાપામાં ચઢતી લાવકાનની પરીક્ષા પસાર કરવા માટે દિહુરતાનની સરકાર તરફનું રૂ. ૧૦૦૦) નું ધનામ મળ્યું હતું.^૧

મરહુમ સર દીનશાહ માણીકજી પીટીટ બારોન્ટનાં પુત્રને માટે તેમના એક નળીયા શેઠ હારમજી કાવસજી પીટીટ મરહુમ શેઠ કાવસજી બેહરાંમજી બનાજીવાળાં આનસમેદરાંમમાં અંજીમનના વપરાસ માટે રૂ. ૨૦૦૦) ની કીમતનાં તાંબાનાં વાસણાં બેટ મુક્યાં હતાં.^૨

તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બર.

ગાથા ૧ (શી. ૦) ૧૨૭૦૦ વજનજીવડી.

મરહુમ—મનચેરજી કરાંચરોજી દરગુરુભાઈ સાહેબના—ઉમર વર્ષ ૭૦). મુળપત્રી વડોદરા સુધી રેલવે સડક ઉઠાડવાની “સરવે” નું કામ સને ૧૮૫૩ માં ચાલુ થયું, ત્યારથી એવજી રેલવેના વડા ઇન્જનેરના કક્ષારક નરીકે નોકરી રબા હતા. અને ૧૮૬૫ માં મુંબઈની ઓરીસમાં હેડ કક્ષારક તેમણા હતા. મી. એ. એ. જેઠજી નામના રેલવેના વડા રેસીડંટ ઇન્જનેરે એવજીની નીમકક્ષારક નોકરીની પીઠાજીમાં થતા બેખ સાથનું સેનાનું ધરીયાસ એવજી માટે મોકલ્યું હતું.

મરહુમ—એલજી મનચેરજી કંઠાકર,^૩ ભરૂચના—એવજી ભરૂચના નળીયા શેઠરી અને જમીનદાર હતા. અને બેતીના કામમાં ભરૂચ જીલ્લામાં જુદા જુદા ગામોમાં જમીન વસાવી લગભગ રૂ. ૪૦૦૦) ઉપર દર વર્ષે સરકારને ભરતા હતા. સને ૧૮૭૨ થી પહેલી ભરૂચ મ્યુનિસીપાલ ગૌરડના મેમ્બર હતા. અને રીસાકેટ લોકસ ગૌરડના પજી મેમ્બર હતા અને ભરૂચમાં યુજરયા હતા.

મરહુમ—ધનજીભાઈ નસરવાંજી મુનશી—ઉમર વર્ષ ૩૭) નીજામ સરકારવાળા નવાજ કરાંચરોજી જંગના એવજી બાણીજી થતા હતા અને સીકંદરાપાદની કસ્ટમસ ઓરીસમાં કલેક્ટર હતા અને ત્યાંજ યુજરયા હતા.

૧ બંને જમશેદ, તા. ૩ ઇ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

૨ અંબળારે સોદાગર, તા. ૩ ઇ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

૩ ખા. ૦ બા. ૦ કરફનજી તથા ૮૦૦ દારા મનચેરજી દરગુરુ વડોદરા ખાસ.

૪ બાવનમરવાળા શેઠ દીનશાહ, પાલમજી વડોદરાના કાકા તથા શેઠ આરેદાર મનચેરજી કંઠાકરજીના બાપા.

તા. ૧૬ મી સપ્ટેમ્બર.

મુંબઈના નામદાર ગવરનર લારડ નોથે કોટના મુંડી કાઢેલા ૧૧) ઉપજે તથા શેઠ જમશેદજી માણીકજી કરાંચજી પટેલના મુંડી કાઢેલા ૧૧) રેશીઓ વચ્ચેની ક્લિકેટની એક મેચ (એકજી ઇતીગતી) આજ દીને ગણેશ-ખીડ મધે રમાઈ હતી, જેમાં શેઠ જમશેદજી પટેલવાલા ૪) મેચ ૪) રને જીત મેળવી હતી. આ મેચમાં હોમી કાગાએ ૬૩ રન કીધા હતા.^૫

તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર.

વાજન તથા ગાયનકળાની લંડની ત્રીનીટી કોલેજ-વાળી પરીક્ષા મુંબઈના ટાઉન હોલમાં ગયા અઠવાડયાની આખેરીએ વેલાતથી ખાસ આવેલા ડાક્ટર ગોરડન સેનાડરસે લીધી હતી, જે પરીક્ષા માટે ૪૪ ઉમેદવારો રજી થયા હતા, તે તેઓમાં નીચલા ફતહમંદ નીવડ્યા હતા:—મી. જલ કંબલર કાપરાજી (આનરસ સાથ), મી. સુલયાઈ બેજનજી મેહેતા, મી. એ. સી. શેઠના, મી. આઈમાય દારાશાહ યીજગર, મી. એમ. એમ. દલાલ તથા મી. આલીયાઈ ખરશેદજી ધનજીભાઈ કરાહ.

તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર.

મધરાજ મધે “નોથે”ન સરકારસ ગ્રેગરેસીવ મ્યુનિયન” નામની મંડળીતી આજ દીને મચેલી એક જાહેર સભામાં મી. ઇ. સુખરામનયા આપરે “The Life and Life Work of Mr. Dadabhoj Navroji” વીરે એક બાણી કીધું હતું.^૬

તા. ૨૭ મી સપ્ટેમ્બર.

શેઠા કામાજી નવરોજીજી કામા અને બેહરાંમજી નવરોજીજી કામા બેડયા બાણીએ લંડન મધે લેવાયેલી ઈડીઅન સીવીલ સરવીસની પરીક્ષા ફતહમંદીથી પસાર કીધી હતી.^૭

આજ દીને મરહુમ બાઈ ધનજીભાઈ તે મરહુમ શેઠ દારાશાહ ફસતમજી દલાલનાં બેટીનાં ઉમજીમાં ભરૂચની સહેર જાહેર આવેલી દલાલની વાડી જેને ઉપયોગ સરમવજરે ભરૂચના પારસીઓ કરતા હતા તેને ઉપયોગ અને તે કારણસર કરવાને ભરૂચની પારસી પચાતને સોંપવાની તકરારી પધતી હતી.^૮

૫ બંને જમશેદ, તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

૬ ઇ. ઇ. અ. ન. રે. કલેક્ટર, તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

૭ બંને જમશેદ, તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

૮ બંને જમશેદ, તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧.

તાં ૧ થી અક્ટોબર.

નવસારી મંથે આમે સાલ મરકામે પહેલવહેલો મોટો ઉપદ્રવ ધીધો હતો, અને પારસીઓ પણ મોટી સંખ્યામાં તેનો ભોગ થઈ પડ્યા હતા. માટે પારસીઓને માટે ભુદી હોરપીટલ ઉંઘાડી હતી. ડાક્ટરો મેહરામજી પીરજીશાહ રાંબુ, મોદરામજી પાતરાંવાળા, તથા દેસા-પ્રમો તખીખી મદદ આપી. ખાસા. કાવસજી દાદાબાનજી તથા શીં ન. ક. ત. પોલીસો મદદ કરેલી તેમને (તાં ૧: થી મારચે) આતથમેહરામમાં જયન કરી અંજુમને એકકા મેઆલો હોરાડી હતી.

સોરામજી આદરજી મીસ્ત્રી નામના એક પારસીએ પોતાના સસરા સોરામજી મહેરવાનજી તાડીવાલા પાસેથી પોતાનાં લગનની રીતના પંડા ૩. ૨૦૦૦) મધેના ૩. ૧૦૦૦) મેલવવાને અતરેની રમાલ કાઠ કોરટમાં ફરીઆદી માડી હતી. તે મુકદ્દમે બે દીવસ સુધી વડા જજ ખાનખાહદુર રસ્તમજી મહેરવાનજી પટેલ આગલ ચાલવા પછી આજ દીને તે નામદારે તેનો ચુકાદો આપ્યો કે “લગનનાં કારજ વખતે પારસીઓમાં લંબાણુ ટાહેલાં અને બેટ સોગાદની વાતો થાય છે, પણ જ્યારે સેવટનો નીકાલ આવે છે તેજ કણુલાત મણુપ. વાદીએ છેકરી સાથે પરણવા ખાતર નહી પણ સાક્ષીઓની સમભવતથી ૩૨૦૦૦ ની લાલમે પરણવાની કણુલાત આપી હતી એ સઘળી ખીના હું માનતો નથી. પ્રતીવાદીએ જણાવ્યું છે કે, ૩૧૦૦૦ રોકડા અને ખીજ બેટ તરીકે તેને જે મળે તે આપીસ, એ ખીના બનવાભોજ છે. તે ઉપરથી એમ નથી રરવું કે એ યધું આપવાની તેણે કણુલાતજ આપી હતી. નોદીસના જવાબ ઉપરથી જણાય છે કે, તેણે આપવાનું માથે લીધું આપું હતું. બીખારી જેવા જમાઇએ તે ઉપરથી સસરા પાસેથી તેણે આપેલી કણુલાત મુજબ ૩૧૦૦૦ જેર ભુલમથી મેળવવા માટે હોદ્દા અને વોહરાની જ્યાનીથી પ્રતીવાદીને કોર્ટમાં ધસસરો છે. એમ તો ભેંકા દશથી વીસ હજાર રૂપીયા આપવા કહે છે, તે કાંઈ વચન કહેવાય નહી. બનવાભોજ ખીના શું છે, તે જોતાં પ્રતીવાદીનું કહેવું મને માનવાભોજ લાગે છે. હું વાદીનો દાવો કહાડી નાખું છું અને પ્રતીવાદીને ૩૬૦ ખરચના આપવા માટે વાદીને હુકમ કરે છું.”

૧ અને જમશેદ, તાં ૨ થી અક્ટોબર ૧૯૦૧.

એ પ્રમો માર્શીએ પોતાની મણીચણી સાથે મહી સસરા-પર પોતાની મણીચણીને લગન વખતે મહેરામણીમાં થયલાં કપડાં કે જે તેણીએ પોતાનાં માખાપને ત્યાં રાખ્યાં હતાં તે

તાં ૪ થી અક્ટોબર.

રોજ ૨૦ માહ ૧ (શેં) ૧૨૭૧ યજ્ઞદજ્ઞરદી.

મરણુ—વનજીશાહ દાદાભાઈ મુનસફના—ઉમર વર્ષ ૫૬). એવણુ ૧૮૬૮ થી પોલીસ નોકરીમાં દાખલ થયા હતા જ્યારે તેવણુને વડાદરા રેલવેના પોલીસ ફનરપેક્ટર તરીકે નેમ્યા હતા. ૧૮૭૦ માં ભરૂચ મ્યુની-સીપોલીસના મેયર નેમ્યા હતા. ૧૮૭૫ માં મુખ્ય સરકારે દત્તાકાની પોલીસ નોકરીમાં એવણુને દાખલ કરી ૧૮૮૧ માં અમદાવાદ જલ્લામાં મહદનીશ ડીભીકટ પોલીસ સુપરીટેન્ડેન્ટ નેમ્યા હતા. દેશીઓને પોલીસ નોકરીમાં વ્યવહાર આપ્યા મળે એવી ખાહેશથી એવણુ સરકારને ધણીક અરજીઓ કરી હતી. કેલાખા તથા ચાણુ જલ્લામાં ડીભીકટ પોલીસ સુપરીટેન્ડેન્ટના અગતના આપ્ધા મેળવી ૧૮૮૫ માં રીટાપર થયા ત્યારે સરકારે એવણુને ખેડા તથા પંચમહાલ જલ્લાના અધીમના ધબરા આપ્યા હતા. યુનાહો પકડી કહાડવાની એવણુમાં ધણી સારી શક્તિ હતી. અને પોલીસ અમલદાર તરીકેની એમની નોકરીઓ ધણી સાખાશી ખરેલી હતી. તેવણુ ભરૂચ ખાતે મુજરવા હતા.

શેઠ શાપુરજી રસ્તમજી સુખીઆએ સુરત મંથ પોતાના નામનું ચાંદખારનું એક જમન દર સાલ કરવાને ૩૧૧૦૦૦) ની સરકારી નોટ સુરતની પારસી પંચાતના મરદીઓને આપી હતી.

તાં ૭ થી અક્ટોબર.

રોજ ૨૩ માહ ૧ (શેં) ૧૨૭૧ યજ્ઞદજ્ઞરદી.

મરણુ—હોરમજી કાવસજી લોહાંવાલા—ઉમર વર્ષ ૪૫). કરાંચીના બંજીતા શેડીઆ, શેઠ એદલજી દીનશાહ સી. આઈ. ઇ. ના એવણુ જમાઇ થતા હતા, અને કરાંચીમાં પોર્ટ ટ્રસ્ટમાં નોકરી હતા. ત્યાંથી કાંઈ કામસર મસકત ગયા હતા, ત્યાંજ તાવથી મુજબાં હતા.

કપડાં અથવા તેના બદલામાં શેકડા ૩૫૫૧) ના દાવો ફરી સમાલકાજ કોર્ટમાં ખીજ ફરીઆદી માડી હતી, જેના મુકાદાે ત્રીજ જજ ખાનખાહદુર ખરોદજી માણીજી સફાઈ તાં ૨૪ થી બંનેવારી ૧૯૦૨ ને દીને વાદીની તરફેણમાં આપી ઉપલાં લગન વખતે થયલાં કપડાં તથા શેકડા મળી ૩૩૦૬) હું હોકમનાખું છું. ફરી આપું હતું.

૨ ખા. યા. માણીકશાહ, કાવસશાહ, અને કેપશહ વનજીશાહ મુનસફના ખાવા.

૩ અને જમશેદ, તાં ૧૪ થી અક્ટોબર ૧૯૦૧.

તા. ૬ મી અક્ટોબર.

રોજ ૨૫ માહ ૧ (શિ.) ૧૨૭૧ વર્ષજન્મદી.

મરણ—હીરણભાઈ ભંદારી રેડીખની—ઉમર ૫૫ (૬૨). મરણ સર કાવસજી ભંદારી, તા. ૬, સી. એસ. આઈ. ના એવજી વડા ભાઈ હતા. એવજી પેલ્યાં શેઠ ખરોદજી કાવસજી બનાજીની પેલડીપર વેપારી કામ શીખવા રહ્યા હતા. પછી શેઠ ખરોદજીના વડા બેટા નવરાજ સાથે ભાગ્યે થઈ, ૧૮૩૬ માં ચીન ગયા હતા જ્યાં “હીરજી તથા નવરાજ ખરોદજી” ની પેલડી તે વખતે પેલ્યા વરગની ગણાતી હતી. ૧૮૩૬ માં ચીનથી અગ્રે પ્રાણ ફરી પોતાને હાસિએ વેપાર ચલાવતા હતા, અને જુદી કુખનીઓના ડાયરેક્ટર હતા. ૧૮૬૫ ના શેર સત્તાના વચસમા પીતલાયા પછી એકાંત જીવન ગુજરતા હતા. છેલ્લે વાલકેશ્વરના ડુંગર ઉપરની એવજીની કટલીક કોમતી જમીન માદરાજ ગાયકવાડે વેચાતી લેવાથી એવજી સારી નફા મેળવ્યા હતા.

તા. ૧૪ મી અક્ટોબર.

પુણી સાસુન દારપીટલના કમપાઉડમાં શેઠ શેરા-બજ પદમજી પેસતનજીએ પોતાનાં ધણીઆની મરણુમ બાઈ મેદરખાનુનાં નામનો પારસી આંખોને માટે સુવા-વડનો એક વૉડ (૩૮૦૦૦) ના ખર્ચે બંધાવી આપ્યો હતો તે બેઠાએ મેલવાની ક્રિયા આજ દીને નામદાર ગવરનરનાં આજુ લેડી નાથે કાંટે એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કાપી હતી.

કવેડાવાલા આ. બા. બરજેરજી દેરાબજી પટેલે નામદાર માદરાજીની વાદગારીનાં તે તરફ ઉભા થયલાં ફંડમાં ૩૪૦૦૦) બચાં હતા.

તા. ૧૬ મી અક્ટોબર.

મજબાર કોસ્તા તરફ કલીકટ મધે પ્રગટ થતાં “ધી વેસ્ટ કોસ્ટ રેપ્રેક્ટર” ના આજના આંકમાં તે તરફવાલા શેઠ ધનજીભાઈ બુલ્લેજી મુગારીડ કે જેવજી તે તરફ બંધાતી ઓરતો અને બચ્ચાઓની દારપીટલમાં પોતાનાં ધણીઆણી મરણુમ બાઈ ખરોદજી ભાઈનાં નામનો

૧ શેઠે જીવજી તથા ધનજીજી હીરજીભાઈ રેડીખનીના આપ્યા.

૨ ડાહજીજી કાંઈકેડીયા, તા. ૧૫ મી અક્ટોબર ૧૯૦૨.

૩ અજબારે સોદાવાર, તા. ૧૫ મી અક્ટોબર ૧૯૦૨.

એક વૉડ (૧૫૫૦૦) બેટ આપ્યા હતા તેવજીની એક તસવીર તથા થોડાક અહેવાલ પ્રગટ કરવામાં આપ્યો હતો.

અતરેની વિકટોરીયા નાટક મંડળીના માલેક શેઠ ખરોદજી મેદરખાનજી બાલીવાળાએ ગરીબ જરૂરિયાતીનાં રહેઠાણીનાં ફંડ હસ્તક બંધાનારાં આ. બા. અનજેરજી કા. મરજીઆનાં નામનાં મકાનનાં ફંડના લાભ ખાતર એક ખેલ કરી તેની આવકના ૩૨૨૦૦-૪-૦ તે ફંડમાં આપ્યા હતા.

એજનાં આંતો બ્યાપાર વધારવા માટે ત્યાં કયા પ્રકારના સુધારાઓ કરવાની જરૂર છે તે બાબેના જુદા જુદા સલાહો વિષે તપાસ કરવાને મુખ્યની સરકારે તે તરફના જ વ્યાપારીઓ તથા અમલદારોનું એક કમીશન નેમ્યું હતું, જેઓમાં એક પારસી—શેઠ હોરમજી કાવ-સજી દીનશાહ એજવાલા, એક મેમ્બર હતા.

તા. ૨૧ મી અક્ટોબર.

રોજ ૭ માહ ૨ (શિ.) ૧૨૭૧ વર્ષજન્મદી.

મરણ—આ. નવરાજી શેરાબજી તાતા—ઉમર ૫૫ (૩૫). એવજી હાંગકોંગની અંજુમનના ફરતુર હતા. ૧૮૬૪ માં હાંગકોંગ ગયા હતા અને પોતાના આજની ફરજે સોતપકારક રીતે જગતના અંજુમનને રાજ રાખી, તેના માનીતા બન્યા હતા. અને હાંગકોંગમાંજ અચેલુચ જુગ્યા હતા.

તા. ૨૪ મી અક્ટોબર.

રોજ ૧૦ માહ ૨ (શિ.) ૧૨૭૧ વર્ષજન્મદી.

મરણ—સોરાબજી એલજી મેહનતી, તારે માસ્ટર—ઉમર ૫૫ (૫૫) વડોદરા રેલવેમાં તારેનાં કામ શીખવાની રકુલના ઉસ્તાદ હતા. અને સેકેડે સીજનલરો તથા રેલેશન માસ્ટરો એમના હાથ તળે એ રકુલમાં તારેનાં કામ શીખી નોકરીએ ભાગ્યા હતા. તેવજીનું મરણ વસસામાં નીપજ્યું હતું.

૪ આ દારપીટલ ૩૨૦૦૦૦) ના ઉપરાણાં તથા રાખ રાખ સવામી મુલકીઅરે આપેલા ૩૧૦૦૦૦) મઠી ૩૩૦૦૦૦) ને ખર્ચે બંધાઈ હતી. તેમાં શેઠ ધનજીભાઈ ૩૩૦૦૦) આપી એક વૉડ પોતાનાં મરણુમ ધણીઆણીનાં નામથી બંધાવ્યો હતો, અને તે ઉપર નીચે જુગળ તપતી મારેલી છે—

“મરણીજી વાદર—ધનજીભાઈ અજેજી મુગારીડે પુણીઆણીની વાદર.”

૫ ડાહજીજી કાંઈકેડીયા, તા. ૧૫ મી અક્ટોબર ૧૯૦૨.

તા. ૩૧ મી અક્ટોબર.

રોજ ૧૫ માહ ૨ (શે.) ૧૨૭૧ યજ્ઞજ્ઞરી.

અરણ્ય-સોરાળજી ધનજીભાઈ વાડીઆ-ઉમર વર્ષ ૭૧). અત્રેની આગલી જાણીતી વેપારી પેઢી મેસરસ ડાસાભાઈ મેહરવાનજી વાડીઆની કુંવનીના એવણ એક ભાગ્યા હતા. અને એ પેઢીની એક શાખા કરાંચી શેઠરમાં ઉઘાડવા એવણ ૧૮૧૪ માં ત્યાં ગયા હતા, અને આસરે ચાર વર્ષ ત્યાં રહ્યા હતા. એવણે ત્યાંનાં ગાંડી ખાતામાં જરથોરતી બચ્ચાઓ માટે એક નિશાળનું મકાન બંધાવી આપ્યું હતું, જે ધણું મોટું હોવાથી, અને તે તરફ એક દરેમેહરની હાજત હોવાથી, એ મકાનમાં અજુમનનાં ઉઘરાણાથી ઘટતા ફેરફાર કરી દરેમેહર બનાવી તા. ૨૮ મી મે ૧૮૬૯ ને દીને પરથાવી હતી. એવણ કુટુંબી હક માટે અતી કાળજીમંદ હતા. અને એવણની જ ઉસ્ટથી એવણના વડા દીકરા શેઠ બહમનજી સોરાળજી વાડીઆ, ગોરા અમલદારોનાં ગમે એવાં એકલપેટાપણાં છતાં, ગોદીમાં દાખલ થઈ પોતાની લાખકાતથી ચડતા ઓધવાપર આવ્યા હતા.

તા. ૧ લી નવેમ્બર.

આ વર્ષની તાલુકા તથા ડીક્લેટ લોકલ મોડમાં નીચલાઓની નેમણુંક થઈ હતી :-

ખેડા-સરકારી-ખાં. બા. બહમનજી એદલજી મોદી, પેસનતજી ખરશેદજી મોદી. બોસડ-ચુટેલા-બાપુજી ખરશેદજી મોદી. ચાસરા-સરકારી-ખાં. સા. ડાસાભાઈ માણેકજી કાંઠાવાળા. માવલ (પુણા ડીક્લેટ)-સરકારી-બહમનજી રસતમજી ખરાવી. હવેલી (પુણા ડીક્લેટ)-ચુટેલા-પેસનતજી બહમનજી પુળાવાળા. જંજીસર-સરકારી-બહમનજી પેસનતજી અવલકારકુન. દેહણુ-ચુટેલા-દ્રોમજી રસતમજી ખંડાલીઆ. ધંધુકા-સરકારી-ખાં. બા. એદલજી બેહરાંમશાહ હોડીવાળા. અમદાવાદ-સરકારી-ખાં. બા. એદલજી બેહરાંમશાહ હોડીવાળા તથા ખાં. બા. ફરદુનજી કુવરજી તારાપોરવાળા, સી. આઈ. ઇ. ભરૂચ-સરકારી-ખરશેદજી એદલજી કંદાકર. ખેડા-ચુટેલા-પેસનતજી ખરશેદજી મોદી. સુરત-સરકારી-સોરાળજી રતનજી માટર. નાશક-સરકારી-સરબજન કેપુરજી સોરાળજી નરીમાન. સેતારા-સરકારી-સોરાળજી માણેકજી ભરૂચા. બેલગામ-સરકારી-

૧ શેઠા બહમનજી, હીનશાહ, અને કેપુરજી સોરાળજી વાડીઆનાં બાંધા અને સરકારી મોટીયા છેલ્લા પારસી માસતર બેહર ખા. બા. જમશેદજી ધનજીભાઈ વાડીઆનાં લાઈ.

ડાસાભાઈ રસતમજી મોમેદજી. અકલેશ્વર-સરકારી-ડાસાભાઈ ધનજીભાઈ ખાંડીમોરીઆ.

આ વર્ષની મુનુતીસીપલ મોડમાં નીચલાઓની નેમણુંક થઈ હતી :-

અહમદનગર-ચુટેલા-એદલજી રસતમજી, ખાં. સા. બેહરાંમજી સોરાળજી કાંઠામાટર, પંદરપોર-ચુટેલા-મનચેરજી ડાસાભાઈ. પુલીઆ-ચુટેલા-બેહરાંમશાહ પેસનતજી. નાશક-સરકારી-કેપુરજી સોરાળજી નરીમાન. કપડવંજ-સરકારી-ડા. સોરાળજી દોરાળજી દા. કામદીન. પુના મીડી-સરકારી-સરદાર ખાં. બા. દોરાળજી પદમજી. સેતારા-સરકારી-ખરશેદજી દાસાભાઈ. નશરવાનજી ડાસાભાઈ. માણેકજી બહમનજી. ડાસાભાઈ માણેકજી. પુલીઆ-સરકારી-જમશેદજી શેઠરીઆરજી કાપડીઆ.

તા. ૭ મી નવેમ્બર.

શેઠ બેહરાંમજી મેહરવાનજી મલબારીએ “ ફરત એંડ વેસ્ટ ” નામનું એક નવું માસીક એપાનનું રાજકીય. વ્યાપારી, કેળવણી, સંસારી, જત્યાદી અગતના વિષયો ધરાવનારું પ્રગટ કરવા માડ્યું હતું.

તા. ૯ મી નવેમ્બર.

આજ દીને નામદાર શાહનશાહ એવર્ડ ૧૭ માં ની સાલબેહતી ખુશાલીમાં અપાવડા ખતાઓમાં ભરૂચ વાળા શેઠ આદરજી મનચેરજી દલાલ, બી. એ. તથા સુરત વાળા શેઠ ખરજેરજી નશરવાનજી વજીબનો “ ખાન આલ દુર ” ના તથા મુંબઈનાં જાહેર બાંધકામખાતાંવાળા શેઠ નશરવાનજી ફરામજી મીરજીને “ ખાન સાદીય ” ના ખતાઓ નામદાર વાલમદરએ જાહેર કીધા હતા.

એજ મુજબ “ કયસરે હિંદ ” ના નવા ખતાઓને સોનાનાં ચાંદ રાવવર્ષીકીવાળા ખાન બાહદુર ધનજીભાઈ ફકીરજી કાંમેઝોર, સી. આઈ. ઇ. ને આપવામાં આવ્યે હતો.

૨ રાઈસ એંડ ઇડીઆ. તા. ૧૧ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧. નામદાર શાહનશાહ તખ્તે આવ્યા પછીની આ વહેલ વહેલી સાલબેહ હોવાથી પારસી કોમ તરફથી તે નામદાર પર નીચે મુજબ તારના સદેશો માંડલવામાં આવ્યા હતા :-

From Sir Jamsotjee Jejeebhoy.

To his Majesty King Edward

“ Parsee community of Bombay dutifully offers its respectful congratulations to your Majesty on your birthdy, and prays that a long

તા. ૧૪ મી નવેમ્બર.

હિંદુસ્થાનમાં નેહરો વધારવાની કેટલી જગ્યા છે તે તપાસવા અને નવી નેહરો ચારેત્રી પોળનાઓ દેખાડવાને નામદાર સરકાર તરફથી પંચ અમલદારોનું એક કમીશન નેમવામાં આવ્યું હતું, તે કમીશને પોતાની બેઠકા અમદાવાદમાં ઠાપી હતી, જ્યાં પારસીઓમાં ખેડના ડુંખુડી કલેક્ટર ખાન આહદુર બહમનજી એલસજી મોદી, ખેતી-પાટી ખાતાના ડાયરેક્ટર શેઠ પેસતનજી રસતમજી મેહતા, શેઠ પેસતનજી મેનાલાઈ ખેરનામવાળા, ફરફુનજી કુવરજી તારાપોરવાળા, સી. આઈ. ઇ. ખાં. સા. ડાસાલાઈ પનજી-ભાઈ બાંધીયોરીઆ, જીવજીજી લીમજીભાઈ એલાવવાળાએ જખાની આપી હતી.

તા. ૧૫ મી નવેમ્બર.

મુખ્યમાં પ્રગટ થતાં “રાત ગોકુતાર” પત્રને જન્મ લીધાને આજે બરાબર ૫૦) વર્ષ પૂરા થવાથી તેની “જુબીલી” ની ખુશાલીમાં એ પત્રની આરીસમાં આજ દીને એક મેળાવડો થયો હતો.

તા. ૧૮ મી નવેમ્બર.

રાજ ૫ માહ ૩ (શિ.) ૧૨૭૧ યજ્ઞેજ્ઞરદી.
શેઠ હોરમજીજી માણીજી ભીમરડીવાળાએ ઉત્તર મધ્ય પોતાની “ખારી” નામની જમીન ઉપર પોતાના ગાવા

and glorious reign may be vouchsafed to your Imperial Majesty.”

The following reply was received : -
To Sir Jamsetjee Jejeebhoy
From Edward B. J.

“Grateful thanks to you and the Parsee community of Bombay for kind congratulations.”

૧ બોમ્બે ગવર્નમેંટ પ્રેસ, તા. ૧૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧.

૨ રાત ગોકુતાર, તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧.

બળી એ પત્રના અધીપતી શેઠ કેમશજી નવરોજ કાળશાહ અતરેની ચિકેડોરીઆ નારક મંડળીના પ્રથમ સ્થાપક હોવાથી તેમના માનમાં એ મંડળીએ તા. ૨૧ મી નવેમ્બરે બેંક ખાસ બેંક કરી તેની આગળ શેઠ કેમશજીના કહેવાથી જરથોસ્તી ઉત્કર્ષાએને સમર્પી કેમજીની આપવાનાં ફંડમાં આપી હતી.

બળી પારસી લેખક મંડળી તરફથી એક માનપત્ર તથા ઇત્યાદિ તા. ૩૦ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧ ને હીને બેંકને આપવામાં આવ્યાં હતાં. એ ઉપરાંત તારાપોરની પારસી અંજુમન તરફથી એક માનપત્ર તા. ૧૯ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨ ને હીને અતરેનાં નોંવેલીધેરમાં સર જમશેદજીજી જીવજીભાઈ પ્રમુખપણી હેઠળ આપ્યાં હતાં.

આ રાત ગોકુતાર પત્ર “પ્રભાસ” અને “પારસી” પત્ર સાથે ૧૯૦૧ ના સ્વર્ણવર્ષ ખાસથી એકાંક ગયું છે.

મરફુમ શેઠ માણીજી રતનજી ભીમરડીવાળા તથા ભાઈ મરફુમ શેઠ એલસજી માણીજી ભીમરડીવાળાનાં પુત્રને માટે ચાર પારસી કુટુંબો સમાએ એવું એક “સેન્ટીરિ-યમ” બંધાવી તે આજ દીને જલન કરી બોલ્યું મુકયું હતું.

ઝોનરેજક પીરોજસાહ મેહરવાનજી મેહતા, સી. આઈ. ઇ. ને મુખધના મ્યુનિસિપલ કૉર્પોરેશન તરફના નામદાર ગવરનરની ધારા બાંધનારી સભાના મેમ્બર તરીકે કૉર્પોરેશને આજ દીને એકમતે સુઠી કાઢ્યા હતા.

તા. ૨૫ મી નવેમ્બર.

રાજ ૧૨ માહ ૩ (શિ.) ૧૨૭૧ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરજી—હોરાબજી જમશેદજી શરાફ—ઉમર ૫૫) વય. એવજી માણી કસવાના સાહુકારી થયાં કરતા આગેવાન સાદા પારસી રહીસ હતા, અને ત્યાંની અંજુમનના એક ટ્રસ્ટી હતા. જે ફૂંડોના વહીવટ અને જલમખારમાં જમતો વધેર પોતાની જાતી દેખરેખ હેઠળ કરતા હતા. એવજીના ઉંમરજીમાં અંજુમનનાં ફંડના બીજા ટ્રસ્ટીઓ તરફથી એવજીનાં મરજીની દલગીરીભરેલી નોંધ અંજુમનનાં દફતરમાં નોંધવા બાબે અંજુમન પત્ર વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો હતો.

તા. ૩૦ મી નવેમ્બર.

સર મનચેરજી મેહરવાનજી ભાવનગરની માન આપવા આજ દીને ભાવનગરમાં એક મોટી સભા, જેમાં સર્વ કામના અને રાજ્યના સર્વ ભાગે પાતેના પ્રતિનિધિઓ દાખર હતા, તે ચિકેટર રક્વેરમાં આછી રીતે શણગારેલા મંડપમાં ભેગી મળી હતી. દીવાન સાહેબ પ્રમુખસ્થાને બિરાજ્યા હતા. તેઓએ આ આનંદેજક ગૃહસ્થે બળવેલી જાહેર સેવાઓ વખાણી, પછી નગરસેંટ માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું, જેમાં એ ગૃહસ્થે શેઠનસાહાનની તેમજ હિંદુસ્તાનની બળવેલી સેવાઓ બાબે લખાણ થી જણાવ્યું હતું. આ પછી એક બહેણા શાંતીએ આ પ્રસંગને માટે ખાસ બનાવેલા સુંદર સંસ્કૃત સ્લોકો સાંધ સંભળાવ્યા, જે એ હિંદ અને બ્રિટાનિયા વચ્ચેના સંવાદ જેવા હતા. તે પછી હજુર સેક્રેટરી મી. પ્રકાશકર પદ્મીએ પોતે ઇંગ્લેંડ ગયા હતા તે વેળા સર મનચેરજીને રાજદારી અને સંસારી મંડળોમાં જે માન મરતવો મળતા

૩ બંધી વખતે, તા. ૨૦ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧.

૪ કાલજીજી એક હાલિયા, તા. ૧૬ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧.

પોતે જોયા હતા તે જામે પોતાનો અનુભવ કહી સંભળાવ્યો હતો.^૧

તા. ૧ ડી સેમ્બર.

શેડ નવરોજી દાદાભાઈ આચાર્યસેને ઇંગ્લાંડનાં હામ્પટલ પ્રગણાની ડીપ્તીકટ કૉનસીલના પ્રમુખ તરીકે ચુકી કાઢ્યા હતા. એ એાદાની રૂએ એવળ એ પ્રગણાના યોગરરી માછએટ પણ નેમાયા હતા.^૨

શેડ હીરજીભાઈ માણેકજી ફસતમજી ગતાછને કલકત્તાના આવતાં ૬૦ સં ૧૯૦૨ નાં વર્ષના શેરીફ તરીકે ગંગાલની સરકારે નેમ્યા હતા.^૩

તા. ૧૭ મી ડી સેમ્બર.

રોજ ૨૪ માહ ૩ (શે.) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

મરજી—હોરમજી નાનાભાઈ જીજુસરવાળા.^૪

મરજીના એક ગણીતા આચાર. એવળુ ભરેય તથા જીજુસર ખાતે પોતાની શરારી પેહેડી ચલાવના હતા તથા જીજુસરમાં એવળુનાં બે ગણુ છનનાં કારખાનાં હતાં. ભરજીની જરથોસ્તી અંગુમનના એએ ૪૫ વરસ મુખી તરરી હતા.

તા. ૧૦ મી ડી સેમ્બર.

રોજ ૨૭ માહ ૩ (શે.) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

મરજી—સોરાળજી મેહરવાળજી ગંબારના—કિમર વર્ષ ૫૫). દીક્ષીની ગણીતી વીલ્મ વીસસની કું ના વડા મજ્જનીશ હતા અને વાવ્ય પ્રાંત તરફ મુરોપીયન તથા જ્ઞેડી વેપારીઓમાં ગણીતા હતા, અને કાનપોર ખાતે મુજ્યાં હતા.

૧ રાત્ન ગોક્તાર, તા. ૧ ડી સેમ્બર ૧૯૦૧.

વર્ષી તા. ૧૬ મી ડી સેમ્બરને દીને મુરત મેં સર મનચેરજી મેહરવાળજી બાવનગરીને સરદાર એદલજી ખરોદજી મોહીના દરીયા મેહલમાં એક મોટા મેળાવડો કરી મુરત, સુરત, અકલેશ્વર અને અમદાવાદ તરફનાં માનપંચે આપવામાં આવ્યાં હતાં. મુરતનું માનપત્ર શેડ કેપશર એદલજી મોહીએ, ભરજી ખાન બાહદુર આદલજી મનચેરજી દલાલે, અમદાવાદનું શેડ મેહરામજી ફરામજી વજીલે અને અકલેશ્વરનું શેડ બહમનજી ભનારપજી જીજુસરવાળાએ વાંચી સંભલાવ્યાં હતાં, જેઓ સર મનચેરજીએ ધરતો ઉતાર વાદ્યા બાદ રીફ્રેશમેંટ લઈ મેળાવડો મોહી રાને બરખસ્ત થયા હતા.

સરત મોક્તાર, તા. ૨૨ મી ડી સેમ્બર ૧૯૦૧.

૨ મુખ્ય સમાચાર, તા. ૩૦ મી ડી સેમ્બર ૧૯૦૧.

૩ ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા, તા. ૭ મી ડી સેમ્બર ૧૯૦૧.

૪ શેડ ભનારપજી હોરમજી જીજુસરવાળાના બાવા.

તા. ૧૨ મી ડી સેમ્બર.

મુંખધના નામદાર ગવર્નર મૉડ નૉથ્કોટે આજ દીને અમેના ટાઉન હૉલમાં એક “લેરી” ભરી હતી, જે વેળાએ નીચલા પારસી પ્રદરૂષે ત્યાં ખાનખી એનત્રીમાં હાજર થયા હતા :—

શેડ બહમનજી દીનસાહજી પીટીટ, ડાક્ટર કાવસજી હોરમજી, સર દીનસાહજી માણેકજી પીટીટ ખારોનેટ, સર જમરોદજી છજીભાઈ ખારોનેટ, સર જાંહગીર કાવસજી જાંહગીર રેડીમની, ખાન બાહદુર મનચેરજી કાવસજી મરજીખાન, સી. આઇ. ઇ., શેડો નવરોજી માણેકજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ., પેસતનજી જાંહગીર તાલ્લખારખાન, સી. આઇ. ઇ., હાનરેખસ પીરોજીસાહ મેહરવાળજી મેહતા, સી. આઇ. ઇ.^૫

તા. ૧૨ મી ડી સેમ્બર.

નીકામ હેડરાયાહ તથા સીકંદરાયાહવાળાં ડા. ૩૦ કેપશર છવજીજી પેસતનજીએ ત્યાંના નવાં દોખમાને કમતો મુકદમે ત્યાંની પારસી અંગુમન સામે માડયો હતો તેનો મુકદમો ત્યાંના રેસીડેન્સી ગજરના મુખી-રેડેન્ટ રા. બ. બી. કે. જોશીએ વાડી ડા. ૩૦ કેપશરની તરફજીમાં આપ્યો હતો

૫ ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા, તા. ૧૩ મી ડી સેમ્બર ૧૯૦૧.

૬ મુખ્ય સમાચાર, તા. ૧૩-૧૪ જાનેવારી ૧૯૦૨.

હેડરાયાહ તથા સીકંદરાયાહનું દસ્તુરપદ બેગવનારા ઉલ્લા આસાની દસ્તુર મેહિરામ ભનારપ તે પુનાવાશી રામમુલ-બોલમા સરદાર ડાક્ટર દસ્તુર હોરાંજી ભનારપના બાઇ સને ૧૮૯૫ માં હક થયા અને તેવળુની યાદગારી કાયમ રાખવાના હેતુથી તેવળુના દોસન આસનાઓએ એક ‘ફંડ’ કથારજી. એ ‘ફંડ’ માં નાણાં ભરનારાઓની એક ‘કમીટી’ નેમાઇ અને એવા ડરવ થયો કે ત્યાં પારસીઓની વધતી જતી વસ્તી ધ્યાનમાં લેતાં મરજીમની યાદગારી કાયમ રાખવા એક નવું દોખમું બંધાવવું. જુના દોખમાની આસપાસ મેહરજી ખાન-દાનની માલેજીની મોટી જગા છે અને તે જગા મેલવવા સીવાય નવા દોખમાની ‘કમીટી’ ને બીજો રસ્તો રહ્યો નહી. તેથી ‘કમીટી’ એ બાઇ પુનાયાહ તે મરજી શેડ છવજીજી પેસતનજી મેહરજીના વીધમાની તથા તેઓનાં વીકરાઓ શેડ પેસતનજી છવજીજી પેસતનજી, શેડ કાવસજી છવજીજી પેસતનજી તથા ડાક્ટર કેપશર છવજીજી પેસતનજીની રજ માગી, જે તેઓએ બાજુશીથી આપી, મગર એટલીજ એક સરતે કે નવું દોખમું બંધાવા પછી ખોદા ન કરે ને મેહરજી ખાન-દાનમાં કોઇની કમરવ થાય અને મરનારની યાતો તેના સમાવહાલાઓની એવી ખાહેશ હોય કે મરનારને પોતાના વડીલોનાજ દોખમામાં અવલમજી પહોંચાડડું, તે એ દોખમું તે વખતે વધરાસમાં નહીની હોય તોપણ તરતજ ધટી ધરજ કીયા કરી એ ખાનદાનની બાજુની માન આપી

તેથી નારાજ થઈને અંભુમને દેરાબાદ એસાઈ-ડીઝી-કટના જુડીશિયલ કમીશનર મીં. જી. કે. મેટન સનમુખ અપીલ કીધી હતી. આ અપીલની સુનાવણી થયા બાદ આજ દીને જુડીશિયલ કમીશનરે અસલ રા. બ. જોશીનો ચુકાદો રદ કરી અંભુમનની તરફેણમાં ફેસલો આપતાં જણાવ્યું કે વીકાઈવાળાઓ પોતાની એકલાની માસેકી સંપુરણ રીતે સાબિત કરી શક્યા નથી. અને તેઓએ આ વાંધાવાળી ટેકડી ઉપર એકલો હક, મેટીની અથવા દસ્તાવેજ બંધેસથી મેળવ્યો છે એમ સાબિત કર-

તેમ કર્યું અને કોઠાંબેળી કોઠાં પણ રીતનો વાંધો ઉઠાવતો નહીં. નવી દોખમાં 'કમીડી' એ પહેલાં તો આ સરત મંજૂર રાખી અને વળી વધુ કબજાત આપી કે એ મતભળની એક દરખાસ્ત ત્યાંની પારસી અંભુમનની એક સભા બોલાવી, તેની સનમુખ સુધી તે પસાર કરાવી અંભુમનની મોંઘપોથીપર બંધવાન સુધી કાયમ રાખવી અને તેની એક નકલ મેજેસ્ટ્રેટ બાનદાનને હસ્તેક આપવી. તેટલાં નવી દોખમાં 'કમીડી' એ જુના દોખમાવાળી ટેકડીપર નવું દોખમું બાંધવાનું રાઈ કીધું અને ડાકડર કેમરાઈએ નવા દોખમાં 'કમીડી' ના વચનપર તીક્ષ્ણ રાખી તેમ કરવા કીધું. કામ પત્રમારક આવ્યું અને 'કમીડી' પોતાના બોલપર ડાંધાવા લાગી. આરો મામલો જોઈ, ડાકડર કેમરાઈ કે જેઓની અંભુમનની કારોબાર મંડળીના એક સભાસદ હતા તેઓએ પેલી સરતની દરખાસ્ત વીરી દખાવું ચલાવ્યું. આખરે તે મતભળની એક દરખાસ્ત કારોબાર મંડળીએ પસાર કીધી. હવે અંભુમનની એક બંધેસ સભા એ દરખાસ્ત પસાર કરવા બોલાવવામાં આવી અને તેમાં આસરે સોથી સંવલ્લિ જરથોસ્ત્રીઓ બાદ 'તોશિજીબાઈ' 'હોલક' માં તા. ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૮૯૫ ને દીને મેમ્બા મકયા. બહેર સભાનું પ્રમુખસ્થાન તે વેળાના દસ્તુર ગુરશેદ બેગલ્વ કારોબાર મંડળીના સરનેશીન હતા તેમણને ન આપતાં, મીં. દોરાબજી રોસાભાઈ દોનીવાળાને આપવામાં આવ્યું અને તેવજી કોટેરી મીં. બેજનજી આદરને પેલી કારોબાર મંડળીએ પસાર કરેલી સરતની દરખાસ્ત સભા સનમુખ રજૂ કરવા કહી, સેક્રેટરીએ તેમ કરવાને બદલે એક જુડીશી દરખાસ્ત રજૂ કીધી. જેથી હવે કામ પત્ર બાંધ્યું આ કેમરાઈ ૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૧ માં કમીડીની સામે તા. ૨૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૫ ને દીને ફરીબાદી માંલે જેનો ચુકાદો રા. બ. બી. કે. જોશીએ બરાબર પાંચ વર્ષે એટલે તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૦ ને દીને વીકાઈવાળાની તરફેણમાં આપ્યો. જેથી નારાજ થઈ પ્રતીવાદી અંભુમને મજબૂર જુડીશીયલ કમીશનર સનમુખ અપીલ કીધી. આ અપીલની સુનાવણી થયા બાદ આજ દીને જુડીશિયલ કમીશનરે રા. બ. જોશીનો ચુકાદો રદ કરી અંભુમનની તરફેણમાં ફેસલો આપી નીચલી અપીલ કોર્ટના આ ચુકાદા સામે ૬૦૦ પેસનજી જણાવ્યું અને બંધેસથી પેસનજી ધીવી કાઠનસીલને અપીલ કરી જેનો ચુકાદો તા. ૧૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦ ને દીને હાંકો રોબર્ટસ, કાઠીનસ તથા સર આર્થર વીલસન તરફથી છેલ્લા હાંકો

વામાં તેઓ નીશફ ગયા છે, અને હું એવું પણ ઠરાવું છું કે તેઓ પોતાની એકલી માસેકીની સંપુરણ સાબિતબોધી આ હક મેળવ્યો તેને ટેકા આપવામાં પણ નીશફ ગયા છે, અને એથી વધારે તેઓ એકલા એલાકદાર હતા તેથી હક મેળવ્યો છે તે સાબિત કરવા પણ નીશફ ગયા છે. માટે વાદીઓએ અપીલ કરનારાઓનો બંને અદાલતોનો ખરચ આપવો. બીજા પક્ષેએ પોતપોતાનો ખરચ બેંગવી લેવો.

આપતાં જણાવ્યું કે, ૧૮૩૮ ના જુન માસમાં (૨૫ મી રખીકલ અવલ ૧૨૫૪) જે દસ્તાવેજ પેસનજી અને વીકાઈ ની તરફેણમાં કીધા હતા તે નીચલી કોર્ટે બાહાલ રાખ્યા હતાં પણ અપીલ કોર્ટે ફક્ત તે દસ્તાવેજ ઉપર શંકા નાખી હતી, બંને તે ખરો નથી અને બનાવતી છે એવો ચુકાદો આપ્યો નથી. એ દસ્તાવેજ વિષેના પેહેલી કોર્ટના (મીં. જોશીના) અબીમાર્થ અમે બાહાલ રાખીએ છીએ. ત્યાર પછી જે અગવતો દસ્તાવેજ મુકદમામાં દાખલ થયો હતો તે તા. ૨૫ મી બંનેવારી ૧૮૯૬ નો હતો, જે બ્રિટીશર જે દેરાબાદ સળસેલીઅરી ફોરસનો કમાન્ડ થરાવતો હતો તેના તરફનો હતો. તે અધે સીકંદ્રાબાદના પારસીઓને ટેકડી નીચે પોતાને માટે જગા દોખમું બાંધવા સાથે ધેરી લેવાની પરવાનગી આપી હતી. મજબૂર પેહેલાં દસ્તાવેજ દેરાબાદ રાખત્યા એક અમરદાર તરફનો હતો અને છેલ્લો દસ્તાવેજ (બ્રિટીશરે કરી આપ્યો હતો) તે મજી બંને દસ્તાવેજોની મતભળ એ બતાવવાનું છે કે તેની રહે દોખમાના સ્થાપકોને હક આપ્યો છે અને તહી કે પારસી કોમને. સ્થાપકોએ તેની રહે જમીન ધેરી લીધી અને પોતાને ખરચે તેની ઉપર દોખમું બાંધ્યું, અને દોખમા તથા જમીન ઉપર કબજો. વહીવટ અને તેની દેખરેખ સ્થાપકોએ પોતાને સ્વાધીન રાખવા વિધે જુબાની પરી છે અને પત્રવેદવાર ઉપરથી પણ તેમ જણાય છે. રાજઆતના વર્ષે (જે પાછલાં વર્ષે કરતાં વધુ અગવતો છે) તેમાં બંનેલા બનાવ ઉપરથી જણાય છે કે તે વેળા મોંઘેલા જેવી સવાલો અથવા મુશ્કેલીઓ ઉભી થતી તેમને સ્થાપકોની આગળ રજૂ કરી તેમના હોકમ બાન લાવતા. સ્થાપકોએ ૧૮૧૩ ના સાલ સુધી આ ખાતાંને લગતો તથા એના માલુ સમારકામને લગતો સંબંધો ખરચ કીધો હતો, અને તે અરસામાં પારસી કોમ તરફની કોર્ટ પણ કમીડી અથવા બીજી બંધન ન હતું અને તેથી વહીવટ અને કબજા સંબંધ સ્થાપકોના કોર્ટ પણ હરીફ હતા નહીં. અને વડા દસ્તુરની સત્તા તથા કબજા વિષે જે જણાવવામાં આવે છે તે વાત સ્થાપકોની ઉપર લખેલાં પત્રો ઉપરથીયે બેસી શકે છે. ૧૮૧૩ પછી મુધાપંચાલારા પાછલ ખરચ કરવાને નાણા બર્બા અને ૧૮૨૮ ના સાલથી એક રીતે એતાં કોમના પ્રતી નીધી તરફેણે કમીડીને મારા પછી આ પાછલાં સાલોમાં જે બન્યું તે ૧૮૩૭ માં અથવા ત્યાર પછી વરસ જે બંનેની બંધેસ (The nature of grants) કરવામાં આવી તે ઉપર ચોક્કસ અજણાઈ નાખે છે. ઉપલાં કારણો જણાવી ધીવી

તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૬ માઠ ૪ (શિ.) ૧૨૭૧ વજનદરદી.

અરજી—એ. પેસનલ ઇસતમલ કાંગા—ઉમર ૧૧ (૮૪). એવલ પુનાવાળા મરદુમ દરુર જમાસપલ એલસલ જમાસપાસાના જમાઇ હતા. એવલ પ્રથમમાં મેળેદી અને તે પછી પરચુટલ કંત્રાકટનું કામ કરતા હતા. ૧૮૧૧ થી એવલ મેસલ જમશેદજી દોરાબજી નાય-ગામવાળા, સોરાબજી ખરોદજી કુંડી અને ઇસતમલ રનનજી બીલીમીયા સાથે ભાગમાં જમશેદજી દોરાબજી તથા સોરાબજી ખરોદજીની કંપની ને નામે વેપાર તથા રેલ્વે કંત્રાકટનું કામ કરતા હતા. જ. આઇ. પી. રેલ્વેની ધણીક માલિકની લાંબી સડક તથા પુલો એમોની કંપનીએ આંખ્યા હતા. એમોની કંપનીએ કલ્યાણથી ચલધાટ જવાના રસ્તા તરફની ૧૪ માલિકની સડક, કે જેમાં કેટલાક ભુગડાઓ વગેરેનું હિંદમાં કોઇવાર દેશીઓને હાથે નહીં થયું આંધકામ હતું, તે સંતોષકારક રીતે બજાવી આપ્યું હતું. પારસીઓને લગતાં કેટલાંક ધર્મખાતાઓના એમો નરરી હતા. મુંબઈ ચંદનવાડી ખાતે અંભુમનના ઉધરાટ-થી બધાયલાં ભગીરથાઓનાં આનસખેહેરામના કામમાં એમોએ આગેવાની લીધી હતી, અને તેની કમીટીના સેવટ સુધી તાબબ સરનશીન હતા.

કાકસીલે પહેલી સુપ્રીટનનની કોર્ટ ચુકાદો આપ્યો હતો. તેને બાહલ રાખી જુડીસીયલ કમીશનરે તે દેરની કે હુકમ-નામ કીધું હતું તે ખરચ સીકે રદ કીધું હતું.

પ્રીવી કાઉન્સિલની આ ભગામજી મુજબ તા. ૨૯ મી ફેબ્રવારી ૧૯૦૦ ને દીને નામદાર રાજ્ય અર્કાગદામ મેદેલ-માંથી હુકમ કહાડયો હતો અને આ અપીલ મંજુર રાખી તેનો ખરચ જે જુડીસીયલ કમીશનરની કોર્ટમાં અપીલ કરનારાઓને થયા હતા તે સાથે લેવાતમાં થયેલા પા. ૧૧૦, શી. ૧૫, પે. ૬ નો ખરચ જવાબદારી એટલે બસલ પ્રતી-વાલીઓ પારદેશી આપ્યા હતા. (સીકદાખાના દખમાને લગતા આ મુકદ્દમે સને ૧૮૯૫ નો નંબર ૧૮૫, અને જુડી-શીયલ કમીશનરની કોર્ટની અપીલ ૧૯૦૧ ની નંબર ૭૯, અને પ્રીવી કાઉન્સિલની અપીલ ૧૯૦૭ ની નંબર ૧૦ તરીકે જખુલિથી છે.)

ઉપલાજ મુકદ્દમાની સાથે સાથે કાવરાહ જલણજીએ દરુર ખુરસેજી સામે તેજ નીચીથી કોર્ટમાં દીવાની દાવો માંડ્યા હતા તે અધે રા. બ. બી. કે એશીએ તેજ તારીખે પ્રતીવાદી દરુર સામે ખરચ સાચનું હુકમનામું કરી તેવજી પોતે મારફત તાજું કહાડી નાખી બસલ તાજું પાછું મારી તેની ચાલી વાદીને સ્વાધીન કરવાનો હુકમ કીધો હતો.

૧. અમુક યોગે બેજનજી તથા દીનસાહ અને દખલ હેજાબાદવાળા રોડ સોરાબજી પેસનલ કાંગાનાં ખાબ.

તા. ૨૬ મી ડીસેમ્બર.

૧૭ મી વારની “નેસનલ ઇન્ડિયન કાનગ્રેસ” આજ દીને કલકતા મધે મ્બી હતી, તેના પ્રમુખ તરીકે શેઠ દીનસાહ એલસલ વાજાને નેમ્યા હતા. એ કાનગ્રેસમાં મુંબઈથી જોનરેલ પીરોજસાહ મેદરવાનજી મેહતા, શેઠ રસ્તમ ખ. ર. કામા, તથા શેઠ જમશેદજી અરેદશર વાડીઆ સામેલ થયા હતા. ઉછા અહરથે ચલજીને લગતા કાપદા સામેના કાનગ્રેસના વાંધાને લગતો આગેલા ઠરાવ ફરી રજુ કર્યો હતો, જેમાં રૂખાની અકુદરની કીમતને લીધે દેવત ઉપર કરના ખોળમાં થયલા વધારા વીગે તથા ચલજીને લગતા કાપદાથી દેશના હુદર ઉલોગને થતાં નુક-સાન વીગે વીવેચન કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૨૬ મી ડીસેમ્બર.

ડાંસીયાનાં નામની મરદુમ યસ્તાદજી સોરાબજી દુખાશ નામના એક ગરીબ પારસીની વીધવા જેણીના ત્રણ દીકરા, એક દીકરી અને ભરથાર મરડીથી મરજી પામવાથી તે બાપથી દુઃખ સદન નહિ થઇ શકવાથી તદન બેકામ થઇ આજે સદવારનાં એકદમ ધોભીતગાવ ઉપરના તળાવમાં તેણીએ નખાવી દીધું હતું. આ વેળાએ તે રસ્તેથી કાકર કેખસર રસ્તમજી દલાલ ધોભીતગાવ નજદીકથી પસાર થતા હતા. તેવજી તરન તળાવ નજદીક ગયા અને પોતે બાપને દુખતી બચાવવાને માફામ તળાવમાં ઝીપલાવી દીધું. તેવજી તેણીને પકડીને પાણીની સપાટીએ લાંચ્યા. બાપ સંદેજ સુધીમાં હતી અને તેણી એવું બોલતી સંભળાઇ કે “મને મરવા દેવો—બચાવો ના.” ડા. દલાલે તે પકડી તરત તળાવમાંજ તેણીને સંદેજ ઉલટી ફરીને પાણી એકાવવાની તજવીજ કરી તેમના જીવ બચાવ્યો હતો. આ એમની બાપદારી વિષે પોલીસ કમીશનરનું ખ્યાન ખંચાતાં ઇંગ્લાંડની રેલચ હજુએને સોસાઈટીને મુંબઈ સર-કાર તરફથી વાંકે કરવામાં આવવાથી તે સોસાઈટીએ એમને બેટ આપવા માટે એક કાંસાના બાંદ તથા સર્ટી-

૨ મુંબઈ સમાચાર, તા. ૩૦ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૧.

ઠરાવના ટકામાં બોલાતાં મા. જમશેદજી વાડીઆએ જણાવ્યું હતું કે સરકારની ચલજીને લગતી રાજનીતીથી રૂખા-ની કીમતમાં ત્રીજ ટકા જેટલો અરવભાવીક વધારો કરવામાં આવ્યો છે, જેથી આગળ કદી નહીં પડેલાં બેવાં સંકટને સમયે પ્રબ્લ ઉપજના કરજના બોળમાં તેટલા પ્રમાણમાં વધારો થયા પામ્યાં છે. દેશનાં દોલત ઉત્પન કરનારાં સાધનો નેવાં કે ખેતીવાડી, બાજબાની અને કારખાનાં ઉપર તેથી બહુ નકારી બસલ થાય છે, અને કુદરતી આફતો સામે ટકવાની દેશની શક્તિમાં ઘટાડો થાય છે. તે જે વજુ વાર ચાહ સાખવામાં આવશે તેો દેશની નાણાં સંબંધી બચરથા તદન લાંબી પડશે.

શીટ મુખ્ય સરકાર ઉપર મોકલી આપ્યાં હતાં, જે તા. ૨૦ મી જુન ૧૯૦૨ ને દીને મુખ્યના પોલીસ કમીશનર થી એક મેળાવણી હતી. મુખ્યના આપવા કરતાં જણાવ્યું કે “એક આખી પોતાના બનતા બેબને સમાવવા માટે આ પહેલીજ વાર આ શેઠરમાં એક આખી પ્રદર્શને આવી માનહરી બેટ આપવામાં આવે છે.”

તા. ૨૬ મી. ડીસેમ્બર.

શેઠ ૧૬ માહ ૪ (સી.) ૧૨૭૧ વજદજરદી.

સાનોલી મધે અંબુમનના ઉપરાયથી બધાવવા શરૂમાં દોખમાંના તાણા પુરવાની કિયાં આજ દીને તે તરફ એક મોટા મેળાવણી હતી. મુખ્યવાળા દરુર કેખસાદ જમાસપણ જામસપઆસાના ઉપરીપણા હેટા એ. નવરોજી જમશેદજ દરુર તથા એ. શીરોજી હોરમજી દરુર મેદરજણાએ પ્રાધી હતી. તે પુરી થવા બાદ એ દોખમાંના કામની આંખવાની મેનાર ખાન બાદ દુર મનમેરજી કાવસજી મરજખાન, સી. બા. ઇ. એ એક અંબુમન પત્ર વાંચી સંજગાવ્યો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે સાનોલીના જરથેસતીઓએ ત્યાં સાસના નવેમ-બર માસમાં એક દોખમું બાંધી આપવાની મોદવણ કરવા અને બરજ કરી હતી. તે કામમાં મદદ કરવાને મેં મારી સાથે ખીજ પાંચ પ્રદર્શો જેઓ શમયુજ એકસમા જીવનજી જમશેદજ મોદી, શેઠા સાવકસાદ કાવસજી દીનસા એડનવાળા, પેસર્તનજી હોરખજી આદરીમાનવાળા, હેસા-બાધ હોરમસજી બહર તથા કહરીજ દીનસાદને સામેલ કર્યાં હતા, અને જણાવવાને ખુશી છું કે આ કામના અતી ઉપમેળના કામને તેઓએ મદદ કરી

૧ બમે જમશેદ, તા. ૨૬ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૧.

બમે જમશેદ, તા. ૩૦ ડીસેમ્બર.

૨ દોખમાંના તાણાને લગતી કીયા ત્રણ મરતબે કરવામાં આવી હતી. પહેલી કોડાળી મારી પાંચે બોદવાની હતી. બીજી તાણાની ને ત્રીજી દોખમાંની હતી. આ માટેથી પહેલી કીયા સાનોલી ખાતે શેઠ ૧૬ માહ ૪ એ શેઠેનસાહી સને ૧૨૭૧ ને દીને સાનોલીના દરુર દારાખજી દોખમાંની જમીનની હમેશની પેકે અસાહેદી હદ કરવા માટે કોડાળી મારવાની કરી હતી. જે કોડાળી મારવા આખરજી તે જગ્યા ઉપર કે “બાજ” કરવામાં આવી હતી, અને કે “બાજ” ની કીયા પુરી થવા પછી ત્યાંના વંધકાએ પેલન કરી. પોતાના હાથમાં કોડાળી પકડી સરોસબાજ “અરોહ” સુધી પહોંચે બાજમાં દરુરથી પદવા પછી ૧૧ “અહુનવર” પદતાં, કોડાળી મારી જમીનને ખોરી બાજ બેઠી હતી. કેવળ કામ થવા પછી તાણાને ચારે પાંચે ખોરી નાંખવામાં આવ્યો હતો, જે તાણાની કીયા આજે સવારના દા. કમ્બાને સુમારે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે શરૂ થઈ હતી, જેમાં મેં દરુરેએ બાજ છુટી પુરાતી કરી બમે પોલીસ પહેરી પેલન સાથે સરોસ બાજ “અરોહ” સુધી લઈ દરુરથી પહોંચી પછી પાંચ મોટા ખીજાઓ માટેથી એક મળુના એક મોટા ખીજા અને

છે, અને આજના મુખ્યારક શેઠે તે કામ શરૂ કરવાને બમે સામથવાન થવા છીએ અને દુવા માગ્યે છીએ કે તે પાક પરવરદેશર એ કામ જલદી પાર ઉતારે. એ કામને માટે સર્વે નાણાં બરનારાઓની રીપ અમેએ વખતે વખત જવાની જાહેર કરી છે તે મધે મુખ્ય કરી શેઠ હોરખજી દીનસાદ એડનવાળાએ એક સમગ્રી બાંધવા ૩૩૦૦૦ ની નાદર રકમની બેટ કરી છે, જે મકાનનો પણ પાંચે નાખવાની આજે કીયા કરવામાં આવનાર છે, અને સર દીનસાદ માણેકજી પીરીટ પહેલા પારોનેટ સાહેબે રૂ. ૧૦૦૦, મરદુમ શેઠ કાવસજી દીનસાદ એડનવાળાના સાહેબજીઓએ રૂ. ૧૦૦૦, શેઠ શાપુરજી બર-જેરજી બર્યાએ રૂ. ૫૦૦ ની બેટ કરી છે. તેજ પ્રમાણે બાધ મેદરજામ તે શેઠ હોરમસજી એદસજી આસખલેસનાં મણીમાણીએ રૂ. ૧૦૦૦ ની અલેશ એક દુવો બાંધવા કરી છે, તેમજ બાધ મુખબાધ મનમેરજી મજબાનજીએ આ દોખમાં માટે નજદીક પર્લાસ એકરની જગાનો કડકો કે જ્યાં આપણે દાલમાં ઉભાં છીએ, તે જગા રૂ. ૧૦૦૦ ની કામને ખરીદ કરેલા છે, તે બેટ આપવાને કયુસ કયું છે. એ ઉમ્મત નાની નાની બીજી બહુમિક રકમોની જુદાં જુદાં બાળુએ તથા પ્રદર્શોએ મદદ કરી, આ કામનાં કામને ઉતેજન આપી સવાળાને દાખેરો દાંસક કર્યો છે.

એ અંબુમન પત્ર વંચાયા બાદ સાનોલીના જર-થેસતીઓ તરફથી શેઠ હેસાબાધ દાહવેર ખાન બાદદુર મનમેરજીને એક માનપત્ર વાંચી સંજગાવ્યું હતું, તથા અંબુમન તરફથી તેઓને, શેઠ સાવકસાદ કાવસજી એડનવાળાને, દરુર કેખસાદ જમાસપણ, પુતાવાળા દરુર કેકાબાદ આદરબાદ નોશરવાનને, તથા સાનોલીનાં દરુર

મીલ અરથા અરથા મળુના ચાર ખીજા તાણાના ચરખામાં થયાના કસામે પદવા સાથે ચેકયા હતા. બીજી એક મળુના ૩૬ ખીજાઓ થયાના કસામે સાથે અખની યુજી મારથા હતા એ પ્રમાણે હરાન મુજા સુધીની ચારે બાજુએ ઉપર પ્રમાણેના ચારે ખુણાં પુરો કર્યાં હતાં. જે બાદ સુતરને ૧૦૧ તારને દોડો પાક પાણીથી બાંધને ઉપર જણાવેલા ખીજાઓમાં કીયા કરનાર મોમિદોએ તાણાના કાલદા પ્રમાણે ત્રણ મરતબે ચેકયા હતા, જે બાદ બાજ મુકવા પછી તાણાની કીયા બરાબર ૧૧ કલાકે પુરી થઈ હતી.

તખતી.

“શી દાદાર હોરમજીની મદદ હેલે.

“આમે સમગ્રી મુખબધારી પારસી શેઠ હોરખજી “દીનસાદજી એડનવાળાએ પોતાના મરદુમ બાધ શેઠ કાવસજી “દીનસાદજીનાં પુનેરે સાથે શી સાનોલીના દોખમાં “સંખધમાં જમાવે છે—એ સમગ્રીનાં અથા શેઠ મેદર “માહાં તેસતર તીર મેદર શેઠેનસાહી માહાં અપરદાર કરી “એ ૧૨૭૧ મદરજીની તારીખ નેક મી હોરખજી ૧૯૦૧ “ને લેવડે વાખે છે.”

દારાજી હોરમજી મેહરજીરાજાને શેખાલો દારાડવામાં આવી હતી. જે પછી શેઠ દારાજી દીનશાહજી એકનવાળાને ખર્ચે દોષમાની સામે બંધાનારી સગડીના પાપો આન બાદફર મનચેરજી મરજીને તાપ્યો હતો અને સર્વે લોક વીખરાઇ ગયાં હતાં.

તા. ૩૦ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૧૦ માહ ૪ (શિ.) ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

શેઠ મનચેરજી નસરવાનજી રસ્તમહરામનામે પોતાના મેટા મરદુમ શેઠ શ્રીશંકરાદની યાદશારી માટે એક મકાન તથા સરવપસરે વાપડવાનો એક હોલ ત્યાંની મરદુમ શેઠ નવરોજજી રસ્તમજી કચીઆણીવાળાની ફરમેહરના કંપાઉડમાં બંધાવી આજ દીને જશન કરી ખોણી મુક્યાં હતાં. જશનની ક્રિયા પૂરી થવા બાદ અંજુમનના સરનશીન શેઠ કુવરજી નવરોજજી કચીઆણીવાળાએ એક લાવણુ કરી શેઠ મનચેરશાહનો ઉપકાર માન્યો, તથા તેમને માટે મોકલવાનું માનપત્ર સેક્ટરરી શેઠ પેસતનજી કરદુનજી દેવાને બાંધી સંભલાવ્યું. તેના જવાબમાં શેઠ મનચેરશાહના ખેતી શેઠ નસરવાનજી મનચેરજી મેહતાએ અંજુમનનો ઉપકાર માન્યો હતો. શેઠ મનચેરશાહે એક પત્ર લખી ૩. ૨૦૦ અંજુમનનાં ફડમાં મોકલી મરદુમ મેટા શ્રીશંકરાદની યાદશારીમાં આવું પાડી તેનાં વ્યાજમાંથી દર વર્ષે એ મરદુમની વસીને દીને જશન કરવાને અરજ કીધી હતી, જે ઉપકાર સાથે રવીકારી મીજલસ અરખાસન થઇ હતી.

૧ જામે જમરોડ, તા. ૩ જાનેવારી ૧૯૦૨.

* આ ધર્મશાળામાં નીચે મુજબ તખ્તી મારેલી છે:

"પાક દાદાર અહરમજરદની મદદ હોએ."

"મુખપ્રવાસી શેઠ મનચેરશા નસરવાનજી રસ્તમહરા-

"મનાએ પોતાના માતૃશ્રી મરદુમ બાઇ બજુબાઇ તે મ.

"શેઠ મેહરવાનજી ન. જસવાલાના બેટી."

"જનમ રોજ ૧૪ મા. ૧૦ કદમી ય. સ. ૧૧૬૫, મરજી

"રો. ૧૫ મા. ૫ કદમી ય. સ. ૧૨૬૮ ક. વ. ૭૩."

"લગીઆની અરો બાતુ સુનાબાઇ (બજુબાઇ) ને

"સુનાબાઇ મ. શેઠ ખરોદજી બં. સુનાબાઇ બેટી."

"જ. રો. ૨૧ મા. ૧ ક. ય. સ. ૧૨૨૧ મ. રો. ૨૮

"મા. ૨ ક. ય. સ. ૧૨૬૮ ક. વ. ૭૭."

"પ્રિય પુત્ર શ્રીશંકરાદ—(મ. સુનાબાઇનો બેટા.)"

"જ. રો. ૨૬ મા. ૧ ક. ય. સ. ૧૨૫૨ મ. રો. ૧૭

"મા. ૫ ક. ય. સ. ૧૨૭૦ ક. વ. ૧૮."

"પ્રિય પુત્ર કુશમરોડ—(મ. સુનાબાઇનો બેટા.)"

"જ. રો. ૧૧ મા. ૨ ક. ય. સ. ૧૨૫૪ મ. રો. ૧૧

"ક. મા. ૧ ક. ય. સ. ૧૨૬૬ ક. વ. ૧૫."

"જો વાહલશીઆના મુખ્ય મદદ મરદુમ મેટા શ્રીશંકરાદ

"(સાહેબતાન) શ્રી બેપુરમાં બેહેરતનશીન થયા તેમનાં

"આમી તબને શ્રી અજમેરના કુખમાંમાં ચલાવ્યું તેવજુની

"વર્ષની પવિત્ર યાદમાં આ હોલ તથા મુસાફરખાતું કુલ

તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર.

આ વર્ષમાં ચાલે તા. ૧ થી જાનેવારીથી ને તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૧ સુધીમાં મુજબના પારસીઓમાં ૧૧૪૫ જન્મ થયાં હતાં.

એજ વર્ષમાં મુજબ મધ્ય પારસીઓમાં ૩૭૯ જોડાનાં જન્મ તથા ૨૨ જોડાનાં ગમરનાં નીચે મુજબની વીગને થયાં હતાં:—

નર. નારી. જુમલે.

સગન—	ધી ૧૦ વર્ષનાં...	૦ ૧* ૧	
૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં...	૧ ૩૧ ૩૨		
૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં...	૧૪ ૧૪૮ ૧૬૨		
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં...	૧૧૨ ૧૪૬ ૨૫૮		
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં...	૧૨૮ ૪૩ ૧૭૧		
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં...	૮૪ ૮ ૬૨		
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં...	૨૬ ૧ ૨૭		
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં...	૧૦ ૦ ૧૦		
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં...	૩ ૧૧ ૪		
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં...	૦ ૦ ૦		
૫૬ થી ૬૦ વર્ષનાં...	૧ ૦ ૧		
	૩૭૯ ૩૭૯ ૭૫૮		

ગમરનાં—	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં...	૦ ૧ ૧	
૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં...	૦ ૦ ૦		
૨૨ થી ૨૫ વર્ષનાં...	૧ ૮ ૯		
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં...	૧ ૭ ૮		
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં...	૭ ૫ ૧૨		
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં...	૩ ૧ ૪		
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં...	૩ ૦ ૩		
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં...	૫ ૦ ૫		
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં...	૦ ૦ ૦		
૫૬ થી ૬૦ વર્ષનાં...	૦ ૦ ૦		
૬૧ થી ૬૫ વર્ષનાં...	૨૪ ૦ ૨		
	૨૭ ૨૭ ૪૪		

* જરૂરશીઆના વપરાસને માટે પોતાના ખર્ચે બંધાવી (કરનીચર સાથે) શ્રી અજમેરની જ. અંજુમન કંડાલેલા ફરદી સાહેબના સ્વાધીનમાં આપ્યું છે. રો. ૧૭. મા. ૬. રો. મા. ૫. ક. ય. સ. ૧૨૭૧. તા. ૩૦ ડીસેમ્બર ૧૯૦૧."

* એ એક ૮ વર્ષની છાત્રી હતી.
* એ ૪૬ વર્ષની કુવારી ૬૦ વર્ષનાં બીજવર સાથે.
* એ એક ૬૦ વર્ષના બીજવર ૪૬ વર્ષની કુવારી સાથે.
* એક ૬૩ તથા બીજી ૬૧ વર્ષના ૩૬ તથા ૩૧ વર્ષની કુવારી સાથે.

એ ૧૫૨૬ મરણ નીચલાં સત્તાઓપર થયાં હતાં :—
ની વીચે ૧૫૨૬ મરણ નીચલાં હતાં :—

૧૨. નારી. જુઓ.

તરતનાં જન્મેલાં	૪૭	૪૩	૯૦
૧ દીનથી ૧ માસ સુધીનાં	૩૧	૨૬	૬૪
૧ માસથી ૧ વર્ષ સુધીનાં	૬૩	૨૬	૧૮૨
૧ થી ૫ વર્ષનાં	૬૧	૬૭	૧૮૮
૬ થી ૧૦ વર્ષનાં	૨૧	૨૧	૪૨
૧૧ થી ૨૦ વર્ષનાં	૫૫	૬૬	૧૨૪
૨૧ થી ૩૦ વર્ષનાં	૬૨	૮૪	૧૭૬
૩૧ થી ૪૦ વર્ષનાં	૭૫	૫૮	૧૩૩
૪૧ થી ૫૦ વર્ષનાં	૭૧	૫૪	૧૨૫
૫૧ થી ૬૦ વર્ષનાં	૬૪	૭૨	૧૩૬
૬૧ થી ૭૦ વર્ષનાં	૬૦	૬૭	૧૫૭
૭૧ થી ૮૦ વર્ષનાં	૩૫	૩૭	૭૨
૮૧ થી ૯૦ વર્ષનાં	૧૦	૨૦	૩૦
૯૧ થી ૧૦૦ વર્ષનાં	૫	૪	૯
૧૦૧ થી ૧૦૫ વર્ષનાં	૦	૧૬	૧

૧૮૭૧ ૧૮૮૨ ૧૫૨૬

એ ૧૫૨૬ મરણ નીચલાં સત્તાઓપર થયાં હતાં :—

કાસાળા	૬	મટુંગા	૨
કાંઠ	૩૮૨	સીમ	૧
કાંઠીતળાવ	૨૮૨	માલીમ	૮
કરેલવાડી (ધોધરદાર)	૨૬	વાંદરા	૩૬
કીરગામ	૩૭	આંદરી	૧
કાંપાતી	૨૫	સાંતાકર	૧
કાંદરાં	૫૦	કુરના	૧
તારદેવ	૩૦	વેસાવા	૧
ગાવાલીયા	૧૩	વસંત	૧
ખાંખાલા	૧૨	માલવતી	૧
વાઝકેથર	૧૦	ઉત્તર	૨
માહરકાંઠ	૧૦	સરજ, હારપીટલ	૨૧
ખેતવાડી	૧૩૫	મોટલાંખાં હારપીટલ	૧૮
નલખવર	૧૧	આલખલેસ હારપીટલ	૧૨
કામડીપુરા	૨	કામ હારપીટલ	૨
બોડી	૧૮	ગોકળદાસ હારપીટલ	૪
ઉમરખાડી	૧	દીનસાહજ પીટીટ	૨
બોડીખવર	૧૭	હારપીટલ	૨
બોંબલા	૧૬	પારસી હારપીટલ	૫૭
મળગામ	૫૮	મોડીખાના હારપીટલ	૩૨
પરેલ	૫૦	કાંટની એલાહેદી	૧
મોસપોખલી	૪	અવલી	૧
દાદરા	૫	પારસી સુવાલકખાનુ	૩૫
નાઓગામ	૪		

૧૫૨૬

૬ એ. એ. ૧૦૨ વર્ષની ભોતર હતી.

એ ૧૫૨૬ મરણ નીચલાં કારણોથી નીચલાં હતાં :—

તાપ	૧૫૧	(૮ ડુબી જઈને)
મરડી	૨૪૮	૪ ગ્રહર પાછો.)
ગાનતુને લગતાં દરદો	૨૦૨	હોનારત. અકસમાત
ફૂંસાને લગતાં દરદો	૧૬૩	વગેરે ૧૨૧
લોહી વીકાર	૪૬	(૪૮૫૫ સલમી જવાથી
ખસી	૧૨	૨ પારસીથી ૫૩
જલ્દર	૮	જવાથી.
શીતલા	૦	૨ જુલમાં ગ્રેહર
ગોવર	૧	લીધાથી.
કસિરા	૬	૧ આગગાડી તલે
મરડો	૩૬	આવી જવાથી.
પેટ	૭૭	૧ ત્રામ વે તલે
જુપા ભાગને લગતાં		આવી જવાથી.
દરદો	૧૩	૧ ગાડી તલે આવી
પીસાખને લગતાં દરદો	૩૩	જવાથી.
આમડીને લગતાં દરદો	૧૩	૧ દરીયામાં નાહતાં.)
દાસચાલ તથા તળુને		બીજાં દરદો ૧૭૦
લગતાં દરદો	૯	(૩૩ તાવને લગતાં.
આંખ કાનનાં દરદો	૧	૧૮ પાંચત્રાકિતને
તરતનાં જન્મેલાં	૯૦	લગતાં.
જલ્દી તથા કાંઠાવતી	૧૮૫	૬૬ કાતીને લગતાં.)
આપધાત	૧૨*	નહિ જણાવતાં કારણો. ૧

૧૫૨૬

આએ નપમાં નાદારીની અરહ ૩૯).

* એ ૧૨) અપધાત ૧૦) પુરુષ અને ૨) સ્ત્રીઓએ કીધા હતા. પુરુષોમાં એક ૧૮) વર્ષના વિદ્યાર્થીએ માએ ધમકાવ્યાથી, એક ૧૬) વર્ષના શેર દલાલે અગળની અગિયાર દલાલતમાં, એક ૭૭) વર્ષના શેર દલાલે, એક ૨૩) વર્ષના કીટરે; તથા એક ૨૫) વર્ષના વારસે માંદગીથી કડાલી, અને એક ૨૪) વર્ષના ડરાકટસમેને માએ તથા ભાઈ મરી જવાના ગમમાં ડુબી જઈને, એક ૩૫) વર્ષના કપાઈડરે કરજને લીધે, એક ૨૩) વર્ષના દલાલે તથા એક ૪૦) વર્ષના અબર સપલાયરે માંદગીથી કડાલી, તથા એક ૩૦) વર્ષના કપાઈડરે બેઝારીને લીધે નારસીપાસ થઈ ગ્રેહર પાછોને આપધાત કીધા હતા. સ્ત્રીઓમાં એ ૫૫) વર્ષની અગળની અગિયાર દલાલતમાં દરીયામાં પડીને, તથા એક ૧૩) વર્ષની ડાકરીએ મર્યાદ મરી જવાના ગમમાં કુપામાં પડીને આપધાત કીધા હતા.

† હોનારતથી મરણ પામેલાં ૧૨) જણમાં ૯) પુરુષ અને ૩) સ્ત્રી હતા. પુરુષોમાં એક ૧૦) વર્ષના પારસી નોકર જુમ ગાડી તલે આવી જવાથી, એક ૧૦) વર્ષના અબરથી કપામાં પારસીથી રસ્તામાં પડી ગઈ, એક ૪ વર્ષના ડાકરી, બારી આગલ રમ્યાં રસ્તામાં ડકલાઈ જવાથી, એક ૩૮) વર્ષના મોમેદ જુલમાં કુતીનાઈને બદલે ગ્રેહર પડીકું ખાધાથી, એક ૨૧) વર્ષના વિદ્યાર્થીએ જુલમાં સલકધુરી આસીડ પીધાથી, એક ૨૫) વર્ષના ઘરાતી ત્રાંમમાંથી ઘરાતનાં પડી જવાથી આપધાત, એક ૧૦) વર્ષના ડાકરી આગ-ગાડીમાંથી ઘરાતનાં કાંઠાં પાડા તલે આવી જવાથી, એક ૫) વર્ષના ડાકરીએ સલમી જવાથી, અને એક ૨૪) વર્ષના જુલ દરીયામાં પડીને કાંઠામાં પડે બરગાથી સમતોલપણે બેઠી મરણ પામ્યા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૧૧) તથા બીટ ૧૦) અને બીટ ૩) વર્ષની અકસમાત કપાં સલમી જવાથી મરણ પામી હતી.

ઉંમરનાં સંખ્યાત ઇં સં ૧૯૦૧.

તારીખ.	ઉંમરનાં કોણુ.	રૂમ કોણુ.	આપનાર.	આપનાર.
સને ૧૨૭૦ મળેજાતી. સને ૧૯૦૧ ઇસવી.				૧૯૦૧. તારીખ.
જે ૧૬ માઈ ૪ (સેં), તાં ૧ લી બનેવારી.	શેડી રોજાહ મનવેરજાહ નશર- વાનજી રત્નમકરામ.	૧૧૦૧	તેમના બાવાએ.	રૂસ્ત મેક્કતાર, ૧૩-૧
„ ૨૬ „ ૪ (સેં), તાં ૩ જી „	„ નાનાભાઈ ધનજીભાઈ બનાજી.	૧૦૦૦	સર દીનજાહજી માણેજી પી.ટી.	બમે જમશેદ, ૪-૧
„ ૨૨ „ ૪ (સેં), તાં ૪ થી „	„ બાઈ આઈમાંએ તે કાવજી દાદાભાઈ બદમનજી દાદાભાઈનાં ધણીઆંથી.	૯૦૬	તેમના ખેરીઆંએ.	„ „ , ૨૬-૧
„ ૨૮ „ ૫ (સેં), તાં ૧૦ થી „	„ શેડ દાદાભાઈ માણેજી લીમજી.	૫૭૦૦	પોતાની પુછમાંથી ૩,૨૦૦૦ અને ખેરીઆંએ.	„ „ , ૧૬-૧
„ ૪ „ ૫ (સેં), તાં ૧૬ થી „	„ દીનજાહજી દાદાભાઈ દીવેયા.	૮૬૦	ખેરીઆંએ.	„ „ , ૨૩-૧
„ ૭ „ ૫ (સેં), તાં ૧૯ થી „	„ શેડ કુવરજી પેસનજી કામા.	૫૦૬	ખેરીઆંએ.	„ „ , ૨૧-૧
„ ૮ „ ૫ (સેં), તાં ૨૦ થી „	„ ખરશેજી દોરાજી આંધી.	૨૨૭૨	પોતાની પુછમાંથી ૩,૨૫૦૦ અને ખેરીઆંએ.	„ „ , ૧૮-૨
„ ૮ „ ૫ (સેં), તાં ૨૦ થી „	„ એં માણેજી ખરશેજી દોરી.	૧૨૪૦	ખેરીઆંએ.	„ „ , ૨૪-૧
„ ૯ „ ૫ (સેં), તાં ૨૧ થી „	„ ધનજીભાઈ નશરવાનજી ફરાંમજી તંગોલી (નવસારી).	૧૦૫૫	ખેરીઆંએ.	„ મુળદ સમાચાર, ૨૬-૧
„ ૧૦ „ ૫ (સેં), તાં ૨૨ થી „	„ સોરાજી એદવજી દુઆસ.	૬૪૦	ખેરીઆંએ.	„ અખબારે સોદાં, ૨૮-૧
„ ૧૧ „ ૫ (સેં), તાં ૨૩ થી „	„ બાઈ બાઈજી તે શેડ નવરોજી એદ- વજી મળેજાનાં વીધવા (મદેરી).	૨૦૦૦	દોડરા અને ખેરીઆંએ.	„ બમે જમશેદ, ૨૪-૧
„ ૧૨ „ ૫ (સેં), તાં ૨૪ થી „	„ શેડ મેહરાંમજી જમશેદજી રાણા (નવ- સારી).	૬૫૧		„ મુળદ સમાચાર, ૨૬-૧
„ ૨૧ „ ૫ (સેં), તાં ૨ જી ફેબ્રવારી.	„ બાઈ આઈમાંએ તે શેડ કાવજી એવ- નજી આલખવેસનાં વીધવા.	૧૬૧૪	પોતાની પુછમાંથી ૩,૯૦૦૦ અને ખેરીઆંએ.	„ બમે જમશેદ, ૫-૨
„ ૨૪ „ ૫ (સેં), તાં ૫ થી „	„ બાઈ દીનજાઈ તે સરદાર બા. બા. દરુર નશરવાનજી બમારજી બમા- રજીઆનાનાં વીધવા.	૮૦૧	ખેરીઆંએ.	„ „ , ૬-૨
„ ૧ „ ૬ (સેં), તાં ૧૨ થી „	„ શેડ નશરવાનજી પેસનજી કુમાજી (મદેરી).	૧૮૭૩	પોતાની પુછમાંથી ૩,૫૦૦ અને ખેરીઆંએ.	„ „ , ૧૪-૨
„ ૨ „ ૬ (સેં), તાં ૧૩ થી „	„ બાઈ રોસીઆઈ તે યં ખરશેજી ફરાં- મજી ખેરીઆં વીધવા.	૧૬૫૧	પોતાની પુછમાંથી ૩,૭૦૦ અને ખેરીઆંએ.	„ „ , ૧૯-૨

૭૦ સં ૧૯૦૧.

તારીખ.	ઉદ્ભવ 'કોલુ'.	રકમ રૂપિયા.	આપનાર.	આધાર.
એ ૧૨૭૦ ૪૪૨૯૨૬૬૧. સને ૧૬૦૧ ૬૨૬૧.				૧૬૦૧. તારીખ.
૧૦ ૪ માહ ૬ (શિં), તાં ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી.	આઈ મુનાબાઈ તે નાનાબાઈ ૪૪૨૯૨૬૬૧ કોલુનાં વીધવા.	૧૭૨૨	ખેરીઆએ.	અમે ૪૪૨૯૨, ૧૮-૨
" ૪ " ૬ (શિં), તાં ૧૫ મી "	ખા. બા. અંદુલીરજ પેસતનજ વઝીવ.	૫૦૨૬	(૧)	" " , ૧૮-૨
" ૫ " ૭ (શિં), તાં ૧૬ મી "	આઈ શેહરઆનુ તે અસપદીઆર કેમ- શરૂ કરાનીનાં ધણીઆંભી.	૧૬૬૮	ખાવદે ૩,૧૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	" " , ૧૬-૨
" ૧૬ " ૬ (શિં), તાં ૧ થી માર્ચ.	આઈ મીયાબાઈ તે ફસતમજ હોરમજજ લાકમાંવાનાં વીધવા (મુરત).	૧૧૨૪	ખેરીઆએ.	" " , ૫-૩
" ૨૪ " ૬ (શિં), તાં ૭ મી "	શેઠ મેહરનજ હોરમજજ મીઆ.	૬૦૧	ખેરીઆએ.	" " , ૧-૪
" ૫ " ૭ (શિં), તાં ૧૮ મી "	" કાવજજ કુવરજજ લાલા.	૧૦૨૮	ખેરીઆએ.	" " , ૨૫-૩
" ૭ " ૭ (શિં), તાં ૨૦ મી "	આઈ મીયાબાઈ તે મરુમુમ શેઠ શાપુ- રજ તવરોજજ બંમલીનાં વીધવા.	૨૭૦૦	દીકરાની પુછમાંથી ૩,૨૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	" " , ૨૧-૩
" ૭ " ૭ (શિં), તાં ૨૦ મી "	આઈ પીરોજજઆઈ તે શેઠ મેહરવાનજ મેહરજઝ ચીનાઈનાં વીધવા.	૪૭૪૦	મેહને ૩,૩૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	" " , ૨૫-૩
" ૧૨ " ૭ (શિં), તાં ૨૫ મી "	શેઠ નજરવાનજ પેસતનજ કુખાસ.	૩૪૬૦	પીતાની પુછમાંથી ૩,૩૦૦૦) તથા ખેરીઆએ.	" " , ૧૫-૪
" ૨૧ " ૭ (શિં), તાં ૩૭ એપ્રિલ.	આઈ હોરાબાઈ તે શેઠ રતનજ મેહર- વાનજ યરાઈનાં બેરી.	૫૦૦	મરુમુમના બાપાએ.	મુખઈ સમાચાર, ૩૦-૫
" ૩ " ૮ (શિં), તાં ૧૩ મી "	શેઠ અદમનજ નજરવાનજ ચીનાઈ (સીકંદરાબાડ).	૧૧૨૮૬	પીતાની પુછમાંથી ૩,૧૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	અમે ૪૪૨૯૨, ૧૬-૪
" ૭ " ૮ (શિં), તાં ૧૬ મી "	શેઠ ફરામજ નાનાબાઈ આઈસ (સાલા- ખાર).	૫૮૧	પીતાની પુછમાંથી તથા ખેરીઆએ.	" " , ૨૫-૪
" ૨૧ " ૮ (શિં), તાં ૩૭ મેએ.	આઈ તેહમીના તે ડા. યરજોરજ પીરોજજઆઈ કરાંચીના ધણીઆંભી.	૨૬૬૦	માપાપે ૩,૨૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	" " , ૧૩-૫
" ૨૨ " ૮ (શિં), તાં ૪ થી "	એ. દાદાબાઈ કાવસજ મસાની (તવસારી).	૨૭૫૨	પીતાની પુછમાંથી ૩,૧૫૦૧) અને ખેરીઆએ.	" " , ૬-૫
" ૨૩ " ૮ (શિં), તાં ૫ મી "	આઈ ગુલબાઈ તે ખા. બા. દાદાબાઈ હોરમજજ કુખાસનાં વીધવા.	૭૨૦૧	પીતાની પુછમાંથી ૩,૫૦૦૦) અને ખેરીઆએ.	" " , ૭-૫
" ૨૫ " ૮ (શિં), તાં ૭ મી "	સર દીનશાહજ માણજજ પીટીટ બારોનેટ.	૧૧૪૦૫૧	(૨)	મુખઈ સમાચાર, ૮-૫
" ૨૬ " ૮ (શિં), તાં ૮ મી "	આઈ બુદુબાઈ તે મેહરવાનજ મતચેરજ મુરવાળાનાં ધણીઆંભી.	૨૮૪૬	ખેરીઆએ.	અમે ૪૪૨૯૨, ૧૪-૫

તારીખ.	ઉદમણ દોલતનું.	રૂમ રૂપિયા.	આપનાર.	આધાર.
એ ૧૩૭૦ મળદેવરદી. સને ૧૯૦૧ ઇસવી.				૧૯૦૧. તારીખ.
રોજ ૪ માઈ ૬ (શેં). તા. ૧૭ મી મેએ.	પાઈ રતનપાઈ અરદેશર મુખીઆ.	૧૦૬૫ પોતાની પુણમાંથી ૩૫૦૫) અને બમે	જમસેદ, ૧૫-૭	
" ૮ " ૬ (શેં). તા. ૨૦ મી "	શેઠ સોરાળજી હોરમજી ખાન, ઝવેરી.	૭૬૭૩ પોતાની પુણમાંથી ૩૬૦૦૦).	" " , ૨૨-૫	
" ૨૦ " ૬ (શેં). તા. ૧ વી જુન.	" અરદેશર ૧૬મનજી કુપર અથવા પાઘડીવાળા.	૫૩૬ પોતાની પુણમાંથી અને ખેરીઓએ.	" " , ૪-	
" ૮ " ૧૦ (શેં). તા. ૧૬ મી "	પાઈ માલોકપાઈ તે શ. આ. એરવદ જીવજીજી જમસેદજી મોદીનાં ખેરી.	૧૫૦૪ એમાંના ૩૬૩૭૬) એવસુના જનમથી ૬૨ માસે ૩.૫) એવસુના પીતાએ એકડા ફરેલા.	" " , ૨૨-૬	
" ૮ " ૧૦ (શેં). તા. ૧૬ મી "	પાઈ નાલીપાઈ તે મેહેરવાનજી નાના પાઈ મેહતાનાં ધણીઆની (નવસારી અને કચકા).	૪૬૪૭ ખેરીઓએ.	અપપારે સોદા, ૨૧-૮	
" ૧૮ " ૧૦ (શેં). તા. ૨૬ મી "	શેઠ મેશતનજી શોરાળજી મસાંની.	૫૨૫ ખેરીઓએ.	બમે જમસેદ, ૧-૭	
" ૧૬ " ૧૦ (શેં). તા. ૩૦ મી "	પાઈ વીરપાઈજી તે શેઠ દીનસાહ દોરાળજી માલુનાં ધણીઆની.	૬૩૫ ખેરીઓએ.	" " , ૩-૭	
" ૨૩ " ૧૦ (શેં). તા. ૪ થી જુલાઈ.	" મેદરપાઈ તે શેઠ અરદેશર હોરમજી વાડીઆનાં વીધવા (પુણી).	૫૦૫૫૨૦૪ દોએ.	મુંબઈ સમાચાર, ૬-૭	
" ૩ " ૧૧ (શેં). તા. ૧૪ મી "	ખા. આ. જમસેદજી ફરમજી પાવખીવાળા.	૧૧૨૫ પુણમાંથી ૩૭૦૦) અને ખેરીઓએ.	બમે જમસેદ, ૨૬-૮	
" ૮ " ૧૧ (શેં). તા. ૧૬ મી "	પાઈ રતનપાઈ તે શેઠ દોરાળજી રાંતજી સાઈ કંડાંઆનાં વીધવા.	૬૭૪ ખેરીઓએ.	" " , ૨-૮	
" ૧૦ " ૧૧ (શેં). તા. ૨૧ મી "	શેઠ હોરમજીજી જહમનજી દત્તે.	૪૭૦૨ વીકરાએ ૩,૨૦૦૦) અને ખેરીઓએ.	" " , ૨૪-૭	
" ૨૧ " ૧૨ (શેં). તા. ૩૧ મી આગસ્ટ.	પાઈ શીરીનપાઈ તે શેઠ પીરજીસાહ કુવરજી ઉમરીયરનાં ધણીઆની.	૧૨૭૪ પાઈ તથા ખેરીઓએ.	" " , ૬-૬	
" ૨૨ " ૧૨ (શેં). તા. ૧ વી સપ્ટેમ્બર.	એ. મનવંરજી ખરસેદજી પાવખી (નવસારી).	૧૩૮૨ ખેરીઓએ.	" " , ૩-૬	
મળદેવરદી સને ૧૨૭૧.				
રોજ ૧૩ માઈ ૧ (શેં). તા. ૨૭ મી સપ્ટેમ્બર.	પાઈ ધનપાઈ તે મગદુમ શેઠ દારાસાહ રૂસનજી દસાવનાં ખેરી.	...	(૧)	" " , ૩૦-૬
" ૧૬ " ૧ (શેં). તા. ૩૦ મી "	શેઠ હોરમજીજી જમનજી પટેલ.	૧૪૨૬ માતપીતા અને ખેરીઓએ.	" " , ૨-૧૦	

સે. ૧૯૦૧.

ક્રમીક,	ઉદ્યોગ કોલુ,	રકમ રૂપિયા,	આવકાર,	આવકાર,
સને ૧૨૦૧ જાન્યુઆરી સને ૧૯૦૧ ડિસેમ્બર	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૦૦	પોતાની પુણમાંથી ને ખેરીઓએ.	જુન સમાચાર, ૧-૧૦
સે. ૧૧ માં ૧ (સે.), તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૨૨૦૦	ખેરીઓએ.	જામે જમશેદ, ૬-૧૦
સે. ૨૨ " ૧ (સે.), તા. ૧ ડી સપ્ટેમ્બર	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૬૦૮	ખેરીઓએ.	" " , ૧૪-૧૦
સે. ૨૩ " ૧ (સે.), તા. ૧૧ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૪૮૦૨	ખેરીઓએ.	જામવારે સોદા ૧૬-૧૦
સે. ૨૭ " ૧ (સે.), તા. ૧૧ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૦૦૦	જામવારે ૩.૬૦૦ અને ખેરીઓએ.	જામે જમશેદ, ૧૮-૧૦
સે. ૨૮ " ૧ (સે.), તા. ૧૨ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૭૮૬	પોતાની પુણમાંથી ૩.૬૦૦ અને ખેરીઓએ.	" " , ૨૨-૧૦
સે. ૨૯ " ૧ (સે.), તા. ૧૩ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૬૪૪	ખેરીઓએ.	" " , ૩૦-૧૦
સે. ૩૧ " ૨ (સે.), તા. ૨૪ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૩૨૧૪	પોતાની પુણમાંથી ૩.૩૦૦૦.	" " , ૪-૧૧
સે. ૧ " ૨ (સે.), તા. ૨૮ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૦૦૦	પોતાની પુણમાંથી અને ખેરીઓએ.	" " , ૨૪-૧૧
સે. ૨ " ૩ (સે.), તા. ૧૯ મી નવેમ્બર	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૨૫૦૦	પોતાની પુણમાંથી.	" " , ૨૭-૧૧
સે. ૩ " ૩ (સે.), તા. ૨૫ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૨૫૪૦	પોતાની પુણમાંથી.	" " , ૩-૧૨
સે. ૪ " ૩ (સે.), તા. ૨૭ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૩૫૨૫	પોતાની પુણમાંથી તથા ખેરીઓએ.	જુન સમાચાર, ૧૧-૧૨
સે. ૫ " ૩ (સે.), તા. ૬ મી ડિસેમ્બર	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૬૯૦	પોતાની પુણમાંથી ૩.૫૦૦ તથા ખેરીઓએ.	જામે જમશેદ, ૧૨-૧૨
સે. ૨૭ " ૩ (સે.), તા. ૧૦ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૩૬૦	પોતાની પુણમાંથી તથા ખેરીઓએ.	" " , ૧૬-૧૨
સે. ૪ " ૪ (સે.), તા. ૧૭ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૨૫૦૦	પોતાની પુણમાંથી ૩.૬૫૨ અને ખેરીઓએ.	" " , ૨૧-૧૨
સે. ૧૧ " ૪ (સે.), તા. ૨૪ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).	૧૫૫૫	ખેરીઓએ.	" " , ૩૦-૧૨
સે. ૧૪ " ૪ (સે.), તા. ૨૭ મી "	સે. શાપુરજી કામજી તખોલી (નવસારી).			

નેમલુક તથા ઓફા-૧૯૦૧.

ક્રમીક	નામ.	ઓધા.	આધાર.
૧૯૦૧.			૧૯૦૦.
૧ બી બેનેવારી.	શ્રી જદમનજ સોરાજી વડીલા.	અત્રેની સરકારી જોદીમાં કામચલાઉ ચીફ ખીવડર.	અમે જમશેદ, ૩૧-૧૨
			૧૯૦૧.
૩ જી	" જદમજ પેશનજી છત્રવાલા.	અંતર્રીતરૂત કોલેજમાં તવારીખ અને અર્થશાસ્ત્રના કામચલાઉ પ્રોફેસર.	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૩-૧
"	" શાપુરસાહ હોરમજી હોડીસાવા.	વીલસન કોલેજમાં તવારીખ અને અર્થશાસ્ત્રના પ્રોફેસર.	અમે જમશેદ, ૧૪-૧
"	" કાવજી રસનજી એમ. એ. (આમરાવાલા)	અજમેરની સરકારી કોલેજના વાઇક્રના પ્રોફેસર.	યુજવાન મિત્ર, ૧-૧
૧૦ મી	" કુદુનજ મનચેરજી દરુર.	પુલ્વાની દખલ કોલેજમાં મધ્યીતશાસ્ત્રના પ્રોફેસર.	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૧૦-૧
"	" હીરજીભાઈ હોરમજી વડીલા.	પુલ્વાની સમ્મનસ કોલેજમાં મધ્યીતશાસ્ત્રના કામચલાઉ પ્રોફેસર.	" " " , ૧૦-૧
૧૭ મી	" અરદેશર કુરામજી ખખરવાર.	દમલુની મ્યુનિસીપાલ કોરપોરેશનના મેમ્બર.	અમે જમશેદ, ૧૬-૧
૨૪ મી	" પેશનજી હોરમજી વાટર.	ધાણા છત્રવાના એકપ્રીટપુરીન હજરેતર.	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૨૪-૧
૨૪ મી ફેબ્રુવારી.	" એલ્લજી છોરાજી તવારી.	એલ્લજી છોરાજીના કામચલાઉ પ્રીનસીપાલ.	" " " , ૧૪-૨
૧૬ મી	" શ્રી જાંદબીર શોરાજી પેકર, માણેકજી કુરામજી મહિવાલા, ધનજીશાહ શોરાજી કુખર. જમશેદજી પોંડયાજી કામા, અને સંગેશ ખ. ર. કામા.	જાંદબીર કમ્પીરીઅલ ઇન્ટરપ્રીટરના ફેલો.	મુખજી સમાચાર, ૪-૨
૨૧ મી	" શ્રી કુરામજી ધનજીશાહ વાલકાકા.	મુખજીના કમ્પનના છોડા અસીરટ્ટ કલેક્ટર.	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૨૧-૨
૭ મી માર્ચ.	" જાંદબીરજી હોરમજી કોથારી.	કોથારીનાં પોટ ટુરના તવારીખ મુબ તરફના પ્રતીનીધી.	" " " , ૭-૨
૨૦ મી	" ખા. ખા. જરજેરજી છોરાજી પટેલ અને શેઠ કુરેલાના અનુક્રમે પડેલા અને ખીજ વર્ગના હાનરરી અધ્યક્ષારે સોદાગર.	કુરેલાના અનુક્રમે પડેલા અને ખીજ વર્ગના હાનરરી અધ્યક્ષારે સોદાગર.	અખખારે સોદાગર, ૨૭-૨
૨૧ મી	" શ્રી જમશેદજી અરદેશર દલાલ.	માંડજી.	અમે જમશેદ, ૨૭-૩
"	" શ્રી રસનજી મેહરવાનજી પટેલ, ખરજીદજી માણેકજી ખરજીદજી, હોરમજી દાદાભાઈ, અને છંછભાઈ એલ્લજી મોદી.	પંડરાલાના કામચલાઉ સરમુખા (રેવીન્યુ કમીશનર).	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૨૭-૩
"	" શ્રી શ્રીજી હોશંગ દરુર.	અત્રેની સમાલ કાઝ કાઠના અનુક્રમે કામચલાઉ વડા ખીજ, ત્રીજ, અને ચોથા ઝગગ.	મોએ જવરમેટ ગ્રેજેટ, ૨૧-૩
૨૩ મી	" શ્રી હોરમજી દીનજીશાહ જશુભાઈ.	મુખજીની પોલીસના ખીજ માંડજી.	" " " , ૨૧-૩
		જાંદબીર સોદાગરી ઓફ આડસના એક મેમ્બર તથા નાની કમ્પીરીઅલ ઇન્ટરપ્રીટરના એક ફેલો.	અમે જમશેદ, ૨૫-૩

૭૦ નો ૧૯૦૧.

કારીખ.	નામ.	આધાર.	આધાર.
1601.			1601.
1 શ્રી એમીલ.	શ્રી રસતમ બદ્ધમનસાહ વડીલ.	અનેની સેક્ટરીમિટમાં રેવીન્યુ તથા ફીનાન્સ ખાતાના કામચલાઉ આસીરટ્ટ સેક્ટરી.	મુંબઈ સમાચાર, 20-3
" "	ડા. બાલકૃષ્ણ કેપ્પર નરીમાન.	વાન્ય પ્રાંતમાં હાસપીતલો તપાસનારા સરકારી અમલદાર.	જામે જમશેદ, 22-3
" "	ડા. બાઈ બેઠરખાઈ નાનાભાઈ ખરેલાલ.	વડોદરાની જમનાખાઈ આસપીટલ તથા વિક્ટોરીયા બુખીલી વારડના બાનુ તખીબ.	" " , 22-3
" "	સરભન મેજર જમશેદજી ખરેલાલ ડાંગ.	સરભન લક્ટનન્ટ કનલની પદવી.	23-4
4 શ્રી "	શ્રી પેતાનજી રસતમજી મેહતા.	ખેતીવાડી ખાતાના કામચલાઉ ડેપુટી કમિશનર.	જામે જમશેદ, 24-4
5 શ્રી "	કમલાન દીનસાહ ડાસાભાઈ ખાતા.	પુણાની રાઈફલ વાઈડીઅર કોરના કામચલાઉ એડજુટન્ટ.	જામે જમશેદ, 11-4
12 શ્રી "	સરભન લક્ટન કનલ કેપ્ટન શૌરાભજી નરીમાન.	મુંબઈના કામચલાઉ વોળ ગ્રેડ સરભન, કોમન સેલના તથા ભાવખજા રકૂબના તખીબ.	જામે જમશેદ, 12-4
" "	ખા. સા. ડાસાભાઈ માલુકજી કોલાવાલા.	ખેડા છલ્લાના ખીચ વર્ગના મેજસ્ટ્રેટ.	" " " , 12-4
6 શ્રી એમી	શ્રી અરેન્ડર નરરામજી માલવડ.	સીધા હેડવામાડના ડીવીઝનલ ફોરેસ્ટ ઓફીસર.	" " " , 1-4
" "	મનુભજી મેહરામજી મરવડ.	ચાણા છલ્લાના એક્સ્ટ્રા આસીરટ્ટ કનકરવેટર ઓફ ફોરેસ્ટ.	" " " , 1-4
21 શ્રી "	" માલુકજી રેહરીઆજી ભડવા.	મુંબઈનાં સીટી હમખડમેટ વરડના એરેસ્ટ મેનેજર.	જામે જમશેદ, 22-4
23 શ્રી "	" પીરજી કેરસાજી દાદામાનજી.	સતારા છલ્લાના પેહલા વર્ગના માલુકેટ.	જામે જમશેદ, 23-4
24 શ્રી "	" દીનસાહ માલુકજી ભડવા.	લંડનની સોસાયટી ઓફ આર્ટસના એક મેમ્બર અને મુંબઈ સમાચાર.	24-4
25 શ્રી બુન.	શ્રી રસતમજી ધનજીભાઈ શેતા અને હોરમજીદવાર કુરુજી કાપાલ.	ઈમપીરીયલ હનરરીટયુના એક ફેલો.	જામે જમશેદ, 10-5
" "	શ્રી કેપ્ટનજી ફરામજી મોદી અને નાનાભાઈ નરરામજી શામેર.	કોસ્ટ પલીસની પરીક્ષાના પરીક્ષકો.	" " , 10-5
26 શ્રી "	શ્રી એચેચસાહ હોરમજી કેપ્પલા.	રેવાકાંડાના એક્ટીવ ડેપુટી એસીસ્ટન્ટ પોલીટીકલ એજન્ટ.	જામે જમશેદ, 20-5
27 શ્રી બુખી.	" રેફુનજી મનમેજી દરુડ.	પુણાની હમ્પલ કોલેજમાં મણિતના પ્રેક્ટિસર.	" " " , 12-5
" "	" દીનસાહ દેરામજી કાપડીઆ.	પુણાની સાયનસ કોલેજમાં મણિતના લેકચરર.	" " " , 12-5
28 શ્રી "	" માલુકજી રસતમજી ચીનાઈ.	લંડનનાં હમપીરીયલ હનરરીટયુના એક ફેલો.	જામે જમશેદ, 24-5
29 શ્રી "	ખા. સા. બંદીજી મેહલાલ મોદી.	અરધના સગારડીમેટ જડજર.	જામે જમશેદ, 24-5
30 શ્રી "	શ્રી નાદરસાહ દેરામજી પટેલ.	મેલબોર્ન રોહરનાં ફોરવ હનરરીટયુ ઓફ એકાઉન્ટન્ટેન્ટ એક એસોસીએટ.	જામે જમશેદ, 30-5
31 શ્રી જમશેદખાન.	ડા. દારામજી એલજી કોલાવાલા.	સુરતના સીવીલ સરભન.	જામે જમશેદ, 21-6

સરભન મેજર

પુસ્તકો—૬૦ સં ૧૯૦૧.

તારીખ.	પુસ્તકો.	કર્તા.
૧૬ મી જાન્યુઆરી.	આખે હાવાત અથવા જવાનીના જોરનું પાણી.	આઈ આલીબાઈ એન. પટેલ.
૨ ડીસેમ્બર.	ધરમસાર અરવ્ય પોથી.	શેઠ શાવકશાહ ફરામજી હોડી.
૧૬ મી માર્ચ.	ગોહરે દાનેશ (ફારસીમાં).	,, હોરમજી તેહમુલજી દાદાવાનજી.
૨૭ મી એપ્રિલ.	આરથલેખી સેંટ હેલરના. ૬૦ ચુજન બરનુક વિષેના ફ્રેચ નીબંધોના ઉમેજી નરજુમો.*	,, અરહેશર ધનજીશાહ શાલકાકા.
૩ ડી મે.	સંગીત કલાધર.	,, સોરાળ રસતમજી માણુ.
૪ થી	દોરગી ફુનીયા (નાટક).	,, બદમનજી નવરોજી કાબરાજી.
૬ મી	કલીફ હારેન-બલ-રશિદ.	,, માણીકજી એહલજી વાજા તથા રસતમજી હોરમજી બરશેહજી.
૨૦ મી	Jurisdiction of Courts in matters of Caste.†	,, દીનશાહ ફરદુનજી મુકાં.
૨૮ મી	મંજે શાયરન.	,, સોરાળજી મનચેરજી ફેસાઈ.
૨૮ મી	આલીસ હબરેના આનજી.	,, કેબશર નવરોજી કાબરાજી.
૨૮ મી	એડવર્ડ નાસુ.	,, કેબશર નવરોજી કાબરાજી.
૩૧ મી	જામે જીહાનુમા (દર સનીવારે પ્રગટ થતું અફવાદીક વતમાન પત્ર.)	,, રતનશાહ ફરામજી અચારીઆ.
૨૦ મી જુન.	વંદીદાદના ટેક્સ્ટસની નવી આવૃત્તી.	એન. એહલજી કેરશાસપજી આંદીઆ.
૨૦ મી	યુરોપ તથા હિંદુસ્તાનમાં ધરાનીઅન સાહીત્ય ઉપર પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકોનો કેટલગ.	પ્રોફેસર વીલહેમ અને આ. આ. બદમનજી બદરામજી પટેલ.
૫ મી જુલાઈ.	યસ્તુ બા માએની.	એન. કાવશજી એહલજી કાંગા.
૨ ડી ઓગસ્ટ.	ધર્મ અને કેળવણી.	શેઠ પેસતનજી ધનજીભાઈ માહલસામીવાળા.
૨ ડી	બીમારની માવજત બાબે ઉપયોગી મુચના.	ડૉ. બાપુજી પેસતનજી નાલીબેરવાળા.
૨ ડી	જુનેદહશ, યુજરાતી હરફે તેનું વાંચણ, તરજુમો અને નોટો.	એન. હવણજી જમશેદજી મોદી.
૮ મી	જરથોસ્તી ધર્મનીતિ અભ્યાસ. અંક ૧ લે.	એન. નવરોજી રતનજી કાંગા.
૮ મી	શેઠઆનદાનની વંશાવલી.	શેઠ જલભાઈ અરહેશર શેઠના.
૩૦ મી	ક્રીકેટ વીશેની ચોપડી.	ડૉ. મેહરવાનજી એરવ્યજી પાવરી.
૧ લી સપ્ટેમ્બર.	દર્દીની સારવાર.	ડૉ. ધનજીભાઈ હોરમજી મેહતા. વરોડરાવાળા.
૧ લી	પવીત્રાધની પાવદારી ભાગ ૧ લે.	એન. માણીકજી નસરવાનજી ધાલા, વરોડરાવાળા.
૧૫ મી	મુખ્યકારી (માસીક ચોપાન્યું.)	ડૉ. બાપુજી પેસતનજી નાલીબેરવાળા.
૧૬ મી	મોહજી, એક વાર્તા.	શેઠ રસતમજી પેસતનજી મસાની.
૧૬ મી	જરથોસ્તી જવાહેરો.	,, પાલજીબજી બરજેરજી ફેસાઈ.
૧૬ મી	કાવ્ય રસીકા.	,, અરહેશર ફરામજી અબરદાર, દમબુના.
૧૬ મી	Poverty & Un-British Rule in India	,, દાદાભાઈ નવરોજી.
૨૧ મી	Reciprocally Related Figures and the Property of Equienharmonicity, Part II.	,, જમશેદજી એહલજી હાજવાળા.
૧૭ મી ઓક્ટોબર.	નારી દુઃખનીવારણ.	એક પારસી.

* "Engine Burnouf an appreciation by Barthelemy St. Hilaire. Translated from the French, by A. D. Lalkaka, M. A., LL.B. Bombay. Indian Spectator Office, 1901."

† એ ચોપડીના ઇ. સ. ૧૯૦૩ ના આગસ્ટ માસમાં મી. મુહલાંએ શેઠ રસતમજી બરજેરજી પે-મારડર પાસે "જાત તેના હક અને તેથી સવા ઉપર કોટનો અધીકાર" એવાં નામથી યુજરાતીમાં તરજુમે કરાવી તેનું પુસ્તક છપાવી પ્રગટ થયું હતું.

१८०१.

नारीय.	पुरतकी.	क्री.
५ मी नवेम्बर.	अद्वैतवादी ग्रंथ.	श्री नारायणजी कर्मणजी श्रीधरीजी.
१८ मी "	सुभाषक नीति कथा, अथवा भाषी, पदाथ, आ- पान छत्यादीने बायु पडती जेडेवी वातांभावा.	" अरविंदजी अहमनजी कर्मणजी.
१६ मी "	Comte and the Positive Philosophy.	" अहमनजी नारायणजी तातेयारजी.
१६ मी "	The Self English Teacher for Stu- dents and others in Marathi and English.	" नारायणजी आसाभाजी काशीनाथ.
१६ मी "	ग्रंथद्वारे रसुज.	" अहमनजी नारायणजी पटेल.
२५ मी "	Selections from Parnell edited with our introduction.	" इस्तमनजी पेसननजी करंदरीजी.
१० मी डिसेम्बर.	An Analysis of Books III to V of Adam Smith's Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations.	" शापुरशाह होरमनजी होदीवाजी.
१० मी "	आजि अहमन.	" अहमनजी नारायणजी कापराळ.
११ मी "	Artificial Currency and the Com- merce of India.	" अरविंदजी अरविंदजी वाडीजी.
१६ मी "	सुवतानी वार्ता संघद.	" भाषुंजी अहमनजी वाजी.

ઈલે સં ૧૬૦૧ માં નીચલા પારસીઓએ જુદી જુદી પરીક્ષાઓ પસાર કરી પદ્વીઓ મેળવી હતી.

તારીખ.	નામ.	પદ્વી.	આધાર.
			૧૬૦૧.
૨૪ મી મે.	ડા. મીસ મોટીયાઈ રસતમજ કાવડીયા.	કેમ્બ્રીજ મંચ એવ. આર. સી. પી. વાગેરે.	અખબારે સોદામર, તા. ૨૭-૫
૨૧ મી જુન.	શેઠ પેસનમજ મોરામજ આટલીવાળા.	પારીસ્ટર.	બમે જમશેદ, તા. ૨૨-૬
૧૭ મી જુલાઈ.	શેઠ મેહરામ બરબેરજ પેમારડર.	એટીનયરોની એવ. આર. સી. પી., તથા એવ. આર. સી. એસ. તથા યાસરોની એવ. એફ. પી. એસ.	" " " તા. ૧૬-૭
૩૦ મી "	શેઠ કાવસજ અંહબીર કાવસજ રેડીમની.	કેમ્બ્રીજ યુનીવર્સિટીની ગ્રી. એ.	દાદાસ આઈ ઈડા, તા. ૭-૮
૭ મી ઓગસ્ટ.	ડા. હીરજીલાઈ નવરોજજ અકલેસરીયા.	એટીનયરોની એવ. આર. સી. પી. એવ. આર. સી. એસ. અને એફ. એવ. એસ.	બમે જમશેદ, તા. ૮-૮
૧૭ મી "	ડા. કેમ્બ્રીજ માણેકજ કુખાઈ.	ડબ્લિન યુનિવર્સિટીની એફ. આર. સી. એસ.	" " " તા. ૧૭-૮
૧૭ મી "	ડા. કાવસજ મેહરામજ શરાફ.	ડબ્લિનની " પબ્લીક હેલ્થ " ડી. પી. એચ.	" " " તા. ૧૭-૮
૧૭ મી "	ડાક્ટરો શાવકશાહ પાઠલજ મીસ્ત્રા, કેમ્બ્રીજ ડાસાલાઈ કુપર, અને દારામશાહ ફરહુનજ સંગલુ.	એટીનયરોની એવ. આર. સી. પી.	" " " તા. ૨૪-૮
૮ મી "	શેઠ ખરશેદજ હવલજ મીસ્ત્રા.	હાઈ કોર્ટ પરીસ્ટર.	બાબે મવરં મેંઝદ, તા. ૮-૮
૮ મી "	શેઠ પીરોજશાહ જમશેદજ કામા. કાવસજ બરબેરજ વડીલ, અને પીરોજશાહ માણેકજ અકલેસરીયા.	ડિસ્ટ્રિક્ટ પરીસ્ટર.	" " " તા. ૮-૮
૧૫ મી અક્ટોબર.	શેઠ સોરામજ ખરશેદજ મોંવી.	રોકેટલાંમાં લેવાયેલી પેદલા વર્ગ ના મરીન હજનેરીની પરીક્ષા પસાર કરી " હોડસ આઈ ધી કંપાની આઈ પ્રીમી કોનસીલ કોર વેગ તરફની સર્ટિફિકેટ મેળવી હતી.	રાસ્ટ મોફતાર, તા. ૨૦-૧૦
૨૩ મી "	શેઠ અરદેશર માણેકજ દોરામજ નવાની.	હિંદી નોનમેમેન્ટીકલ સરવે ખાતાની પરીક્ષા.	બમે જમશેદ, તા. ૨૪-૧૦
૭ મી નવેમ્બર.	શેઠ પીરોજશાહ પોઠલજ પેસનમજ મેહરજ.*	કેમ્બ્રીજ યુનીવર્સિટીની એમ. એ.	" " " તા. ૭-૧૧

* એવલે એજ યુનિવર્સિટીની ગ્રી. એ. ની પરીક્ષા માન સાથે ૧૦ સં ૧૮૮૮ ના અક્ટોબર માસમાં પસાર કરીધી હતી.

૬૦ સં ૧૬૦૧.

પારસીઓએ મેળવેલાં પેટંટો.

૧૯૦૧.

- તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરી—શેઠ બહમનજી દોરાબજી પદમજીએ ગાડીઓ, સાઈકલો, વગેરે માટે ખાસ દોશનીતું ફાનસ બનાવી તે માટે પેટંટ મેળવવાની અરજ કીધી હતી.
- તા. ૩ જુન—શેઠ રૂસ્તમજી પેસનજી હોરમજી રાંધાએ રેથા કાઢવાને લગતાં એન્જીનમાં સુધારો કરનારી શોધ માટે પેટંટ મેળવવાની હિંદુસ્તાનની સરકારને અરજ કીધી હતી.
- તા. ૧૬ મી જુલાઈ—શેઠ હોરમજી ખરશેઠજી બાના ઇન્જનેર પોતાની મેલે છટકાવ થઈ શકે એવી શોધ માટે.
- તા. ૨ જુન—સપટેમ્બર—શેઠ દોરાબજી મેહુરવાનજી ઠાણુએ પોતાની મેલે કામ કરતાં વીજળીક સ્ત્રીગ-નસ આપનારાં એન્જીનની શોધ માટે.
- તા. ૧૫ મી સપટેમ્બર—શેઠ જાંહગીર ધનજીભાઈ હોરમજી વાડીઆએ ઘરોમાં વરસાદ તથા તોફાન સામે અટકાવ તરીકે કાચની ખારીઓનાં “વેનટીલેશન” ની શોધ માટે.
- તા. ૧૫ મી ઓક્ટોબર—શેઠ હોરમજી દોરાબજી પદમજીએ ગાડીનાં પૈડાંને સ્વરૂપે લગાડવાના પદાર્થની શોધ માટે.
- તા. ૬ મી ડીસેમ્બર—શેઠ સોરાબજી મનચેરજી રતનાગરે પાણી નકાસું જતું અટકાવવાનાં પોતે શોધી કાઢેલાં એક યંત્ર માટે.
- તા. ૬ મી ડીસેમ્બર—શેઠ ડાસાભાઈ રૂસ્તમજી ચાકસીએ રેસા ખેંચી કાઢવાનાં પોતે શોધી કાઢેલાં યંત્ર માટે.

ઈ. સ. ૧૯૦૨.

તા. ૧ લી જાન્યુઆરી.

આજ દિનથી “નગર ચર્યા” નામનું દર સાંજે પ્રગટ થતું ગુજરાતી વાર્તામાળા પત્ર ચાલુ કરવાનો પેશતનજી કંપાઉરે પરવરતાવવા માણ્યું.^૧

તા. ૨ ડી જાન્યુઆરી.

રોજ ૨૦ માહ ૪ (શી. ૧૨૭૨).

મરજુ—કાઉર મનચેરજી શોરાબજી પોસ્ટવાલા—

ઉમર વર્ષ ૫૧). એવજી ભર્યાના વતની હતા. ૧૮૭૫ માં મુંબઈની યુનીવર્સિટીની એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની પરીક્ષા આપી, ૧૮૭૭ થી સરકારી તબીબી ખાતામાં દાખલ થયા હતા. પહેલાં મુંબઈમાં કેટલાક માસ નોકરી બન્યા પછી, પંદરરૂ, ગોકાક, સીધ હંદાવાદ, શીકારપુર, ઉરન, કુરલા, કલ્યાણ, ખેડા વગેરે શહેરોમાં નોકરીએ હતા. ૧૯૦૧ માં સરકારે તેવજીને સીવીલ સર્જનની ચૂંટણી ક્ષેત્રમાં દાખલ કર્યા હતા અને થોડી મુદતમાંજ એવજીનું મરજી અમદાવાદમાં નીવડ્યું હતું. એવજી ખેડા જીલ્લા મેડીકલ વેજા લોકાની ફિલસાજી બરી સેવા બન્યા હતા.

તા. ૫ મી જાન્યુઆરી.

રોજ ૨૩ માહ ૪ (શી. ૧૨૭૨) ચંદ્રજી.

ઉરન મધ્ય અંજીમનના ઉચ્ચતથી બંધાયેલું દોખમું ઇજ્જવાની ક્રિયા આજ દિને કરવામાં આવી હતી. આ વેળાએ ત્યાં લગભગ ૭૦૦૦ જરથોસ્ત્રીઓના મેળાવડા ભેગા થયા હતા, જેઓને તે તરફ લઈ જવા માટે એ દોખમાંનાં કામના આગેવાનોએ મુંબઈ કેટલીક રડીમરે મુક્ત મેલાવી હતી. જાનની ક્રિયા ઉરનના પંથકી આ. કાવસજી પાસજી રાંડેલીઆની આગેવાની હેઠળ કરવામાં આવી હતી, જે પછી એ કામના આગેવાનો તરફથી એક અંજીમન પત્ર શેઠ કુવરજી નવરોજી એલાવી-આમે વાંધી સંભાળ્યો હતો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે આ દોખમું અંજીમનના ઉચ્ચતથી બંધાયું છે, તોપણ તેમાં નાણાંની મોટી રકમ ત્યાંની ભૂમિવાસી સાહેબો શેઠા કુવરજી તથા બેહરાંમજી એલજી ઉમરીગર, ઉકરજી કાવસજી ઉમરીગર, અરેશર પેશતનજી બારીઆ, કાવસજી કુમરીજી સીધવા, હોરમજી માણેકજી બીમડીવાલા, ડાહ્યા-

ભાઈ હોરમજી બીમડીવાલાના સાહેબનદાઓ, તથા મરજુમ સર દીનસાહજી માણેકજી પીટીટ પેહલા બારોન્ટ વગેરે તરફથી મળી છે. એ દોખમાંની સામે સગડી બાંધવાને માટે એ. હોરાબજી એલજી ચીકાણવાલા ઉરેકે જમશીનાએ રૂ. ૨૦૦૦) તથા તેમાં અન્યક ચેરાગ રોશન રાખવાને રૂ. ૧૦૦૦) આપ્યા છે. દોખમાં તથા સગડીની આસપાસ ફરતી દેવાલ તથા દરવાજા બાંધવાને શેઠા એલજી અને ખરશીજી કુખાસવાલા શેઠા કાવસજી ખરશીજી કુખાસ અને માણેકજી જીજીભાઈ શરાફે પોતાના આગવા મરજુમ શેઠ હોરમજી ખરશીજી કુખાસની નમ્યને રૂ. ૩૫૦૦) બંટ આપ્યા છે. વળી અતરેના જરથોસ્ત્રીઓને સરખાવ-સરે વાપડવાનું એક મકાન દરેમેદરના કાઉંડમાં મરજુમ શેઠ કાવસજી દીનસાહજી એડનાવાલા, સી. આર્થ. ડી. એ પોતાનાં ધણીઆની મરજુમ બાઈ જરથોસ્ત્રીનાં નામથી બાંધવાને રૂ. ૩૦૦૦) ની રકમ આપી છે. દોખમાંના ડુંગર ઉપર ચાંદવાની સરકારી રસ્તાથી ડુંગરની ભોંય સુધીની પાટી સડક બાંધવાને મરજુમ શેઠ એલજી હોરાબજી ઉમરીગરના બંદાઓ શેઠા ડાહ્યાભાઈ તથા દીરાજીએ રૂ. ૫૦૦) ની મદદ આપી છે. શેઠા કુવરજી એલજી ઉમરીગર અને બહમનજી અરેશર દલાલની કંપનીએ દોખમાંવાલા ડુંગર ઉપર એક કુબો બાંધવા માટે રૂ. ૧૦૦૦) ની રકમ આપી છે. એ સર્વે સાહેબોનાં, તથા આ કામમાં કેટલીક મદદો કરવા માટે શેઠા માણેકજી પેશતનજી બારીઆ અને કુમરીજી નવરોજી એલાવીઆનો ઉપકાર માની મરજુમ પંથકી એ. જમશીજી પાસનજી રાંડેલીઆનાં મરજુમ બેહરાંમજી બારીઆની હતી. ઉપરાંત અંજીમન પત્ર વાંચ્યા બાદ શેઠા અરેશર પેશતનજી બારીઆ, હોરમજી માણેકજી બીમડીવાલા, કુમરીજી નવરોજી એલાવવા, અંજીમનના પંથકી મેળેક કાવસજી પાસનજી રાંડેલીઆ, મેસરસ કાવસજી ખરશીજી કુખાસ, શાવકસા કાવસજી એડનાવાલા, બેહરાંમજી એલજી ઉમરીગર, ઉકરજી કાવસજી ઉમરીગર, હોરાબજી એલજી ચીકાણવાલા, અને પેશતનજી નશરવાનજી પાવરીને અંજીમન તરફથી શેઆલો હોરાડી મેળાવડા બરખાસ્ત થયા હતા.

એજ દિને સાંજનાં શેઠા કુવરજી તથા બેહરાંમજી એલજી ઉમરીગરે બાંધવા ધારેલી દરેમેદર તથા મરજુમ શેઠ કાવસજી દીનસાહજી એડનાવાલાનાં મજકુર સર-આવજારે વાપડવાનાં મકાનોના પાયા ખાંડ બાંધી મનચેરજી કાવસજી મરજુમની નાખ્યા હતા.^૨

૩ અને જમશી, તા. ૬ લી જાન્યુઆરી ૧૯૦૨.

૧ આ પત્ર શેઠા મહીના આથી બંધ પડ્યું હતું.

૨ શેઠા બેહરાંમજી તથા કેપ્ટન (ડા) રૂસ્તમજી મચેરજી પેશતનજીના બાવા તથા શેઠા રૂસ્તમ બરચેરજી પેશતનજી, અરેશરજી બંદાશાહ કુખાસ અને ડા. એલજી એવજી આદેશના સુચાર.

તા. ૬ ડી. જાનેવારી.

રોજ ૨૪ માઠ ૪ (શે.) ૧૨૭૧ ૫૪૬૪૨૬૧.

મરણ—પરદુનજ નશરવાંજ મળ્યાંમવાલા—

ઉમર ૫૫ (૫૫). એવજુ પોતાની છઠ્ઠીના બહુક વરસ પંજાવ તથા મદ્રાસ ખાતે ગુળ્યાં હતાં. અને એ જે ઇલાકાની જુદી જુદી જોડામાં ૪૦ વરસ સુધી નોકરી જગતી હતી, એવજુ એક આગલા એલરીનરરોનપન હતા. મધરાસની જરથોસ્તી અનજુમનના એવજુ ૧૦) ૫૫ સુધી પ્રમુખ હતા અને કસકના ખાતે મરણ પામ્યા હતા.

તા. ૧૦ મી જાનેવારી.

રોજ ૨૭ માઠ ૫ (ક૦) ૧૨૭૧ ૫૪૬૪૨૬૧.

મરણ—મેદરાંજ નવરોજ કામાજ, એમ. એ; આઇ. સી. એસ.—ઉમર ૫૫ (૨૩). એવજુનો જનમ રોજ અરસીત્રંગ માઠ ખોરદાઠ (કદીમ) ૧૨૪૮ ૫૪૬૪૨૬૧, તા. ૧૨ મી જાનેવારી ૧૮૭૮ ને દીને થયા હતા.

એવજુ પોતાની ૧૪ વરસની વયે ૧૮૬૨માં પોતાના જોડા ભાઈ શેઠ કામાજ નવરાજ કામા સાથે મુંબઈ મુનીવરસીદીની મેરીકમુસેસનની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. તે બાદ ૧૮૬૬ માં બી. એ ની પરીક્ષા અને બીજે સાલ એમ. એ ની પરીક્ષા અને બાકીએ સાથે પસાર કરી અદનાં ઇનામે તથા ફેલોશીપ મેલવી હતી. ૧૮૬૮ માં ઇંગ્લાંડની લીવીલ સરવીસની પરીક્ષામાં હાજર થયા માટે એએા અને કેમબ્રીજ મુનીવરસીદીની કોલેજમાં જોડાયા અને પેલેલીજ તકે ત્યાંની મેથેમેટીકલ પ્રાધ્યાપનની ગણીતની બીજી હરીફમાં સામેલ થઇ ૬ ડી તથા ૧૭ માં રેસલ-રની પદવી મેલવી હતી. એ બાદ તા. ૧ જી જુલાઈએ લેવામણી હીદી સીવીલ સરવીસની પરીક્ષામાં બને બાઈએ ૩૦ મી અને ૨૬ મી પદવીએ હોમરફ નીવડ્યા હતા. બીવીલ સરવીસના કાનુન મુજબ એએા પુલીસ મધે થોડે સવારીની તાબીલ લેતા હતા. નેવામાં પોણપરથી પડી જવાથી એવજુનું મરણ નીપજ્યું હતું, જે સમાચારે

૧ એવજુનાં મરણ બીરી દલબીરી જતાવવા મધરાજની જરથોસ્તી અનજુમનની એક સભા તા. ૧૨ મી જાનેવારી ૧૯૦૨ ને દીને ત્યાંના અનજુમનના બાચમાં મહી હતી, જ્યાં એ પ્રમખાર બનાવની નોંધ અનજુમનનાં કવરમાં કરી તેમનાં બીજા ઉપર લીલાસા પર મોહવાને, તથા મરાઠાની ચાદ-મારી રાખવા એક ફંડ કલું કરવાનાં ઇરાદા થયા હતા. એ ફંડ મેથેમી ત્યાંની અનજુમની જગ્યામાં એક મહાન નર-કુમ શેઠ કુફાનજની સાથમાં બંધાવી ૧૯૦૨ ના ઇસેમ્બર માસમાં ખોલ્યું મુક્યું હતું.

આખા મુંબઈ શહેરમાં ઘણી દલબીરી ફેલાવી હતી, આટલા બધા અજીલા ઇતાં એએાએ બહુવાજુવાનું તથા સાહુત પારસીજી સામવયું હતું.

તા. ૧૫ મી જાનેવારી

મકદર હોરમજજી માણેકજી માસીનાએ બીકદ વાહકાંપનાં દરદીએને રાખી તેમની સારવાર કરવા માટે પોતાની એક ખાંનગી હારપીટલ ભાવખલે કહેરે રોડના રસ્તા ઉપર એક કુશાદ બંધામાં ઉઘાડી હતી.

૨ એવજુનાં કવખતાનાં મરણ માટે દલબીરી જતાવવા તથા એમની કાંઈ ચાદબીરી રાખવાને કરાવ કરવાને અનેની એલફીન્ટન કોલેજના આગલા તથા હાલના વિદ્યાર્થીઓની એક સભા તા. ૧૮ મી જાનેવારી ૧૯૦૨ ને દીને એલફીન્ટન કોલેજનાં દીવાનખાનામાં પ્રોફેસર મેકમીસનના પ્રમુખપણા હેઠળ મહી હતી, જ્યાં ઘડતા ડેડાવ પસાર કરવામાં આળ્યા હતા, તથા મરાઠાના પીતા શેઠ નવરોજજી પેસ્તાનજી કામાજ ઉપર એક લીલાસાપત મોહવા, અને તેમની કોલેજના સંબંધમાં કાંઈ માદગારી રાખવાને ફંડ એકઠું કરવાને ડેડમું હતું.

એ ફંડમાં રૂ. ૧૫૦૦ ભરાયા હતા જે એલફીન્ટન કોલેજમાં ઇન્ટરમીડીએટના વર્ગમાં એ મરહુમનાં નામનું એક ઇનામ આપવા સાથે કોલેજ ફંડના રસીદોને આપ્યા હતા.

૩ બંને જમશેદ, તા. ૧૮ મી જાનેવારી ૧૯૦૨. ૬૦ માસીનાએ આ એક ખાંનગી હારપીટલ તરીકે ચાલુ મહી હતી. તે ઉઘાડ ત્યાંસુધી બીજી હીદી કોમોની માફક પારસીઓ પણ બીબારીને સળખે સારવાર માટે હારપીટલમાં જવા સામે સખ્ત અજાવ ધરાવતા હતા. (એ અગ્રાહ એવી જે હારપીટલ મુંબઈ મધે પારસીઓમાં હતી તે મરહી વેળા ૬૦ કેમ્પસેરો નશરવાનજી બહાધુરજી એમ. ડી. એ સ્થાપેલી પારસી ક્લેવર હારપીટલ હતી.) એ હારપીટલની હસ્તીનાં પહેલાંજ વર્ષમાં ૨૦૧ દર્દીએને હારપીટલમાં રાખી તેમની સારવાર કરવામાં આવી હતી, જેમાંના ૪૦ સુવાવડના કેસો હતા, અને ૧૧૮ જોપરેશનો કરવામાં આળ્યા હતાં. એ હારપીટલ મધે દર્દીઓ મુંબઈનાજ નહી પણ તમામ મુંબઈ છલાકો અને તે ઉપરાંત દેશના દુરદરાજ મધેથી આળ્યા હતા. આ હારપીટલની બીજી નેમ તબીબી એડ્યુકેટેને લેલતા પ્રકારની તબીબી મેળવવાની કાંઈ તક આપવાની પણ છે. જે કે મુખ્ય ફરિને એ હારપીટલ પારસીઓ માટે સ્થાવી છે ઇતાં બીજી કોમોના દર્દીઓ તે મધે દાખલ થવાની મામણી કરવાથી થોડક પ્રમાણમાં તેમની પણ સારવાર કરવામાં આલે છે. જાનેવારી ૧૯૦૩ સુધી બાહેરીની કચી પણ મદર વગર હારપીટલ ચલાવવામાં આવી હતી. સામાન્ય રીતે મધમધ્યરે લી લેવામાં આજાબી અને કેટલાંક દર્દીએને ફક્ત નામની ક્લિને અથવા બીલકલ કચી પણ જે વગર દાખલ કરવામાં આજાબી હારપીટલને નાણાં સંબંધી થોડી જોડા જમણી પડી હતી. જે વિષેની વગર પડતાં ભાઈ આજાબાઈ ફરામજી લીલકાલ પીદીને જાનેવારી ૧૯૦૩ થી હારપીટલના વખતે માટે દર મહીને રૂ. ૫૦૦ આપવા મીમા હતા, અને જે ૧૯૦૪ થી તેવેલે એ ૩૦૦ વખતીને દર મહીને રૂ. ૬૦૦ થી મીમા હતી.

(ફટોગ્રાફ અને ૧૧ થી ચાલુ.)

એ ઉપરાંત “ભમે જમરીદ” પત્રના મોલક તથા અધી-
પતી એ કોલોનિયલ બહેરામજી મરઘાણને એ ખાતાની ભત્રે
મુલાકાતે લઇ તેને નાણાંની મદદ કરવાની જરૂર ઉપર પ્રત્યક્ત
ખાન પોતાના પત્ર મારફતે એમણે હતું, અને સપ્ટેમ્બર
૧૯૦૩ થી ૧૯૦૪ ની આખેરી સુધીમાં “ડા. મારીના
હાસ્પીટલ ફંડ” માં રૂ. ૪૬૩૭૫ ની રકમ બરાબર હતી.

તા. ૧ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ થી ૩૧ મી ડિસેમ્બર
૧૯૦૪ સુધીની મુદતમાં સંઘનાં સાંબંધી રૂ. ૧,૦૩,૮૦૩ ની
આવક તથા રૂ. ૬૭,૪૮૮ નો ખર્ચ થયો હતો. એ માટે દર્દી-
ઓની કિંના રૂ. ૫૭,૧૧૬ ઉપન્યા હતા. દરરોજની ફી તરીકે
દર્દીઓ તરફથી રૂ. ૩ કરતાં વધુ ફી મળી હોય અને આપ-
રેશનની ફી તરીકે દર્દીઓએ ખર્ચે અને રકમ પમાર કાપી
હોય તેને જુદો ક્લીસાઇ રાખવામાં આવ્યો છે અને તેના
નાણાં ઉપર ડા. મારીના પોતાનો હક ધરાવે છે. મજકુર
૧૧ માસની મુદત દરમ્યાન એ રકમ કુલ રૂ. ૧૧૯૭૯ જેટલી
થઈ હતી. ડા. મારીનાએ એ રકમ પોતાના અંગત ઉપયોગ-
માં લીધી નથી, પણ હાસ્પીટલ પાછળજ વાપરવામાં આવી છે.

એ હાસ્પીટલને રાજઆતના વર્ષમાં તેના વહીવટમાં મી.૦
એન. મીસીસ જીજીબાઇ એલજી મોટી, મેસરસ કાવસજી
દીનશાહ એલનવાળા બાઇઓ તથા મી.૦ અરદેશ નરવાસજી
મોટીઓ મોટી કલ્લદ લેવા ઉપરાંત નાણાં સંબંધી કામની મદદ
કીધી હતી, અને ડા. કરનજી ધનજીશાહ નરશીજ પારમે એ
હાસ્પીટલને વેદક સલાહ આપી હતી.

રાજઆતમાં હાસ્પીટલ બાંધખાતે ખાતે ક્લેર રોડ ઉપર
આવેલી હતી, ત્યાં તેને માટે રૂ. ૭૭૫ ના મારીક સાટે એ
મકાનો રાખવામાં આવ્યાં હતાં. એ મકાનો મોલક એક
ફંકત સુવાવડખાનાં તરીકેજ વાપરવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં
પહતા સ્લાઈ ઉપરાંત ૩૫ દર્દીઓના સમારો થઈ શકતા.
બીજું મકાન સામાન્ય કેસો માટે વપરાતું અને તેમાં ૫૫
દર્દીઓના સમારો થઈ શકતા.

હાસ્પીટલ સંબંધમાં બી.૦ બહેરામજી જીજીબાઇ ફંડ
સેક્રેટરીએ લખતાં પાંદરા ખાતેના બંગલામાં એક કોનવેલેસન્ટ
હોમ સ્થાપવામાં આવ્યું હતું ત્યાં ૨૦ દર્દીઓ સમાઈ શકતાં.
એ મકાન રૂ. ૧૫૦ ને મારીક સાટે મેળવવામાં આવ્યું હતું.
મજકુર મુદતમાં હાસ્પીટલના પમારદાર કામદારો, ૫ હાઉસ
સર્વેન્ટો, ૧૫ નર્સ, ૧ મેનેજર ઉપરાંત ૧૦૬ જીલ્લાને
સ્લાઈ હતા.

કુલ દર્દીઓને દાખલ કરવાની વરસવાર સંખ્યા નીચે
જણાવ હતી :-

૧૯૦૨	...	૨૦૧	૧૯૧૨	...	૮૭૬
૧૯૦૩	...	૪૬૬	૧૯૧૩	...	૬૪૪
૧૯૦૪	...	૭૬૧	૧૯૧૪	...	૧૦૩૧
૧૯૦૫	...	૮૧૫	૧૯૧૫	...	૬૨૮
૧૯૦૬	...	૭૮૭	૧૯૧૬	...	૧૦૩૨
૧૯૦૭	...	૭૭૫	૧૯૧૭	...	૧૦૭૭
૧૯૦૮	...	૬૬૦	૧૯૧૮	...	૧૩૦૦
૧૯૦૯	...	૭૮૮	૧૯૧૯	...	૧૬૫૬
૧૯૧૦	...	૮૨૨	૧૯૨૦	...	૧૪૮૬
૧૯૧૧	...	૮૧૬			

પારસી હોમ ઉપરાંત એક નાનો ભાગ બીજો કામના
દર્દીઓને પણ એ હાસ્પીટલમાં દાખલ કરવામાં આવે છે.
દાખલા તરીકે ૧૯૧૧ ના સાલમાં કુલ ૮૧૬ દર્દીઓમાં ૧૬૧
બીજો કોમોના હતા.

દર સાલ કરતાં આપરેશનોની સંખ્યા આઠમાં બોલ
૧૯૦૨ માં ૧૧૮ અને વધુમાં વધુ ૧૯૧૬ માં ૭૪૭ ની હતી.
દરેક પ્રકારના આપરેશનો કરવામાં આવ્યાં હતાં.

સંઘનાં કાર્યવાહી એ ૧૬ વર્ષમાં નીપજેલાં મરજીયા
પ્રમાણ ૮૬૪ બોલામાં આશુ પહેલે વર્ષ ૪૪ અને વધતામાં
વધતું ૧૯૧૧ માં ૬૦૫ આવ્યું હતું.

આપરેશનના કેસોમાં નીપજેલાં મરજીયા પ્રમાણ ૮૬૪
બોલામાં આશુ ૧૯૧૩ માં ૨૭૨ અને વધતામાં વધતું ૧૯૦૩
માં ૭૫૧ આવ્યું હતું.

દર સાલ સુવાવડના કેસો દાખલ પ્રિથિલાની સંખ્યા
બોલામાં બોલી ૧૯૦૨ માં ૪૦, ૧૯૦૩ માં ૧૦૬ અને વધુમાં વધુ
૧૯૧૬ માં ૪૫૭ ની હતી.

સુવાવડના કેસોમાં માતાઓના નીપજેલાં મરજીયા
પ્રમાણ ૮૬૪ બોલામાં આશુ ૧૯૦૫ માં ૨૭ અને વધુમાં
વધુ ૧૯૧૩ માં ૨૫૭ હતું.

આ હાસ્પીટલમાં દરદી તપાસવાનાં તથા દરદીને લગતા
પ્રયોગો કરવાનું એક ખાતું (પેથોલોજીકલ લેમ્બેરટરી) અને
એક ચ્યુરીઅમ પાછળથી સ્થાપવામાં આવ્યું છે. લેમ્બે
રટરીમાં હાસ્પીટલના દર્દીઓ ઉપરાંત હાસ્પીટલ બહાર
પ્રત્તના ડુબદરદો પણ મી લઈને તપાસવામાં આવે છે, આને
લગતી આવક ૧૯૦૬ ના સાલમાં રૂ. ૫૫ ની હતી તે ૧૯૧૧
માં વધી રૂ. ૧૧૧ ની થઈ હતી.

વહી હાસ્પીટલ સંબંધી એકાદ એક અને ઇલેક્ટ્રીકલ
ખાતો સ્થાપવામાં આવ્યાં છે.

એન-હાઉસેન્ટ ફંડ—૧૯૧૬ ના સાલની આખેરીએ
એન-હાઉસેન્ટ ફંડમાં રૂ. ૧,૬૫,૮૫૭-૮-૦ રાકારી ભંચીનવીરી-
માં જમે હતા અને ૧૯૨૦ ના સાલમાં ભંચીનવીરીમાં
રૂ. ૧૭,૬૦૦ અને રોડ રૂ. ૨૮,૮૮૨ મળી રૂ. ૪૬,૩૮૨ મળ્યા
હતા, અને એ ફંડમાં કુલ રૂ. ૭૮,૨૪૬-૨-૩ જમે થયા હતા.

બીલ્ડરિંગ ફંડ—સર રાજીવજી બરજેરજી બરજાલે મંત્રી
ફલ અને નરસીમ સ્લાઈ માટે રહેઠાણો પુરાં પાડવાને રૂ. ૩
લાખની બજેસ કાપી હતી. તે ઉપરાંત ૧૯૨૦ ના સાલમાં એ
ફંડમાં બીલ્ડરિંગ તરફથી રૂ. ૨૨૦૪૫ બરામા હતા અને તે
અધીકી ઉપમાં રહેઠાણો બાંધવા પાછળ રૂ. ૧,૮૭,૧૨૫ નો
ખર્ચ થયો હતો.

હાલની નવી ઇમારત—૧૯૧૧ ના સાલમાં આ હાસ્પી-
ટલના બીલ્ડરિંગ ફંડમાંથી સ્ટ્રીકિંગ રૂ. ૨,૬૦,૦૦૦ ની રકમ
બાંધખાતે ખાતે એ બીલ્ડરિંગ મીલકતો હાસ્પીટલ માટે ખરીદી
હતી. આ મીલકતો “સાંમુરી” (એક બંગાળ મજકુર સર
એડવર્ડ સામુર મેરોનેટ) મહેલ જેવું રહેવાનું મકાન અને
ફેસ હાલ એન્ટેટ (આગળ મી.૦ રૂબીન સામુરની માલિકી) ના
નામથી આજખાતે છે. આ મીલકતો, એ એકેડેમીના હેતુ-

તા. ૧૮ મી જાનેવારી

મુખ્ય મંત્રી આજે સાલનું ચીતારણું પ્રદર્શન આજ દિને આજનું મુકાબામાં આવ્યું હતું. એ પ્રદર્શનમાં નીચલી પાસે આનુઓને તેમનાં સરસ ચીતારો માટે ઇનામો મળ્યાં હતાં :—

મીસ પેરેલ્લીટ બ. ર. કામને રૂ. ૧૦૦ નું ઇનામ.

મીસ આઇમાએ મીલ્કિને રૂ. ૫૦ નું ઇનામ.

મીસ સુનાંબાઇ સાપુરજી જાણવાલાને રૂ. ૩૦ નું ઇનામ.

(કુલનાં પાને ૧૭ થી માફ.)

આ આવેશી છે. તે આસરે અરધા લાખ ચારસવાર જમીન ખરાબ છે. આ મીલકતોમાં ધડતા સુવારા વધારા કરવા માટે એક ખાસ ફંડ ઉઠાવ્યું કરવામાં આવ્યું હતું.

પારસીઓ સીવાય બીજા કેમોના દર્દીઓ માટે ફંડ બીરોડીય ફંડ સ્થાપવામાં આવ્યું છે તેમાં (૧૯૨૦ સુધીમાં) રૂ. ૧૨૦૩-૧૨ થયા છે.

૬૦ માસીના તરફની હાકપીટલની નેપમદારી દર સાથે ૧૯૧૧ ના સાલ સુધી નીચે મુજબ હતી :—

સાલ.	રૂ.
૧૯૦૪	૧૧૬૪૩
૧૯૦૫	૧૪૪૦૮
૧૯૦૬	૧૬૩૦૪
૧૯૦૭	૧૪૬૭૬
૧૯૦૮	૬૧૩૮
૧૯૦૯	૭૬૬૪
૧૯૧૦	૪૫૬૨
૧૯૧૧	૨૩૬૪

મુકાબ દર્દીઓ—એ હાકપીટલમાં એક લાખ પ્રકૃત દર્દીઓને રાખવામાં આવે છે. ૧૯૨૦ ના સાલમાં ૧૧૧૦ દર્દીઓ સામાન્ય ખાતામાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા તેઓ મધે ૧૦૦ રૂ. ૫) અને વધુ આપનારા, ૧૮૦ રૂ. ૫ થી ઓછી ફી આપનારા તારી ૮૩૦ એટલે ૭૪૬૬ રૂ. ૬૬ તરફ પ્રકૃત હતા. એજ મીસાલ સુવાવડખાતામાં ૭૭૧ માંથી અનુક્રમે ૮૪, ૨૨૨, ૭૦ (સૂક્ષ્મ) વાઇઓને દાખલ કર્યાં હતાં.

૧૯૨૦ ના સાલમાં આવકની મુખ્ય રકમો નીચે મુજબ હતી :—

	રૂપિયા.
વાર્ષિક બજેટ	૧૪૦૦
અર્થિક બજેટ	૮૦૮૨
અને જમરીક માસ્કો બરામત	૧૩૫૭
૬૦ માસીના ફરતક બરામત	૨૦૨૨૫
જાણવાલાના સંખ્યાવર ફંડ	૨૦૬૪
ધર્મની પેડીઓમાં	૩૮૧૧
મુલાકાતો માલ વગેરે	૪૭૪૮
હાકપીટલમાં રહેલા દર્દીઓ પાસેથી ફી	૫૪૨૭૩

તા. ૧૮ મી જાનેવારી.

પાકમિંટના એન્જલ સર મનચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરી મુખ્ય ખાતે આવ્યા હતા તેમનાં માનમાં આજ દિને તેમના દોસ્તો તથા વખાણનારાઓનો એક મોટો મેલાવો ટાઉન હાલમાં સર જમશેદજી છજીભાઈ આરોન્ટનાં પ્રમુખપણા હેઠલ થયો હતો.

બહારના દર્દીઓની તથા પેથોલોજી	
એક્સ ફે	૮૭૧૦
ઓપરેશન રૂમની રીના	૨૬૪૮
બાળ, બાકુ વગેરે	૨૦૧૮૦
અસાધારણ બજેટ	૬૪૨૫
પરચુટલ	૨૩૨૪

કુલે રૂ. ... ૧૪૦૬૨૧

૧૯૨૦ ના સાલમાં હાકપીટલના ખર્ચની મુખ્ય રકમો

નીચે મુજબ હતી :—

	રૂપિયા.
બોરાકી (ધોબીઝ-સ)	૧૧૮૨૧
સરજરી કોરપેનસરી	૩૧૮૮૮
પેથોલોજીકલ ખાતું	૭૨૬૫
એક્સ ફે ખાતું	૧૩૮૫
ડુમેસ્ટીક	૧૪૪૪૮
ખાસીના	૫૪૦૦૨
બાકુ	૩૪૪૪
પરચુટલ	૫૫૭૫

કુલે રૂ. ... ૧૦૭૪૧૪

એ સાલ આવક ઉપરાંત ૩૩૬૫૬૩ નો ખર્ચ થયો હતો.

૧૯૧૫ ના સાલમાં નીચલાં અસાધારણ સાંધોના

આવક થઈ હતી :—

હારમટન સરકાર રૂ. ૧૦૪૪, પારસી હરીકાંત્રના ખેલના રૂ. ૨૦૨૨, એ સાલના જમરીકી નજારને દીને લોકોને જીવનમાં માટે હાકપીટલ પુલકી મેલી હતી તે વેળા ૩૩૬૩૬ બરાબા હતા. હાકપીટલના તરફી નીચલા સાંધોએ કામ બળવું હતું :—

શેડા મહેરવાનજી કેમરાર આલપાઇવાળા સોશીયીટર, મહેરવાનજી નરોવાનજી વાડયા, નવરાજજી બાંધવીર મામડયા, સર સાપુરજી ખરેરજી ભગ્યા, બાંધવીર બી. પ્રજાબા, હોરમજી અરેસાર વાહડયા, કાવસજી બલભાઈ શેડ, ડાંગ છજીભાઈ પેરેતનજી નીકસન, ડાંગ હોરમજી માણેજી માસીના-મેનેજ વ તરફી.

ઝાંતરરી ઝાંતર તરફી હાલ શેડ હોરમજી સાપુરજી કાચ (એ. સી. આર. એ.) કામ બળે છે.

૧ ટાઇમ્સ એન્ડ ડીસી, તા. ૨૦ મી જાનેવારી ૧૯૦૨. એવનમાં માનમાં અગ્નીની જુલોરજી મેહરવાનજી બાકીવાળાની રિન્ટોરીયા નાટક ચડાવેલો તા. ૨૮ મી જાનેવારી ૧૯૦૨ ને દીને 'સોશી બન' નો નાટક કર્યો હતો, જેની આવકના રૂ. ૮૦૦) થયા તે તપાં જાણનાં સોશીઓમાં ફંડમાં આપ્યા હતા.

વેલાપતની ત્રીનીડી કોલેજની મુખ્યકીની પરીક્ષા જે મયા નવેમ્બર માસની તા. ૩૦ થીએ મુખ્યતા વીભાગે માટે નેમાયશ મીઠું દવ તથા બીજી પ્રેક્ષકોના ઉપરી-પણા હેઠળ લેવાઈ હતી તે મધે નીચલી બાનુઆ પસાર થઈ હતી:—

સીનીઅર પાસ વર્ગમાં—મીસ બીખાઈ બી. પાલમકોટ.

ધનટરમીડીયટ ઓનરસ વર્ગમાં—મીસ બાઈ-આઈ લીમ્બાઈ પાલમકોટ અને ડાકટર ધનંતરાય આર. તાતા માન સાથે.

બુનીઅર વર્ગમાં—મીસ આઈમાએ દારાશાહ મીજગર માન સાથે.

તા. ૧૯ મી જાન્યુઆરી.

રોજ ૭ માઈ ૫ (શે.) ૧૨૭૧ ૫૦૬૦૨૬૧.

મરજી—મનચેરજ કાવશજ સાપુરજ સંગડાના, ઉર્ફે મનસુખ^૩—ઉમર વર્ષ ૭૫. એવજીનું અસલ નામ મનચેરજ સાપુરજ સંગડાના કરી હતું, પણ પોતાના વડા ભાઈ કાવશજના પાસક થવાથી તેમના નામથી ઓળખાતા હતા. એવજીનો જનમ નવસારીમાં થયો હતો, બપોથી ૮) વર્ષની ઉમરે મુ'બઈ આવી ઇંગ્લેંડ અને ફારસી ભાષાની તાલીમ લીધી હતી. પછી પોતાના વડા ભાઈની વેપારી પેઢીપર ૧૮૪૮ માં ચીન ગયા હતા, અને કંતાનમાં ૮) વર્ષ ગુચ્છ્યા હતાં. પણ લખાણો કરવાનો શોખ હોવાથી વેપારી કાંઈક એમને રચતી નહીં, અને ભાઈની ધાકને લીધે ચીનથી જે લખાણો મુ'બઈ મોકલતા તેપર “મનસુખ” નામલ્લુસ વાપડતા. જે પાછલથી અટક પડી. ચીનની તેમજ પડી ભાગવાથી ૧૮૫૫ માં તેવજી મુ'બઈ પાછા ફર્યા. જરથોસ્તી છેકરીઓની નિશાળ મંડળીના કારોબારી હતા તથા જમશેદી નોરોજીની નવું વર્ષ ગણવાની નેમથી સ્થવાયત્રી મંડળીમાં જોડાયા હતા, પણ પછી મનફેર પડવાથી છુટા

નોથ ફરક બેથનેલ ઝીન તરફથી આમની સભામાં બીરાજવા આ હાંકી સભાસદ હાજીસ્તાનની પ્રસાદકી પુરી કરી પાછા ઇંગ્લંડ ગયા તે વેળા તેવજીને આવકાર આપવાનો એક મેળાવડો તેમના મુ'બઈ કરનારાઓ તરફથી ત્યાંના વીક-ટારીના હોલમાં કરવામાં આવ્યો હતો, જે વેળા હોલ હાજર ફેક્ટોરિયોથી બીકાર કરાઈ ગયો હતો. બેથનેલ ઝીનના મુ'બઈ કરનારાઓ તરફથી સર મનચેરજને સુદર કારીગરીની લખવાની એક ટેબલ અને પુરેશી લેટ આપવામાં આવી હતી.

૬. જાન્યુઆરી, તા. ૩૬ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૨.

૭. એક કાવશજ મનચેરજ મનસુખના ખાવા.

પડ્યા હતા. ઇરાંન દેશના મરીખ જરથોસ્તીઓની હાલત સુધારનારી મંડળીના આઠ સેક્રેટરી તરીકે કામ બળબળું હતું, પણ પાછલથી તે ઓપશ એવજીને છોડી દેવો પડ્યો હતો. રાહનુમાય સભા સાથ પણ એવજી સામેલ હતા, પણ પાછલથી છુટા પડ્યા હતા. જરથોસ્તી ધરમ અને કીયા ઉપર એતેકાદ વધરાવનારી મંડળીમાં વર્ષો સુધી એમની આગેવાની હતી, પણ તેમાંથીથી વાંધા પડતાં છેલ્લે છુટા થયા હતા. ફેટલાક વર્ષો સુધી “સવ મીઝ” નામનું અથવાડીક પત્ર ચલાવ્યું હતું. એવજી રચેલાં પુસ્તકોમાં “ગંગનામું” મુખ્ય હતું જેની બીજી આજીતી ૧૮૬૩ માં બાહેર પડી હતી. તે ઉપરાંત “હેવાલે અંદ અવરના” “શીરુસીનું” શાહનામું” તથા “પેલસા સર જમશેદજી જીજીભાઈની જીંદગીના હેવાલ” નાં પુસ્તકો ધણાં જાણીતાં હતાં. ભાસણો કરી જરથોસ્તી ધર્મ અને કીયાઓ ઉપરનો એતેકાદ વધરાવવાની કોશિશ કરવા માટે એવજી જાણીતા હતા. રાહનુમાએ સભાના કામોને વંખોડી કહાડી તેવજી જરથોસ્તીઓની જીતી ફાયદાકાર રાહરસમે નાણુક થતી બચાવી લેવાને લગત ચકાવી હતી. હારમેનીયમ સાથ અંદગી કરવાની રસમ સામે સખત ડુનરો ચલાવ્યો હતો. આજની ક-માઓને ધરસંસારમાં ઉપયોગી થઈ પડે એવી તાલીમ આપવાની તેવજી હીમાયત કરી હતી, અને તે સાથ ચેતવણી આપી હતી કે આ કાવજીની ના મરદાન અબ્યાસકસમમાં સુધારા કરવામાં નહીં આવશે. ફ્રાન્સની પ્રીશીયારી પારસીઓમાં વધતી આશી તે ઉપર મજબુત આંકોશ નાખવામાં નહીં આવશે તથા આ મરદો નાં છુટાપણા ઉપર ધટતો પણ મજબુત આંકોશ નહીં રાખશે તો પારસી સંસારનો ટાળો બગડી જશે. પારસી રાંચાયતના ટ્રસ્ટીએ કનેતા ટ્રસ્ટડીડાં જોવાનો અંજીમનનાં દક તેવજી માંગ્યો હતો.

તા. ૨૮ મી જાન્યુઆરી.

મરડુમ શેઠ ફરામજ દીનશાહજ પીટીટની પુંજ-માંથી તેમનાં વીધવા બાઈ આવાયાઈ તથા મેટા શેઠ જીજીભાઈ ફરામજ પીટીટ (તે બીજા સર દીનશાહજ માણ-કજ પીટીટ બારોનેટે) મુ'બઈ મધે બંધાયા હીલના રસ્તા ઉપર પારસીઓને હવા ખાવા જવા માટે રૂ. ૫૦૦૦૦૦) ને ખરચે બંધાવેલું સેનિટરીયમ બોલ્ડ મુકવાની કિંમત નામદાર ગવરનર લેડ^૩ નોથ^૩કાંટે આજ દીને એક મેટા મેળાવડાની હબુરમાં કાપી હતી. પ્રથમમાં સર દીનશાહજ માણેકજ પીટીટ બીજા બારોનેટે એ સેનિટરીયમને લગતી ફેટલીક વીજત કંઈ સંભાવી, તથા મરડુમ પેલસા સર દીનશાહજનાં ધરજી બામે દલગીરી બતાવી, અને એ

મકાન બાંધનાર શિશ્વી શેઠ સાપુરજ નજરવાનજ આદા-
બાદના તથા ફેબરેબ રાખવા માટે શેઠ કીરજીભાઈ બહ-
મનજ વારડનને ઉપકાર માની નામદાર ગવરનરને એ
મકાન ખોદણુ મુકવાને અરજી કરી હતી. નામદાર ગવર-
નરે રૂબાની આવી વડે મકાન બાંધ્યા બાદ એક સુભા-
ખીત બાણજી કીર્જી હતું. જે બાદ સર બ્રનચેરજ મેદર-
વાનજ બાનગરી, સી. આઈ. ઈ. એમ. પી. એ નામ-
દાર ગવરનરને ઉપકાર માન્યો, અને મેગાવડો બરખાસ્ત
થયો હતો.

૧ ડાહ્યજ આંક ઉઠાવ્યા, તા. ૨૫ મી બનેવારી ૧૯૦૨.

મુળજ અથવા આદેરમાનને લગતા જેવી જરૂરોતીઓ
માંદગીથી નાતવાન થયલા હશે, અને જેઓને હવા ફેરબદલ
કરવાની જરૂર કોઇ સાચક તબીબની સર્વિશીકેટ ઉપરથી માલમ
પડે, તેઓને એ મકાન મધે વસવાનો લાભ આપવામાં આવે
છે. એ મકાનમાં એકાદ વેળા કષ કુટીયા રહી શકે છે, તેના
ખર્ચને મુખી વળવા માટે ૮ બ્લોક સક્તિવાળાઓને દર માસે
રૂ. ૩૦ ની રી લઈ વપરાસમાં આપવામાં આવે છે.

એ સેનેટેરીઅમને લાભ લેનારાઓ પાસે સામાન્ય રીતે
એક નજીવી શ્રી તરીકે દર માસ એકની રકમ ચૂકવી માટે રૂ. ૧)
નો નામનો લવાજમ લેવામાં આવે છે. બાડાંથી એક દર
માસે રૂ. ૪૦૨ ઉપજે છે, અને રીપર સીવાયના ખર્ચ દર
માસે રૂ. ૨૬૦ નો ચાલે છે. એ મકાનના કસ્ટોડિયો તરીકે
પ્રથમ બાઇ આવાંબાઇ ફરામજી દીનસાહજ પીટી તથા તેમના
બેટા સર દીનસાહ માણેજી પીટી (બીબે મેરિનેટ) હતા.
બાઇ આવાંબાઈના હક થવા પછી સર દીનસાહ પોતે
એકલા કસ્ટો છે. તેનું કસ્ટો હજી થયું નથી. રાજપાલથી શેઠ
કામસજ બખનજ કાચક તેના બોનરરી સેક્રેટરી છે.

આ મકાન ઉપર નીચે મુજબ તબીબી મારી છે :-

ધી ફરામજ દીનસા પીટી પાસેથી સેનેટેરીઅમના
પાયાનો આ પથાર

લીડ એક્સેલનસી થી રાઇટ ઓનફોલ વીલીયમ બ્રંચ
સેન્ટ્રાલિસ્ટ ઇ. સી. આઇ. ઇ.

મુખબના ગવરનરના મુખારક હાથથી
શેહેનસાહી શેઠ તીર વડજ, માહા શેહેરેવર અમસાસદ
ચરહેજરી સાથે ૧૨૬૮

અંગ્રેજ તા. ૨૪ મી ફેબ્રુવારી, અને ૧૮૯૨ ને દીને
મુકામાં આવ્યા છે.

આ સેનેટેરીઅમની જમીન અને તેના બાંધકામને ખર્ચ
આશરે રૂ. ૪,૫૦,૦૦૦ નો એસ્ટેમન્ટશીન શેઠ ફરામજ દીનસા
પીટી (જેમણે શેહેનસાહી શેઠ દીન વડજ, માહા તીર વડજ
ચરહેજરી ૧૨૧૭ તા. ૧૬ મી બનેવારી ઇ. સ. ૧૮૮૨
ને દીને એ મુખબ મધે બનયા હતા, અને શેઠ આસુમાન
વડજ, માહા બખન અમસાસદ શેહેનસાહી ચરહેજરી
૧૨૬૪ તા. ૮ મી ફેબ્રુવર ઇ. સ. ૧૮૯૦ ને દીને એ
મુખબ મધે હક થયા હતા) તેમણે પોતાના ઉઠાં વસીયતનામા

તા. ૨૬ મી બનેવારી.

શેઠ ૧૪ માહ ૫ (શિ.) ૧૩૧૭ ૫બજબરી.

મરજી—બાન બાહદુર બરબોરજ એલજી મોદી,
એમ. એ., એલ. એલ. બી.—ઉચ્ચ તથા (૫૨). સુરત-
વાળા શરદાર દાવર એલજી પુરશેજી મોદીના દીકરા
એવજીનો બનમ તા. ૨૪ મી અક્ટોબર ૧૮૫૦ ને દીને
થયો હતો. ૧૮૬૫ ની આમેરીએ મેટ્રીક થઇ, ૧૮૬૮ માં
મુખબ યુનીવર્સીટીના બી. એ. અને ૧૮૭૦ માં એમ.
એ. થઇ, સનદી નોકરીની દરીફાઇ માટે ઈન્સાંડ થયા.
પણ તેમાં નીકળ થવાથી તુરતજ પાછા ફરી ૧૮૭૨ માં
એલ. એલ. બી. થઇ, આરનડ રકાબરશીપ મેલવી, જે
હોંડી તથા મોલમેન કાપડાઓનાં સરસ શાન માટેની
પારસીઓમાં પેદશી એવજીનેજ થલી હતી. સરકારી
નોકરીમાં ૧૮૭૩ થી સમોડાઈને જગજ નેમાયા. ૧૮૯૧
માં યુનાની અને ૧૮૯૭ માં થોડાક માસ મુખબની સમોલ-
કાઈ કોર્ટના જગજ નેમાયાં હતા. મરજી વખતે એવજી
સુરતની સમોલકોઈ કોર્ટના જગજ હતા, અને સુરતમાંજ
ગુજ્યાં હતા.

મધે સંપાવતના કામો સાથે જે રકમ અલાહેદી કાઢાવવા
ફરમાવ્યું હતું તે રકમ મધેથી ફરવામાં આવનાર છે:

આઈફક્ટસ અને સીવીલ ઇન્જનેરી

એસ. એન્ડ એમ. એન. વાંદાભાઈ, એમ. એસ. એ. (લંડન).

This foundation stone
of

The Framjee Dinshaw Petit Parsi Sanatorium
was laid by

H. E. The Right Honorable William Baron
Sandhurst G. C. I. E.

Governor of Bombay
on

The 24th day of February 1899 being Shan-
shai Roz Tir Yezed Maha Sheherevar Amsha-
spand Yezdezardi year one Thousand two hun-
dred & sixty eight.

Estimate a Cost of land & Building Rs. 45,0000
To be defrayed from the Funds specially set aside
for charitable purpose by the late Framjee Din-
shaw Petit Esqr., Born in Bombay 19th January
1848 Died in Bombay 8th August 1895.

Architects and Civil Engineers,
S. & M. N. Chandabhoj M. B. A. (London).

૨ બપે જમીન તા. ૫ મી ફેબ્રુવારી ૧૯૦૨.

તેમના મરજી મદદ દર્શાવેલી લગીવવા સુરત મધે ત્યાંના
ફેરવાસીઓની એક બહેન સમા રા. ૩૦ ફેબ્રુવારી ૧૯૦૨
ને દીને યુનીવર્સીટી હોલમાં જગજ મી. નેમાસાહીજ મજી.

તા. ૩૧ મી જાન્યુઆરી.

મરજી-સાવકસાહ કરામજી પોદ્ધયખાનાવાળા—
ઉમર ૫૫ (૩૬.) એવજી મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પસાર કરી પોલીસ નોકરીમાં એડવા હતા, અને કાઠીવાણામાં આવેલા જાનમગર સંસ્થાના મદદનીશ પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટના ઓફીસર હતા, જ્યાં પોતાની ફરજ બજાવતાં એક મીયાનાને હાથે સખત હાથસથ થયા તેની ઇળખી ત્યાં જાનમગરમાંજ મરજી પાઠ્યા હતા.

તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી.

મરજીમ શેઠ મનચેરજી કાવસજી મનસુખનાં મરજી બામે દલગીરી બતાવવા તથા તેમની યાદગારી રાખવા માટે એક ફંડ ઉભું કરવાનો ઠરાવ કરવાને તેમના દોસ્તો તથા વખાણુનારાઓની એક સભા આજ દીને ચંદનવાડી ખાતે ભગર સાથ મેળેદોનાં આતમમેહરમાંનાં દીવાનખાનામાં દરતુર કેમસ્ટ્રી જામદારપજી જામદારપ આસાનાનાં પ્રમુખપણ્યાં હેઠળ મળી હતી. આ વેળાએ નીચે મુજબનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો :—

“મરજીમ મી. મનચેરજી કાવસજી મનસુખ જેવા એક બાહોશ અને ધરમ સુરત મહરથ, જેઓએ જરથેસ્તી ધરમની સાચવની માટે પોતાની જીંદગીના મોટા ભાગ સુધી લડત ચલાવી હતી, તેઓનાં કવખાનાં મરજીથી આ સભા પોતાની મુખમીની જાહેર કરે છે, અને એવો વીચાર ધરાવે છે કે એ મરજીમ મહરથે પોતાની કારકીરદીમાં જરથેસ્તી ધરમ અને કામની જે અમુલ્ય લાંબી સેવા બજાવી છે, તેથી એ મરજીમને આપણાપર જે આભાર થયો છે તેની કાંઈક ઇલાજી તરીકે એ મરજીમ

પણા હેઠળ મળી હતી. આ વેળાએ નીચે મુજબનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો :—

આ શેઠેદાર રહીશોની આ જાહેર સભા મરજીમ ખા. ૫૦ બરોડેજી એદલજી મેદી એમ. એ. એલ. એલ. બી., કે જેઓ સરદાર દાવર એદલજી ખરોદજીના ચોથા પુત્ર અને અહીંના લાયજીવાળા કાબિલ જડજી હતા, તેમજ અંગણ મરજી નીચેજી સાંભળી આ સભા અત્યંત દલગીર થઈ છે અને અનાજના કુટુંબને તેથી જે કારી થા લાગ્યા છે તેઓ તરફ આ સભા દીલસાહ બતાવી દીધાસે દે છે.

સરથ મધે પણ ત્યાંની અંજીમની એક સભા તા. ૬ મી ફેબ્રુઆરીએ મળી હતી તેમાં એ મરજી બામે દલગીરી બતાવવા તથા એમના બાપા સરદાર એદલજી ખરોદજી મેદી તથા કુટુંબ ઉપર દીલસાહ મોકલવાના હેતુએ થયા હતા જે મુજબ સરથ મધે એક ઉપરુદેને સુરત જઈ દીલસાહ મોકલવાનું હતું.

મહરથની લાયક રીતની યાદગારી જાળવી રાખવા સાથે મરજીમનાં દોસ્તો અને વખાણુનારાઓમાં ઉજાણાની એક ડીપ ફરતી કરવી.”

તા. ૪ થી ફેબ્રુઆરી.

શા. ૨૩ મા. ૫ (શી.) ૧૨૭૧ ૫૪૬૪૬૪૬.

મરજી-એ. ખરોદજી મીતોએદલજી કઠેલી—ઉમર ૫૨સ ૭૬). ફારસી બાણના જાણીતા રકોબર. ૧૮૪૭ થી સુરત મધે ફારસી મકતબ સ્થાપેલી તે ૧૮૬૨ સુધી ચલાવી, ૧૮૬૩ માં મુંબઈની સર જમશેદજી મહેરજીના ફારસી શીક્ષક નેમાઇ અન્ને આવ્યા હતા. “દીન-આમુજે-બયેગાન” તથા “કુવા નામ સેતાવશની” વિષેની ચોપડીએ જણાવી હતી. વીલસન કોલેજના ફારસી બાણના લેક્ચરર તરીકે ૨૫) વર્ષ સુધી હતા. ફારસીની ધરમ સંબંધી સવાલોમાં ધણી જાગ લીધી હતો. કસરત તથા હકીમાના ધણી શોખીન હતા.

મરજી-દીનસાહ જીજીબાઈ જામગર—ઉમર ૫૫) ૫૩). જવાન વયથી ટપાલખાનામાં નોંધાઈ છેલ્લાં પુના વીજાગના ટપાલના સુપરીન્ટેન્ડન્ટના ઓફીસર હતા.

૧ જામે જમશેદ, તા. ૩ જા ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨.

નવસારી મધે પણ એવજીનાં મરજીની દલગીરી બતાવવા માટે એમના દોસ્ત આસનાઓની એક સભા તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨ ને દીને લક્ષમજી હોશમાં નાચમે દરતુર એદલજી નવરોજી મહેરજીરાખાનાં પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી, જ્યાં પણ દલગીરીનો ઠરાવ પસાર કરી મુંબઈમાં ઉભાં થયલાં મજકુર ફંડમાં હીસ્સો મોકલવાને ઠરાવ્યો હતો.

એ યાદગારીનાં ફંડમાં નાણાં ભરનારાઓની તા. ૧૧ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૩ ને દીને મેલેલી સભામાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે મરજીમ મનચેરજી કાવસજી મનસુખની યાદગારી કાવસ રાખવાનાં ફંડમાં ભરાયેલી રૂ. ૧૧૪૫ ની રકમમાંથી એજાઇ ખરથ બાઈ ને કી બાઈની રકમનો વહેંચાઈ નીચે દર્શાવ્યા પ્રમાણે કરવાને સભા તરફીએને સતા આપે છે :—૨. ૫૦૦ ની સરકારી જા. ઠાળી જોન ખરીદી અંજીમનાના આતમમેહરમાં તરફીએને સવાધીન કરવી જે એ રકમનાં વ્યાજમાંથી મરજીમ મી. મનસુખની વારસીક બાજ સરેસતા મુજબ કરવી. મરજીમ મી. મનસુખની સખી એવજીનાં જીવનચરિત્રની ૬૬ હકીકતની તખ્તી સાથે બતાવવા પાંછળ એક રકમ ખરથવી અને બાઈની રકમમાંથી અનાજના બેઠા ડાકર કાવસજી મનસુખની પોતાના પોતાની જીંદગીનાં પૂતાવની ૧૦૦ અથવા વધુ ચોપડીએ ખરીદવી.

૩. મરજીમ શેઠ દાદાબાઈ ખરોદજી કઠેલી, બી. એ., ના બામા.

તા. ૭ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૨૬ માઝ ૫ (શિ.) ૧૨૭૧ યજ્ઞજ્ઞરદી.

મરજી—પેસતનજ હીરજબાઈ વાઘલા, કાપર—
ઉમર ૫૧ (૪૦). એવણુ અંગેના કમીસરીયટ ખાતાની કાયલ તથા એવીસીનીયાની લગાઈ વખતે પીપોનો મોટો જરથો પુરા પાડી પ્રમાણીક ઉદ્યોગે પુંજવાસા થયા હતા. ખેતવાડીના લતાપર ૧૮૭૫ માં એક મ્યુનિસિપાલ બગર બધાની તે પોતા હરનક બાડે આપું હતું. જે “વાઘલાનાં બગર” તરીકે જણાયું છે. ૧૮૭૪ નાં મુબઈનાં હુકમ વખતે પોતાનાં બગર અને ધાર્થી ખેતવાડીના જરથોસતીઓનો સારો બચાવ કાઢી હતો.

તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૪ માઝ ૬ (શિ.) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્ઞરદી.

મરજી—ડાક્ટર ડેસાભાઈ અરદેશર ચોકસી—ઉમર ૫૪. ૧૮૮૦ માં એલ. એમ. એડ એસની પદવી મેળવી સરકારી નોકરીમાં રહ્યા. ૧૮૮૪ માં માઈસોર ખાતે બઢી થઈ અને ૧૮૬૬ માં બેંગલોરના સીવીલ સર્જન્યન નેમાયા. એવણુને મુબઈ સરકારે “કવસર હીફ” નો સોનાનો ચાંદ એનાયત કર્યો હતો. એવણુ બેંગલોરમાં મુબઈ હતા.

તા. ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી.

મુબઈની મ્યુનિસિપીટીની ૪૧ માં વર્ગની “કોનવે-કેશન” સર કાવશજ બંદગીર મ્યુનિસિપીટી હાલમાં ભરાઈ. પ્રમુખશાને નામદાર ચાલસેલર બોર્ડ નોથકાટ બીરાબ્યા હતા. આ વેળાએ જે વિદ્યાર્થીઓને પદવીની સનહ આપવામાં આવી તેમાં નીચલા પાસતીઓ હતા:—

એમ. એ. ની પદવી—મેહરવાનજ રતનશાહ પારખ, બહમનજ જમશેદજ અરદેશર વાડીયા, મેહરવાનજ માણેકજ ગરવીયા, ફરામરોજ મેહરવાનજ મેહતા.

એલ. એલ. બી. ની પદવી—ખરશેદજ એલસજ સંગણા; સોરાબજ સોરાબજ કાંગા, ફરામરોજ બરબેરજ આદશાહ, હોરમજબ મેળબજ બાગજ, રસતમજ પેસતનજ ભડ્યા, પીરોજશાહ જમશેદજ કમીસરીએટવાળા, નાદરશાહ નવરોજજ કમીસરીએટવાળા, બંદગીર કુવરજ કોવાજ, હીરજબાઈ જમશેદજ દલાલ, સોરાબ જમશેદજ દલાલ, હોરાબજ મનચેરજ દારવાળા, હોરમજબવાર પીરોજ ફતુર, બંદગીર શાવકશાહ દાવર, બાપુજી છવાઈ ટોડી, બરબેરજ ડેસાભાઈ ડાક્ટર, મેહરામજ છજબાઈ ડાક્ટર, જમશેદજ દીનશાહ મેનજીનીબર, નસરવાનજ દીનશાહ ધરા, જમશેદ ખરશેદજ ધરાની, પીરોજશાહ જમશેદજ

બી. કાંગા, હોરમજબ મેહરવાનજ મસાની, દાદીયા ખરશેદજ સી. મેહતા, ફરામજ સાપુરજ મેહતા, હોરમજબ એમ. મેહતા, બહમનજ પેસતનજ મેસમેન, બંદગીર પેસતનજ મેસમેન, રસતમ પીરોજશાહ મોદી, અરદેશર હોરાબજ નરીમાન, એરમશાહ બંદગીરજ પટેલ, બંદગીર જમશેદજ બી. પાવરી, હોરમજબ કાવશજ સતેક, નસરવાનજ સોરાબશાહ સેટેરી, બરબેરજ માણેકજ સુતરીયા, ધનજીશાહ બરબેરજ વકીલ.

એલ. એમ. એડ એસ. ની પદવી—રતનજ ખરશેદજ દાદાબાનજ; પીરોજશાહ પેસતનજ વલસાડા. રસતમજ ખરશેદજ દેસાઈ, દીનશાહ બરબેરજ જમાદાર, ફરામરોજ નવરોજજ કાપડીયા, મેહરવાનજ હોરમજબ કાપડીયા, શાવકશાહ મેહરામજ મેહતા. **જરબાન એલસજ મીસી**, કેપશર પીરોજશાહ મુલ્લા, કેપશર જમશેદજ પાલીસવાસા, કાવશજ નસરવાનજ સહા, મોડી બાઈ ફરામજ થાણવાસા.

એલ. સી. ઇ. ની પદવી—તેહમનજ બહમનશાહ વકીલ, કેપશર બરબેરજ દાદીખરબેરના, કાવશજ પેસતનજ પાવરી.

બી. એસ. સી. ની પદવી—કાવસશાહ પેસતનજ આખવાલા, મેહરામજ હોરાબજ સકલાતવાલા.

બી. એ. ની પદવી—મનચેરશાહ ધનજીભાઈ હોરાબજ મીસડર, દીનશાહ છજબાઈ ધરાની; અદત પેસતનજ બાઈસ, ધનજીશાહ રસતમજ દારવાલા, માણેકજ રતનજ દાવર, હીરજબાઈ હોરાબજ ગીમી, શાવકશાહ આદરજ ધોધાવાલા, ખોદાબખસ મેહરામ ધરાની, બંદગીર સોરાબજ કાંગા, હોરાબ નવરોજજ ખંડાણવાલા, દાદી એલસજ મેહતા, કેપશર પીરોજશાહ મેહતા, બંદગીર હોરમજબ વકીલ, હોરમજબ અરદેશર વકીલ, ડેસાભાઈ હોરમજબ વાડીયા, દાદાભાઈ કાવશજ વૈયમકેર, મેહરજ કાવશજ આરસોવાલા, જબુજ શોરાબજ ચીનાઈ, શેહરીઆરજ દાદાભાઈ કંઠાકેર, મેળબજ કેરવારજ દાદાબાનજ, જરબાન હીરોજ ફતુર, માણેક બાપુજ મેહરવાનજ દેસાઈ, કેપશર રસતમજ ધાલર, કેપશર બંદગીર દીવેયા, **લીપાબજ અરદેશર એનજીનીબર**, મેહરામજ નસરવાનજ હારમજ, પીરોજશાહ ફરનજ ગીમી, નાનાભાઈ તેહમુજબ જમાલવાલા, હોરમજબ શોરાબજ કાંગા, રસતમજ કાવશજ મેહતા, જમશેદજ દીનશાહ મોદી, પેસતનજ માણેકજ મોદી, મનચેરશાહ ફરનજ મુલ્લા, હોરમજબ નાનાભાઈ નાનાશી, હોરમજબ અરદેશર પેસ, હોરમજબ સાપુરજ પાકે, ફરનજ માણેકજ પાવરી, હોરમજબ નસરવાનજ પેસતન

જામારખના. બંદીથી એકલ રીપારટર, બસ મનચેરલ વગેરે.

આ બેળાએ આપણા યુનીવર્સિટી મેમ્બર્સ ડા. એ. સી. લીક્સને મોહ. મેક્સ રતનજી ખરશેદજી દાદાવાનજીને; તથા પ્રાઇડમાં ગીબસ પ્રાઇડ મીનોચેરલ પાલજીજી દાદાવાનજીને, અને જડજ રેપેનસર પ્રાઇડ ખરશેદજી એકલજી સંજીજી; તથા રકાલરશીપમાં નારાયણ વાસ-દેવ રકાલરશીપ મનચેરલજી ધનજીજી હોરાળજી ગીલડરને (એક બીજા બેડા સાથે), સર જેમ્સ ફરમખુસન રકાલર-શીપ યુલપાઇ માણિકશાહ ડાકટરને, જમશેદજી નશરવાનજી પીટીટ જંદ રકાલરશીપ મેહરવાનજી માણિકજી મંદેવીઆને. બાઇ શીરીનપાઇ રતનજીજી પારમ રકાલરશીપ શીરીન અરદેશર લાલાને, પેસતનજી હોરમજી કામા રકાલરશીપ શીરીન અરદેશર લાલાને, મનચેરલ નવરોજી બનાજી રકાલરશીપ શોરાળજી હોરાળજી કાંગાને, સર દીનશાહ માણિકજી પીટીટ મેડીકલ રકાલરશીપ આવાળાઇ મેહરાંમજી વડેલાને, ડેસાલાઇ ફરામજી કામા રકાલરશીપ હોરમજી શોરાળજી કપાંનને, બાઇ આઇમાએ ખરશેદજી રસતમજી કામાજી રકાલરશીપ કેઠાલાઇ શોરાળજી સંજીજી, પીરોજીજી મેહરવાનજી જીજીજી અવરતા એડ પેહલવી રકાલરશીપ માણિકજી રતનજી દાવરને, ફરાંમજી શોરાળજી જાવનમરી રકાલરશીપ બંદીથી મેહરવાનજી જાવાલા અને ડેસાલાઇ હોરાળજી વાજાને, મેહરાંમજી નશર-વાનજી કોયાજી રકાલરશીપ અને રૂપાની માંદ એરય પેસતનજી ધડીઆલીને, અને આરનોહ રકાલરશીપ ખરશેદજી એકલજી સંજીજી (એક બીજા બેડા સાથે.)

આએ વર્ષ યુનીવર્સિટીની પુણ્યમાં મરદુમ સર જમશેદજી જીજીજી ત્રીજા બારોનેટ, સી. એસ. આઇ. ની યાદગારી રાખવાનાં ફંડ તરફથી તે મરદુમનાં નામનું એક ઇનામ સ્થાપવાને રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ બેટ આપી હતી.

મેત્રીકમાં ૧૭૦ અને રકુલ હાઇનલમાં ૬ પારસી જવાનાઓ પસાર થયા હતા.

મેત્રીકયુલેસનમાં બીજી વર્ષી સેન્ટ ડેવીસ' હાઇ રકુલવાળા સી. હોરમજી શોરાળજી કેપટને મેલવી હતી.

પરીક્ષકો.

ફેબ્રુઆરી કુવરજી કાપડીઆ (મેત્રીકમાં) સાયનસના, એરાળજી ફરદુનજી મુકાં (મેત્રીકમાં) હારસીના, સાપુરશાહ જી. ડેડીવાળા (મેત્રીકમાં) ઉમેદના, રસતમ ડેસાલાઇ વાલીઆ (રકુલ હાઇનલમાં) ઉમેદના, રીરજીજી હોરમજી વાલીઆ (") ગણીતમાં, કાવશજી પેસતનજી ફરુર (") તસરીપ અને ભુજાલ, બહમનજી હોરમજી વાલીઆ (રકુલ હાઇનલમાં) ખુરતી શીલાસોશી,

ધનજીજી મનચેરલ ફરુર (રકુલ હાઇનલમાં) ખુરતી શીલાસોશી, એરમજી રસતમજી સહીઆર (રકુલ હાઇનલમાં) ફ્રેચ, ફરદુનજી મનચેરલ ફરુર (પ્રીવ્યસ, ઇન્ટરમીડીએટ. બી. એ. બી. એસ. સી.) ગણીતમાં, કાવશજી જમશેદજી સંજીજી (પ્રીવ્યસ ઇન્ટરમીડીએટ, બી. એ., બી. એસ. સી.) ગણીતમાં, જમશેદજી એકલજી દાદાવાળા (પ્રીવ્યસ ઇન્ટરમીડીએટ, બી. એ., બી. એસ. સી.) ગણીતમાં, જમશેદજી મેહરવાનજી આંતીઆ (પ્રીવ્યસ, બી. એ.) હારસી, બંદીથી એકલજી દાવર (" ") ફ્રેચ, કાવશજી એકલજી કાંગા (" ") અવરતા પેહલવી, ઇ. હોરાળજી પેશોતનજી (પ્રીવ્યસ બી. એ.) અવરતા પેહલવી, ડા. નશરવાનજી ફરીરજી સરવેયર (બી. એ. બી. એસ. સી.) નેચરલ સાયનસ. ડા. મનચેરલ કાવશજી કાંગા (બી. એ. બી. એસ. સી.) નેચરલ સાયનસ, આદરજી મેહરનોશજી મસાની (બી. એ. બી. એસ. સી.) નેચરલ સાયનસ, ફરુર એલ. એમ. એન્ડ એસ. માં મેલવી એમ. એ. માં સાયનસ, ડા. બીખાજી એકલજી કાલવાળા (ફરુર એલ. એમ. એન્ડ એસ.) રસાયણશાસ્ત્ર, ડા. સાપુરજી ડેસાલાઇ બર્યા (સેકન્ડ એલ. એમ. એન્ડ એસ.) શરીર વિજ્ઞા, ડા. હોરમજી માણિકજી માસીના (એલ. એમ. એન્ડ એસ.) માં સરજરી, ડા. સોરાળ ખરશેદજી નરીમાન (એલ. એમ. એન્ડ એસ.) મેડીકલ જુરીસપ્રકન્સ, ડા. કાવશજી પેસતનજી (એલ. એમ. એન્ડ એસ.) મીડીકરી, દીનશાહ ફરદુનજી મુકાં (ફરુર એલ. એલ. બી.), પેસતનજી જામારપજી પાદશાહ (એલ. એલ. બી.), શેહરીઆરજી દાદાલાઇ બર્યા (એમ. એ.) માં અવરતા પેહલવી, પેસતનજી રસતમજી મેલતા (રકુલ હાઇનલમાં) ખેતીવાડીના.

તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૧૦ માહ ૬ (શી. ૧૨૭૧ ૫૦૬૦૨૨).

અરજી—ફરુર સાપુરજી મનચેરલ ઇજાપોરીઆ— ઉમર વર્ષ ૭૨). એવજી પોતાની ૩૦ વર્ષની ઉમર સુધી સુખાલી તથા ઇજાપોરીમાં મેમ્બેરી કરી, મુખ્ય આવી પાસના ધંધા કર્યો, જેમાં તુકસાન જવાથી દીનત નહીં હારતા, મુખ્યમાં મેમ્બેરી કરવા માંડી એમને મોઢાવર પંથકનું કીત ધણું હતું. ઇ. સ. ૧૮૭૪ માં શે. જમશેદજી સોડાવાટરવાલાની દરેમેહર (મરીન લાઇનસના રોકેસનની સાથે) ખુલ્લી મુકામાં આવી તેના એવજીને ફરુર મુકરર થયા.

૧ એવજીનાં ઉમરમાં એમના બેડા એ. બહમનજી સાપુરજી ઇજાપોરીઆને એ દરેમેહરના પંથકી ડેરથી શાક મોઢાઈ હતી.

તા ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૧૨ માહ ૬ (શેન) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

શ્રી રાજનાંદગામમાં પારસીઓની વસ્તી વધવાથી ત્યાં તેઓના વપડાસ માટે એક આરામગાહની જગ્યા મેલવી તેની આસપાસ ફરતી દેવાસ અંજુમનના ઉધરાતથી જંધાવી હતી, તથા બાંચવાલા શેઠ દોરાશાહ મનચેરજી કુંજાલએ પોતાનાં ધણીઆણી મરદુમ બાઇ ખરશેદ ખાત્રનાં પુત્રને માટે એક સગીરી તથા ચોક્કીદારને રહેવા માટે તથા રવાનિને અવસ મળજ પહોંચાડવા લઈ જવાની માઠી રાખવા માટેનાં મકાને જંધાવી આપ્યાં હતાં. એજ મુજબ નાગપોરવાલા શેઠા બીલીમિરીઆ અધરસે પોતાના ખાવા મરદુમ શેઠ એદલજી લીમજીભાઇ આશાનાં પુત્રને માટે એક કુચે જંધાવી આપેા દતો, તથા રાઇપુરવાલા શેઠા બેદરામજી પેશતનજી કંતારકટર અને ભાઇઓએ પોતાનાં માતાજી મરદુમ બાઇ મીલીખાત્રનાં પુત્રને માટે રવાનિને અવસમંજજ લઈ જવાની એક લોખંડની માઠી કરાવી આપી હતી. ઉપમાં સધળાં બાંધકામે ખોલ્યાં મેલવાની ક્રિયા આજ દીને ત્યાં કરવામાં આવી હતી. જશનની ક્રિયા નાગપોરની દરમેહરના પંથકી એ. એદલજી કાવસજી કાંગાએ કરી એક વામોજ કક્કી સંભાળી હતી, જે બાદ અંજુમન તરફથી ઉપસા મદદ કરનારા મદરચીને તથા પંથકી સાહેબને શાલે દોરાશવામાં આવી હતી.

શેઠ હીરજીભાઇ માણેકજી રસતમજીને કલકત્તાના આએ વર્ધના શેરીક નેમ્પા હતા, તેની મુખારકવાદીમાં ત્યાંની પારસી કોમ તરફનું એક માનપત્ર ચાંદીનાં વાજ સાથે આજ દીને શેઠા બરબોરજી ફરાંમજીની કુંપનીની ઓશીસમાં એક મોટા મેશાવડાની દબુરમાં આપવામાં આવ્યું હતું.

તા ૩ ૭ માય.

હોંફરતાનની જુદી જુદી યુનીવર્સીટીઓના સંજંધ-માં તેઓની જ્ઞતે મુલાકાત લઈ તપાસ ચલાવીને, તથા ચઢતી કેળવણીને અનુભવ ધરાવનારા બાહોશ મદરચીને પોતા સનમુખ સાક્ષીઓ તરીકે મેલાવી તેઓની જગ્યાની ગ્રાંધ તે માફતે ધટતી ભુસતેએ કરીને, એ યુનીવર્સીટી-ઓના સુધારા વધારા માટેની ધટતી સુચનાઓ પોતા સનમુખ રજૂ કરવા માટે નામદાર હાંદી સરકારે જે કમી-શન નેમ્પું હતું, તેણે મુજબ ઇસાકાની યુનીવર્સીટી તથા

૧ નમે જમશેદ, તા ૨૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨.

૨ નમે જમશેદ, તા ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨.

ચઢતી કેળવણી સંજંધી સુધારા વધારાને લગતી પોતાની તપાસ ચલાવવા માટે મુજબ ખાતેની પોતાની મેંકજી કામ આજ દીનથી ચાલુ કરી પારસીઓમાં ડાકટર હોરબજી માણેકજી માસીના, પ્રેફેસર જમશેદજી એદલજી દાદવાળા, પ્રેફેસર કાવસજી જમશેદજી સંભાળુ, ઓનરેબલ પીરોજ-શાહ મેદરવાનજી મેહતા, પ્રેફેસર કાવસજી દાદાભાઇ નાએગામવાળા, તથા પ્રેફેસર દીનશાહ ધનજીભાઇ દાવર પારીટરની ભુગ્યાની લીધી હતી.

તા ૫ મી મારચ.

નામદાર લેડી ફરીનવાસા ઓરત તખીમોવાસાં ફંડના લાભ માટે તેના પ્રમુખ નામદાર લેડી નાથંકોટ, લેડી જેનકીનસ, વજેરેની આગેવાની હેલસ અતરેનાં મેદાનમાં મોટા પાપા ઉપર એક "ફેનસિફર" ભરાયો હતો, જેથી લગભગ રૂ. ૧૦૦૦૦૦ ની ઉપજ થઇ હતી. એ ફેરમાં છબ્રેજ બાનુઓ સાથે મીસીસ બહમનજી દીન-શાહ પીટીટ, મીસીસ જંધંગીર બહમનજી પીટીટ, મીસ કે. ર. દેસાઇ બેહનો, મીસ મે. ન. વાડીઆ બેહનો, મીસ કે. ન. કાબરાજ બેહનો, મીસીસ જં. ધ. વાડીઆ, મીસ દી. એ. વાજ બેહનો, મીસ જં. ધ. મુગાશેદ બેહનો, વજેરે પારસી બાનુઓએ વેચવાસાટવા વજેરેર ભાગ લીધો હતો. વળી શેઠ નશરવાનજી નવરોજજી વાડીઆએ આખાં "ઓવસ" નાં મેદાનમાં વીજળીની રોશની પોતાને ખરમે પુરી પાડી હતી, તથા પોતાની મીધો તથા ઓશીસોના ૨૮ કલાકિતે મેલાનાં કામમાં જુદી જુદી મદદો કરવાને મોકલી આપ્યા હતા.

તા ૮ મી મારચ.

રોજ ૨૫ માહ ૬ (શેન) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

મરદુમ-મેજનજી માણેકજી વલસાડા, ધનભુરાના, બી. એ; એલ. એલ. બી. ઉચર વર્ષ ૩૩). એવણુ ૧૮૯૩ માં મુજબની યુનીવર્સીટીમાંથી બી. એ. તથા ૧૮૯૬ માં એલ. એલ. બી. ની પદવી મેળવી ૧૮૯૯ માં હાઈ કોરટના સોલીસીટરની પરીક્ષા પસાર કરી વકીલનો ધધો ચલાવતા હતા.

૩ એ યુનીવર્સીટી કમીસનનાં મેમ્બરોનાં માનમાં શેઠ જમશેદજી નરામજીજી તાલમે તા ૦-૭ મી માર્ચ ૧૯૦૨ ને દીને પોતાનાં મકાનમાં એ. "આફ્ટરલુન મીટીંગ" નો મેલ-વરો કર્યો હતો.

૪ રાજત મેહતાજી, તા ૬ મી માર્ચ ૧૯૦૨.

તા. ૧૭ મી માર્ચ

રોજ ૪ માંહ ૭ (શે.) ૧૨૭૧ ૫૦૬૦૨૪૧

અરજી—ડાહાબાદ ફરામજ કરાકા, સી. એસ.

આઈ. ઉમર વર્ષ ૭૨) એવજે ૧૮૪૬ માં એલ્ફીનરટન ઇનસ્ટીટ્યુટમાંથી “કલેર રકોલર” ની ૫૬વી મેલ્કી હતી. અને કોલેજ ડાહા પછી થોડાક માસ અંગેની ટંકસાલમાં કક્ષારક તરિકે નોકરી રહ્યા હતા. પછી સર જ. જી. પા. બે. ઇનસ્ટીટ્યુશનના આસીસ્ટન્ટ સેક્રેટરી નેમાયા હતા. અને ૧૮૫૦ થી ૧૮૫૪ સુધી “જમે જમ-ગેદ” પત્રના અધીપતી હતા, જે દરમિયાન મજકુર પત્ર રોજ હું થયું હતું. “જમે જમગેદ” નું અધીપતી પછું ડાહા પછી તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૮૫૫ થી તે તા. ૩૧ મી જુલાઈ ૧૮૫૬ સુધી “મેમિ ટાઈમસ” પત્ર ના મેનેજર હતા. ૧૮૫૧ માં રાહનુમાય માજદપસનાન સભાની સ્થાપનામાં આગેવાંની લેઇ ૧૮૫૬-૫૭ માં તેના આનરરી સેક્રેટરી હતા. ૧૮૫૫ માં ટાઉન હોલ મધે “ઇમેજનાં રોજનું સુખ” વગેરે બાબ ઉપર એક લાશજી કાઢ્યું હતું. ૧૮૫૬ માં પોતે લખેલા નીતી સંબંધી નીબંધોના જમાવ કરી તેનું “જુધી પ્રકાસ નીબંધ” નામે પુસ્તક છપાવ્યું હતું. ૧૮૫૭ માં “એવીંગ એક્ટ” ની રૂએ મુબંધમાં છપાતાં દેશી વરતમાનપત્રોની તપાસ રાખનાર “સેનસર” ના ઓથા ઉપર મુબંધ સરકારે નેમાયા હતા. ૧૮૫૮ માં યુરોપની યુસાફરીએ થયલા તથા પારસીઓની તવારીખ, રીતભાત વગેરે વીશે ઇંગ્લેન્ડ માં એક પુસ્તક છપાવી પ્રગટ કાઢ્યું હતું તથા ૧૮૬૪ માં તેની બીજી આજતી સુધારા વધારા સાથે ક્લાડી હતી.

૧૮૫૬ થી મુબંધ મ્યુનીસીપલિટી તરફથી ઇમારતો અને જમીનના હાપાના એસેસર તરિકે નેમાયા હતા. ૧૮૬૦ માં ઇનકમટેક્સના એસેસર નેમાયા હતા. ૧૮૬૧ માં ગ્રેટબ્રટન પાતેની મુસાફરીનું મોટું સુધારા વધારા સાથે એક ગુજરાતી ભાષામાં પ્રગટ કયું હતું. ૧૮૬૫ ના એપ્રિલ માસથી મુબંધની પોલીસના ત્રીજા અને તે પછી બીજા મેજસ્ટ્રેટ નેમાયા હતા. ૧૮૬૭ થી એવજી બે વરસ જરથોસ્તી નિશાળ મંડળીના આનરરી સેક્રેટરી તથા ૧૮૭૪ માં અંગેના સુલેહના અમલદારોની બેઠાની હસતી પુરી થતાં સુધી તેનાં પ્રમુખ હતા. ઇનકમટેક્સ ઉપરાંત નવા ઉભા થયલા સરટીફિકેટ ટેક્સ તથા લાઇસન્સ ટેક્સના પછું સરકારે એવજીને કલેક્ટર નેમાયા હતા. ૧૮૭૨ માં મુબંધ ના શેરીફનો ઓથા એવજીને મળ્યો. ૧૮૭૩ થી શેફર ખાતાનો વલીવટ મજાવવાને મુકરર કરેલી મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશન તથા તેની ટાઉન કાઉન્સિલ ના એવજી એક મદદઆર્થીથી ૧૮૬૧ સુધી એક સભાસદ હતા.

૧૮૭૪ માં નામદાર સરકારે મુબંધના કામચલાઉ વકા મજસ્ટ્રેટ નેમાયા હતા. ૧૮૭૫ માં મુબંધની મયુની સીપલ કોર્પોરેશનના એવજી પ્રમુખ નેમાયા હતા. અને એડવરડ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સને કીનારે ઉતરતાંજ આ શેફર તરફજ મુબંધકાયાદિનું માનપત્ર એવજી વાંધી સંભળાવ્યું હતું. બીજે સાલ પછું એવજી કોર્પોરેશનના પ્રમુખ નેમાયા હતા. ૧૮૭૭ ના નવાં વરસને દહાડે નામદાર મહારાણીજીએ શહેનશાહયાનુનો ખેતાબ ધારજી કર્યો તે બાબેના મુબંધનાં મેદાનમાં જે દહેરો વંચાયો તેના ગુજરાતી તરજુમે સરકાર તરફથી એવજી વાંધી સંભળાવ્યો હતો. એ બનાવની પુરાશીમાં અપાયલા ખેતાબો માં એવજીને સી. એસ. આઈ. નો માન ભરેલો ખેતાબ મળ્યો હતો. એજ સાથથી બે વરસ સુધી મુબંધ છઠ્ઠાકા ની લેજસલેટીવ કાઉન્સિલના એક અધીકારી નેમાયા હતા ૧૮૮૨ ના આપસટ માસમાં સરકારે એવજીને મુબંધ ના કામચલાઉ કલેક્ટર અને સટાંપ તથા સેટસનરીના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ નેમાયા હતા. ૧૮૮૬ માં મુબંધની મ્યુનીસીપલ ટાઉન કાઉન્સિલના પહેલવહેલા દેશી પ્રમુખ તરિકે એવજી નેમાયા હતા. તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૮૮૮ ના દિન થી સરકારી નોકરી રજૂ વરસે પેનશન લઇ છોડી હતી. એ કીમતી નોકરીઓ ના બદલામાં નામદાર સરકારે થાણા અને ભાંડુપતી વચે મુકુટ ગામમાં એક હજાર એકર જમીન એમને બેટ આપી હતી. ૧૮૮૯ થી એવજી બાવનગરના દરબારના જુડીસીયલ કાઉન્સિલર તરિકે નેમાયા હતા, જે ઓથા ૩ વરસ ભોગવી માંદગીને ખીટા ને પડ્યા હતા. એવજી “લીટરરી ઓફ ધી પારસીઝ” નામે પારસીઓની તવારીખનું ઇંગ્લેન્ડ પુસ્તક બે દહતરમાં રચી પોતાની કીમતી કીમતી સેવા બજાવી છે. તેવજી થણા બાહોશ અને વગવાલા હતા.

તા. ૧૬ મી માર્ચ.

રોજ ૬ માંહ ૭ (શે.) ૧૨૭૧ ૫૦૬૦૨૪૧.

આજ દીને મરકુમ શેઠ ડાહાબાદ ફરામજ કરાકા, સી. એસ. આઈ. નાં ઉદ્ધણમાં તેમની પોતાની પુછ-માંથી રૂ. ૫૦૦૦, વીધવા બાબ બીખાઇએ રૂ. ૨૦૦૦, દીકરાઓ શેઠા નાં હગીરજી તથા કેમશર ડાહાબાદ કરાકાએ રૂ. ૪૦૦૦, દીકરીઓ બાબ કુવરબાઈ પેસનનજી મુસ, સુનાબાબ ધનજીશાહ સાલકાકા, શીરીનબાબ ડોહાબાદ કરાકા અને ડોશીબાબ ડોહાબાદ હોરમજી બહ-મનજીએ રૂ. ૨૨૫૦, તથા બીજાં બેશીઓએ રૂ. ૨૨૫૦) મળી રૂ. ૮૬૭૫) થયું ખાતે આપ્યા હતા.

૧ અખબારે રોહાદર, તા. ૨૪ મી માર્ચ ૧૯૦૨.

ઉદ્ભવજ્ઞાની ક્રિયા પુરી થવા બાદ સમસુલ ઓલખા દરુપ દારાબજ પેશીતનજ સંજ્ઞાએ ઉઠી શેઠ ડેસા-ભાઈની રત્તીમાં એક આપણુ કરી તેવણુ નામ જર-થોસ્તી મળદળને લગતી બહેર ક્રિયાઓમાં બીજાં સુજ્ઞો-નાં નામ સાથે દેવાની દરખાસ્ત કીધી હતી જેને દરુપ પુરશેદજી મેળનજીએ ટેકા આપ્યો હતો.

તા. ૧ થી એપ્રિલ.

રોજ ૧૬ માઠ ૮ (ક૦) ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

મરજી—હોરમજી મેહરાંમજી કામાજી—ઉમર ૫૫ (૫૦). શેઠ મેહરાંમજી હોરમજી કામાના વડા દીકરા પોતાના કાકા મરદુમ શેઠ મનચેરજી હોરમજી કામાના દાઘ હેઠળ વેપારી તાલીમ મેળવી હતી. અને ૧૮૬૪ ના શેર મેનીબ્જાની ખુમારીના વખતમાં એમની નવગેત થઈ તે પ્રસંગે એમના લક્ષાપત્રી પીતાજીએ “શેઠ હોરમજી એકસજી કામાજીનું ધરમખાતું” રચાવું હતું, જેમાંથી ધણી ગરીબ જરથોસ્તીઓને અને ઉપયોગી ધરમખાતાં-ઓને આશરો આપવામાં આવે છે. એ ધરમખાતાંના મરનાર ૧૮૬૫ થી વડા દુરદી હતા, અને પોતાના મરદુમ કાકા શેઠ મનચેરજી હોરમજી કામાજીની જગ્યાએ પારસીઓને લગતાં ધણીક ખાતાઓના દુરદી હતા. સર જમશેદજી છજીભાઈ પારસી મેનીવેલેટ ઇન્ડસ્ટ્રીયુસના એક ઓડીટર અને ૧૮૬૫ થી એક અધીકારી હતા. જુના વિચારના તથા અસલી જરથોસ્તી રાહરસમે ઉપર ચુસ્ત એજીનવાળા જરથોસ્તી હતા.

તા. ૭ થી એપ્રિલ.

રોજ ૨૫ માઠ ૭ (શી) ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

મરજી—બહમનજી મેહરાંમજી ધના પટેલના—ઉમર ૫૫ (૫૬). એવણુ ચીન મધે હુડી તથા શેર વગેરેની દલાલી કરતા હતા. અને હાંચકાં મધે ધણે સારો વખરોસીયા ધરાવતા હતા. ત્યાંના એક સુધેહના અમલદાર હતા, અને હાંચકાં ખાતેજ ગુળ્યાં હતા.

૧ બમે જમશેદ, તા. ૨૦ મી માર્ચ ૧૯૦૨.

૨ શેઠ નસરવાંનજી મથેજી કામાજી (સોલીસીટર) ના વડા બાઈ.

૩ એમાં માનમાં સર જ. છ. પારસી મેનીવેલેટ ઇન્ડસ્ટ્રીયુસને લગતી સમગ્રી કાળાંઓ, અલગુ શેઠ. મ. મ. કામાજીની રૂબ. સુલ્લાં કીરેજ મહેરસાં. સુલ્લા શીરેજ દેતાળખાણુ વગેરે બધ દાખવામાં આવ્યાં હતાં.

તા. ૧૨ મી એપ્રિલ.

નામદાર શેઠનસાહ એડવરડ ૭ માને દેવાળ પ્રખાણે રાજ્યાધીશેક કરવાની ક્રિયા આવતા જીન ધાસમાં થનાર દેવાથી તે પ્રસંગે તે નામદાર ઉપર પારસી કોમ તરફથી ખુમારકબાદીનું એક માનપત્ર મોકલવા આપણી કોમના ધણીક મહેરસાંએ પંચાતના તરફી સાહેબો જેમ કરેલાં રેકવીજીસનની રહે જરથોસ્તી અંજીમનની એક બહેર સજા સર જમશેદજી છજીભાઈ પારસી મેનીવેલેટ ઇન્ડસ્ટ્રીયુસનાં દીવાનખાનામાં સર જમશેદજી છજીભાઈ ખારોનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠળ મળી હતી. સરનશીન સાહેબે પ્રિટિસ રાજની તથા નામદાર શેઠનસાહની તારીખમાં કેટલુંક કહી સંજાલાખા બાદ જોજોમની પારસી અંજીમનો તરફી આ કામમાં સર્વેની દીલસોજી હોવાના તારના સંદેશ સેક્રેટરી શમસુલ ઓલખા એ. જીવણજી જમશેદજી મોદી, બી. એ. એ વાંચી સંજાલાખા, તથા મોકલવા ધારેલાં માનપત્રનો ખરડો વાંચી સંજાલાખા, જે બાદ ખાનબાહદુર મનચેરજી કાવજી મરજીખાન, સી. આઈ. ઇ. એ દરખાસ્ત કીધી અને તેને શેઠ શીરોજી હોશાંજ દરુપ જમશેદજી આશાના, એમ. એ. એ ટેકા આપ્યો કે :—અંજીમનની આગે બહેર સજા દરસત ધારે છે, કે આપણા નામદાર શેઠનસાહ એડવરડ સાતમાને તાજ પહેરાવવાની ક્રિયા આવતા જીન ધાસમાં થનાર છે, તે અવસરે તે નામદારને જરથોસ્તી ટોળા તરફથી એક ખુમારકબાદીનું માનપત્ર આપવું. તે કાળે અને વાંચી સંજાલાખેનું માનપત્ર આ સજા બહાલ રાખે છે અને પંચાયતના તરફી સાહેબોને અરજ કરે છે કે એક લાયક કાસેટ સાથે તે તૈયાર કરાવવું.

૨—શમસુલ ઓલખા દરુપ દારાબજ પેશીતનજ સંજ્ઞાએ દરખાસ્ત કીધી અને તેને શેઠ જાહંગીરજી બહમનજી પીટીટે ટેકા આપ્યો કે :—આ સજા પોતાના પસંદ કરેલા વડા અકાબર નામદાર સર જમશેદજી છજીભાઈ ખારોનેટને અરજ કરે છે કે તેવણુ સાહેબે આ માનપત્ર ઉપર અંજીમન તરફથી સરનશીન તરફી મેહેર-યાની કરી સહી કરીને તે મોકલી આપવું.

એ બાદ પારસી શીવર હોરપીટલના વડા તખીબ ઝાકર સોલાખ ખરશેદજી નરીખાને તે હોરપીટલના સં-ધમાં જે કીમતી સેવાઓ મળવી હતી તેની કહેરસાપસીમાં નામદાર સરનશીને એક સુજ્ઞાપત્રી લખાણુ કરી તેમને એક મોટાં કાગે. અંદીને હાથવગર અને જે એટ આપ્યાં હતાં, જે તેમણે એક લખાણુ કરી ઉપકાર સાથે બાહલ રાખ્યાં, અને પારસીઓ બારે અપારે

મરજીની હૉસ્પીટલ આવી સરસ રીતે ચાલી ત્યારે જાણકની એક ખાસ પારસી હૉસ્પીટલ ઉપાધ્યાયને સુચના કીધી હતી.^૧

તા. ૧૯ મી એપ્રિલ.

અતરેની હાઇ કોર્ટના એક સોલિસીટર મેહરવાનજી નાનાભાઈ સંઘસાતવાલા^૨ તથા બજારમેટમાં ફુકાન રાખનાર એક પારસી વેપારી રૂસ્તમજી અરશેદજી બનાતવાલાને એક મરનાર હોદ્દાનું ખોટું વસિલતનામું ઉજી કરવાના, તે ખોટા ફરતાવેજ એક દીવાની મુકદ્દમામાં ખરા તરીકે વાપરવાના તથા ખોટા સાક્ષી પુરાવો ઉભા કરવાના વાંક-સર બીજા ત્રણ હિંદુઓની સાથે અપરાધીઓની ઇંડણ કરનારી સેશનમાં ચીફ-જસ્ટીસ સર લારેનસ જેન્ડીસ અને ખાસ જુરીની હજુરમાં ઉભા કીધા હતા. આ મુકદ્દમા ૧૨) દીવસ સુધી ચાલ્યા બાદ બીજા દીને જુરીએ તોફાનમદદારોને સર્વે ચુનાહો માટે એકમતે ચુનેહમાર ફેશવાથી નામદાર જગતે તેઓ દરેકને સાત સાત વર્ષનાં સખત મજુરી સાથનાં કેદખાનાંની સજા કીધી હતી. એઓની સાથે એ ચુનાસમાં શાપુરજી કાવસજી સંજાણી^૩

૧ જામે જમશેદ, તા. ૧૪ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

તે ફાણવરવાજ તથા ત્રે ઉપર ઇમિલમાં એક લેખ ફેતરવામાં આવ્યો હતો, જેનો તરજુમા બીજે આપ્યો છે :-

“ હાં સોરાય કે. નરીમાન,

એમ. ડી. બી. એસ. સી. ડી. પી. એચ., ને

૧૯૦૦, ૧૯૦૧ તથા ૧૯૦૨ ના સાલોના મરજીના ઉપદ.

રવો દરમ્યાન પારસી ફીવર હૉસ્પીટલના ઓનરરી તબીબ તરીકે તેણે બબેલેથી કીમતી સેવાઓની પીછાનની એક ઇલાખી દાખલ મુબઇની પારસી કોમ તરફથી પારસી પંચા-એતના તરફીઓએ તા. ૧૨ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨ ના દીવસે આ ભેટો આપી છે.”

૨ રાઇમસ એફ ઇડીઆ, તા. ૨૧ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

મજુર મહેરવાનજી નાનાભાઈ સંઘસાતવાલાનું નામ અતરેની હાં સોસાઇટીની અરજ ઉપરથી સોલિસીટરોની દીપ-માંથી કાઢી નાખવાને નામદાર ચીફ-જસ્ટીસ સર લારેનસ જેન્ડીસ અને જસ્ટીસ મી. ફ્રેન્ચે તા. ૪ ડી જુલાઈ ૧૯૦૨ ને દીને હોકમ આપ્યો હતો.

૩ મજુર પારસી બારીસ્ટર શાપુરજી કાવસજી સંજાણી ખોટું વીલ ઉજી કરવામાં અને તેના સંબંધમાં પ્રેમજી ચેલ-વર્ગ મુબઇ બાગ લેવા માટે પોલીસ કોર્ટમાં તા. ૧ ડી ફેબ્રુઆરીને દીને ઉભો કીધો હતો, અને ત્યાંથી જમીન ઉપર કોઈવાચ્ય આવ્યો હતો, પણ તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરીએ તે અતરેથી પાકુસ્ટી જવાથી તેણે જામ બારીસ્ટરોની દીપમાંથી કાઢી નાખવાને નામદાર ચીફ-જસ્ટીસ સર લારેનસ જેન્ડીસ અને જસ્ટીસ મી. એન. ઇ. સંઘવરકરે હોકમ આપ્યો હતો. રાઇમસ એફ ઇડીઆ, તા. ૨૧ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.

નામે એક પારસી બારીસ્ટર પણ અવસથી સામેલ હતો. લેજીન એ મુકદ્દમાનું બોખાણું પકડાયા અને પોલીસમાં આવ્યા પછી કેદ નાશી ગયો હતો તે પકડાયો નહિ.

તા. ૨૮ મી એપ્રિલ.

સુરતની સર જમશેદજી છજીભાઈ ઇમલીશ રજુલને સ્થાપાને તા. ૧ ડી એપ્રિલ ૧૯૦૨ ને દીને ૫૦) ૪૫) પુરાં થવાથી તેની જુબીલીની ખુશાહીમાં એક મેલાવડો એ રજુલમાં શિખેલા આગલા વિદ્યાર્થીઓએ એક ફંડ કરી વાંકી બેરડી આગલનાં એ રજુલનાં મકાનમાં કીધું હતો. પ્રમુખરયાંન સુરતના કલેક્ટર મી. સહેડન લીધા બાદ તેમનાં માનમાં પારસી છોકરાઓએ ખાસ કવિતા ગાઇ સંભવાળી હતી. જે પછી જુબીલી કમીટીને રીપોર્ટ તેના એક ઓનરરી સેક્રેટરી શેઠ શાવકશાહ હોરમજી અમુખાજીએ વાંચી સંભલાઓ, જેમાં જુબીલીનું હવું કે આગલા વિદ્યાર્થીઓએ રૂ. ૩૦૦૦) સુધીનું ફંડ એકઠું કર્યું છે તે હજુર વધારી તેમાંથી જુબીલીને ખરચ જતાં જે રકમ વધે તે એ ખાતાનો વહીવટ કરનારા સાહેબોને એવી શરતે સ્થાપીન કરવામાં આવશે કે તેની ઉપજનાં બાજબીથી રજુલમાં ભળુના ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ચોપડીઓ આપવા અથવા રજુલના ફાઇદા માટે જેમ જરૂર લાગે તેમ વાપરવું. એ પછી રજુલના હેડ-માસ્ટર મી. લલીતાચંકરે રજુલને લગતો રીપોર્ટ વાંચી સંભલાઓ, જે બાદ કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ જુદાં જુદાં પાત્રો લાજી બતાવ્યાં, અને સેવડ પ્રમુખ સાહેબે એક સુભાષીત કાપણ કીધા બાદ છોકરાઓને મીઠાઇનાં પડીકાં વહેંચ્યા પછી મેલાવડો બરખાસત થયો હતો.^૪

તા. ૨૯ મી એપ્રિલ.

શેજ ૧૬ માહ ૯ (ક) ૧૨૭૧ ૪૦૬૦૨૬.

અરજી—પરશેદજી હોરમજી દાદીશેઠ—ઉમર ૫૫) ૪૪). શેઠ હોરમજી ગંગીરજી દાદીશેઠના નાહકા દીકર. થાણા છજીભાઈ એઓની બાપીકી ગીલકતોના વહીવટમાં નાની વયથી પડેલા હોવાથી આપકારી, જંગલ ગંગેરો કામદાઓથી પુખ્ત માહીતગાર હતા. એ છજીભાઈ રવત એ કાવદાઓ વીરધ્ધ દાદ સાહબને ગંગવર સલા મેલવી અરજી કરવાને કમીટી નેમી તેને મુબઇના એ બાબદની માહીતી ધરાવતા મદદસ્થોની મસલત લેવા સુચવું હતું, તે મદદસ્થોમાં એવણું નામ પણ હતું. ૧૮૮૬ માં મુબઇની સરકારે નેચેલાં ફોરેસ્ટ કમીશનની પુના મંધ

૪ જામે જમશેદ, તા. ૩૦ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

કરવાની જગ્યા આગ્રહ એક સમગ્રી અંધારી ત્યાંની અંજુનને સપુરદ દીધી હતી.^૧

તા. ૨૫ મી મે.

માહબદેશ્વર ખાતે નવી ઉપાડેલી બહમનજ દીનશાહ પીટીટ લાઇબ્રેરીના સભાસદોએ શેઠ બહમનજ દીનશાહજી પીટીટ અને બાનુનાં માનમાં આજ દીને એક “આદરનુન પારસી” નો મેલાવડો કર્યો હતો, જે વેળાએ લાઇબ્રેરીની ઇમારતને દુલ પાન વગેરેથી સરસ રીતે સજ્જારવામાં આવી હતી. એ વેળાએ લાઇબ્રેરીને ફરેલી ડીમની બક્ષેશ માટે તેમને એક પત્રીન ઓડરેસ આપવામાં આવ્યું હતું, જે મી. મંડળીકે વાંચી સંભળાવ્યું હતું અને તે મીરજના સરદારે એક રૂપાના કાસકેટમાં મેલી મી. બમનજને એનાયત કર્યું હતું. મી. બમનજની તખીયત પુર તંદરેસ્તીમાં ન હોવાથી તેમની વતી તેમના બેટા મી. જહાંગીરે પ્રસંગેપાત જવાબ વાળ્યો હતો. એ પછી સજ્જાઓ રીફરેશમેન્ટને ઇન્સાફ આપ્યા ગયા હતા, જે એક સુંદર સજ્જારેલા મંડપમાં તૈયાર રાખવામાં આવ્યું હતું. ખાણીને ઇનસાફ આપી છેવટે દુલપાન વહેંચાયા પાદ મી. અને મીસીસ બમનજ પરાણુઓની ખુશાલી વચે વીદાય થયાં હતાં.^૨

શેઠ નવરોજજી માણીકજી વાડીયા, સી. આઈ. ઇ. એ ગુજરાત તથા ફાડીઆવાડના લાચારીમાં આવી પડેલા બેનુતોને આએ મેલાસા અગાઉ બીનાં અપાવવાને એક ફંડ ઉછું કરવાને ટાઇમસ ઓફ ઇન્ડીઆપર ૨. ૫૦૦) ની રકમ ભેટ મોકલી હતી.^૩

તા. ૨૫ મી મે.

રોજ ૧૩ માહ ૯ (શી. ૧૨૭૧ ૫૦૬૪૨૬).

અરજી—હોરબજી બરબરજી દેસાઈ—ઉમર ૨૫ (૪). શેઠ બરબરજી પાલનજી દેસાઈના વડા દીકરા, એવજી ફારસી તથા અરબી ભાષાના એક અર્થગ અભ્યાસી હતા. એ બેઉ ભાષાનાં સાહીત્યના અભ્યાસ ઉપરાંત જુના વખતના બીકફ ફારસી દસ્તાવેજો, સરકારી ગુચવાડા બરેલાં ફરમાનો તેમજ ખતપત્રો વગેરે ઉકાવવામાં પ્રવીન હતા. એકઅખાજી જનાં ધણીનાં સાદા અને એક-

મારબી હતા. અદાલતમાં ફારસી દસ્તાવેજો ઉકાવાવી ગુચવાડામાં અદ પટાવી આપતા હતા. નવસારીમાંજ ગુજ્યા.^૪

તા. ૧ થી જુન.

સંડન મધે આજ દીને સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટનાં માનમાં ત્યાંના સર્વે પારસીઓએ દ્વંદ્વસ સેસીયમાં એક મેલાવડો કરી તેમને મુખારકખાદીનું માનપત્ર આપ્યું હતું, જે શેઠ દાદાભાઈ નવરોજજી પ્રેફેસરે વાંચી સંભળાવ્યું હતું. મેલાવડમાં ધણીક ઉચ્ચ ઉમરાવો તથા આગલા સરકારી ઓધિવારો પણ હતા.^૫

૪ શેઠ પાલનજી બરબરજી દેસાઈના વડા ભાઈ.

૫ અમે જમશેદ, તા. ૩૦ મી જુન ૧૯૦૨.

તા. ૧૧ મી જુલાઈએ યાટવી કુવર તામદાર પ્રીનસ ઓફ વેલ્સે સેન્ટ જેમસીસ પાલેસમાં એએની મેલાકાત લીધી હતી, તથા આમની સભાના બહુતા સભાસદ સર બેનબમીન રૂટેને ત્યાં આમની સભામાં એમને મેલાવી એમને ફેટામાફ લીધી હતી. તા. ૧૩ મી આગસ્ટે તામદાર શેહેનશાહ તથા શેહેનશાહબાનુએ સર જમશેદજી તથા લેડી ગુલબાઈને પોતાના બર્જીનહામના મેહેલમાં નોતર્યાં હતાં. રાનખાબીરોકની કીવાન સંબંધમાં ઇમલડ આવેલા હર્ડીવાન પ્રતીનીધીઓએ એ પ્રસંગે નામદાર શેહેનશાહે પોતે રાનખાબીરોકના ચાંદો વહેંચી આપ્યા હતા. જે ચાંદ બેનવારાઓમાં સર જમશેદજી પણ એક હતા. બર્જીનહામનાં મેહેલના બાગમાં એ ચાંદો વહેંચાઈ રહ્યા પછી, તામદાર શેહેનશાહે ફેટલાક પરાણુઓને પોતાના મેહેલમાં આ પીવા મેલાવ્યા હતા, જે પરાણુઓમાં સર જમશેદજી જીજીભાઈ તથા લેડી ગુલબાઈ પણ હતાં. તેઓ ન્યારે મેહેલનાં કીવાનખાનામાં બેઠેલાં હતાં ત્યારે તામદાર શેહેનશાહ તથા શેહેનશાહ બાનુ લેડી ગુલબાઈ આગળ આવ્યાં અને તેવજી બેઠે ફેટલીક માતવીત કર્યા પછી તામદાર શેહેનશાહે બાનુએ માટેના રાનખાબીરોકના ચાંદ પોતાના હાથે લેડી ગુલબાઈને ભેટ કર્યાં હતા. એ બખને લેડી ગુલબાઈએ તામદાર શેહેનશાહ તથા શેહેનશાહ બાનુને દેશી રીત મુજબ ઓવરજી લીધી હતા, જેના અર્થ એ તામદારોને સમબવવામાં આવતાં તેઓ બને ધણીજ ખુશી થઈ ગયાં હતાં.

સર જમશેદજીએ સંડસર કારકલની નબકીની ફરાખમાર ખાતે આવેલી મહારાણીની કબરની મેલાકાત લઈ તેપર કુલનો હાર મુક્યો હતો. તા. ૧૪ મી જુને તામદાર શાહનશાહ તથા શાહનશાહ બાનુએ બર્જીનહામ પેલેસમાં ફેટલા દરખાસના મેલાવડમાં સર તથા લેડી જમશેદજી હાજર થયાં હતાં, જ્યાં દરખાસનું કામ પુરું થયા પાદ તેમની ના. શાહનશાહબાનુ સાથે બોળખાણ કરાવવામાં આવી હતી.

તામદાર શેહેનશાહે સર જમશેદજીને જણાવ્યું કે “તમને ઇમલડ આવેલા બેનને હું ખુશી થયો છું,” જે

૧ અખબારે સોદાગર, તા. ૨૧ મી મે ૧૯૦૨.

૨ અમે જમશેદ, તા. ૨૦ મી મે ૧૯૦૨.

૩ ટાઇમસ ઓફ ઇન્ડીઆ, તા. ૩૦ મી મે ૧૯૦૨.

તા. ૨૭ જુન.

નામદાર શાહનશાહ એકવર્ગ ૭ માંથી આજ દિને સંત નેમણી પાલેસમાં બરેલી બેવીમાં નીચલા પારસીઓની સેક્ટરી આંદરેટ મેમ્બરશત કરાવી હતી શેઠ દરામજી દેરામજી પંડે. આનંદલાલુર કાવસજી જમશેદજી લાલકાલા.

તા. ૩ જુન.

રોજ ૨૨ માં ૬ (શી) ૧૨૭૧ ૫૫૪૭૨૪૨ી.

લાનોથી મધે મરુકમ શેઠ કાવસજી દીનશાહજી એડનાલાની દરેમ્બરના કમિશનમાં જરથેસ્તીઓને સર અવસરે વાપરવા માટે એક કસાદે હાથ તેમની પુણમાંથી

પછી લેડી મુલબાદમે રોહનશાહ તથા રોહનશાહબાનુને નમન કરવા ઉપરાંત પારસી રીત મુજબ તેઓને એવરસુ લીધા હતા. જેથી રોહનશાહ તથા રોહનશાહ બાનુ મણા ખુરી થયાં હતાં. એજબાલુ કરાવવાનું કામ પૂરું થયા પછી નામદાર રોહનશાહ તથા રોહનશાહબાનુએ સર જમશેદજી તથા લેડી મુલબાદી આગળ આવીને તેઓ એટ કેટલીક થાત થીત કરી હતી.

એ પછી નામદાર શાહનશાહ મણા ખીરાં પડી જવાથી સર જમશેદજી તા. ૨૫ મી જુને બકીમદમ પાલેસમાં તેમની ખબર મુજબને ગયા હતા, તથા તા. ૨૬ મી જુને શાહની ખીરાંની હાથ મેંથી દોષા માહનારી ખાસ બંદી સેક્ટરીમાં દેખાતાં કરવામાં આવી ત્યાં મુલ એક કુટુંબ સાથે ખાસ ગયા હતા. એ વખતે દેવજીની ને બેઠકે પડેરી એલચીઆને માટે એલાદેરી રાખેલી હતી ત્યાં એવલુને કુટુંબ એટ એસાડવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૧૭ મી જુને દીને, રાજાલીશેકની કીયામાં સામેલ થવા માટે વેસાત પધારેલા નામોના હાંદી પરીણામના માનમાં રાજા એસીયાદી સોસાયટી તરફથી મુબાના માજી માનવન ગવરન નામદાર હારટ રૂના પ્રમુખબાલુ હેડન એક ખાલુ આવવામાં આવ્યું હતું, ને ખાલુ ઉપર સર જમશેદજી ઉપરાંત નામદાર રોહનશાહના હાંદી ડ્યુક એક કોનાટ, હાંદી વંચે હારટ જર્વેજ હેમીલટન, અલ રાજરસ, હાંડના હારટ મેથર, ગવાલીશ તથા કેલાહપીરાના મહારાજાઓ વધે હાજર હતા. હાંદી પરીણામની સલામતી નામદાર હારટ રૂને લેવાઈ હતી. ને સાથ તેમજ મહારાજા સોમના તથા સર જમશેદજીમાં નામો મળ્યાં હતાં. સર જમશેદજીએ એ સલામતીને ધરતા સપ્ટેમ્બરમાં જવાબ વાળ્યો હતો.

સર જમશેદજી છજીબાદને અંગેના બેઠામાંથી એસીયામ અને એસીયાદી હાલમાં એક એમ્બરી સમસદ તરીકે જુડી કહાડવામાં આવ્યા. નામદાર રોહનશાહના હાંદી ડ્યુક એક કોનાટ સર જમશેદજી તથા લેડી મુલબાદને પોતાના મિત્રોમાં ખાલુ ઉપર નોંધવામાં કર્યા.

૧ નમે જમશેદ, તા. ૨૩ મી જુન ૧૯૦૨.

તેમના મિત્રોએ બંધાવ્યા હતા તે ઉપરથી દરેમ્બરની આજ દિને ત્રીજ વર્ષની સાલમરેદને દીને બોલેલા મુકવામાં આવ્યા હતા.

મધેરાંન મધે મરુકમ શેઠ બેદરાંમજી છજીબાદ ૧૨૮ ફૂટ મધેથી ૨. ૧૩૦૦૦) આવી બંધાયેલી "બેદરાંમજી છજીબાદ હોરપીટલ" ત્યાંના સુપરીન્ટેન્ડટ સરગવન મેજર સમીથના બાનુ મીસીસ સમીથે એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કાપી હતી. પ્રમુખપરવાને કેલાખા હજીલાના કલેક્ટર મી. બેમનેલ ખીરાળવા હતા. સુપરીન્ટેન્ડટ મેજર સમીથ તથા શેઠ રસતમજી બેદરાંમજી છજીબાદએ હારપીટલને લગતી વીગત કહી સંબંધાવ્યા બાદ તેમની દરમાંસથી મીસીસ સમીથે એક રૂપાની ચાવી વડે દરવાજા ખોલા મેંધા હતા. ને બાદ રીડેમ્પ્ટ લઇ મેળાવડા બરખારત થયો હતો.

તા. ૫ મી જુન.

બાદ બરખાદ તે મરુકમ શેઠ નવરોજજી નસરવાનજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ. માં ધણીઆણીએ ખંડાલા મધે પોતાના આવંદના નામથી એક મળુકનું ધર્મનું ફવાખાનું ૨. ૧૦૦૦૦) ને ખરમે બંધાવી આપી તેના નીલાવ ખરચને માટે ૨. ૩૦૦૦૦) ની રકમ સરકારમાં આપી હતી.

૨ નમે જમશેદ, તા. ૪ થી જુન ૧૯૦૨.
૩ ટાઇમસ એન્ડ ઇન્ડીઆ, તા. ૫ મી જુન ૧૯૦૨.
આ મકાન મધે નીચે મુજબ તપ્તી મારી છે :—

"Byramjee Jejeebhoy Hospital, Matheran. This Hospital has been founded for the benefit of the poor of Matheran, and in memory of the late Hon'ble Mr. Byramjee Jejeebhoy, C. S. I., out of whose Trust Settlement of 1872 the sum of Rs. 18,100 has been contributed through Mr. Runtumjee Byramjee Jejeebhoy, J. P., to build and equip it. Opened on 3rd of June, 1902."

૪ નમે જમશેદ, તા. ૬ થી જુન ૧૯૦૨.
આ વિષેના સરકારી કાગળ બીજે રીવરના મુ. ગવરમેન્ટ મેડેમમાં જણાવે છે તેના સાથ નીચે મુજબ છે :—
ખંડાલાના સ્ત્રીજ રહીશોએ અને ૧૮૮૪ માં મરુકમ બાંહેરેલ મી. નવરોજજી દરારવાનજી વહારવા, સી. આઇ. ઇ. ને એક મળુક કરી. એ ટેકરીપણા મધે ઉપર બનીને મરિયાં એક તવાખાનાની હાજર ઉપર તેમજ બાનુ ખાલુ હતું. મી. વહારવાએ એ હાજરપણુ મળુકની પછી સમીથની ખંડાલામાં એક તવાખાનું બાંધી પોતાને ખરમે નીલાવવા

તા. ૨૬ મી મે.

રોજ ૧૭ માં ૬ (સે.) ૧૨૭૧ ૫૪૮૪૨૪૨.

મરણ—ગ્રાંડગીર હરામજી ધાસવાલા—નામદાર
વાહસરાયના લસકરી સેક્ટરીએ (તા. ૭ મી જુલાઈ)

માથે લીધું હતું. અને એ દવાખાનું ખંડાળના ગરીબ ગામ-
ડાઓએજ નહીં પણ એ ટેકરીની શીતળ દવા મોડવવા જતા
સેંકડો પંજાબીઓને પણ ધણું હજીરોથી થઈ પડ્યું છે.
પોતાના સખી ખાવીદે આરંભેલાં કામ હમેશાં કાયમ
રહે એવી નેમથી તેમનાં વીધવા બાઈ જરબાઈએ
રૂ. ૧૦૦૦ ને ખરચે દવાખાના માટે એક મકાન બાંધી
આપવા તથા તે માટે રૂ. ૧૦૦ તુલું ફરનીયર આપવા, અને
એ દવાખાનાના નીભાવ માટે રૂ. ૩૦૦૦ ની ડાકાની
સરકારી નોટો આપવા સરકારને માંગણી કરી હતી. બાઈ
જરબાઈએ એ દવાખાના માટે સરકાર પસંદથી જમીનને
હુકડા મેલ માંગેલા હતા અને દવાખાને પોતાના મરજીબ
ખાવીદેનું નામ આપવા માંગણી કરી હતી. વળી તેણે
એવી પણ માંગણી કરી હતી કે દવાખાનાની વ્યવસ્થા કમીટી
મારફતે થાય, કે કમીટીમાં તેણીના બે ડોકરા અથવા તેઓના
પ્રતીનિધી હોવા જોઈએ. બાઈ સરન્નમ જનરલના મુખ્યવાથી
મજબૂર દવાખાનાને સરકાર તરફથી થોડી મદદ આપી તે
દવાખાના નીભાવવામાં આવે છે. તેવી રીતે એ દવાખાનાની
વ્યવસ્થા ચલાવવા બાઈએ કમ્યુનિટી હતું. પણ ખંડાળના
ગરીબોની દાઝ હેઠે ધરી થોડાક આવકના દર્દીઓ પાસે સર-
કારી મદદવાળાં દવાખાનાઓમાં એ ફ્રી લેવામાં આવે છે તે
થી બાઈએ જેમ ગુજરાતમાં કુટ મુકવામાં આવે છે તેમ કુટ મુકવા
જણાવ્યું હતું. સરકારે બાઈ જરબાઈની એ ઉદાર માંગણી ખુશી
સાથ કમ્યુનિટીમાં છે, અને મકાન માટે એક જમીન આપી છે.
એ બાઈને જણાવવામાં આવ્યું છે કે એ ખાતું કીર્તીકંઠ
લોકલ મોર્ડની કમીટીની વ્યવસ્થા હેઠળ રહેશે, જેમાં તેણીના
બે ડોકરાઓને સામેલ કરી રાકાશે. એ દવાખાના પાછળ દર
વરસે રૂ. ૧૭૫૦ નો ખરચ થશે. જેમાંના રૂ. ૧૦૫૦ બાઈએ
આપેલાં નીભાવ ફંડની આવકમાંથી ઉપજશે, અને રૂ. ૩૦૦
કીર્તીકંઠ મોર્ડ આપશે, જ્યારે બાકીના રૂ. ૪૦૦ સરકાર
આપશે. એ દવાખાનાને સરકારી મદદવાળાં દવાખાના તરીકે
ગણવામાં આવશે. દવાખાના મટિની દવાઓ સરકારી ડીપો-
માંથી પૈસા આપવાથી મળશે, તથા વહીવટમાં એનારો
મફત પુલાડવામાં આવશે. બાઈ જરબાઈએ બતાવેલી ખાતેસ
મુજબ આસપીટલની શી લેવામાં આવશે નહીં, પણ ખાનગી
તબીબોનાં “પ્રીસ્ટીપેશન” તૈયાર કરી આપવા બાઈએ મોડ-
વાણું કર્યું છે, તે વીરો સરન્નમ જનરલનું મત માનવામાં
આવ્યું છે. બાઈ જરબાઈને એક ખાસ કેસ તરીકે પોતાની
ખાનગી દુકાનને હેઠળ મકાન બાંધવા દેવામાં આવ્યું છે,
અને એ બાઈએ રૂ. ૩૧૧૦૦ ની સરકારી લોન એકાઉન્ટનું
જનરલને સંવાધન કરી છે. મુખ્યના નામદાર ગવર્નર ડિન
કમનવેલિથે એ ઉદારતાની બહેનરી પીછાળ કરે છે, કે જે ઉદાર-
તાથી નાણાં આપનારની બધી ખાતેસ મુજબ ખંડાળના
કીર્તીકંઠ ગામડાઓને તથા પંજાબીઓને એક જરબાઈનું લાયક
દવાખાનું મળ્યું છે.

૧. એમની પ્રસંશા નામદાર વાહસરાયે નીચે મુજબ
કરી હતી:—

POONA, AUGUST 21.

The Secretary to his Excellency the Vice-
roy telegraphed last night to Mr. Dornabjee

૧૯૦૨ ને દીને) પુના ખાતે શ્રીમં હરામજી હોરામજી
ધાસવાલાપર તાર કરી ખબર આપી કે, તેમના બેટા
ગ્રાંડગીરજી દક્ષીણ આફ્રીકામાં મેજીસ્ટ્રેટ ખાતે મરણ
પામ્યા છે, કે જ્યાં મરનાર ઇસ્ટ ઇન્ડિયા લેબનરીયરસમાં
એડવાઇસ હતા. એવજુ તા. ૬ મી માર્ચ ૧૯૦૧ ને દીને
સાઉથ આફ્રીકાના લાઇટ હોસની ટુકડીમાં એડવાઇસ હતા, અને
સાર્જન્ટની પદવી મેળવી હતી. તા. ૧૬ મી ડિસેમ્બર
કોલેનગેની લડાઈમાં ભાગ લેતાં જંગમાં મોળી લાગવાથી
પીતરમેરીતજીયગની હારપીટલમાં હતા. જ્યાંથી સાત થઈ
બાહર નીકળવા પછી ઇસ્ટ ઇન્ડિયા લેબનરીયરસમાં
એડવાઇસ હતા, અને જોહાનસબર્ગની કેમ્પમાં ઇન્ટરપ્રેટર-
નો એડવાઇસ મલવાનો હતો, તેટલાં મરણ પામ્યા.

Franchise Ghaswalla as follows:—“ I am desirous
by his Excellency the Viceroy to express to you
his sincere condolences upon the death of your
son, who, he hears, rendered very good service
in South Africa.” This has reference to the
death last month of Mr. Ghaswalla's son, Johan-
gir, in Griqualand. Mr. Ghaswalla has also
received a letter from Captain H. G. Elliot,
Commanding No. 3 troop “E” Griqualand
Mounted Volunteers, in which he pays the
following tribute to the deceased:—“ An Captain
of the troop in which he served you will prob-
ably be pleased to hear from me. While I have
been in command of the troops he has shown
himself a good man and a good soldier, and was
much liked by his comrades, and from what I
hear from others who knew him before I did,
he has always been liked wherever he went, and
was a most brave man. You will, perhaps, be
pleased to hear that the members of the troop
are making arrangements to erect a tombstone
on his grave, and we shall all do our best to get
one, such as he deserved, both by his noble life
and the noble actions in his life.”

નામદાર વાહસરાયના સેક્ટરીએ શ્રીમં હોરામજી હરા-
મજી ધાસવાલા ઉપર નીચેના સંદેશો મોકલ્યા છે:—
નામદાર વાહસરાય તરફથી તમારા પુત્રના અકાળ મરણને
માટે કીર્તીકંઠ બહેન કરવાની મને એકતેમસ થઈ છે. નામ-
દાર વાહસરાયે સાંભળ્યું છે કે મરણને સાઉથ આફ્રીકામાં
મળી સારી સેવા બજવી છે.

પણજીના સીપાહોએ મરહુમની ધાર ઉપર એક થઈ
ઉભો પ્રીયા હતો.

તા. ૧૦ મી જુન.

રોજ ૨૬ માહ ૬ (શેઠ) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

મરણ—અરદેશર ધનજીભાઈ મોહનની—ઉત્તર વર્ષ (૧). અત્રેના એક સાહસીક વેપારી અને મેસ એન્ડ કંપની. પ્રથમ પોતાના ખેડી મરદમ શેઠ જીવનજી હોરમજી મજદરના હાથ હેઠળ મેસરસ ત્રીવરની કું. માં

તેવજીની કબર ઉપર નીચે મુજબનો લેખ કોતરાવેલો છે :-

"In memory of Private Jehangir Framjee died 29th May 1922 Erected by officers, Non-Com-officers and men of No. 3 Troop E. G. M. V."

નામદાર વાઈસરાયની ઉપલી દીક્ષોત્તરને ખરે તે નામદારને ઉપકાર માનવા થઈ પુણ્યાના પારસીઓની એક બહેર સભા તા. ૧૦ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૨ ને દીને ત્યાંના પી. ન. આ. પી. ડી. હોલમાં સમગ્રજી મોહન આ. બા. દરુર હોરા-નજી અમાસપણનાં પ્રમુખપણુ હેઠળ મળી હતી, ત્યાં શેઠ પાસજીજી નરાયણજી કુંભેનની દરખાસ્ત અને શેઠ દોરાબજી દાદાભાઈ જીતીના દેહાથી કેડેપું કે "આપણા હમભલી શેઠેરી મો. ફરામજી હોરાબજી ધાસવાળાના આદેશનદા બાઈ જેહાં-બીર દક્ષીણ આકીકામાં બીકવાલેડ વેત્ત માફનટેર રાષ્ટ્રકસ-મી દેખેજી સરકારની લશકરી નોકરી કરવાં મરજી પામવા હતા તે કું.ખજીયક બનાવ વીરો નામદાર વાઈસરાય હોર્ડ કંબેન તરફથી દીક્ષોત્તરના ને જે પેશામ શેઠ ફરામજી ઉપર આપ્યા છે તે પેશામ મોકલવાથી નામદાર વાઈસરાયે માત્ર તેઓના કડુંબ ઉપરજી નહીં પણ આખી પુણ્યાની પારસી અનનુભવ ઉપર ને મોટો ઉપકાર કર્યો છે તેનું હેસાન આ સભા દીક્ષોત્તરની તથા નમનવાઇ સાથે માને છે."

બીજે ડેડામ ખાન બાહદુર દીનસાહ ડોસાભાઈ ખંખાવાની દરખાસ્ત અને દરુર કંબોબાદ આદરબાદના દેહાથી મોવા "કે દક્ષીણ આકીકા ખાતે બીકવાલેડ વેત્તમાં બાઇ જેહાંબીર ફરામજી ધાસવાળા લશકરી નોકરીમાં ગુજર્ણ છે, તેમની યાદગીરીમાં એમના લશકરી સાથીઓએ પોતાને ખરેખે એમની પોર ઉપર સ્થાન ઉભો કર્યો છે તે એઓના પોતાના સાથી તરફની અંતરજીની દીક્ષોત્તર વીરો પુણ્યાની પારસી અનનુભવ ઉપર માને છે. એ માયાજી અને પાક કામની યાદ અને હેસાનમાં પુણ્યાની પારસી અનનુભવ પોંડ પંચ અને પચાસ નામદાર વાઈસરાય ઉપર મોકલવાની રજૂ લે છે અને અરજી ગુજર્ણ છે કે તે દક્ષીણ આકીકાએ અલેજી લશકરના કમાન્ડર ઇન-ચીફ-ઉપર કાલવાળી હોદ્દેરજાની કરવી, અને કેલબગેરી કાઠાઈ જેમાં મરનાર બાઈ-જેહાંબીર જે વખત બાપજી થયા હતા તે લશકરમાં બીડીસ સીપાયઓ તેમજી આગળ હોમ તેમના કડુંબમાં જેમ કસર લામે તેમ વજેજી આપવી."

૧ શેઠ અનજીસાહ અરદેશર મોહનના આવા.

"શોપમાય" તરીકે રજૂ હતા. પછી નબર ઉંઘડતાં બધી અતનાં વેપારની માહિતી મેળવી ઇ. સ. ૧૮૯૮ થી પોતાના બાઇ સાથે મળી "મોહન એન્ડ કું." ને નામે દવાદાર તથા વિશાળતી અસળાળની દુકાન ઉંપાડી હતી, અને ખરી મેહનતથી તે મથાવી હતી. ખરીદી વજેરે માટે બેંક બાઇઓ અચારનવાર ઇંગ્લાંડ અને કોનટીનન્ટ તરફ ભતાર મારતા હતા. ૧૮૯૬ માં ભાઇનાં મરણથી નીસસા ચઈ વહીવટ બંધ કરી એકાંત જીંદગી ગુજારતા હતા.

સર જમશેદજી જીજીભાઈની એક તસવીર લંડનનાં "ટેકી કાનીક" પત્રમાં પારસી પોશાકમાં આપવામાં આવી હતી.

તા. ૨૩ મી જુન.

રોજ ૧૨ માહ ૧૦ (શેઠ) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

આજ દીને એક મધે, શેઠ હોરમજી કાવસજી દીનસાહજી એનવાલાએ પોતાની દીકરી બાઇ આલ્યાબાઈની નવજ્મેતની ખુશાલીમાં રૂ. ૧૦૦૦ ની સરકારી નોટ તેનાં બ્યાજગાંથી દર સાલ મરદમ શેઠ કાવસજી દીનસાહજી એનવાલા, સી. આઇ. ઇ. ની દરમેહરની સાક્ષરવેદને દીવસે પારસી ઊકરુઓનો રમતગમતનો મેલાવડો કરી જતાએ આપવામાં વાપરવાને ત્યાંના અંબુભનનાં કંડના તરડીઓને આપી હતી."

તા. ૨૬ મી જુન.

નામદાર શાહનસાહ એડર્ડ ૭ માને રાજ્યાભિષેક કરવાની કિમા આજ દીને લંડનમાં બારે પામપુરથી ચનાર હતી, પણ તેટલાં તે નામદાર અઇ પરમ દીને આતરડાંના સોળથી પછા બીમાર થવાથી અને તેવર કામેજી તળીયોએ વાહકાપ કર્યાથી એ કિમા સાડી વાજવામાં આવી હતી, અને હિંદુસ્થાનમાં બધે શોકર ગુજર્ણનાં જનન થવાનાં હતાં, ત્યાં એ વાજદાર વેલેલો સાળો વાવ એવી કુલા મુજબનાં જનને કરવામાં આપ્યાં હતાં. મુખ્ય મધે પારસી પચાવનાં રૂ. ૩૦ તરડી આલેખો તરડી આલખાલેસ બાગમાં સંકેરે ૪. ૬ થાકે પારસીઓનું એક બહેર જનન કરવામાં આપ્યું હતું. જનનની કિમા પુરી થઈ રહેવા બાદ સમગ્રજી મોહન દરુર

૨ અધે જમશેદ, તા. ૬ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૨.

દારાજી પેશોતનજી સંભાળા, બી. એ. એ શાહનયાહની તદરોસ્તી માટે યુજ્જસતી બાપામાં કેટલીક હોમાઓ કર્યાં બાદ તમામ મીજલસ દરતુરજી સાથે દોખા તદરોસ્તીના કલામ શાહનયાહ પુ. મા એવડંતુ નામ દબને પદમા હતો, અને નયન કરી મીજલસે પોતાની એક કીધી હતી. તે બાદ લંઝ ખાતે સર જમશેદજી જીજીબાઈ ખારોતે ઉપર નીચે યુજ્જનતો તાર્તો સદેશી મેકલવાનો ફરાવ કરી મીજલસ બરખાસ્ત થઇ હતી :—

"To Sir Jamsetjee Jeejeebhoy, Bart.,
The Parsee community, assembled for
prayers for his Majesty's health, request
you to convey their wishes for his
Majesty's speedy recovery."

નામદાર શાહનયાહ એવડંતો બાજુ દીને રાજપા-
લિશોક થનાર હતો તેની ખુશાલીમાં હિંદુસ્થાનની સરકારે
આપેલા ખેતાખેમાં નીચલા પારસીઓને પણ આપ્યા હતા :—
કચસરે હિંદો રૂપાની માંદ—ખાનપહાદુર માણેકજી
ખરશેદજી નરીમાન; ખાનસાહેબનો ખેતાખ—શેઠ એદલજી
રસતમજી નગરવાલા.

તાં ૨૭ મી જુન.

મુંબઈના નામદાર મવરનર લાડં નાથકેટે આંજ
દીને પુણા મધે કાઉન્સીલ હાલમાં એક "લેવી" ભરી
હતી. આ લેવાએ નીચલા પારસી મદરશે ખાઉવેટ
એવીમાં ત્યાં હાજર થયા હતા :—સરદાર ખાનપહાદુર
સમસુલ આલમ દરતુર હોસબજી જમારપજી જમારપ
આલાના, શેઠ નવરોજજી દોરાજીખંડાલાલા, બી. એ;
એલ. એલ. બી.

૧ જાન્યે જમશેદ, તાં ૨૭ મી જુન ૧૯૦૨.

એજ યુજ્જ મુરતમાં ત્યાંનાં રોહનરાહી આતશબેહરામ
તથા સર જમશેદજીની દરમેહર, પુણાની ત્રણે દરમેહરો,
કલકત્તાની બધે દરમેહરો, શાલુ, બીલીયોરા, મદેવી, કદ-
વાડી, રાજકોટ, સોલાપુર, એલમખ, ઉડેર, અહમદનગર,
મુમ્બસેર, નાથપેર, કવેડા, અજમેર, કલીકટ, માંગરોલ,
ભાથ, નવસારી, નારગોલ, દેવલાલી, આમા, ખેરગામ, ફંજુન,
હાંમગમ, અને ઠેકાણે પુણુ જયારે થયાં હતાં.

૨ કાઉન્સિલ ઓફ ઈડીયા, તાં ૨૭ મી જુન ૧૯૦૨.

૩ કાઉન્સિલ ઓફ ઈડીયા, તાં ૨૯ મી જુન ૧૯૦૨.

તાં ૩૦ મી જુન.

રાજ ૧૯ માહ ૧૧ (૩૦) ૧૨૭૧ યજ્ઞજ્ઞરદી.

મરજી—લીમજી માણેકજી બનાજી—ઉપર વપ
૭૪), ઇ. સ. ૧૮૫૨ થી પોતાના બાપની સાથે "માણે-
કજી લીમજી સન એંડ કું" માં જોડાયા હતા, અને
કેટલીક વેપારી પેહડીઓના દલાલ તરીકે કામ કરતા હતા.
૧૮૫૨ થી ૧૮૬૧ મુધી અત્રેની બોમ્બે બેંકના ડીરેક્ટર-
નો જોખો આવરનવાર બોગવ્યો હતો. તથા સર જમ-
શેદજી પારસી ચેરીટીના ટ્રસ્ટી નેમાયા હતા. ૧૮૫૪ માં
સુલેહના અમલદાર અને ૧૮૫૭ માં એલ્ફીન્સ્ટન ઇનરડી-
ટ્યુટની કમીટીના અધીકારી નેમાયા હતા. ૧૮૫૯ થી
કદમી મહમબાર ફંડના તથા બનાજી લીમજીની દરમેહરના
ટ્રસ્ટી હતા; ૧૮૬૦ થી એવજીની પેહડીમાં એમના ભાઇ
શેઠ કાવસજી માણેકજી લીમજી જોડાયા હતા. ૧૮૬૨ માં
એવજી લંડનમાં ગીં હેનરી ફોર્મન સાથે "ફોર્મન
લીમજી એંડ કંપની" ઉઘાડી હતી, અને તેનો વહીવટ
૧૮૬૫ થી બંધ કર્યો હતો. ૧૮૬૪-૬૫ માં શેરમેનીઆ-
ના વખતમાં લણીક બેઇટ રોક કંપનીઓના ડીરેક્ટર
હતા. તાં ૨૭ મી મે ૧૮૬૩ ને દીને પોતાના ભાઇ
કાવસજીની સાથે અત્રેની યુનિવર્સીટીને રૂ. ૫૦૦૦ આપી,
પોતાના બાપા માણેકજી લીમજીને નામનો વાર્ષિક સેનાનો
માંદ આપતો કર્યા હતા. ૧૮૬૬ માં મે માસમાં પેહડી
બંધ કરી ૧૩) વર્ષની બહેનજીલાલી પછી ૩૬) વર્ષ
પછી અને એકાંતમાં કાહડમાં હતાં.

તાં ૬ થી જુલાઇ.

જુજરેલાંઓને ઠેકાણે પાડવા તથા તેમના સંબંધમાં
ક્રિયાઓ અને સખાવતનાં કામ કરવા માટેની પારસીઓનાં
ધર્મખાતાને લગતી જે લણીજ કોમની ચીલકતો પારસી
પંચાયતનાં ધર્મખાતાઓનાં ફંડ તથા મીલકતોના ત્રસ્ટી
સાહેબોના દસ્તકમાં છે તેના કોઇ પણ ભાગને લેવા
અથવા બીજી રીતે તેમની વચ્ચે આવવાની જે માગણી
બોમ્બે ઇમ્પરિયલ ત્રસ્ટ કરી હતી, તેની સમિ વાંધો
ઉઠાવવા અને તે મીલકતોના કોઇ પણ ભાગને છેડવા
નહિ પડે એવી રીતે ચોપાડી ખાતે બાંધવા ધારેલા
નવા રસ્તાને વળણ આવવાની અરજ બોમ્બે ઇમ્પરિયલ
ત્રસ્ટ તથા મુંબઈ સરકારને કરવા માટે જરૂરથી અંજુ-
મનથી એક બહેર સલા અતરેના કેટલાક જરૂરથીની
મદરસેએ કરેલાં રેકોમીસનની રહે પંચાતનાં ફંડનાં
ત્રસ્ટી સાહેબોએ બાજુ દીને આશયલેસ ખામમાં બોલાવી
હતી. સર જમશેદજી જીજીબાઈ ખારોતેની ગેરહાજરીમાં

સરનશીનની પુરસી સર દીનસાહજી માણેકજી પીટીટ બારોનેદને આપવામાં આવી હતી. સભાનાં કામ તરફ દીક્ષસાહજી બતાવનારા સંદેશ એકન, મદિ. ઇડાર, ખામ-મામ, રતલાંચ, જેલમ, અલમદનમર, લાહોર, અમદાવાદ, વગેરે મહાકોની અંબુમન તરફથી આવેલા સેક્રેટરી શમસુલ્લા અલમમાં છે. જીવજી. જમશેદજી મોદી, બી. એ. એ વાંચી સંભાળ્યા હતા. એ પછી શેઠ પીરજીસાહ મેહરવાનજી જોડતા, એમ. એ. સી. આઈ. ઇ. એ દરખાસ્ત મંજૂરી અને તેને શમસુલ્લા અલમ દરુર દારાજી પેશાનજી સંબંધમાં, બી. એ. એ ટેકા આપ્યા કે :—

“પારસી અંબુમનની આ સભા હાથ કરે છે કે

૧—પારસી પંચાયતના તરફી સાહેબો પારસીકામના કાયદાને અરથે સંખાવતાં અને ધરમ સંબંધી કામે ફરે કેટલીક મીલકતો મોપાડી ખાતે તરતમાં ધરાવે છે, કે જે મીલકતો પારસીઓનાં હોખમાની આબુપાલુ અને નીચે બેગી આવેલી છે.

૨—આ મીલકત સંપૂર્ણ રીતે વગર અડચણે ચાલુ રહે અને જળવાઈ રહે તે બાબતમાં ફક્ત મુખપનાજી નહીં પણ હાંદુસ્તાનના સમગ્ર ભાગોના પારસીઓની અરો જગરની ધાર્મિક લાગણી ધણી તીક્ષ્ણ છે.

૩—તેઓએ અત્યંત ગભરાટ સાથે જાણ્યું છે કે મુખજી શેહેરની ઇમિપરવમેંટ તરતની મોરડ એ મીલકતોનો ચોક્કસ ભાગ “મોપાડીની યોજના” એવે નામે જાણ્યમ્મી યોજના કાળે ભેરા ધારે છે અને ચોક્કસ ભાગ ફરજપાત ભેતાં, જે નીચેના અચોક્કસ રીતે અને જુલમરી રીતે ‘મેટરમેંટ’ અથવા સુધારાના નીચમે (principles of betterment) કહે છે તે કહેવાતા નીચમેને આધારે, બીજા ભાગે ઉપર કેટલીક સરતો નાંખવા માંગે છે.

૪—શેહેરમાં અરખીને ઉપદ્રવ થવાને લીધે અને શેહેરના કેટલાક ભાગોની હાલત અત્યંત અસુખાકારી ભરી હોવાને લીધે, ઇમિપરવમેંટ તરત એકટની મુખ્ય નેમ આવા અસુખાકારી ભાગના ભાગે સુધારવાની હતી, અને એજ નેમને લીધે, લેડ એકવીઝીસન એકટમાં જે કાનુનો ફરજપાત હતા તેને બાળ્યમે મુખીને અને ગરીબો માટે રહેકાણ પુરાં પાડવા કાળેના ઇમેજ એકટમાં સમાવેલા કાનુનોને અનુસરીને જમીન અને મીલકતો હાથ કરવા માટે જે કંઈ કાનુનો ઇમિપરવમેંટ તરત એકટમાં ફરજપાત છે તે વાજબી ગણવામાં આવ્યા હતા.

૫—મોપાડીવાળી યોજના જેમ કલ્પવામાં આવ્યું છે તેમ અસુખાકારી ભાગના લતાઓ સુધારવા માટેની યોજના નથી, પણ સારી હાલતમાં લેખીને માટે રહેકાણો

પુરાં પાડી તરતને માટે આવપત ઉપયોગ કરવા કાળે હાથ ધરવામાં આવી છે.

૬—તરતીઓની મોરડને જે મુનસરી સંપવામાં આવી છે તે મુનસરીનો વાજબી ઉપયોગ કરીને, મોપાડી સમીપ જેવી યોજના માટે મીલકતો ફરજપાત હાથ કરવી નહીં જોઈએ, સીવાય કે તેઓ ધણી અસુખાકારીભરી હોય; અને વળી ‘મેટરમેંટ’ના કહેવાતા નીચમેને ઉપયોગ કરવા નહીં જોઈએ, ગરીબોને રહેકાણ પુરાં પાડનારા ઇમેજ કાયદાઓ આવા સંજોગે વચે મીલકતો હાથ કરવાની મોટી મનાઈ કરે છે, સીવાય કે તેમ ખાનગી સમજૂતીથી થાય.

૭—જ્યારે ખાનગી આસામીઓના બાળમાં સંપવામાં આવેલી આવી મુનસરીનો ઉપયોગ ગેરવાજબી ગણાય ત્યારે તો હાલની બાબતના સંબંધમાં તે ધણે સખત અને જુલમી ગણાય, કે જ્યારે આખા પારસી યોગાની કેટલીક ધરમ સંબંધી ખરા જગરની લાગણીઓ તેઓની આ મીલકતો ફરજપાત તેઓ પાસેથી છીનવી લીધાથી ખચીત દુખાય છે, કે જે મીલકતો તેઓની નજરમાં ખાસ ધરમ સંબંધી અચત ધરાવે છે અને જે મીલકતો સખાવતના અને ધરમ સંબંધી તરતે સીવાય બીજા ઉપયોગમાં લેવાય નહીં.

૮—આ સખમેને લીધે ખાસ કરીને જ્યારે શેહેરની બીજા કેમો તરફ ધણી છુટછાટ સાથે વરતવામાં આવ્યું છે અને તે વળી અસુખાકારીભર્યા લતાઓ સુધારવા માટે હાથ ધરેલી સુધારાની યોજનાના સંબંધમાં એમ કરવામાં આવ્યું છે, ત્યારે પારસી અંબુમનની આ સભા દીલોબનથી અરજ મુજરે છે કે મોપાડીની યોજનાને એવી રીતે ફેરવવામાં આવે કે તેથી તકસારી મીલકતો એમની એમ રહે.”

૨—કલકત્તા શૌરાળ અરશેહજી નરીમાન, એમ. ડી. એ દરખાસ્ત કોપી અને તેને શેઠ ફરોમજી બહમનજી જીજીલાઈએ ટેકા આપ્યો કે :—

“પહેલા હાથમાં જાણવાવા પ્રમાણેના વીચારે જાણવાવા કાળે જોમે ઇમિપરવમેંટ તરત ઉપર અને મુખજીની નામદાર સરકાર ઉપર મોકલવાની અરજીઓ આ સભાના સરનશીનની સાથે મળી થકી કહાડવા માટે આ સભા નીચલા સાહેબોની એક કમીટી જેમે છે અને આ સભાના સરનશીનને સભા આપે છે કે આ સભા તરફથી લેવલે એ થકી કહાડેલી અરજીઓ ઉપર સહી કરી થકરે કેમણે મોકલે. આથી આનુરેખ શ્રી. શ્રીરામસાહ મેલમનજી મેહેતા, સી. આઈ. ઇ. જમજી

ઓક્ષમા દરપુર દારાબજ પેશીતનજ સંજના, ખાનખહાદુર મનચેરજ કાવસજ મરજખાન, સી. આઈ. ઇ., શેઠ મેરવાનજ મનચેરજ કામા અને ડા૦ સેરાબ ખરશેજ નરીખાન."

૩—શેઠ શેરાબજ એકજ વારને દરખાસ્ત કાપી અને તેને શેઠ ખરશેજ નસરવાનજ વાડીઆએ ટેકા આપેલા કે :—

"જરથેાની કેમના આવેવાન અને આવરદાર ગ્રહરથેાએ કરેલી એકતેમાસને માન આપીને પારસી પંચાવતનાં ધર્મખાતઓનાં ફંડ તથા મીલકતોના તરડી સાહેબોએ આ સભા ખોલાવી માટે આ સભા તે સાહેબોને ઉપકાર માને છે અને અંજુમનની સભા ભરવા માટે "આલખલેસ બાગ" નું આ મકાન તેના માલેકએ વાપરવા આપ્યું, તે માટે આ સભા તે સાહેબોને ઉપકાર માને છે."

૪—શેઠ ડેલાબાઈ દાદાબાઈ આલખલેસ દરખાસ્ત કાપી અને તેને શેઠ હોરમજજ મનચેરજ કામાજ ટેકા આપેલા કે :—

"અંજુમનની આ સભાના સરનશીન તરીકે મેદરખાની કરી ખીરાજવા માટે આ સભા નામદાર સર દીનશાહ માણેકજ પીટીટ આરેનેટને ઉપકાર માને છે."

તા૦ ૧૦ મી જુલાઈ.

દેશી ખલાસીઓને બ્રિટિશ વારકસોપર નોકરીએ રાખવાના સવાલની તપાસ કરવાને લંડનમાં ખેારડે ઓફ ટ્રાન્ડી પાલમિંટરી કમીટી હજુર આજ દીને મુંબઈથી બપોલો એક કાફી ખાનખહાદુર દારાશાહ રતનજ મીચરની જખાની લેવામાં આવી હતી.

હરીવાઈ ખાતું સુધારવાને જે એડમીરલટી કમીટી નેમેલી હતી તે કમીટીએ પણ ખા. બા. દારાશાહની શાક્ષી લઈ તેમના અબીખાય માટે ઉપકાર માન્યો હતો."

૧ નમે જમરોદ, તા૦ ૭ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.

એ બાબેના સેવરને સતોપકારક ફેસલો તા૦ ૪-૧૨-૧૯૦૨ નાં રાસ્ત ચોકતારમાં સફે ૧૭૪૫ મે આપેલા છે.

૨ અખબારે સોલામર, તા૦ ૨૮ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.

(મે શાક્ષીને સાર તા૦ ૩ જ આવસ્ટ ૧૯૦૨ નાં રાસ્ત ચોકતારમાં સફે ૧૦૦૪ મે હપાયેલા છે.)

એ કમીટી હજુર તા૦ ૨૪ મી જુલાઈએ જે દેશી સરગેની જુબાની લેવામાં આવી તે પ્રકરે "દુઆશીખાતું" કામ કમીટીની ફરમાસથી ખા. બા. દારાશાહે ચલાવ્યું હતું.

તા૦ ૧૦ મી જુલાઈ.

રોજ ૨૬ માઈ ૧૦ (શે૦) ૧૨૭૧ ૫૪૬૪૨દી.

અરેજુ—સરદાર ખાનખહાદુર દારાબજ પદમજ—

ઉમર વર્ષ ૬૪. પુનેવાલા શેઠ પદમજ પેસ્તનજના વડા દીકરા. એવજુનો જન્મ તા૦ ૨૪ મી ડીસેમ્બર ૧૮૩૮ ને દીને પુના મધે થયો હતો. ૧૮૬૧ માં મુંબઈ મુનીવરસીટીની મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. ૧૮૬૫ માં પુનાની પારસી મેટ્રીકનીયલ કારટના એક ડેલીગેટ નેમાલા હતા. હુજર કળા, ફોટોગ્રાફી તથા અંગ્રજીની કસરતો વગેરેના ધણુજ શોખીન હતા. લંડનની એમેન્સુર ફોટોગ્રાફીક સોસાયટીના એવજુને ૧૮૬૬ માં મેમ્બર તરીકે ચુડી કઢાડયા હતા. એજ સાલમાં જખલપોરના પ્રદરશનમાં સરસ ફોટોગ્રાફો માટે એવજુને રૂપાનો ચાંદ મળ્યો હતો. અને પછી પુનાનાં પ્રદરશનોમાં પણ એવજુને ચાંદનાં ઇનામે મળ્યાં હતાં. ૧૮૭૦ માં નામદાર સરકારે પુનાની મ્યુનીસીપાલીટીના મેમ્બર તરીકે એવજુને પહેલીવાર નેમ્યા હતા. અને એજ મ્યુનીસીપાલીટીમાં પોતાનાં મરજુ સુધી એવજુ મોટા ભાગ લીધો હતો. એવજુ એક અજા શીકારી અને નીશાનખાજ હતા, ઇ. સ. ૧૮૭૬ માં પુનાની વેસ્ટરન છીડીઆ રાઇફલ એસોસીએશનની સરનમાં સર રીચર્ડ ટેમપલ કપડું ઇનામ એવજુ પહેલું મેલવ્યું હતું. પછી ૧૮૮૧ માં એજ હુજરમદી માટે ઇનામે મેલવ્યાં હતાં. ૧૮૮૩ ના ફેબરવારી માસમાં એવજુ નીશાનખાજમાં નામદાર વાઇસરાયના કપડું ઇનામ મેલવ્યું હતું, અને તે માટે તે નામદારે એવજુને મુખ્યારક બાદી આપી હતી. ૧૮૮૨ થી વેસ્ટરન છીડીઆ રાઇફલ એસોસીએશનના આનરરી સેક્રેટરી નેમાયા હતા, જે ને માન સખળા ઉમેજ મેમ્બરોની એક મંડલીમાં એક પારસીને પહેલુંજ મળ્યું હતું. ૧૮૮૪ માં એવજુ પુના મધે દખજ

એજ મુજબ દેશી ખલાસીઓની લીમાયતમાં સર મનચેરજને બાવનમરીએ પણ એજ કમીટી હજુર અકટાખર માસમાં શાક્ષી આપી હતી.

૩ શેઠો ગોદરજજ, બહમનજ. હોરમજજ, ફરુજજ, દારાબજ પદમજના બાવા.

૪ મરજુમ એક ઉતમ નીશાનખાજ હતા અને પોતાની જવાનીના વખતમાં બોંગે પ્રેસીડનસી તરફથી ધણુએક કપ તથા સોના રૂપાના ચાંદ છટી ગયા હતા. એવજુ સાહેબની ચાદગારી રાખવા માટે એવજુના કુટુંબીઓએ રૂ. ૭૦૦ પુના વાઢડીયર કોરને આપ્યા છે, જે રૂપીઆનાં બ્યાજમાંથી દર વર્ષે મરજુમ સરદારને નામે એક વાઢડીયરને રૂપાતું કપ ઇનામ તરીકે આપવું, તે બોધ સરતે કે તે વાઢડીયર નીશાનખાજ, કપાચદ તથા નીચખીત હાજરીમાં સેથી સરસ હોય. (નમે જમરોદ, તા૦ ૨૧-૨-૦૫.)

૨૨.

પેપર મીઝ કંપની રચાયેલી, તેને કચ્છતી 'દે પેપર મીઝ' મુદ્રા ખાતે બંધાવી હતી. એ ઉપરાંત "મીઝ મીઝ" પણ એએએ ત્યાં ઉભી કરી હતી. ૧૮૮૫ થી એવલ્યુ પુનાની મ્યુનીસીપલ કમીટીના પ્રમુખ નેમાયા હતા, અને તે માન પોતાના મરણ સુધી (૧૭) વર્ષની કાળી મુદત વેર બોળવ્યું હતું. ૧૮૯૩ માં મુંબઈની રેલ્વે સર્વેય કાઉન્સિલમાં સરકારે એમની નેમલુક કરી હતી. ૧૮૯૪ ના નવેમ્બર માસમાં એવલ્યુને દબલ્યુના પહેલા વરગના સરદારનું માન મળ્યું હતું. ૧૮૯૫ ની તા. ૧ લી બનેવારીએ હાઈકોર્ટનાની સરકાર તરફથી "ખાનખાહદુર" નો ખેતાબ મળ્યા હતા. એજ સાલમાં જુન માસમાં મુંબઈની સર જ. ઇ. પારસી મેનિવાઈલ ઇન્ટરડીટ્યુકના એક અધીકારી નેમાયા હતા. ગવર્નર અને વાઇસરોયની પુનાની મુલાકાતો વેળા આવકાર આપવામાં મ્યુનીસીપાલ પ્રમુખ તરીકે એવલ્યુ આગેવાની ભેતા હતા.

તા. ૧૩ મી જુલાઈ.

શ્રી જમશેદજી સોરાબજી શેઠાને છેલ્લાં ૨૦) વર્ષ દરમ્યાન જે સરકારની બજાવેલી ઉમદા સેવાની પીઠાણુ માટે એ સરકાર તરફથી "ઓરીસર ડી. આકેડમી" નો ખેતાબ મળ્યા હતા.

તા. ૩૧ મી જુલાઈ.

કાઠમ્બીઆ યુનીવર્સિટીના અધીના વિદ્વાન પ્રોફેસર એ. એમ. ડી. જેકસને પોતાનાં અધીપતીપણાં અને જાતી દેખરેખ હેઠલ પૂર્વ તરફની આપાના નામીયા

૧ એમનાં મરણ માટે ખેદ દેખાડનારો પુનાના કચેકરનો પત્ર, મધ્ય વીભાગના કમીશનર નામદાર મુંબઈ સરકાર ઉપર મોકલી આપેા હતા. આથી નામદાર મુંબઈ સરકારે સરદાર દોરાબજી પદમજનાં મરણ માટે ખેદ દેખાડનારો એક કાવલ બાહેર પાડ્યો હતો. એ કાવલમાં જણાવ્યું હતું કે "નામદાર અવરનર ઇન કાઉનસીલે સરદાર ખા. બા. દોરાબજી પદમજનાં મરણની બખર ખેદ સાથ સાંભળી છે. બજાડ અવતતા કલોમ હુમરો પુનામાં દાખલ કરવામાં મરનારે આગેવાન ભાગ લીધો હતો એવું જ નહીં, પણ તેવણુ ૩૦ વર્ષની કાળી મુદત સુધી પુના મ્યુનીસીપાલિટીના એક અધાસદ અને ૧૬ વર્ષ સુધી તેના પ્રમુખ હતા, અને પુના શહેરના અવતતા બહેર ખાતાંમિના વહીવટમાં ચેટીઠી હોરો આપેા હતાં. તેવણુ પુનાના એક આગેવાન શહેરી હતું અને પ્રજાનાં અલો માટે દેમરો પોતાનો વચવસીલો વાપરતા હતા. તેવણનાં મરણથી પુના શહેરના સખા વર્ગના લોકોને મોટી ખેદ મળે છે." (અમે જમશેદ, તા. ૧૭-૬-૧૯૦૨.)

૨ અમે જમશેદ, તા. ૨૪ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.

અમેરિકન વિદ્યાર્થીઓ પાસે પૂર્વ તરફની આપાને કચ્છતાં છેલ્લાં ઉપરોળી પુસ્તકોની એક દારકાયા "કાઠમ્બીઆ યુનીવર્સિટી ઇના-બરોનીઅન સીરીઝ" નાં નામથી પ્રગટ કરાવવા માડી હતી, તે મધ્યું એક પુસ્તક Index verbarum of the fragments of the Avesta નામનું પ્રોફેસર એમ. સુઇસર, એમ. એ. એ રમેયું પ્રગટ કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૯ મી આગસ્ટ.

શ્રી ૨૬ માઝ ૧૧ (શિ.) ૧૨૭૧ વચ્ચેજરી.

નામદાર શાહનસાહ એલકડ ૭ માને રાજ્યખિરોક કરવાની કિયા આજ દીને લંડનમાં બારે કામપ્રમથી કરવામાં આવી હતી. તેની શોકમુજરીમાં મુંબઈ મધે પારસી પંઆતનાં હંડના વરરી સાહેબો તરફથી આલ-ખસેસ ખાગમાં સાંજ ૪ કલાકે પારસીમિાનું એક જાહેર જશન કરવામાં આવ્યું હતું. જશનની કિયા પુરી થઇ રહેવા બાદ શમસુલ એલકમા દરતુર કારામજી પેશોતનજી સંજાણા, બી. એ. એ શાહનસાહના રાજ્ય મારે કેટલીક દોઆમ્મે કર્પા બાદ તમામ મીજસસ દરતુરજી સાથે બંદની-માં સામેલ થવા ઉભી થઇ હતી. તે બાદ લંડન ખાતે સર જમશેદજી છજબાઇ બારોનટ ઉપર નીચે મુજબનો તારનો સંદેશો મોકલવાનો ઉકાવ કરી મીજસસ બરખા-રત થઇ હતી:—

"Parsee community of Bombay assembled for public prayer request you to kindly convey the community's loyal and heartfelt congratulations to their Imperial Majesties on this auspicious occasion."

૩ અમે જમશેદ, તા. ૧૧ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

એજ મુજબ મુંબઈમાં જરોયેરતી અંજુમનનાં આતરા-ખેદશામમાં સહવારનાં દરતુર કેખશરે ભમાસપજ ભમરપ-આશાનાની આગેવાની હેઠલ થયલાં જશન વેળાએ મુખાર-બાદીનો તારનો સંદેશો શેઠ દાદાબાઈ નવરોજજીની મારફતે લંડન ખાતે શાહનસાહ ઉપર મોકલવાને દેડવ્યું હતું. વળી ચીપાતાની આંખલાં પાંચામિાની ધર્મશાળામાં શેઠનારો વરીલ અસકત પારસીમિાને દુમિસ કરતાં સાથે બપોર રવતલ ખાણુ આપવામાં આવ્યું હતું, તથા અમેચી હાર્ડમેકિયામાં તથા કોલાવાની દેવાનસાલામાં પહેલાં પારસી હામિાને મીઝમ, ફ્રેચ, વચેરે પંઆતનાં હંડમાંથી અવકાવમાં આવ્યું હતું. મુંબઈ ઉપકાંત પુણ, સાણુ, વારાપોર, કચ્છાડ, વચ સાહ, શહેરી, નવસારી, મુલત, સરખ, ઇલાચ, કરજ, વચેરે

સુખના નામદાર ગવરનર લારડ નાથકોટે આજ દિને નામદાર શાહનશાહનાં રાજ્યાભિશેક થવાની ખુશાલીમાં પુણીના ગણેશપીઠના મેઢલમાં એક “લેપી” ભરી હતી. આ વેળાએ નીચલા પારસી મહરજો ખાનગી એન્ડ્રીમાં ત્યાં હાજર થયા હતા :—સરદાર ખાનખાહદુર શમસુલ આલમ દરુર હોશંગજી ભમારપજી ભમારપઆશાના, શેઠ નવરોજી દોરાબજી ખંડલિવાલા, બી. એ. એલ. એલ. બી.

તા. ૧૦ મી આગસ્ટ.

રોજ ૩૦ માહ ૧૧ (શે. ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

મરજુ—મેહરવાનજી નશરવાનજી પરવાલીવીવારા—
ઉમર ૫૫ (૬૮). એવળે પોતાની આખી જીંદગી રંગુન તરફ ગુઝરી હતી, અને એ માંતના હેનઝાદા નામે જીજ્ઞામાં ગુજરી હતા. જવાન વયમાં ખેસીન, પાનટનો, અને હેનઝાદા વગેરે જીજ્ઞાઓમાં દારને ઇબરો લેતા હતા. ત્યાર પાદ રંગુનની ઇરાવાદી ક્ષેત્રીલા કું ના એજન્ટ દાખલ હીનઝાદા ખાતે લગભગ ૩૦૦૫૫ સુધી પ્રમાણીક કામ ચલાવ્યાથી એવળુને મજકુર કુંપની પેનશન આપતી હતી. હીનઝાદાના આનરની માહિયેટ અને મુનીસીપાલ કમીશનરના માનભર્યાં મોકલા એવળે પોતાની છત્રી વડી સુધી ચલાવ્યા હતા.

તા. ૧૪ મી આગસ્ટ.

રોજ ૪ માહ ૧૨ (શે. ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

શેઠ દોરાબજી હીનશાહ એકનવાસાએ પોતાના મરજુમ ધણીઆણી બાઇ ડોસીઆહની યાદમાં પુણા મંચે મરજુમ શેઠ સોરાબજી રતનજી પટેલની દરમેદરમાં રૂ. ૭૦૦૦) ને ખરચે મુકતાદ વગેરેના વખાસ સાર એક “ફરવરેગાન હાલ” બંધાવી આપેા હતો તે જોરડેા મુકવાની જશનની ક્રિયા આજ દીને સહવારના શમસુલ આલમ દરુર હોશંગજી ભમારપજી ભમારપઆશાનાએ કાંધી હતી. જશનની ક્રિયા પુરી થવા પાદ દરુરજીએ “આ દુન્યામાં કાંધેલાં સવાળને મીનેલ જ્ઞાનમાં મલતો બદલો” એ બાબદ ઉપર એક વાચન કરી સંભારાની

દરા, અમદાવાદ, બંબાલ, રાજકોટ, ભાવનગર, માર્કેટ ગજુ, કચ્છ, ઇડાર, ભેલગામ, ભલસપાર, કલીકંટ, કલકતા, કરાંચી, શાલાપુર, અલાહબાદ, દેવચલી, ગોધરા, હેલબી, રંગુન, એલન, લાહોર, હામકાંચ વગેરે ઠેકાણે ખજુ પારસીઓએ મુકર કરી હતી

૧ ટાઇમ્સ બેંક ઇન્ડિયા, તા. ૧૨ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

હતી, તથા શેઠ દોરાબજીને એક માનપત્ર તથા શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી. શેઠ દોરાબજીએ દરુરજી સાહેબ હોશંગજીને તથા નાપમે દરુર કંઠાપાદ આદરપાદ નોશરવાનને એકઠી શેઆલ હોરાડી હતી, તથા દરુર ખંડમનજી ભમારપજી ભમારપઆશાના, સી. આઇ. ઇ. ને એ હાલ બંધાયે તે વેળાએ રાખેલી દેખરેખ માટે એક રૂપાલું વાઝ બેટ આપ્યું હતું. એ પછી આશની કરી મેળાવડે બરખાસ થયો હતો.

તા. ૧૫ મી આગસ્ટ.

રોજ ૫ માહ ૧૨ (શે. ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી.

મરજુમ ડાક્ટર કેપશર નશરવાનજી બાબરજીની યાદગારી રાખવાના હું મધેથી દેવલાલી ખાતે ખલીના પારસી હાઈમીને હવા ફેરફાર કરવા જવા માટે બંધાવેલું પારસી સેનીટેરીયમ આજ દીને નાશકના કલેક્ટર મી. રડમ્બરટે એક મોટા મેળાવડાની હજુરમાં ખોલ્યું મુકયું હતું.

૨ જમે જમરોદ, તા. ૧૫ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

કપલા હોશમાં નીચે મુજબ તપતી મારવામાં આવી છે :—
“આ મકાન મુબલવાસી પારસી દોરાબજી હીનશાહ “એકનવાસાએ પોતાનાં મરજુમ ધણીઆણી બાઇ ડોસીઆહ “જેવળુ રોજ ૪ થો શેઠરેવર અમસારપદ, માહ ૨ જમે “અદિમિહેરત અમસારપદ સને ૧૯૭૦ યજ્ઞજરદી શેઠેન “શાહીને દીને બેહેરવનશીન થયાં તેવળુનાં પુણ્યને માટે આજે “ફરવરેગાન હાલ” આજ દીને પુનાના જરથેસ્તીઓના “વપરાસ માટે મુલકી સુધી મરજુમ શેઠ સોરાબજી પટેલની “દરદમેદરના તરદીઓને સવાળીન કાંધેા છે. રોજ ૪ થો “શેઠરેવર અમસારપદ, માહ ૧૨ મી અસપદાદ અમરા “રૂપદ શેઠેનશાહી સને ૧૨૭૧ યજ્ઞજરદી, તા. ૧૪ મી “આગસ્ટ સને ૧૯૦૨ અંગ્રેજ, વાર ગરેક.”

૩ જમે જમરોદ, તા. ૧૬ અને ૧૮ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

પ્રથમમાં એ હંડની કમીટીના પ્રમુખ શેઠ જાહંગીરજી મેહરામજી મરજુમને એક કુંક ભાખણ કર્યાં પાદ હંડના આનરરી સેક્રટરી શેઠ કુરુદુનજી મણેકજી કાંગા, બી. એ. એલ. એલ. બી. એ. એ સેનીટેરીયમને લગતો રીપોર્ટ વાંચી સંભલાઓ. જેમાં જણાવ્યું હતું કે ૩૫૦ બાબરજીની યાદગારીમાં હંડમાં રૂ. ૨૬૦૦૦) બરાબા હતા, તથા રામબાઇ દાવર હોનારતની કમીટીએ આગેને રૂ. ૬૬૨૮ ની રકમ આપી, તે એવી શરતે કે એપ્રિલ ૧૮૯૧ માં દાવર કિપ જે બે પારસી બાતુઓનાં મરજુ થયાં હતાં, અને જેથી પારસી ટોપાની લામણી નેરથી ઉકારાઇ હતી, તેમની યાદમાં એક મકાન બાંધવું. તે પછી મરનાર શેઠ જહાંગીર બરજેરજી વાળાનાં વીધવા બાઇ માણેકબાઇએ પોતાના ખર્વાઈની યાદમાં અને પોતાને નામે એક બીજું મકાન બાંધવા રૂ. ૮૦૦૦ આપવાની ખાહેશ જણાવી, અને તે પછી એક બીજાં પારસી બાતુ બાબરજી મરજુમ કેમેસરીવાળાએ રૂ. ૪૦૦૦ ની રકમ એક અરધાં મકાન માટે કણક કરી. એ રીતે હાલ જે

તા. ૧૬ મી આગસ્ટ.

રોજ ૬ માઠ ૧૨ (શિ.) ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી.

મરહુમ—અરેશર મેહરામજી પટેલ—ઉમર વર્ષ

૪૮). મરહુમ શેઠ મેહરામજી હોરમજી પટેલના નાણા દાકરા. ઈ. સ. ૧૮૭૩ માં મેનાકની પરીક્ષા પસાર કરી સાહીબની શોખ હોવાને લીધે મરહુમ મી. મેહરામજી અરેશરજી સાંધીના હાથ હેઠળ અતરનાં “મોમ્મે કોનીકલ” પત્રમાં રજા હતા. પછી “નમે જમશેદ” માં મરહુમ મી. મેહરામજી દરામજી પોંડીના હાથ હેઠળ સખ-એડીટર તરીકે ચાર વર્ષ હતા. પછી “નમે જમશેદ” પત્ર મી. કાવસજી મેહરામજી સરહિ એક લીપીટ કંપની કરી પોતાને હસ્તક લીધું ત્યારે એ પત્ર એમના હાથમાં સોંપ્યું. પછી “નમે” ની માલેકીના ફેરફાર છતાં એ મરહુમનો એ પત્ર સાથેના સંબંધ ૨૨) વર્ષ સુધી

ચાર મહાનો આગળ આપણે બેગા થયા છીએ, તે નૈયાર થયાં છે. એ મહાનોના હમેશાના નીલાવ માટે એક ફંડ અલાહેદું કઠાડ્યું છે, અને નીલાવના બંદોબસ્ત વગેરે માટે ઘટવું ચરદીક કરવામાં આવ્યું છે.

એ મહાનોની આસપાસ ફરવાદરવાના રસ્તાઓ તથા બગીચા બનાવવાનું કામ મી. કાવસજી વનજીભાઈ મદાલસીની વાળાએ વગર હાસિલે માથે લીધું છે. એ કામની શરૂઆત ચક્ર સુધી છે, અને તે પૂર્ક થવા પછી દેવલાસીના પારસી રહીશોને એક નયુનેદાર બગીચાની સમગ્ર મળી સકશે. એ બગીચા ઉત્તર બાજુએ કોમતી બગીચાનો એક ટુકડો મી. સોરાબજી ડોસાભાઈ દરામજીએ બેટ આપ્યો છે, તેમજ ફક્તિય તરફ પુરતી જગા ન રહેવાથી મી. નવ-રોજજી જીવનજી ગઢદરે તે તરફની પોતાની બગામાંથી બેઠતા ટુકડો બેટ આપવાની મેહરામજીની કરી છે.

બાઈ મણીકબાઈ વાજાએ એક મહાન બાંધવા માટે આપવા કબુલેલા રૂ. ૮૦૦૦ ઉપરાંત તે મહાનના ફરની-ચર માટે બીજા રૂ. ૬૫૦ આપવા કબુલ કર્યું છે. મી. બજાંગીર અરેશરજી પાંચમકોટ મરનાર કાકરે બહાદુરજીની કાચની ઉપર ચાલતીસી એક કોમતી અને સુદર તરફર આપી છે, જે આજે ખુલ્લી મુકવામાં આવશે. મી. જીજીભાઈ રસ્તમજી બીલીમોરીયાએ પોતાના મરહુમ બેન બાઈ ગુલબાઈને નામે એક કુવા, પવનચકી અને હવાડા માટે રૂ. ૨૦૦૦ આપ્યા છે, અને મી. સોરાબજી અરેશરજી પોંડીએ પોતાના બાવાની યાદમાં એક બીજે કુવા પોતાના ખરચે બાંધાવી આપ્યા છે. શેઠ પાલનજી રતનજી કંઠાકરે એક મહાનના સરસામાન માટે રૂ. ૬૫૦ તથા બીજા મહાનના સરસામાન માટે શેઠ સોરાબજી હાદાભાઈ વુણારી રૂ. ૬૨૫ આપ્યા છે. મરહુમની બાજુ કરવા માટે ઉભા થયેલાં ફંડની કમીટીએ રૂ. ૬૦૦ ની સરકારી નોટ આપી છે, જે મહાનનાં નીલાવ ફંડમાં નાખવામાં આવી છે.

એ પછી પ્રમુખે એક ટુકડો બાપજી કરી સેનિટરીયમ બોલ્યું, તથા મહાન બાંધનાર શીશી શેઠ દરામજી રતનજી સરવેયર, એલ. સી. ઇ. ને એક રૂબાની વાજ તથા

ચાણ હતો. અને એ પત્રની ચક્રકતી માટે અથવા મેહનત કરેલી હતી તેની એમનાં મરણ વેળા એ પત્રના માલિકે નોંધ લીધી હતી. પોતાના મરણની ફકત પાંચ માસ આગળ “નમે” સાથેના સંબંધ છોડેલાં યજ્ઞવલ્કરી એવણે અત્રે “સાંજ વર્તામાન” નામનું સાંજનું પત્ર તા. ૧ લી મેએ ૧૯૦૨ થી પોતે સ્થાપી કઠાડવા માંડ્યું હતું, જે અગાઉ અત્રે ગુજરાતી સાંજનું પત્ર કાંઈ ન હતું. એમણે ફીક્ટરી રમતની ખીલવણી ઉપરથી ચણ્યું ધ્યાન આપ્યું હતું, અને પારસીઓ તથા ઇંગ્લેન્ડ વચેની ફીક્ટ મેચો ગોઠવવાની પહેલી ગોઠવણ કરનાર એવણ હતા, અને ફીક્ટ ટીમ સાથે એ વાર હોદુરયાનની અને એકવાર ઇંગ્લાંડની મુસાફરીએ ગયા હતા. ફીક્ટ ઉપરાંત પારસી સંસારી નાટકોને ચક્રકતી પંક્તીપર લાવવાને એવણે ઘણી ખત અને કાલજી બતાવી હતી. એમના લખેલા નાટકો “અસલાહ” અને “તકદીરની તાસીર” વગેરે લોકોની પસંદગી પામ્યા હતા. છેલ્લાં ત્રણ વર્ષ થયાં નામદાર સરકારે એમને એક સુવેદના અમલદાર નેમી માન આપ્યું હતું.

શેઠ સાપુરજી અરેશરજી કંઠાકરને એક સોનાનું ધડીઆળ ઘટના લેખ સાથે બેટ આપ્યાં હતાં.

૬૦ બાપુરજી દેવલાસી સેનિટરીયમ ખુલ્લું મેલવાની કીયા વખતે મારેલી તખ્તી:—

મરહુમ ડાકર કેમકર નરાયણજી બાપુરજીની યાદગારી માટે બંધાવેલાં પારસીઓને માટેનાં સેનિટરીયમનાં બા મહાનો બાંધવાનો કુલે ખરચ રૂ. ૪૪૦૦૨ થયો છે. એ રકમની વીજત:—

મુજબ તથા દેસાવરના જરોયાતોએએ ભરેલાં ફંડમાંથી રૂ. ૨૫૭૨૪.

રાજબાઈ ટાવર હોનારત ફંડમાંથી એક મહાન બાંધવા માટે મળેલા રૂ. ૯૫૨૮.

મરહુમ શેઠ બંધાંગીર અરેશરજી વાજાનાં પુત્ર માટે એક મહાન સાથે મરહુમનાં વીધવા બાઈ મણીકબાઈ બંધાંગીર વાજાએ આપ્યા રૂ. ૮૬૫૦.

આ સેનિટરીયમ ખુલ્લું મુકવાની કીયા રોજ ૫ મે અસપંદાદમ માઠ ૧૨ મે અસપંદાદમ શેહેનશાહી તથા રોજ મામા પાંચમો કદમી સને ૧૨૭૧ યજ્ઞવલ્કરી, તા. ૧૫ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨ ઇસવીને દીને કરવામાં આવી હતી.

મેટબીલન અને આચરકડના એકત્ર રાજનાં તથા દરીયાની પેલે પારનાં બીજાં ઇમેજ રવસથાઓના રાજ અને હાફિસ્તાનના નામચર સાહાનસાહ સાતમાં એડવર્ડના રાજ્યનાં બીજાં વર્ષમાં.

હાફિસ્તાનના ગવર્નર જનરલ અને વાઇસરાય રાઇટ આનરેબલ લોર્ડ કર્ઝન પી. સી. ઇ.તી.

મુખબાદ ગવર્નર નામદાર રાઇટ આનરેબલ લોર્ડ નોર્થ-ફોર્ડ, ઇ. સી. આર્થ. ઇ.

નારાયણ કલેક્ટર આર. બી. રુઝવર્ડ એસકવાયર એમ. એ. ઇન્ડયન સીવીલ સર્વિસ.

દરામજી રતનજી સરવેયર, એસકવાયર, મોનરરી આરકીટકટ.

૧ શેઠા અરેશરજી તથા દોરાબજી અરેશર પટેલ બાવા.

તાં ૨૭ મી આગસ્ટ.

મુખ્ય ઇલાકાના મુટી કાઢેલા સરસ ઇમ્બ્રો તથા પારસી ક્રિકેટ રમનારાઓ વચ્ચે આજ ત્રણ દિવસ ક્રિકેટ મુખ્ય મથકે રમાયેલી ક્રિકેટ મેચમાં પારસીઓ ૪૪ રને હાર્યા હતા.

સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ વેલાત હતા તે વેળા ત્યાંના “સેન્ટ જેમસીસ ગ્રેડેટ” પત્રના અધીષ્ઠાતા મારફત એક પત્ર લખી બ્રિટિશ પ્રબળો ઉપકાર માનતાં જણાવ્યું કે જેઓના પ્રતિનિધી તરીકે હું આવ્યો છું તેઓ તરફથી બ્રિટિશ પ્રબળ જોય એક સંદેશો મોકલતાં મને ખુશાલી હાસલ થાય છે. શેઠનશાહ તથા શેઠનશાહબાનુનાં રાજ્યભિષેક વખતે મુખ્ય શેઠરની પ્રત્ન અને પારસી કોમન્ટી દ્વારા ખુશાલીથી કેટલું ઉભરાઈ જાય છે તેની તમને ખાતરી આપવા માગું છું, અને તેઓ ખરા અંતઃકરણની યાદગી યુગરે છે કે નામદાર શેઠનશાહ અને શેઠનશાહબાનુ સાંચો વખત સુધી સુખી હાલમાં જોયવે.

તાં ૨૯ મી આગસ્ટ.

પુણ્યાવાલા સરદાર ખાન બાદશુર દોરાગજી પદમજીનાં મરણ માટે દલગીરી બતાવવા તથા તેમની યાદગારી રાખવાનો હેતુ કરવાને પુણ્યાના રેહવાસીઓની એક જાહેર સભા આજ દીને ત્યાંની નેટીવ જનરલ લાઇબ્રેરીના હાલમાં નામદાર ગવરનર લોડ નોથીંગટનાં પ્રમુખપણા હેઠળ મચી હતી. નામદાર ગવરનરે મરહુમ સરદાર દોરાગજીના બસા યુજોની તારીખમાં એક સુભાષીત બાંધણ કીધા બાદ પ્રોફેસર સેલ્મીએ દરબારત કીધી અને તેને ડાકટર રામકિશ્ન ગોપાલ ભંડારકરે તથા શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી જમશેદજીએ ટેકા આપ્યો કે સરદાર ખાન બાં દોરાગજી પદમજીનાં મરણથી ઉપજેલી મોટી દલગીરીની તથા તેવજી આ શેઠરનાં લોકોની બજાવેલી કામતી સેવાઓની ઉંચી પીઠાનની આ સભા તોષ લે છે. આ દોરાગજીની એક નકલ મરહુમ સરદાર દોરાગજીનાં કુટુંબ ઉપર મોકલી આપવી.

તાં ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર.

શેઠ નવરોજીજી માલુકજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ. એ સુરત તથા અમદાવાદના ગરીબ લોકોને ખોરાક તથા

૧ દાઇમ્સ ઓફ ઇડીઆ, તાં ૨૮ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

૨ ગ્રુજાત મિત્ર, તાં ૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.

૩ બંધે જમશેદ, તાં ૩૦ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

કપડાં આપવાનાં તે તરફના કલેક્ટરને ફરકને રૂ. ૫૦૦) ની રકમ મોકલી હતી.

આઇ આવાંજાઇ ફરાંમજી પીટીટ અમદાવાદ ઇલાકાનાં ગરીબોમાં વેંઢેલી આપવા માટે રૂ. ૧૦૦૦) ની રકમ અમદાવાદ હાઇ રકુલના હેડ માર્ટર શેઠ એલજી દોરાગજી તથાડી. બી. એ. મારફતે મોકલી હતી.

તાં ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૩ માહ ૧ (શીં) ૧૨૧૨ યજ્ઞજેદી.

અરણ્ય—ફસતમજી નશરવાનજી ચીનાઇ—ઉમર વર્ષ ૬૨). નીકામ હેદરાગાદવાલા શેઠ નશરવાનજી ચીનાઇના બાળ બેટા. જ્યાંનીથીજ પોતાની હુશીયારી દેખાડવાથી બીરાદરમાં નામદાર નીકામ સરકારે એમને તાલુકદારી કામ શીખવવા મોકલ્યા હતા. બાદ ધીમે ધીમે પાયરી ચઢાવી નાગર કરનુલ તાલુકાના અવલ તાલુકદાર નેમ્યા. એ તાલુકા ધણી પડતી દીશમાં હતો, ત્યાં સુધારા કરી ખેડુતોને ઉત્તેજન આપી, એવજી જે એક ગામમાં સરખું હતું, તેને એક સુદર નગરમાં ફેરવી તેને “માહજીય નગર” નું નામ આપ્યું. તે વેળા સર સાલાર જમ અને અબીર કબીરની રીજાસી હેલેલ નીકામ સલ્તનતમાં સુધારા કરવા કાબેલ, ઉચાગી, અને વફદાર અમલદારોની જરૂર હતી ત્યારે ઔરંગાબાદ તાલુકા માંડી હાલતમાં હતો, તે મરહુમ ફસતમજીને સોંપવામાં આવ્યો, અને ત્યાં એમજી આગાધી ફેલાવી. તે વેળાના રેસીડેન્ટ સર રીચર્ડ મીડ અને બીરાદરના કમીસનર મીડ એલ વગેરે એક દીન એકાએક મેહસુલી ખાતાના બંદોબસ્ત વગેરે જોઇ ખાગી કહાડવાને આવી ચઢડયા, પણ એમનાં દફતર વગેરે જોઇ ખાગી કહાડવાને બદલે તારીફ કરી, અને સર સાલારજીને ખુશ થઇ ઘટતા લેખ સાચનું એક સોનાનું ધડીપાલ એવજીને બેટ આપી, સદર તાલુકદાર (સુખા) ની સનદ બક્ષી ૧૨૦૦) નો મુસારો કર્યો. ત્યાર પછી એમની નેમણુક યુલખરગા જીલ્લામાં થઇ ત્યારે ઔરંગાબાદની રૈયતે એમને માનપત્ર અને બેટા આપી હતી. પછી નાદરત તખીયતને લીધે યુલખરગાથી રાજનામું આપી ઉલ્લાં ૧૩) વર્ષ થયાં પેનશનપર સીકંદરાબાદમાં રહેતા હતા. અને ત્યાંજ યુજ્યાં હતા. હેદરાગાદની પારસી અજુમન ફંડના એમો એક ટુરડી હતી. નીકામના વડા વજીર માહારાજ કાસન પ્રસાદ બાદશુરે એમનાં બાઇ શેઠ હોસાબાઇ નશરવાનજી ચીનાઇપર એમનાં મરણ માટે દીલસોજીનો પત્ર મોકલ્યો હતો.

૪ દાઇમ્સ ઓફ ઇડીઆ, તાં ૧૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.

૫ રાસત બોક્ષતાર, તાં ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.

શેઠ બલ્લભજી દીનસાહજ પીટીટ લંડનની “ત્રેપીકલ રફ્રેશ હોર મેટીસીન” યાને ગરમ દેશોનાં દુધ દરદોનાં ઇલાજી માટે ચાલતી શોધખોળ તથા તેનાં મુળ અને ઇલાજની શોધનસાધાનાં ફંડમાં ૬૬૦૦ પાઉંડ યાને રૂપિયા ૧૦૦૦૦૦) ની અપશેષ કીધી હતી.

તા ૦ ૨૦ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૧ માઠ ૧ (શે ૦) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્વરદી.

મરજી—કાકર ડોશભાઈ હોરમજી કાનરક—ઉમર ૪૫ (૪૪). ઇ ૦ સ ૦ ૧૮૮૩ માં એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની પદી મેલવી અન્ડ તખીબ તરીકે ફત્વેમંદી સાથે ધંધા ચલાવતા હતા. એવજીના મરજીની ફકત ૧૬ દિવસ આગમજ તેમના ધણીઆણી બાઈ ગલીઆઈ લીમજીભાઈ દાવર કે (જેવજી મેત્રીકુમેશનની પરીક્ષા પસાર કરી હતી) તેવજી માત્ર ૩૨) વર્ષની વયે મરજી પામ્યાં હતાં. જે આગઉ તેવજી પોતાના ખાવંદીની બીકડ માંદગીમાં ધણી સારવાર કરી હતી.

તા ૦ ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૭ માઠ ૧ (શે ૦) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્વરદી.

મરજી—ધનજીભાઈ જમશેદજી જસાવાલા—ઉમર ૪૫) મુખ્યમાં તેમજ દેશાવરની ક્રીડીસ ડાવણીવાલાં મધકા ખાતે “જમશેદજી કુવરજી એન્ડ સન્સ” ને નામે ધંધા ચલાવનારી પેટીના એવજી એક બાબા હતા. પોતાના બે ભાઈએ મરજીમાં કાવસજી તથા રતનજીની સાથે પ્રથમ મુજબમાં અને પછી લાહોર, મીઆનમીર, શીઆલકોટ, દીલ્લી, શીરોજપોર, કાશમીર અને જલંદર વગેરે શહેરોમાં દુકાનો ઉઘાડી યુરોપીયન લસકર તથા રહેવાસીઓની સગવડ સાચવતા, જેથી એમની પેટીએ દેશાવરોમાં નામ કાઢ્યું હતું. એવજી એ પેટીઓનાં

૧ ડાઈમસ એફ ટીકા, તા ૦ ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.

એ ઉપરાંત એ ખાતામાં નીચલી રકમો ભરાઈ હતી:—

ઉપલાં બધાં કામ માટે સર ક્રાન્સીસ લેવલે એકંદર પા. ૮૧૧, ૬ શી. ૪ પે. એકલા ધંધા હતા તે મધે પારસીઓ તરફથી નીચલી રકમો ભરાઈ હતી:—
પા. ૬૬૦૮, મી ૦ બલ્લભજી દીનસાહ પીટીટ, ૧૬ પા. ૧૩ શી. ૪ પે. મી ૦ ધનજીભાઈ બલભજી, ૭૩ પા. ૬ શી. ૮ પે. સર કાવસજી બલભજી, શેઠા સાપુરજી સોરાજી અને રતનસાહ દાદાભાઈ, નવરાજ નસરવાળજ વાઢડમ, જમશેદજી વસવાળજ તાતા ફરકે, ૨૦ પા. સર દીનસાહ મણિકજ પીટીટ, ૧૬ પા. ૧૩ શી. ૪ પે. શેઠ બલભજી દેરાળજ નીમચવાલા, ૧૩ પા. ૬ શી. ૮ પે. મી ૦ સોરાજી દાદાભાઈ.
૨ શેઠ દાદાભાઈ ધનજીભાઈ જસાવાલાને કરી લેનાર બાબા.

સંબંધમાં ધણી વર્ષ ઉપલાં દેશાવરો ખાતે રહ્યા હતા. ઇ. સ. ૧૮૮૨ માં બાઈઓથી છુટા પડી એકાંત છંદગી શુભરતા હતા, અને પેટી એમના ગરીબ શેઠ એલજી કાવસજી જસાવાલા ચલાવતા હતા.

તા ૦ ૨૫ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૧૨ માઠ ૧ (શે ૦) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્વરદી.

મરજી—ખાનબાહુર એલજી ડોશભાઈ તલારી—ઉમર ૪૫) ૫૭). એવજી સુરતના વતની અને રાજકોટનાં રહીશ હતા, અને ત્યાંજ યુજ્યાં હતા. એવજી રાજકોટના મદદનીશ ડેપુટી પોલીસીકલ એજન્ટ અને છેલ્લાં બીજામા સંરચાનના મેનેજર હતા, બ્યાંના કારેરની નખી મન-શક્તિને લીધે રાજકારભાર એવજીજ ચલાવતા હતા. ૨૫) વર્ષ સુધી કાઠીયાવાડમાં નામદાર સરકારની કીમતી નોકરી બજવી હતી. વળી રાજકોટની જરૂરોની અંજુ-મનની પણ ધણીક સેવા બજવી, છેલ્લાં પાંચ વર્ષો ત્યાંની અંજુમનના સરનશીન હતા. રાજકોટની રવાનોની આરામઘાઠ આગજ એવજી પોતાના મામાનાં પુત્ર માટે એક સગડી બંધાવી આપી હતી.

તા ૦ ૨ જી અક્ટોબર.

નામદાર શેઠનસાહ એડવરડ ૭ મા અને તેમનાં મોહરદાર શેઠનસાહ બાનુ એલેક્ઝાન્ડરનાં રાખ્યાબિશીકની કિયાની યાદગારી માટે મુખ્ય શહેરમાં કેવા પ્રકારની ધામધુમ કરવી તે વિષે વિચાર ચલાવવા મુખ્યના રહેવાસીઓની એક જાહેર સભા શેરીફ શેઠ હરકીસનદાસ નરાતમદાસ ઉપર ગયલાં એક રેકવીઝીશનની રહે બાજ દીને ટાઉન હાઉસમાં બીક-જસડીસ સર લોરેનસ જેનકાન્સનાં પ્રમુખપણાં હેલસ મલી હતી. આ વેળાએ દેરાવ ધયે કે “દીલ્લી ખાતે ભરવામાં આવનારી રાખ્યાબીશીકને લગતી દરગજો જેવા શુભ પ્રસંગ શેહેરમાં રોશની વગેરેથી ધામધુમ કરી એક જાહેર તેહેવાર તરીકે પાળવે.”

એ પછી ઉપલાં કરાવ અમલમાં મેલવા માટે જોઇતી જોઠવજો કરવા માટે અને નાણાં ઉધરાવવા માટે એક કમીટી તેની સંખ્યામાં વધારો કરવાની સત્તા સાથે નેમાઈ હતી.

તા ૦ ૩ જી અક્ટોબર.

રોજ ૧૬ માઠ ૧ (શે ૦) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્વરદી.

તારાપોર મધે ત્યાંનાં દેખખમાંની સગડી આગળ એક ધમતું મકાન મરુદુખ ખાનબાહુર મેદરજીભાઈ કુવરજી

૩ ડાઈમસ એફ ટીકા, તા ૦ ૩ જી અક્ટોબર ૧૯૦૨.

તારાપોરવાલા, સી. આઇ. ઇ. ની યાદગરીમાં તેમનાં કુટુંબીઓએ ખંધારી તેને આજ દીને જ્ઞાન કરી ખોલ્યું મુક્યું હતું.

તા. ૪ થી અકટોબર.

રોજ ૨૦ માહ ૧ (શિ) ૧૨૭૨ યજ્ઞદજ્ઞરી.

અરજી—મેહરામજી હોરમજી પટેલ—ઉમર ૪૧ (૭૨). એવણે ધણાંક ધરમખાતાંઓના તથા ખાનગી આસામીઓના ત્રસ્ટી તરીકે સારી રીતે કામ કર્યું હતું. શ્રી યાજ્ઞાની જરથોસ્ત્રી અંબુમનના ઇ. સ. ૧૮૬૬ થી તે પોતાના મરણની છેલ્લી ધડી સુધી એક ટ્રસ્ટી તથા પ્રમુખ હતા. અને તે કંડ જ્યારે એવણના હાથમાં આવ્યું ત્યારે રૂ. ૧૪૦૦૦ નું હતું તે પધારી એવણનાં મરણ વેળા રૂ. ૬૦૦૦૦ નું કર્યું હતું. તેમજ યાજ્ઞાની પોતાના વડાઓની દરમોદરને પણ એવણે ઘણી સારી દાલતમાં મુદ્રી હતી.

તા. ૫ થી અકટોબર.

રોજ ૨૧ માહ ૧ (શિ) ૧૨૭૨ યજ્ઞદજ્ઞરી.

અરજી—લીમજીભાઈ હોરમજી મેનુરી—ઉમર ૪૧ (૭૬). એવણે બીલીમોરા ગામના એક આગેવાન ગજીરદાર હતા. અને મુંબઈ, અમદાવાદ, મેહસાણા, કોલમો વગેરે સાથે મોટા વેપાર ચલાવતા હતા, અને પોતાના ભાઈ મી. જમશેદજી હોરમજી સાથે બી. બી.

૧. જામે જમશેદ, તા. ૬ થી અકટોબર ૧૯૦૨.

એ મકાન મરહુમ શેઠ મેહરજીભાઈ ભાઈ શેઠ ફરુજીજી કુવરજી તારાપોરવાલા, સી. આઇ. ઇ., તે અમદાવાદના એકલીકચુડીય એનજીનીયરના પોતાના “પલાન” ઉપર બાંધવામાં આવ્યું છે, આ મકાન ઉપર નાંચ મુજબ તખ્તી મારેલી છે :—

“અવગતીથી અપહ્લે રેજેન્સ ચલમહદેયાજી ધરીસ્તનામ કવનો બાપને”

માને—“અરોહનાં ભવાં કમિને અમા વખાળીયે પ્રીયે, કે ભેથી ગુજરેલાંનાં રવાનો ખુશી યાપ છે.”

(ઈજરાનેનો હા. ૧૬ માં, ફ. ૭ માં.)

“શેઠ મેહરજીભાઈ કુવરજી તારાપોરવાલા, સી. આઇ. ઇ.

“કોલકાપુરના માજી દિવાન, જેઓ પોતાની જન્મ “ભૂમિ તારાપોર ખાતે રોજ અરદીમેહસ્ત માહ રાહવેર “રોહનરાહી સને ૧૨૭૦ યજ્ઞદજ્ઞરીને દીને બેહેસ્તનશીન “વધા તેઓની વ્હાલી યાદમાં આ મકાન તેમના બેરોડીઓએ “અધારી શ્રી તારાપોરની જરથોસ્ત્રી અંબુમનને આજ રોજે “સ્વાધીન કર્યું છે. રોજ ફરવરદીન માહ ફરવરદીન રોહન-રાહી સને ૧૨૭૨ યજ્ઞદજ્ઞરી.”

૨. આ. બા. બહમનજી તથા અરદેશર બેહરામજી પંડલના આવા.

અને જી. આઇ. પી. રેલવેને તેજ પુરું પાડતા હતા. બીલી-મોરાની અંબુમનના એક આગેવાન ટ્રસ્ટી હતા. અને લોકોની યાદી કરતા, તેમાં એમના અપક્ષપાત ચુકાદાથી હમેશાં સૌ સતોષ પામતાં હતાં. અને એમને “મામના દાદા” તરીકેજ ઓળખતાં.

તા. ૭ થી અકટોબર.

શેઠ નવરોજજી માણેજી વાડીઆ, સી. પ્માઈ. ઇ. એ કેસાલીવાલા હડપ્પું સારું કરનારાં હાંદી પાસચુર ખનરરીટપુટનાં કંડમાં રૂ. ૧૦૦૦૦ ની રકમ બેંક આપી હતી.”

તા. ૮ થી અકટોબર.

રોજ ૨૫ માહ ૧ (શિ) ૧૨૭૨ યજ્ઞદજ્ઞરી.

અરજી—મેહરવાનજી પેશતનજી મેહરજી—ઉમર ૪૧ (૭૮). નામદાર નીકામતી રીઆસતવાલા મરહુમ શેઠ પેશતનજી મેહરજીના બીજા બેટા. પોતાના બાપ અને કાકા શેઠ વીકાજી મેહરજીની મોટાઈ માટે ધણાંજ મગરૂર હતા. અને સીકંદરાયાદમાં વસતા હતા. અને ત્યાંજ ગુજ્યાં હતા. એવણે ધરાનની મુસાફરી કરી હતી અને ફારસી બાબાના ખાં હતા, અને એ બાપામાં વાનગીન તથા લખાણ કરવાનો એમને ધણો માહવરો હતો. મુંબઈ ખાતેના ધરાનના કાનસજ-જનરલ જેઓ ધરાનના એક મોટાં અમીરી ખાનદાનના નખીરા હતા, તેઓની હેદરા-યાદની મુલાકાત વેળાએ ત્યાંના જરથોસ્ત્રીઓએ આપેલ માનપત્ર ફારસી બાબામાં એવણેજ ધડપું, અને છટાથી વાંચી સંભાસનું, તેના જવાબમાં તે નામદારે ખુશ થઈ કહ્યું હતું કે આ માનપત્ર કોઈ ધરાની ઓલસાંએ લખ્યું હોય તેવી સુંદર એખાસનું છે. હેદરાયાદની અંબુમન ફોનાં એક ટ્રસ્ટી હતા. અને સ્ત્રી કેળવણીના હીમાયતી હોવાથી પોતાની એક નખારી મીસ ફરફુનજીને તખાલી કેળવણી આપી, બાદર પડવાની જોગવાઈ કરી આપી હતી.

તા. ૧૨ થી અકટોબર.

રોજ ૨૮ માહ ૧ (શિ) ૧૨૭૨ યજ્ઞદજ્ઞરી.

અરજી—ખાનખાહદુર નવરોજજી માણેજી ખોરી—ઉમર ૪૧ (૫૩). એવણે અમ્મ હાંદુસ્તાનનાં મઠ ખાને એક જણીતા શહેરી હતા. ઇ. સ. ૧૮૭૨ માં મુંબઈમાં મેટ્રીક થઈ, મકેની ઝોરાસ્ત્રીયન રુકુલમાં એક શીક્ષક તરીકે રહ્યા બાદ ૧૮૭૮ માં એજ રુકુલના હેઠ મારતર નેમાયા. પછી ૧૮૮૦ માં ઇંદોરની રાજકુમાર કોલેજના હેડમાસ્ટર

૩. જામે જમશેદ, તા. ૧૬ થી અકટોબર ૧૯૦૨.

થયા, જ્યાં કાયદાનો અભ્યાસ કરી ૧૮૮૫ માં ડીજીકટ પીડરની પરીક્ષા પસાર કરી, મધ્ય પ્રાંતમાં વજીલાતના ધંધામાં ફત્તેહમંદ થયા. ૧૮૮૭ ના ફેબ્રુઆરી માસથી એવણે “સેત્રલ હીંદીઆ દાહમસ” નામનું પબ્લિકીક ઇમેજ પત્ર કહાલ્યું, જે થોડુંકમાંજ બંધ કર્યું હતું, ૧૮૮૭ માં એવણેને સરકારે ખાન્યાહાકુરને ખેતાય આપેા હતો. મઠે મધે એવણે પોતાનાં મરદુમ ધણીયાણી બાઈ બીખાઈના નામે પારસી ધરમશાલા તથા કન્યાશાળાની નિમારત બંધાવી હતી. તથા ઇદારની મેડીકલ સ્કુલમાં ઓમિા માટે ઉઘાડેલા વરગમાં એજ મરદુમને નામે સ્ટાફરશીપ રચાવી હતી. વજીલાતનાં કામમાં એઓની આહોશી તથા લાયકાત જોઇ ગવર્નર-જેનરલનાં એજેટ એવણેને મધ્ય હીંદુસ્તાનમાં આવેલાં બરવાની રાજનાં સુપ્રીન્ટેંડેન્ટ નેમ્યા હતો, અને હાલ માર રટેના સુપ્રીન્ટેંડેન્ટ નેમ્યા હતા. એવણનું મરણ મઠે મધેજ નીપજ્યું હતું.

તા. ૧૪ મી અક્ટોબર.

લંડનનાં જાણીતાં “ટેલર” એપાનીયાના આએ માસના આંકમાં મી. બરશેદજ મેદરવાનજ આલીવાલાની ત્રણ દપે પાડેલી તસવીર તથા થોડાક અહેવાલ છપાવેા હતો.

લંડનનાં જાણીતાં ગ્રાંથિક અને ઇલિજેટ લંડન નિસમાં શેઠ નવરોજજ માણેજ વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. નથા શેઠ અહમજ દીનશાહજ પીડીટની તસવીર તથા થોડાક અહેવાલ છપાવેા હતા.

તા. ૩૧ અક્ટોબર.

શમશુલ એલમા એ. જી. વણજ જમશેદજ મેડી, બી. એ. ને કાન્સની સરકાર તરફથી “ઓફીસિયલ લેન્ડ કસીઆ પ્યુબલીક ડયુનીવેર્સીટી ડ ક્રાંસ” (Officier de L' Instruction Publique d L' Université de France) નો ખેતાય મલેા હતો.

૧ જામે-જમશેદ, તા. ૧ હી નવેમબર ૧૯૦૨.

૨ જામે જમશેદ, તા. ૩૦ મી જાનેવારી ૧૯૦૩.

એ ખેતાય માટે કાન્સનાં કેળવણી ખાતાના વડા તરફથી આજ દીને એક પત્ર સર જમશેદજ જીલ્લાઈ બારીનેટ ઉપર અતરેના ફ્રેંચ કાન્સલની માફકને મોકલેા હતો, જેમાં લખ્યું હતું કે—

“This distinction the highest in the gift of this department has been granted to Mr. Modi for his learned Savant works on Iran and Eastern language literature and religion, and, also, for the services rendered to Miss Menant scientific missionary in the preparation of the book on the Persia.”

તા. ૧ હી નવેમબર.

આ વરસની ફેસાવર મધેની મ્યુનિસીપાલીટીઓમાં નીચલા પારસીઓની નેમણૂક થઇ હતી :—

મ્યુનિસીપાલ બોર્ડ.

વીના (સતારા જીલ્લામાં)—સરકારી—જાંહગીર રસતમજ થાણેવાલા (આખકારી હનરપેકટર). ઉરન—ચુરી કાઢેલા—નશરવાનજ મેહરવાનજ દલાલ. પુણાં, સીડી મ્યુની—સરકારી—નવરોજજ પદમજ. જાંજુસર—મ્યુની—સરકારી—ડાશાબાઈ મેહરામશાહ. પુણાં (સુબર-બન)—ચુટેલા—દોરાબજ દાદાબાઈ જુતી, એજનજ નશરવાનજ, દાદાબાઈ શોરાબજ, ખાં. બા. જમશેદજ રસતમજ દેસાઈ, સરકારી—પેસતનજ બદનજ, જામ-શેદજ બરશેદજ જમશેદજ. વાંદરા—સરકારી—બરશેદજ કાવશજ મેદતા. અદમદનગર—ચુટેલા—એજનજ નશરવાનજ.

તાલુકા ડીજીકટ લોકલ બોર્ડ.

ભરૂચ—સરકારી—સોરાબશાહ હોરમજી. ખાન-પુર સતારા—સરકારી—જાંહગીર રસતમજ થાણેવાલા (આખકારી હનરપેકટર). અંકલેસર—સરકારી—ડાશાબાઈ ધનજીભાઈ બીલીમોરીઆ. ભરૂચ—સરકારી—એદલજ મેહરામશાહ હોડીવાલા, બી. એ. અહમદનગર—સરકારી—જમશેદજ એજનજ વાજા. પ્રાંતીજ—સરકારી—એદલજ મેહરામશાહ હોડીવાલા. ચીકલી—ચુટેલા—કંડોરજ કુવરજ. ભરૂચ—ચુટેલા—અરદેશર એદલજ કંવાકટર. અંકલેસર—સરકારી—ખાં. બા. સોરાબશાહ હોરમજી, ડાશાબાઈ ધનજીભાઈ બીલીમોરીઆ, મેહરામશાહ ડાશાબાઈ, અરદેશર બરજેરજ, ચુટેલા—જીવજી લીમજીભાઈ, ચુટેલા—એદલજ લીમજીભાઈ. જાંજુસર—સરકારી—બમનજ પેસતનજ, ડાશાબાઈ મેહરામશાહ. પંચમાહલ—સરકારી—રત્નુનજ કાવસજ. કરાંચી—મ્યુનિસીપાલીટી તરફના—એદલજ દીનશાહ શરાફ, સી. આઈ. ઇ. ભરૂચ—ખાં. બા. આદરજ મનવેરજ દલાલ. પ્રાંતીજ—ડાશાબાઈ માણેજી કોડાવાલા. ખાનદેશ—જમશેદજ એજનજ વાજા. પુલીઆ—જમશેદજ એજનજ વાજા.

તા. ૮ મી નવેમબર.

નવસારીના વડા દરગુર દાગબજ માલીઆરજ મેહરજ રાણા પહેલવહેલા આજ રોજે મુંબઈ આવ્યા હતા. તેમને વાંદરા, દાદર, પૂરેલ વગેરે રોડેના ઉપર કેટલાક મોઝે સાહેબોએ માન આપ્યું હતું. અંદરવાડાં

રેલવે સ્ટેશન ઉપર પારસીઓની એક મોટી સંખ્યા તેમને આવકાર દેવાને ભેગી મૂલી હતી.^૧

તાં ૯ મી નવેમ્બર.

બાઇ રતનબાઈ તે મરદુમ શેઠ એલ્લજી હોરમજી બામજીનાં વીધવા તથા મરદુમ શેઠ નશરવાનજી રતનજી તાતાનાં બેટીએ પોતાના દીકરા મરદુમ શેઠ કેપશર એલ્લજી બામજીની વાહગારીમાં ૧૮૬૭ ના આગસ્ટ માસમાં કરેલાં એક ધર્મઆત્તાનાં ત્રસ્ટ ફંડ મધેથી એ મરદુમનાં નામથી મરીબ લામાર પારસી અબલાઓને માટે મળ-ગામમાં એક “વર્ક ક્લસ” ઉઘાડ્યો હતો તે ખોડેલા મેલવાની કિઆ આજ દીને નવસારીના વડા દસ્તુર દારા-બજી માહીઆરજીએ એક મોટા મેળાવાડાની હજુરમાં કીધી હતી. પ્રથમમાં બાઇના વડા દીકરા શેઠ હોરમજી એલ-લજી બામજીએ એ વર્ગ બાબે કેટલોક ખોલાસો કીધો બાદ દસ્તુરજીએ એક બાબાજી કરી એ વર્ગ ખોડેલા મેલા-વડો બહાર કીધો. જે પછી શેઠ ખરશેદજી રસતમજી કામાજીએ તેમનો ઉપકાર માન્યો, અને મેળાવડો બર-ખાસ્ત થયો હતો.^૨

કરાંચીની ઝોરાઓઅન કલબનાં નવાં મકાનના પાંચો નાખવાની કિઆ આજ દીને સહવારનાં દા કલાકે શેઠ નશરવાનજી રસતમજી મેદતાએ કીધી હતી.^૩

તાં ૧૫ મી નવેમ્બર.

બાઇઓ નવાજબાઇ તથા હીરાબાઇ દીનશાહજી પીટીટે મીસ આડમસ વાહલીવાલી ગરીબોની હોસ્પીટલનાં ફંડમાં દરેક રૂ. ૨૦૦૦ ની રકમ બેટ આપી હતી, કે જે બે નામ તેઓ આપે તેમનાં નામથી હોસ્પીટલમાં જે બાળકનાં બીજાણાં નીલાવવાં.^૪

૧ બંબે જમશેદ, તાં ૧૦ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨. દસ્તુરજીને આવકાર દેવાને તથા માનવત્ર આપવાને એક કમીટી નેમાઇ હતી. જેના રહેઠરી ઠાં તેહમુલજી બીખાજી નરીમાને દેડ્યા હતા.

તાં ૧૧ મી નવેમ્બરને દીને દસ્તુર દારાબજી મેહરજી રાંણજી યુબઈમાં વસ્તા બમર સાથ મેળેદો તરફથી તેમને આવકાર દેનારી કમીટીએ ચંદનવાડીનાં અબ્દુમનનાં આતશ-મેહરામમાં એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં માનવત્ર આપ્યું હતું. દસ્તુર કેપશર બમાસપજી બમારપ આરાનાએ તે વાંચી સંભાળ્યું, જેનો દસ્તુરજીએ ઉત્તર વાંચ્યો હતો.

એજ યુબજી હો મેહરજી રાણુના યુબઈમાં વસ્તા કુલેખીએ તરફતું એક માનવત્ર એ દારાં એસ. દસ્તુરે વાંચી સંભાળ્યું હતું.

૨ બંબે જમશેદ, તાં ૧૦ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

૩ બંબે જમશેદ, તાં ૧૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

૪ બંબે જમશેદ, તાં ૧૮ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

તાં ૧૭ મી નવેમ્બર.

અતરેની ગ્રાંટ મેડીકલ કાલેજની આએ સાલના આજથી શર થતી રોશનવું પહેલું લેકચર આએ વખતે કાલેજની બાહેરના એક તખીય—ડાક્ટર તેહમુલજી બીખાજી નરીમાને આપ્યું હતું.^૫

તાં ૨૧ મી નવેમ્બર.

શેજ ૮ માહ ૩ (શીં) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્ઞદી.

મરજી—મનચેરજી બહમનજી પંથકી—ઉમેર વર્ગ (૬૫). એવજી મોખેદી ખાનદાનના એક જાણીતા વેપારી હતા. એવજીના બાવા બહમનજી મણિકજી પંથકી અત્રે તથા નામપોર ખાતે વેપાર કરતા હતા. બાદ ૧૮૪૪ થી જલના, નાગપોર, કામટી, સાગર, જમ્બપોર અને હેદરા-બાદ ખાતે પોતાના દીકરાઓ શેઠા ખરશેદજી અને આંબનચેરજીને સામેલ કરી “ખરશેદજીની કંપની” ના નામથી વેપાર કરતા હતા. અને ૨૮ વર્ષ સુધી એમ સાથે ધંધો કરી ૧૮૬૦ માં ખરશેદજી છુટા પડ્યાથી, મરદુમ શેઠ મનચેરજીએ એ સધળી દુકાનોનો વહીવટ પોતે એકલાએ રાખ્યો હતો, અને એ અધાં શેઠેશાં ઘણીવાર મુસાફરી-ઓ કરી હતી. ૧૮૪૮ માં સીંકેરાબાદ ખાતે સગડીમાં મેરાગ કાયમ રાખ્યા એક બંગલો ત્યાંની અબ્દુમનને બેટ આપ્યો હતો. ૧૮૬૬ અને ૧૮૬૮ ની ફાટની આગ વેળા સંકટનીવારજી માટે એમજી બહુ મદદ કરી હતી. ૧૮૭૨ માં દીવાન સર સાકારજી મુંગઈ આવ્યા તે એવજીને ગીરગામને બંગલે ઉતારો લીધો હતો. ૧૮૮૫ માં સરકારે એવજીને મુલેહના અમલદાર નેમ્યા હતા.^૬

તાં ૨૨ મી નવેમ્બર.

શેજ ૯ માહ ૪ (કો) ૧૨૭૨ યજ્ઞજ્ઞદી.

મરજી—પીરજીશાહ મેહરજી—ઉમેર વર્ગ (૬૮). લાંબી બીમારીને લીધે એકાંત છંદગી કહાડ્યાથી આ જમાનામાં એવજી ખુલાઈ ગયા હતા. પણ એક વખત એ પ્રદરજ “મુંગઈ સમાચાર” ના એકલા માલેક તથા અધીપતી તરીકે ઘણા મશહુર તથા અજા લેખક હતા. એ પત્ર એમના બાપ કાકાની માલેકીમાંથી ઇ. સ. ૧૮૪૫ માં એમને હસ્તક થયું હતું. આ વેળા એવજીની નાહની વધને લીધે એનેજરો હસ્તક તે ચલાવી ૧૮૫૨

૫ આજબારે સોદાગર, તાં ૧૮ મી નવેમ્બર.

૧ શેઠ દીનશાહ મનચેરજી પંથકીના બાવા.

૭ એવજીનાં ઉકમણાં નામપોર તથા સીંકેરાબાદમાં થયાં હતાં, જ્યાં રૂ. ૩૦૦ તથા રૂ. ૯૬૩ ધર્મખાતે એમનાં પુત્રને માટે અપાયા હતા.

ના જનનેવારીથી એવણુ પોતે અધીપતી થયા હતા. ૧૮૫૮ માં એવણુ ધીન ગયા હતા. પણ છ માસમાંજ ત્યાંથી પાછા ફરી " મુ. સમાચાર " ના અધીપતીનો એાધ્યે પાછો પોતાને સ્વાધીન રીધો હતો. ૧૮૬૧ ની તા. ૧૦ મી મારચથી એવણે " દેસને હાંદ " નામનું રવીવારનું અઘવાદીક ગુજરાતીમાં કાઢવા માંડ્યું, જે એએક વર્ષ ચાલી બંધ પડ્યું હતું. એજ વર્ષમાં એવણે " સરકારી જ્ઞાન નીબંધ " અને બસકનો ખુલાસો એવા નામનું એક ગુજરાતી પુસ્તક " માલેસમંદ " ના તખલ્લુસથી આદર પાડ્યું હતું. એ પુસ્તક તે વેળાએ દેશીઓમાં ખણું વખખ્યું હતું. ૧૮૬૪ ના જનનેવારી માસથી એવણે પોતાના છાપાખાનામાંથી " મુરબેદય " નું તખલ્લુ આઘવાદીક કાઢવા માંડ્યું, જે પત્રમાં મરદુમ શેઠ મન-ચેરજી હોરમજી કામાજી જરથેસ્તરી દીનને લગતી તેમજ " સરત માંહનાર " પત્રની સામે બાબદો લખતા હતા. તે પત્રથી એ જાણુ વર્ષ ચાલી બંધ પડ્યું હતું. ૧૮૬૫ ના શેર સટાના વમલમાં એવણુની સપડાયા હતા અને ૨૭ મી જુન ૧૮૬૬ થી " સમાચાર " સાથેનો પોતાનો સંબંધ છુટા કરી તે પત્ર તથા છાપાખાનું શેઠ માણેકજી બરજેરજી મગેચિંદર હોમજીને વેચાવું આપી પોતે રાજદારી છંદગીમાં પડ્યા, અને ૧૮૬૮ માં એાઘ રાખવાના કારણારી નેમાયા. ત્યાં એ એક વર્ષ રહી પાછા મુંબઈ આવ્યા. અને એાધી મુદત સુધી એકાંત અને બીમાર છંદગી ગુજરી. એ એકાંત છંદગીમાંથી થોડાક વખત અંતે ચાલતાં " કપસરે હિન્દ " પત્રમાં લખાણો કરવા માંડ્યા, અને ધણે વર્ષે એવણે જાહેરમાં લખાણો કરવાનો હેખાય દીધાથી તે ધણુઓને દરેક તથા પાકટ તરીકે પસંદ પડ્યાં હતાં. અને લકવાની બીમારીથી ધણે લાંબો વખત એકાંત છંદગી ગુજરી હતી.

તા. ૨૪ મી નવેમ્બર.

અને આરથર રોડ ઉપર હિંદુસ્તાન મીલના કંપા-ઉડમાં નવું કોદેરું " ધી એમપાયર સ્ટીમ લોનડી, બ્લીચીંગ એંડ ડાઇંગ કું " નામનું નવું કારખાનું ખોલ્યું મુકવાની કીઆ આજ દીને શેઠ બહમજી દીન-સાહજી પીટીડે એક મોટા મેળાવડાની હજુરમાં રાખી હતી.

૧ જમે જમરોદ, તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

આ કારખાનાની નેમ મોટા પાયા ઉપર વરાળચમ માસરે સ્થાપી ડરે કપડાં ધાઇ આપી ધોળીઓને દોર તોડાવી હતી, અને તે સાથે બારબાંધી નવં કપડાંને ધાઇ " બ્લીચ " કરવા તથા કપડાં રંગી આપવાની પણ હતી. એ કંપનીના કીરકરે તરીકે પારસીઓમાં શેઠા અંદાઝીર બહ-

વડાડાની નામદાર માપકવાડ સરકાર તરફથી રૂપત ઉપર નાખવા કારણે આવપતવેરો જે એાછામાં એાછી રૂ. ૧૦૦ ની વાર્ષિક આવક કમાનાર પાસેથી લેવાને ડેડવેલું છે, તે વેરે નવસારીનાં પારસી બપરોએ કે જેઓ કુશની, નારાં, પાટી વગેરે વણી ગુજરાન ચલાવે છે તેઓ ઉપર પણ આવી પડે તેથી આજ દીને તેઓએ ત્યાંના સોરાળ બાગમાં મલી નામદાર માપકવાડના દીવાન ઉપર એક અરજ કરતા તથા માપકવાડનાં નામદાર માહરાણી તથા અમલદારોને એ બાબે ખબર કરવાને કહ્યું હતું.

તા. ૨૪ મી નવેમ્બર.

જામસેપર ખાતે ધરીઆલી તથા ગ્વેરેતોના ધંધા ચલાવનાર ડાસાભાઇ જમશેદજી મીરજી અથવા ચાંદા નામના એક પારસી સામે જગત્યા કલાવ નામના એક મધરાજનું પોતાની બેડી સાથે આડો સંબંધ રાખવાના શક ઉપરથી ખુન કરવાનો આરોપ મેલવામાં આવ્યો હતો, તેની તપાસ ત્યાંની રેશન કોર્ટમાં ચાલી અંતે જડજી મી. એચ. એફ. હેલીફાક્સ આસેસરોનાં મતથી છુટા પડી તેને ગ્રા. તા. ૧૨ મી અક્ટોબરે નક્કીસેવાર ડેડવી ફાંસીની સજા ફરમાવી હતી. આ મુકાદા સામે તેણે નાગપોરના ચીફ-કમીશનર મી. ઇઝમની કોર્ટમાં અપીલ રાખી હતી, જેની તકરાર સાંભલી નામદાર કમીશનરે આજ દીને સજા રદ કરી તેને છોડી મુકવાનો હોકમ કીધો હતો.

તા. ૨૪ મી નવેમ્બર.

રોજ ૧૧ માહ ૩ (શિ.) ૧૨૭૨ ૫૦૪૭૨૨ી.

હેરાયાદ બંધ ચદરમાતના લતા ઉપર બાઇ માણેક-બાઇ તે મરદુમ શેઠ નસરાવાજી સોરાળજી ચીનાઇનાં વીધવાએ એક નવી દરમેહર બંધાવવાનો પાયો આજ

મનજી પીટીડે, રસ્તમજી પેસ્તનજી ભટ્ટા (સોભીસીદર), એદ-જી બમનજી પારખ, રસ્તમ બરજી પેમાસ્તર (વચી), ડા. એલજી જમશેદજી દેવરીયાળા, ફરામશીઝ મહેરવાજી ચીનાઇ તથા મનજીબાઇ નવરાજી પેરેલ હતા, વળી ઉલ્લા મે મહરસી એ કંપનીના એજન્ટ તથા મેનેજર કીરકરે હતા. એ કંપની મારે અમેરીકાથી સાંભાકામ મંચાવવામાં આવ્યું હતું અને એક એકપરને બે યાલાવવામાં આવ્યા હતા. થોડા માસમાં જથી એજન્ટો એક હિંદુ પહેડીના હાથમાં લઇ હતી. ચાસરે એક વર્ષ એ કંપની ચાલી પછી તેને કોર્ટ માસરે ફરકમાં લઇ જવી પડી હતી, અને તેના લીધેકરેડર તરીકે મી. રસ્તમ બાબરજી પેમાસ્તરને હાઇ કોર્ટ તરફથી નેમવામાં આવ્યા હતા.

૨ જમે જમરોદ, તા. ૨૫ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

૩ જમે જમરોદ, તા. ૨૫ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

દીને (તે બાઈના બુજર્ગ દેર) ખાન બાહદુર એલકજી સોરાળજી મીનાઈએ પારસીઓના એક મોટા મેળાવાની હજુરમાં નાખ્યો હતો. પુણ્યાવાલા નાખમે-દસ્તુર કેકોખાદ આદરખાદ નોશરવાન તથા હેદરામાદના દસ્તુર ખુરશેદજી મેહરખેજી જમાત્વખાલાનાએ ખંદગીના કક્ષાએ પડ્યા હતા, તથા દસ્તુર કેકોખાદ સખાવત વિષે અવસ્તાના કક્ષામિથી એક વાએજ કરી સંજલાવી હતી.^૧

તા૦ ૨૬ મી નવેમ્બર.

વેલાતથી હિંદુસ્થાન મધે ક્રિકેટ મેચ રમવા આવેલા આક્ષરકર ડીમ સાથે મુંબઈના પારસીઓના ડીમે ગયા ગજી દીવસ અનરેનાં મેદાનમાં રમેલી મેચમાં પારસીઓ ૮ વિકેટ અને ૧ રને જીત્યા હતા.^૨

તા૦ ૧ લી ડીસેમ્બર.

ખાઈ આવ્યાંખાઈ ફરામજી પીટીટ વાંદરા મધે મ્યુની-સીપાલ રકુલ સાથે એક મકાન બંધાવવાને રૂ. ૧૦૦૦૦) ની રકમ મ્યુનીસીપાલિટીને ચોક્કસ શરતોથી આપવાને મળ્યું હતું. જે શરતો મ્યુનીસીપાલિટીની આજ દીને મલેલી સલામાં બાહલ રાખવામાં આવી હતી.^૩

તા૦ ૫ મી ડીસેમ્બર.

ખાઈ આવ્યાંખાઈ ફરામજી પીટીટ પુણીની દીવાના-શાળામાં પારસીઓ માટે એક એલાહેદા વૉરડ બંધવાને રૂ. ૨૦૦૦૦) ની રકમ સરકારમાં આપવાને કબુલ કીધું હતું.^૪

૧ મુંબઈ સમાચાર, તા૦ ૨૮ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

૨ હાઇમસ ઓફ ઇડીઆ, તા૦ ૨૭ મી નવેમ્બર ૧૯૦૨.

કપલા આક્ષરકરથી આવેલા ડીમેને પારસીઓ તરફથી તા૦ ૨૫ મી નવેમ્બરે દીપન કલ્યામાં સર દીનસાહ માલિકજી પીટીટ બારિનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠળ એક ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું.

આ મેચમાં મી૦ દીનસાહ દોરાળજી કાંવાએ ૧૧૬ રન કર્યાં હતા તે અસાધારણ હોવાથી અતરેના શેરના દલા-લોએ તેમને એક રૂપાડું કામતી વાજ એટ આવ્યું હતું.

૩ બ્લેક જમશેદ, તા૦ ૩ જી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

૪ બ્લેક જમશેદ, તા૦ ૫ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

ખાઈ પીટલ સરકાર તરફથી લોડા વખત પછી બાંધવામાં આવનાર હોવાથી બાઈ આવ્યાંખાઈ પીટીટ રૂપીઆ ૨૦૦૦૦ જુદા અનામત મેલી બે વરસીઓના નામ કપર એ જ્યાં કામ માટે કરી આવ્યા છે. આ બે વરસીઓ માહેલા એક નામદાર સર જમશેદજી જીજીખા બારિનેટ અને બીજો કાકર દીનસાહ જમનજી માસેર છે.

તા૦ ૧૧ મી ડીસેમ્બર.

મુંબઈના નામદાર ગવરનર લોડા નોંધકોટે આજ દીને અતેના ટાઉન હોલમાં એક “મેલી” બરી હતી, જે વેળાએ ખાનગી એનર્ગીમાં નીચલા પારસી મહરથો હાજર થયા હતા :—

શેઠ કાવશજી દાદાબાઈ રસતમજી, કાકર કાવસજી હોરમજી, સર જમશેદજી જીજીખાઈ બારિનેટ, ખાન બાહદુર મનમેરજી કાવસજી મઝાખાન, સી. આઈ. ઇ., પીરોજીશાહ મેહરવાનજી મેહતા, સી. આઈ. ઇ., સર દીનસાહજી માલિકજી પીટીટ બારિનેટ, પેસતનજી જાંઘીરજી તાલેયારમાં, સી. આઈ. ઇ., નવરોજજી માલિકજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ.^૫

તા૦ ૧૫ મી ડીસેમ્બર.

અમદાવાદ મધે ઉધાળ હુનરનું એક પ્રદર્શણ આજ દીને નામદાર. ગાયકવાડ સીયાજીરાવ મદારાજે ખોલ્યું મુકવાની ક્રિયા કીધી હતી. એ પ્રદર્શણની ગોઠવણ માટે નંમાવલી કમીટીના પ્રમુખ આનંદજી શેઠ પીરોજીશાહ મેહરવાનજી મેહતાએ પ્રથમમાં એક ભાષણ કરી નામદાર ગાયકવાડને તે ખોલ્યું મેલવાની અરજ કીધી, જે તેવણે એક સુભાષીત ભાષણ કરી ખોલ્યું મેલ્યું હતું. કમીટીના આનંદરી સેક્રેટરીઓમાં એક પારસી મહરથ—શેઠ જાંઘીર દીનસાહ મેહતા હતા.^૬

એ પ્રદર્શણમાં નીચલા આંદો તથા ઇનામે આપવામાં આવ્યાં હતાં :—

સોનાના આંદ—શેઠ કેપશર એલકજી તજાઈને સાથી સરસ કેળવેલાં ચામડાં માટે, શેઠ પેસતનજી એદરામજી પ્રેસને માટીના સરસ ડીકામન તથા ડીનસા માટે, મેસરસ ગોદેરજી એડ ખોલસને સાથી સરસ તીબેરીઆ તથા તાળાં માટે. શેઠ કેપશર આદરજી ઘાસવાલાને રમ ફાર તથા ખાંડ માટે, મેસરસ વારડનની કું'ને સરસ તંબાકુ માટે, શેઠ કુવરજી ડી. ગીઆને સરસ હારેનોનીયમ માટે, જીજી સીફ મીલને સરસ રેસમી કાપડ માટે, શેઠ વીકાજી દાદાબાઈ મેહતાને સરસ ઓધક પેનટીંગ માટે, મેસરસ આર. એચ. બાનાની કું'ને સોળાં અતાર માટે, શેઠ અરદેશર તેલમુકજી મીરજાને “સ્લુષક વાડવ” માટે, મેસરસ દેસાઈની કું'ને રંગેલાં તથા સાદ કરેલાં કપડાં માટે, મેસરસ માલિકજી પુછઆઈની કું'ને સરસ ચટપટી અને મસાલા માટે, બીલીમોરાવાલા શેઠ સોરાળજી જમા-

૫ હાઇમસ ઓફ ઇડીઆ, તા૦ ૧૨ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

૬ હાઇમસ ઓફ ઇડીઆ, તા૦ ૧૭ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

૨૫ની વરદીંગ બાણવાલાને ઢાકડાં ઉપર હાથીદાંતાનાં કામ માટે.

રૂપાનાં આંદ—શેઠ અરદેશર ડી. વાડીઆને હોરી-ત્રાનટલ રટીમ એનજીન માટે, શેઠ બહમનજી અરદેશર દસાસને હાથે ગાલવાનાં સરસ વાસણુ માટે, મીસ જરખાલુ શાલકાકાને સરસ ચિત્ર કામ માટે, મેસરસ શોરાળશાહની કું. સરસ ભરત કામ માટે, મેસરસ બેહરામજી અરદેશર ગડેલીઆની કું. ને સરસ રંગેલાં ચામડાં માટે, શેઠ બહમનશાહ ઇ. અમરાને સરસ સરખતો માટે, શેઠ અરદેશર રસનમજી કનહેકશનરને સરસ ફીટમાસ કેક માટે. શેઠ દીનશાહ શાપુરજી મીસ્ત્રીને સરસ નેલવક માટે.

કાનામ તથા સરડીફીફેલ—શેઠ કુવરજી આદરજીને ધાતુપરનાં સરસ કાતરકામ માટે, મીસ બાહઆઈ લીમજી પાસમકોટને સરસ ચિત્રકામ તથા ભરતકામ માટે, બાબ પોરોજીઆઈ બાંદગીરજી શેઠનાને સરસ ભરતકામ માટે, મીસીસ હોશમજી બરબોરજી વણાને સરસ ભરતકામ માટે, શેઠ બહમનજી અંકલેસરીઆને સરસ “સાધર્મીય કમપોલીશન માટે, મેસરસ પી. બનજીઆઈ એંડ સનસને સરસ સોઝાવાટર, લેમેનોડ વગેરે માટે.

તા. ૨૦ મી ડીસેમ્બર.

શેઠ ૧૭ માસ ૪ (શે. ૧૨૭૨ યજ્ઞજોડી.

મરજી—મનચેરજી માણેકજી મેહતા—ઉમર વર્ષ ૫૩). શરૂઆતમાં અનરેતી મરકનદાઈએ પેકમાં કસારક તરીકે ૧૭) વર્ષ સુધી નોકરી કરી, ચીનની મેસરસ મેહતાની કું. પત્નીમાં રહે ત્યાંના જુદા જુદા કોરડાપરની પહેડીમાં વખાણવાળેજી કામ કરી, ચીનની મેસરસ નાતાની કું. માં મેનેજર તરીકે તેઓની હાંગકાંગ અને શેંગાલીની શાખામાં સારું કામ કરી, હાંગકાંગમાંજ મુજબી. ત્યાંનાં જરથોસ્તી ધરમખાતાઓના એક ટૂંટડી હતી.

તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બર.

સુરતની રમાલકાઝ કોટનાં માથે જડજી મરહુમ ખાન બાહદુર બરબોરજી એલજી મેહાદી, એમ. એ. એલ. એલ. ખી. ની ત્યાંનાં વડીલ મંડળ તરફથી પડાવેલી સુંદર દૂલ સાઈડની ઓફલપેન્ડીંગની સળી ત્યાંની સમાલકાઝ કોટનાં ડાંબવાને નામદાર સરકારે પરવારખી આપી હતી તે આજ દીને ત્યાંના ડીપ્લોમટ જડજી ખી. હારવેએ એક મોટા મેળાવાની હજુરમાં ખોલી સુટી હતી.

૧ ભમે જમશેદ, તા. ૨૪ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

તા. ૨૪ મી ડીસેમ્બર.

હીંદુસ્તાનની નેશનલ કોમિસની ૧૮ માં વર્ષની મેહકને દીને અમદાવાદ મધે બરાઈ હતી, જેમાં પારસી-ઓમાં શેઠા દીનશાહ એલજી શાહા, રસતમ ખ. ર. કામા, શીરોજીશાહ મેરવાળજી મેહતા, શોરાળજી દીનશાહ કરાકા, માણેકજી કાપશજી પટેલે ભાગ લીધો હતો.

તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર.

આ વર્ષમાં ચાને તા. ૧ થી જનવારીથી તે તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨ સુધીમાં મુખ્યનાં પારસી-ઓમાં ૧૧૩૨ જન્મ થયાં હતાં.

એજ વર્ષમાં મુખ્ય મધે પારસીઓમાં ૪૪૪ જેડાનાં લગ્ન તથા ૧૯ જેડાનાં ગરનાં નીચે મુજબની વીગતે થયાં હતાં :—

નર. નારી. જીમસે.

લગન—	થી ૧૦ વર્ષનાં...	૦	૧*	૧
૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં...	૧	૩૯	૪૦	
૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં...	૧૫	૧૫૬	૧૭૧	
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં...	૧૨૬	૧૭૪	૩૦૦	
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં...	૧૬૦	૫૪૪	૨૧૪	
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં...	૯૭	૧૩	૧૧૦	
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં...	૨૮	૩*	૩૧	
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં...	૧૧	૧	૧૨	
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં...	૩૬	૦	૩	

		૪૪૧	૪૪૧	૮૮૨
ગરનાં-૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં...		૦	૩	૩
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં...		૦	૭	૭
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં...		૧	૭	૮
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં...		૩	૧	૪
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં...		૪	૦	૪
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં...		૮	૧	૯
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં...		૨	૦	૨
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં...		૧	૦	૧

૧૯ ૧૯ ૩૯

૨ મુખે સમાચાર. તા. ૨૫ મી અને ૨૭ મી ડીસે-મ્બર ૧૯૦૨.

* એ એક ૯) વર્ષની છોકરી હતી.

† એમાં એક ૨૭) વર્ષની કુંવારી ૨૫) વર્ષનાં કુંવારા સાથે પરણી હતી.

‡ એમાં એક ૩૭) વર્ષની કુંવારી ૩૫) વર્ષના કુંવારા સાથે પરણી હતી.

§ એ વજુમાં એક ૫૦), બીએ ૪૬) અને ત્રીએ ૪૬) વર્ષના બીજા ૪૧, ૩૨ અને ૩૧ વર્ષની કુંવારીઓ સાથે.

એજ વર્ષમાં મુખ્ય મંત્રી પારસીઓમાં નીચે મુજબની વીચત્રે ૧૫૦૪ મરણ નીપજ્યાં હતાં :—

૧૨૦. નારી. જુમલે.			
તરતનાં જન્મલેખાં	૩૮	૪૩	૮૧
૧ દીનથી ૧ માસ સુધીનાં	૫૬	૪૦	૯૬
૧ માસથી ૧ વર્ષ સુધીનાં	૧૦૨	૬૩	૧૬૫
૧ થી ૫ વર્ષનાં	૮૭	૮૭	૧૭૪
૬ થી ૧૦ વર્ષનાં	૨૦	૧૭	૩૭
૧૧ થી ૨૦ વર્ષનાં	૫૩	૬૨	૧૧૫
૨૧ થી ૩૦ વર્ષનાં	૫૪	૭૩	૧૨૭
૩૧ થી ૪૦ વર્ષનાં	૪૪	૬૪	૧૦૮
૪૧ થી ૫૦ વર્ષનાં	૬૪	૫૦	૧૧૪
૫૧ થી ૬૦ વર્ષનાં	૬૬	૭૮	૧૪૪
૬૧ થી ૭૦ વર્ષનાં	૬૫	૫૫	૧૨૦
૭૧ થી ૮૦ વર્ષનાં	૬૫	૬૮	૧૩૩
૮૧ થી ૯૦ વર્ષનાં	૧૪	૧૪	૨૮
૯૧ થી ૧૦૦ વર્ષનાં	૨	૦	૨

૭૬૦ ૭૪૪ ૧૫૦૮

એ ૧૫૦૪ મરણ નીચલા લતાઓપર થયાં હતાં :—

કોલાયા	૧૧	દાર...	૧૦
કોટ	૩૮૨	નાચેગામ	૧
ધોળીતળાવ...	૩૦૦	મહુઆ	૧
કરેલવાડી (થાકારદાર)	૨૯	વરલી	૧
ગીરગામ	૩૨	માલીમ	૧૪
ગોપાતી	૨૫	વાંદરા	૨૩
મંદરોડ	૫૫	અંદરી	૧
નારદેવ	૨૮	ઢોડ	૧
ગોવાલીઆ તળાવ	૧૦	સરજ. ઇ. હારપીટલ.	૧૯
અંબાલા	૬	મોટલાંયાદ હારપીટલ.	૧૫
વાલકેશ્વર	૩	આલબલેસ હારપીટલ.	૧૬
આહરેકોટ	૧૨૦	કામા હારપીટલ	૩
મેતવાડી	૧૩૨	ગોકળદાસ હારપીટલ.	૬
નલબળર	૨૨	દીનસાહજ પીટીટ	૫
કામીપુરા	૫	હારપીટલ	૫
મેટાંકી	૧	પારસી હારપીટલ	૨૮
ઉમરખાડી	૧	મોદીખાના હારપીટલ.	૨૮
હોડીખળર	૧૪	ઝકટર મસીનાની	૧
ભાંચેખા	૧૫	હારપીટલ...	૧
મજબામ	૩૦	પારસી મુવાવડખાનું.	૪૬
પરેલ	૫૬	ઠાકટર મીસ તરખાનું	૧
મીચપોચવી	૫	મુવાવડખાનું	૧

૧૫૦૪

એ ૧૫૦૪ મરણ નીચલાં કારણોથી નીપજ્યાં હતાં :—

તાવ મહુ	૧૬૨	જળદી તથા નાકાવતી.	૧૭૦
મરડા	૧૮૯	આપધાત	૧૮૬
સાનતવુંને લગતાં દરદો.	૧૭૬	(૨ કુખી જખન.	
ફેફસાને લગતાં દરદો.	૧૮૮	૭ ઝેર આધને.	
લોહી વીકાર	૪૩	૧ બારીએથી કુદકા	
ખસી...	૬૬	મારીને.)	
જલદર	૫	હોનારત, અકસમાત	
શીતલા	૦	વગેરે	૭૧
ગોવરં	૫	(૨ બારીએથી પડી	
કલેરા	૫	જવાથી.	
મરડા	૩૫	૨ દરીયામાં નાહતાં.	
પેટ	૧૦૩	૧ જુલમાં ઝેર	
કુખીમ કક	૩	લીધાથી.	
જુખા બાળને લગતાં		૧ કુવામાં પડવાથી.	
દરદો	૮	૧ કુતરાનાં હાડખાથી)	
પીસાળને લગતાં દરદો.	૨૬	બીના દરદો...	૨૦૩
આમરીને લગતાં દરદો.	૧૦	(૩૮ તાવને લગતાં.	
લાલમાલ તથા તળુને		૭૪ પાંચનલકિતને	
લગતાં દરદો	૬	લગતાં.	
આંખ કાનનાં દરદો.	૦	૯૧ જાતીને લગતાં.)	
તરતનાં જન્મલેખાં	૮૧	નહિ જણાવ્યાં કારણો.	

૧૫૦૪

ગ્યાએ નર્મમાં નાદારીની અરજ પર) થઈ હતી.

* એ ૧૦ આપધાતો ૮) પુરૂષ અને ૨) સ્ત્રીઓએ ક્રીધ: હતા. પુરૂષોમાં એક ૧૮) વર્ષના જવાને લગનની નીરાશીમાં, એક ૧૯) વર્ષના તથા બીજા ૨૯) વર્ષના જવાને બેકારીની ઉદાસીમાં, એક ૩૮) વર્ષના ધરાનીએ કીવાનાપણાની હાલતમાં, એક ૪૦) વર્ષના તાલીકલાઈ, અને એક ૬૦) વર્ષના લખનારે કરજદારીને લીધે ઝેર આધને, એક ૩૮) વર્ષના ચીતારાએ પરસાસા કલેસને લીધે કુવામાં પડીને, તથા એક ૨૮) વર્ષનાએ મગજની અસ્થિર હાલતમાં બારીએથી કુદકા મારી આપધાતો ક્રીધા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૩૫) વર્ષનીએ માંદગીથી નંદાલી ઝેર આધને તથા બીજા ૫૮) વર્ષનીએ મગજની અસ્થિર હાલતમાં કુવામાં પડીને આપધાતો ક્રીધા હતા.

+ હોનારતથી મરણ પામેલાં ૭) જણામાં ૬) પુરૂષ અને ૧) સ્ત્રી હતાં. પુરૂષોમાં એક ૮૦) વર્ષના જહડ દરીયે કાનડે ભણતા, તથા એક ૧૭) વર્ષના દરીયામાં નાહતાં અકસમાત પાણીમાં કુખી જવાથી, એક ૧૪) વર્ષના ઠાકરાએ જુલમાં સલકપુરકી આસીડ પીધાથી, તથા બીજા ૧૪) વર્ષના ઠાકરા ને કુતરાના કરડવાથી હાડખું લાગાથી, એક ૯) વર્ષના ઠાકરા ચિલ માલના માકમાંથી અકસમાત કુવામાં પડવાથી, અને બીજા ત્રણ વર્ષના ઠાકરા ચોમા માલની બારીએથી રમતાં રમતાં અકસમાત રસ્તામાં પડી જવાથી મરણ પામ્યા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૨૧) વર્ષની ચિલે માલની બારીએથી રસ્તામાં ભટાં સમતોલપણે મોવાથી કલકાઈ જઈ મરણ પામી હતી.

વધારો.

મહા સાસની મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં નીચલાં પાસની બાબતો પસાર થયાં હતાં.—ગાંધી દીરાબાઈ પેશનનજ મેક્સમેન, મેહરબાઈ અંકવીર વાડીઆ, આમબાઈ મેહરવાનજ દલાલ, દમાબાઈ રતનજ મનચેરજ કાલાલ, શીરીન અરદેશર બાલા, કુવરબાઈ શોરાબજ કપડાંન, સુનાબાઈ દીનસાલ વડીલ, પીરોબજ જમશેદજ બદાફરજ, જરબાન બલમનજ એનજનીયર, યુલબાઈ દીનસાલજ મેહરવાસા, પેરીન પેશનનજ ગામ્બા, યુલબાઈ કુવરજ મેસીક, અરશેદબાઈ અરદેશર કાટીવાલા, આમબાઈ પેશનનજ પાવરી, કુવરબાઈ પેશનનજ આર્ટિસ્ટ, મેહરબાઈ હારમજ મવરનર, પીરોબ મેહરાંમજ મલગારી, પીરોબજાઈ હરામજ માનેવાલા, નવાજબાઈ નવરોજજ મામડીઆ, શીરીન શોરાબજ શોખદાર, તથા શીરીન રસનમ આબા.

વાધના શેકરે:—ગાંધી રતનબાઈ તે માઈટ આજીવાળા શેક દારાસાલ નસરવાનજ મોદીના ધણીઆણી-એ આ સાથ તા. ૨૦ મી માચને દિને અબુ ખાતે એક મોટા વાધનો શીકાર કર્યો હતો.

એજ મુજબ બાઈ દીરાબાઈ રતનમજ ફરફુનજ વાઝાએ આકાલા મધે એક વાધ માર્યો હતો.

વલી કાલાળા જીજાના એસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર શેક અરદેશર કેપસર કામાએ મેત્રાપુરની નજદીક એક માલખ-પર આગરૂની નામે ગામમાં એક અવાડામાં એ મોટા વાધ માર્યો હતા.

કરાંચીવાલા શેક એલસજ દીનસાલ સરાક, સી. આઈ. ઇ. એ તા. ૩ જી એપ્રિલને દિને ત્યાંની લેડી ડ્રીન દોરપીટમમાં મેમવા માટે મરફુમ શાહનસાલ બાનુ નિકટોરીયાનું બસ્ટ એટ મોકલ્યું હતું.

કલકતાવાલા શેક કીરજબાઈ માણેકજ રસતમજની એક સુંદર તસ્વીર તથા તેમના થોડાક અહવાલ તે તરફ નીકળતાં “એમપ્રેસ” પત્રના આ સાલના એપ્રિલ માસના માસના આંકમાં છપાશે હતો.

૧ નમે જમશેદ, તા. ૨૮ મી માઈ ૧૯૦૨.

૨ નમે જમશેદ, તા. ૪ થી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

૩ નમે જમશેદ, તા. ૧૭ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

૪ નમે જમશેદ, તા. ૩૦ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.

જીજાનાં “મેસોનીક ઇલસ્ટ્રેટેડ” નામનાં ચોખા-નીચાનાં નવેમ્બર માસનાં આંકમાં કલકતાવાળા શેક કીરજબાઈ માણેકજ રસતમજ પનાજની એક તસ્વીર તથા થોડાક અહવાલ છપાશે હતો.

એજ મુજબ સર જમશેદજ જીજાબાઈ એક તસ્વીર લંડનનાં “ડેલી કોનીક્ટ” પત્રમાં પાસની પોસાકમાં આપવામાં આવી હતી.

પારિસ ખાતે પ્રગટ થતાં Le Monde Illustré નામનાં પ્રખ્યાત પત્રના તા. ૨૪ મી જુલાઈનાં આંકમાં મુજબવાલા શેક નવરોજજ માણેકજ વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. તથા તેમનાં માતાજી ગાંધી મોટલાંબાઈની સુંદર તસ્વીરો તથા થોડાક અહવાલ આપવામાં આવ્યાં હતાં.

સાંજ વર્તમાન પત્ર—આ સાલ તા. ૧ લી મે ને દિને શેક અરદેશર મેશમજ પટેલ “સાંજ વર્તમાન” નામનું દરરોજ સાંજનું નીકળતું એક ગુજરાતી વર્તમાન પત્ર પરવરતાવવા માંડ્યું હતું.

૫ નમે જમશેદ, તા. ૮ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૨.

૬ અખબારે રોડાવર, તા. ૧૬ મી આગસ્ટ ૧૯૦૨.

૭ આ વર્તમાન પત્રના એક બાબા તરીકે પહેલાં શેક નસરવાનજ બમનજ જસાવાળા પબ્લુ જોડાયા હતા. પબ્લુ ફક્ત ૨૦ દીપસમાં એ મહત્ત્વે જોતાનાં બાપ કુટુંબ કીમે અને તા. ૧ જી જુન ૧૯૦૨ થી મી. રતનજ નસરવાનજ વાઝા-માંથી મી. અરદેશર બહેરામજ પટેલ સાથે બાબીદારીમાં જોડાયા હતા. પબ્લુ તે પછી બે માસની કુંકે સુદતામાં શેક અરદેશર પટેલનું અકાળ મરણ નીપજવાથી શેક રતનમજ નસરવાનજ વાઝામાંથી તેના એકલા માલિક અને અધીપતી તરીકે એ પત્ર આજ (૬૦ સં ૧૯૨૨) સુધી ચલાવતા રહ્યા છે. એ પત્રે અનેક પ્રસંગે ભહેરે લાભનાં ફોટા કપડાની કપ-વાળી ભહેરે રોવા બબ્બી છે. ૬૦ સં ૧૯૦૮ થી એ પત્રના માલિકે ૬૨ વર્ષે પતેલીના હાંચમ કપર સુંદર થયેલા તથા બહુલા કમેલ અને ગુજરાતી લેખકોની કલમથી જાણવામાં આવ્યા કાલક સંજીન લખાણથી ભરપૂર એક પાસ દલાદાર અંક બાહેર વાઢવા માંડ્યો છે. “સાંજ વર્તમાન” ના એ વાર્ષિક પતેલી અજે અબ્બી લીખ્યાતી મેળવી છે. જીવદીન સવાબની જીભેસ રોળા પોતાની હમદીન કોમને વડેપે ઉભા રહીને એ પત્રના માલિકે પાસી કોમની સારી સેવા અબ્બી હતી, જેનાં પરીણામમાં પોતાના બાઈબાઈ “નમે જમશેદ” સાથે એ પત્રને ૧૯૧૪ માં એક રંગુન સુધી બહનહીને એક વાઢવાર કેસ લડવા જઈ પબ્લુ હતું. ૫ થી ૬૨ થી તામ-દાર સરકારની એ પત્રે સેવા અબ્બવાળી તેના માલિક મી. રતનમજ વાઝામાંથીને સરકાર તરફથી પબ્લુસીટી થોડાં ના મેળવર નેમવામાં આવ્યા હતા.

મરુમ સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ પારો-
નેટની વર્સાની મંજીર યાદમાં ધી માણેકજી પીટીટ
મીલના હાંડુ કામદારોએ તા. ૫ મી મેની રાત્રે ૬ કલાકે
મીલના ક'પાઉંડમાં હુરીકીરનનની ક્રિયા કરાવી હતી. આ
વેળાએ મીલના મેનેજર તથા માર્કટરોએ પણ હાજરી
• આપી હતી.

આ સાથે શેઠ મનચેરજી કુજારજી પીઠાવાળાએ
દારજીમીનાં ચિત્રકળાનાં પ્રદર્શનમાં સરસ ઑલખ કર-
ના પોરટ્ટે માટે સોનાના ચાંદનું છનામ મેલવું હતું.

૮ જામે જમશેદ, તા. ૧૨ મી મે ૧૯૦૨.

૧ જામે જમશેદ, તા. ૨૭ મી મે ૧૯૦૨.

આમ વર્ષના " ટાઇમ્સ ઑફ ઈન્ડિયા " ના કેલેન્-
ડરમાં સપ્તમી યીના નીચલા ફેરફાર તથા વધારા સિવાય
આગમાં કેલેન્ડરની માફકજ છે.

મધ્યે સ્થાક કુ'પનીઓના ડાયરેક્ટરો:—

કુરશ રપીનીંગ એન્ડ રીવીંગ કુ'પની—કાવશજી
નંદગીર.

કરામજી પીટીટ રપીનીંગ એન્ડ મેન્ડ કુ'પની—માણે-
કજી કાવશજી પીટીટ.

હીરુત્તાન પ્રેસીંગ એન્ડ મેન્ડ કુ'પની—રતનશાહ
દાદાભાઈ, માણેકજી કરામજી હોરમજી શેકના, મનચેર-
શાહ નશરવાનજી ચાંદાભાઈ.

જીવરાજ બાણુ રપીનીંગ એન્ડ રીવીંગ કુ'પની—
જીજીભાઈ મનચેરજી મેહરવાનજી જીજીભાઈ.

જીખીલી મેન્ડ કુ'પની—કાવશજી નંદગીર.
માલગુપ્તશાહી ગુલપરવા મીલસ કુ'પની—નંદગીર
જમશેદજી ચીનાઈ, મેનેજીંગ એજન્ટસ.

માણેકજી પીટીટ, અને મજગામ રપીનીંગ એન્ડ
મેન્ડ કુ'પની—માણેકજી કાવશજી પીટીટ.

નેપીઅર હાઉસ કુ'પની—વાલનજી નશરવાનજી.

ફાબામાં ગયલી કુ'પનીના લીકવીડર:—

ફાબા બેંકીંગ એન્ડ એજન્ટ્સી ફેરપોરેશન—સારા-
ખજી રસતમજી અનમ.

પારસી બાપારી મહીમી:

જોએ ડેરી સપ્લાઈ કુ'પની—નવરોજજી હોર-
મજી પાટક (માલેક), કરામજી શાપુરજી પાટક અને
હોરમજી પેરતનજી સુનાવાલા (એસીસ્ટન્ટ).

† The Times of India Calendar and
Directory for 1902.

મેહરવાનજી કાવશજી દાદાબાળા નામનો ૧૭ વર્ષનો
એક પારસી છોકરો પોતાના એક સાથીને દરીયામાં
નાહતાં કુખી જતો બંધાવવા જતાં તે સાથીએ તેનો ટોટો
ચીવટપણે વક્ષી રાખવાથી તે બીચારો કુખી ગયો હતો,
અને પોતા સાથીને કોઈ પરદેશીએ આવી બાહેર કાઢ્યો
હતો.

જેઠન મધ્યે તા. ૫ મી જુલાઈને દીને ચીનની
છેલ્લી લડાઈમાં મદદ કરનારાઓ તથા સેવા બંધનનારા
ઓને નામદાર પ્રીનસ ઑફ વેલ્સે યાદના છનામ આપ્યાં
હતાં:—જેમાં બીકાનેરના માહરાજના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી
મી. રસતમજી દોરાજી કુપરને પણ એક લડાઈનો યાદ
આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૦ ટાઇમ્સ ઑફ ઇન્ડિયા, તા. ૨૬ મી જુન ૧૯૦૨.

૧૧ સાંજ વર્તમાન, તા. ૨૬ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.

પી. એચ. ચીજગરની કુ'પની—પરશેજી હોરમ-
જી કરામજી.

દાવર, સીરવઈની કુ'પની.
ફુલ્લેટ ચવનાની કુ'પની—વાલનજી દાદાભાઈ ચવના
(માલેક), જમશેદજી મેહરવાનજી બાહુરજી (એસીસ્ટન્ટ).

કરામજી એન્ડ કુ'પની—રતનમ નશરવાનજી વાજા-
માંથી, પેરતનજી દોરાજી.

હોમી, સોરાળની કુ'પની (ચુકસેલરસ).

ઈડા હોરન એજન્ટ્સી—નવરોજજી હોરમજી

પાટક (માલેક).

નંદગીર ડાસાભાઈ મોદી.

આર. એમ. જસાવાલા, એન્ડ કુ'પની—રતનમજી

મનચેરજી જસાવાલા (માલેક).

કેમ્પશઝ રસતમજી મોતીવાલા.

માધવજી અને નવરોજજી—પેરતનજી નવરોજજી

કાપડીઆ (માલેક).

માસ્તર ક્ષપરસ (કેમીસ્ટસ).

દી. મેહરવાન, એન્ડ કુ'પની (સીગારના વેપારી).

આર. એમ. મુશ્કીરોજી, એન્ડ કુ'પની.

બી. નાહર, એન્ડ કુ'પની.

રસતમ એન. વાઝામાંથી.

એચ. જે. રસતમજીની કુ'પની.

સોરાળજી શાપુરજીની કુ'પની—શાપુરજી સોરાળજી,

રતનશાહ દાદાભાઈ.

એન. સી. વાઝામાંથી, એન્ડ સન્સ—રસતમ અને

જમશેદ નશરવાનજી વાઝામાંથી.

કરાંચીના પારસી બાપારીઓ:—

બરબેરજી નાહનાભાઈની કુ'પની—દોરાજી નાહના-
ભાઈ (મિકેલા માલેક).
મેહરોમજી એલજીની કુ'પની.
નશરવાનજીની કુ'પની.

ઉકમણામાં સખાવત ઇં સં ૧૯૦૨.

૫૦૦

તારીખ.	કિમકં મેલવું.	રૂપ રૂપિયા.	આવનાર.	આધાર.
સને ૧૨૭૧ વજરેવરી. સને ૧૯૦૨ કચલી.				૧૯૦૨. તારીખ.
રોજ ૨૨ માહ ૪ (શેં), તાં ૪ થી બનેવારી.	મનચેરજી સોરાળજી પોરટવાલા.	૧૩:૬ પોતાની પુંડમાંથી ૩,૧૦૦) અને બમે જમસેદ, ૭-૧	મેશીઓએ.	૧૩-૧
" ૨૫ " ૪ (શેં), તાં ૭ થી "	મેદ દીનસાહજી જાદમનજી હોરમજીજી જનરાલ તથા વીસાહવાલા.	૨૨૨૫ પોતાની ૩,૨૧૦) અને મેશીઓએ. અખતારે સોદાં, ૧૩-૧	મેશીઓએ.	૧૩-૧
" ૩૦ " ૫ (શેં), તાં ૧૨ થી "	મેદ બેદરામજી નવરોજીજી કામાજી, એમ. એ. આહ, સી. એમ.	૬૩૨૫ પોતાની પુંડમાંથી ૩,૧૦૦), અખતારે ૩,૫૦૦), માતાએ ૩,૨૦૦) અને મેશીઓએ.	" " "	૧૩-૧
" ૭ " ૫ (શેં), તાં ૧૯ થી "	મેદ કાવજીજી નવરોજીજી પોદમખાતાવાલા.	૨૫૫૭ પોતાની પુંડમાંથી ૩,૩૩૦) અને બમે મેશીઓએ.	" " "	૧૩-૧
" ૧૦ " ૫ (શેં), તાં ૨૨ થી "	માહ બીખાજી તે મેદ દાદાભાઈ રાનજી આહ કરંજીઆનાં વીધવા.	૨૪૧૧ પોતાની પુંડમાંથી તથા મેશીઓએ.	" " "	૧૩-૨
" ૨૧ " ૫ (શેં), તાં ૨૭ કેવરવારી.	મેદ સાવકસાહ કરામજી પોદમખાતાવાલા (જામનગર).	૭૭૮ પોતાની પુંડમાંથી અને મેશીઓએ.	" " "	૫-૨
" ૨૬ " ૫ (શેં), તાં ૭ થી "	માહ બાહજીમાવ તે મેદ હોરમજીજી એદજી સુખીઆનાં વીધવા.	૭૫૦ દીકરા ડાં નાદરસાહ હો. સુખીઆએ ૩,૪૫૦) અને બીનાં મેશીઓએ.	" " "	૮-૨
" ૨૭ " ૫ (શેં), તાં ૮ થી "	મેદ પેરનજી રૂરનજી હાંમકાંમવાલા.	૧૧૩૨ પોતાની, અમાવા, તથા મેશીઓએ.	" " "	૧૮-૨
" ૧ " ૬ (શેં), તાં ૧૨ થી "	માહ પીરોજીઆહ તે મેદ દોરાજીજી અંડાલેવાલાનાં વીધવા (પુના).	૧૪૭૫ દીકરાએ મેદ નવરોજીજી, પેરનજી, અને જમસેદજીએ ૩,૮૦૧) અને મેશીઓએ.	" " "	૧૫-૨
" ૪ " ૬ (શેં), તાં ૧૫ થી "	મેદ સાવકસાહ કરદનજી કરાહા.	૧૧:૭૫ પોતાની અને માતાજીએ ૩,૬૬૭) અને મેશીઓએ.	" " "	૧૮-૨
" ૫ " ૬ (શેં), તાં ૧૬ થી "	માહ બાહજીએ તે મેદ અરદેશર કાવજી પેરનજી કામાનાં ધણીઆણી.	૮૨૨ મેશીઓએ.	" " "	૨૦-૩
" ૮ " ૬ (શેં), તાં ૧૯ થી "	મેદ અરદેશર કાવજીજી પોતા (અરૂચ).	૬૬૮ મેસર્સ અરદેશર પોતાની કું ૩,૫૦૧) અને મેશીઓએ.	" " "	૨૨-૨
" ૨૭ " ૬ (શેં), તાં ૧૦ થી મારચ.	મેજનજી માલેકજી વલસાડા અમવા ધનજીરા, એલીસીટર, (વલસાડ).	૨૩૫૮ પોતાની પુંડમાંથી કુદૂમ, અને મીત્રોએ.	" " "	૧૩-૩
" ૬ " ૭ (શેં), તાં ૧૯ થી "	માહ ડોસીજીએ તે હોરમાદરાવા હોરમજીજી જમસેદજી ચીનારનાં ધણીઆણી (પુના).	૧૧૬૪ પોતાની તથા બીના મેશીઓએ.	" " "	૩૧-૩

૫૦ સં ૧૯૦૨.

તારીખ.	કેશવજી ડેવલુ.	રકમ રૂપિયા.	આપનાર.	આધાર.
સને ૧૨૭૧ વસંતવરદી. સને ૧૯૦૨ ઇસવી.				૧૯૦૨ તારીખ.
રોજ ૧૫ માહ ૭ (શેઠ), તા. ૨૮ મી માર્ચ.	આઈ મુનાબાઈ તે શેઠ હોરમજી આદરજી ચાહેવાલાના વીધવા.	૩૩૧૨ પોતાની પુંઝમાંથી ૩,૩૦૦૦ અને ખર્ચ ખર્ચો.	જમશેદ, ૪-૪	
„ ૧૫ „ ૧૭ (શેઠ), તા. ૩૦ મી „	આઈ આવાબાઈ તે શેઠ અરેશ્વર મોરાળજી દસ્તુર કામદીનાં વીધવા.	૭૩૧૦ પોતાની પુંઝમાંથી ૩,૬૦૦૦ અને ખર્ચો.	„ „ ૧૭-૪	
„ ૨૭ „ ૧૭ (શેઠ), તા. ૬ મી એપ્રિલ.	શેઠ બહમજી મેહરામજી ધનાપટેલ (હાંમકેવાલા).	૫૮૭૫ પોતાની પુંઝમાંથી તથા ખર્ચો.	„ „ ૧૬-૪	
„ ૬ „ ૮ (શેઠ), તા. ૧૮ મી „	આઈ જરઆઈ તે શેઠ રતનજી મોરાળજી તલાટીનાં દીકરી.	૫૧૫૪ પોતાની પુંઝમાંથી ખાવા માય તથા ખર્ચો.	„ „ ૨૮-૪	
„ ૮ „ ૮ (શેઠ), તા. ૨૦ મી „	આઈ રતનબાઈ તે શેઠ નવરોજી દોરાળજી કરંજીઆનાં ધણીઆણી.	૬૩૭૭ પોતાની પુંઝમાંથી તથા ખર્ચો.	„ „ ૨૭-૪	
„ ૨૩ „ ૮ (શેઠ), તા. ૪ મી મેએ.	આઈ માણેજીઆઈ તે શેઠ જમશેદજી ફરોજી કંચોડનાં વીધવા.	૧૫૬૮ પોતાની પુંઝમાંથી ૩,૫૦૦ અને ખર્ચો.	„ „ ૧૨-૪	
„ ૧૩ „ ૬ (શેઠ), તા. ૨૫ મી „	આઈ વીરબાઈ તે શેઠ મેહરબાઈ માણેજી મીસ્ત્રી-કરંજીઆનાં ધણીઆણી (પુત્ર).	૮૫૦ ખાવીડ તથા ખર્ચો.	„ „ ૧-૬	
„ ૧ „ ૧૦ (શેઠ), તા. ૧૨ મી જુન.	આઈ દીનબાઈ તે શેઠ એદવજી છવજી અમરગઢ મીસ્ત્રીનાં ધણીઆણી.	૧૬૭૭ પોતાની પુંઝમાંથી તથા ખર્ચો.	„ „ ૨૩-૬	
„ ૧૬ „ ૧૦ (શેઠ), તા. ૨૭ મી „	આઈ મીચીબાઈ તે શેઠ દાદાબાઈ મેહરાબજી છટાણનાં દીકરી.	૫૬૮૩ પોતાની પુંઝમાંથી ૩,૨૦૦૦, ખાવા માય ૩,૨૦૦૦, અને ખર્ચો.	„ „ ૧૭-૭	
„ ૨૮ „ ૧૦ (શેઠ), તા. ૬ મી જુલાઈ.	આઈ પોરોલીસ તે શેઠ રતનજી ફરજીજી છટાણનાં ધણીઆણી.	૧૪૬૬ ખાવીડ ૩,૫૦૦, અને ખર્ચો.	„ „ ૨૮-૭	
„ ૧ „ ૧૧ (શેઠ), તા. ૧૨ મી „	સરદાર ખા. બા. દોરાબજી પદમજી (પુત્ર).	૧૩૧૬ પોતાની પુંઝમાંથી ૩,૫૦૦, અને ખર્ચો.	„ „ ૧૪-૭	
„ ૨ „ ૧૧ (શેઠ), તા. ૧૩ મી „	આઈ વીરબાઈ તે શેઠ કુવરજી એદવજી ઉમરીમનાં વીધવા.	૨૬૬૬ પોતાની પુંઝમાંથી અને ખર્ચો.	„ „ ૧૬-૭	
„ ૧૩ „ ૧૧ (શેઠ), તા. ૨૪ મી „	શેઠ રતનજી ડોરાણાઈ (પુત્ર ત્રિસારી).	૫૬૪ ખર્ચો.	„ „ ૨૮-૭	
„ ૧૪ „ ૧૧ (શેઠ), તા. ૨૫ મી „	આઈ મુવબાઈ તે શેઠ જમશેદજી દોરાળજી ચીતાનાં ધણીઆણી.	૫૫૬ ખર્ચો.	„ „ ૮-૬	

૬૦-૫૦ ૧૯૦૨.

૧ એજ મુજબ લેણ અને પાડુ એમનાં કેશવજીનાં ૨,૧૨૬૦ ધર્મખાતાઓમાં આપ્યા હતા. [યુગ્મ સમાચાર, તા. ૧૨ મી જુલાઈ ૧૯૦૨.]
 ૨ કેશવજીની મેરઠે દસ્તુર આદરજી મોરોચીદરજી દોલજી તેવા દસ્તુર પુરોહિત ડોરાણાઈ લખુએ એ મરહુમુ નામ વરધેશ્વરી બહુવળને લખી તહેર દિઆઓમાં બીજા લુખીઓનાં નામ સાથે દેવાની પુણાના અધેશનનો મુચના કાપી હતી.

તારીખ.	કેશનું કાલનું.	રકમ રૂપિયા.	આપનાર.	આધાર.
સને ૧૨૭૧ વજદરહેડી. સને ૧૬૦૨ દસવી.				૧૬૦૨. તારીખ.
શેર ૧૭ માફ ૧૧ (શે), તાં ૨૮ મી	જુનાઈ પાદ રતનપાદ તે શેઠ ફરમજી હોર- મજી અરવનીનાં ધણીઆણી (નવસારી).	૫૧૫ ખેરીઆએ.	મુખાદ સમાવાર.	૩૦-૭
" ૧૭ " ૧૧ (શે), તાં ૨૮ મી	શેઠ ખરબોરજ કાવરજી નંદમુલજી કાઠ.	૧૬૨૦ પોતાની પુંઠમાંથી ૩,૧૦૦ અને ખમે ખેરીઆએ	જમશેદ,	૧૨-૮
" ૮ " ૧૨ (શે), તાં ૧૮ મી	આમરડા, અરંધર ખેડરામજી પટેલ.	૧૧૨૦ પોતાની પુંઠમાંથી અને ખેરીઆએ.	"	૧૬-૮
" ૧૬ " ૧૨ (શે), તાં ૨૬ મી	" પાદ અયુષાદ તે શેઠ મોરખજી જમ- શેઠજી છટલાઈનાં વીધવા.	૧૧૨૦ પોતાની પુંઠમાંથી ૩,૧૦૦, અને ખમે ખેરીઆએ.	વતંચાળ.	૩૦-૮
સને ૧૨૭૨ વજદરહેડી.				
શેર ૬ માફ ૧ (શે), તાં ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર	શેઠ ધનજીભાઈ જમશેદજી અસાવાલા.	૩૮૮૦ પોતાની પુંઠમાંથી ૩,૧૦૦ અને ખમે ખેરીઆએ.	જમશેદ,	૨૬-૮
" ૧૨ " ૧ (શે), તાં ૨૧ મી	" પાદ કુવરપાદ તે શેઠ નશરવાનજી અસપંડીઆરજી મીઆનાં વીધવા.	૧૨૪૫ અને શેઠ સાપુરજી ખરબોરજી ભડવા- એ ૩,૧૦૦ અને ખેરીઆએ.	"	૬-૧૦
" ૨૨ " ૧ (શે), તાં ૧ ડી અક્ટોબર	શેઠ ખેડરામજી હોરમજી પટેલ.	૮૦૬ પોતાની પુંઠમાંથી તથા ખેરીઆએ.	"	૭-૧૦
" ૨૨ " ૧ (શે), તાં ૧ ડી	" પાદ માલુકજીપાદ તે શેઠ માલુકજી પાલ- જી પાદવાલાનાં ધણીઆણી (નવસારી).	૫૮૫ પોતાની પુંઠમાંથી તથા ખેરીઆએ.	"	૮-૧૦
" ૨૩ " ૧ (શે), તાં ૭ મી	શેઠ ધીમજીભાઈ હોરમજી મેચુસી (ખીલીમોરા).	૧૦૦૨ પોતાની પુંઠમાંથી તથા ખેરીઆએ.	"	૧૩-૧૦
" ૨૮ " ૧ (શે), તાં ૧૨ મી	" પાદ આદિયાએ તે શેઠ નવરોજજી પાલજીજી પાદવીવાલાનાં વીધવા.	૧૩૩૬૪ પોતાની પુંઠમાંથી ૩,૮૦૦ અને ખેરીઆએ.	"	૧૫-૧૦
" ૧૬ " ૨ (શે), તાં ૨ જ નવેમ્બર	શેઠ રતનજી રતનજી સરવેવર.	૬૧૨ તેમના પાદ તથા ખેરીઆએ.	"	૨૫-૧૧
" ૩ " ૩ (શે), તાં ૧૬ મી	" પાદ ધીરોજીપાદ તે શેઠ હોરમજી કાદાભાઈ માવજીનાં વીધવા.	૫૮૭ કીકરા તથા ખેરીઆએ.	"	૧૬-૧૧
" ૧૦ " ૩ (શે), તાં ૨૩ મી	" પાદ અયુષાદ તે ડાંગ ખેડરામજી પેસ- નજીનાં ધણીઆણી (ચુરત).	૩૮૫૦ પોતાની પુંઠમાંથી ૩ (૦૦) અને ખેરીઆએ.	"	૨૭-૧૧
" ૨૨ " ૩ (શે), તાં ૫ મી ડિસેમ્બર	પાદ ભાખાઈજી તે શેઠ ખંડગીરજી હોરમજી મોદીનાં વીધવા.	૧૦૦૦ પોતાની પુંઠમાંથી ૩,૧૦૦ અને ખેરીઆએ.	"	૬-૧૨
" ૨૭ " ૩ (શે), તાં ૧૦ મી	" પાદ રતનપાદ તે શેઠ ધનજીભાઈ ખેડરા- વાનજી ડાકરનાં ધણીઆણી (ભડવા).	૧૦૮૩ પોતાની પુંઠમાંથી અને ખેરીઆએ.	"	૧૩-૧૨

નેમલુક તથા ઓફીસ—૧૯૦૨.

તારીખ.	નામ.	ઓફીસ.	આધાર.
૧૯૦૨.			૧૯૦૨. તારીખ.
૧૦ મી જાન્યુઆરી.	શ્રી. એચ.શાહ હોરમજી કાવવા.	રેવાકાંડા એજન્સીમાં આવેલાં પાણીનારનાં રાખનાં દીવાન.	જામે જમશેદ, ૨૫—૧
૧૦ મી "	" હોરમજી નવરોજી.	માલસાર અને મેચરોના સોનીટરી ઇન્જનર.	" " ૧૭—૧
૧૨ મી "	" રસમજી હોરમજી પાના.	લંડનની " સોસાયટી ઓફ આર્ટ્સ " ના મેમ્બર મુકાદામ.	રાસત મોકદાર, ૧૯—૧
૨૨ મી "	અક્ટર જરમાનુ એફજી મીલી.	મુરતની રોડ મોરારાભાઈ વીજબાપુદાસવાલી ઓ નથાળામે જમશેદ,	૨૪—૧
૨૦ મી ફેબ્રુઆરી.	શ્રી રસમજી ધનજીભાઈ રોનાં.	છોકરાંઓની હારવીટનાં તપાસ.	
૨૦ મી "	મા. બા. હોરમજી આદરજી પટેલ.	અંગ્રેની હાઇ કોર્ટની ઓરીજનલ સાહજના પ્રોપોઝીટરીઓએ મરમોટ એજેટ,	૨૦—૨
૨૦ મી "	શ્રી ભીખાઈ કાવજી વાલા.	અને રેલવે.	
૨૦ મી "	" પેસનજી ડી. દરગુર.	વાંસડાનાં રાખનાં દીવાન.	જામે જમશેદ, ૨૪—૨
૨૭ મી "	" અમારજી હોરમજી જુલુસરાવાળા.	ખીરાર કોરના વાલ્ટીયર તરીકેની લાંબી સેવાની પીછામાં	" " ૨૫—૨
૨૭ મી "	" શીરોજીશાહ અંહીરિશાહ તાલકરવાળા.	ચાંદ.	
૨૦ મી "	" પેસનજી ડી. દરગુર.	કરોમીની વાલ્ટીયર કોરના કોરપોરેટથી ચલકી લાનસ	" " ૪—૩
૨૭ મી "	" અમારજી હોરમજી જુલુસરાવાળા.	સારજીટની પદ્વી.	
૨૭ મી "	" શીરોજીશાહ અંહીરિશાહ તાલકરવાળા.	મુરતની પારસી ડી. મેટ્રોપોલીટન કોર્ટના ડેવિડેટ.	જામે મરમોટ એજેટ, ૨૭—૨
૨૭ મી "	" શીરોજીશાહ અંહીરિશાહ તાલકરવાળા.	વચલાના સ્પેશીયલિસ્ટ જરજના મદદનીશ તરીકે રૂ.૧૦૦	" " ૨૭—૨
૧ લી માર્ચ.	" જામશેદ રસમજી વાલીયા.	સુધીના દાવાની નપાસ કરવાની સત્તા મળી હતી.	
૧ લી "	મા. બા. નવરોજી માલુકજી ખેરી.	અલાહાબાદના સેશન્સ જરજ.	જામે જમશેદ, ૧—૩
૧ લી "	અંહીરિશાહ માલુકજી મીલી.	ધાર રેલના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.	" " ૫—૩
૧ લી "	અંહીરિશાહ માલુકજી મીલી.	આર્ટ મેટ્રીકલ કોલેજમાં માહરાજ વાલકચાહે સ્થાપેલાં રાસત મોકદાર,	૬—૩
૧ લી "	શ્રી દીનશાહ ધનજીભાઈ દાવર (ખારીરર).	આખી, કાન અને ગળાના દરદીની ચેરના લેકચરર.	
૧૦ મી "	અક્ટર નાનાભાઈ નવરોજી કાતરક.	અંગ્રેની સરકારી લો રુકના કામચલાકી ખીનસીપાલ.	જામે મરમોટ એજેટ, ૧—૩
૧૧ મી "	અક્ટર કાવજી એફજી દાદાબાનજી.	અંગ્રેની મુ. કોરપોરેશનની રેગેલીય કમીટીના સભાસદ.	રાખમસ ઓફ ઇંડિયા, ૧૧—૩
૧૧ મી "	અરબન લક્ષ્મી રસમજી એફજી વાલજી રેચમે.	મુંબઈ યુનિવર્સિટીની તપાસી કેકેલટીના સોનડીક.	" " " ૧૨—૩
૧૧ મી "	શ્રી મેહરમજી અરબનજી દારમાનવાલા.	અરમાહની જેલોના કામચલાકી ઇન્સપેક્ટર જનરલ.	જામે જમશેદ, ૧૨—૩
૧૧ મી "	માન સાહેબ અંહીરિજી એફજી મોદી.	કરોમીની વાલ્ટીયર કોરના " કારપોરસ " ની પદ્વી.	અખખારે સોદામર, ૩૧—૩
૧૩ મી "	માન સાહેબ અંહીરિજી એફજી મોદી.	મુરતના ખીન વચના સ્પેશીયલિસ્ટ જરજ.	જામે મરમોટ એજેટ, ૧૩—૩
૨૦ મી "	શ્રી અંહીરિજી કેમજી કાલાજી.	રતનાખીરીના કામચલાકી કલેક્ટર.	" " " ૨૦—૩
૨૦ મી "	" નાનાભાઈ દાદાભાઈ સતારવાલા.	કોલાખા છકાના " ડીપીજનલ કોરેસ્ટ આરીસર."	" " " ૨૦—૩

૧૯૦૨.

૧૯૦૨.

૧ એ ચાંદ દુકાનનાની જુદી જુદી વાલ્ટીયર કરના આધારે ચલુ ડબન ગેરાઓને મળેલી નોંધાંધ છે, જેઓમાં એકલા પારસી આ રોડ બીખાજી છે.

તારીખ.	નામ.	આધી.	આધાર.	૧૯૦૨.
૧૯૦૨.				૧૯૦૨.
૧ થી	એપ્રિલ	શ્રી કાનજીભાઈ જામરાવળ પાદશાહ.	જામરાવળ હાથાકાના પેઢીથી મેળના પોરટ મારટ જનરલ. જામે જમશેદ,	૧૫-૪
૩ થી	"	" સોરાળજી પદમજી પેસનનજી.	અમદાવાદના બ્રિટિશ ૧૪૭૪ અને વધારાના મેળન ૧૪૭૪. જામે જમશેદ એજેટ,	૩-૪
૫ થી	"	" અરેશર પેસનનજી જાલ.	લોધપુરી સરકારની દરબારના રેજીસ્ટ્રાર. જામે જમશેદ,	૭-૪
૫ થી	"	" રસમજી ફરામજી ગાહરજી.	મીઠાકરપુરા સીડી માલમેટ. " "	૭-૪
૧૬ થી	"	ડા. નારસાહ હોરમજી મુખીઆ.	વડની સેનીટરી ઇન્સપેક્ટરના એક મેમ્બર મુંડાલા. સાંચ વતમાન,	૧૬-૪
૧ થી	મેએ	શ્રી હોરમજી માલોજી છીપર, એમ. એ.	લાહોરની સરકારી કૉલેજમાં એડનીના પ્રોફેસર. " "	૧-૪
૧ થી	"	સરખાન વડ કનવ કેપસર સોરાળજી નરીમાન.	નાસિકના કામચલાઉ સીવીલ સરખાન. જામે જમશેદ એજેટ,	૧-૪
૫ થી	"	શ્રી હોરમજી અરેશર વાડીઆ.	મુલ્કાની દખલ સલાના પ્રમુખ. જામે જમશેદ,	૧-૪
૫ થી	"	" પેસનનજી કાલાહાઈ મુસ.	દખલ હેરાયાદની કસ્ટમના વડા. " "	૧-૪
૮ થી	"	" સોરાળજી પદમજી પેસનનજી.	મુસન છાલાના એ. જડજ અને વધારાના મેળન ૧૪૭૪. જામે જમશેદ એજેટ,	૮-૪
૧૫ થી	"	" સોરાળજી જમશેદજી.	હેરાયાદના જમરાખાતાના "કનવરેસર". જામે જમશેદ,	૧૩-૪
૨૨ થી	"	" રસમજી મનચેરજી મીમી બી. એ. એલ. એલ. બી.	અકલેશ્વરના સમારકાનિત ૧૪૭૪, ૨. ૧૫૦ સુધીના દાવાઓ જામે જમશેદ એજેટ,	૨૨-૪
			ચુકવવાની સત્તા સાથે.	
૨૨ થી	"	" બેદરામજી ફરામજી પટેલ બી. એ.	એલ્બીનસ્ટન હાઇ રજુના કામચલાઉ પ્રીનસીપાલ. " "	૨૨-૪
૨૨ થી	"	" વજરેશર દાદાભાઈ ચાલુરાવા, એમ. એ.	એલ્બીનસ્ટન કૉલેજમાં ગાયકીલ્ડના લેક્ચરર. " "	૨૨-૪
૧૦ થી	જુન.	" જાહંગીરશાહ કુવરજી કોચાલ, બી. એ. જુનાબદની બાહુદીન કાલેજમાં ડેપુટી અને તારીખના જામે જમશેદ,		૧૩-૫
		એલ. એલ. બી. પ્રોફેસર.		
૧૨ થી	"	" જાહંગીરજી એલવજી મોદી, બી. એ. ચાલુના પેઢીયા વર્ગના વધારાના સમારકાનિત ૧૪૭૪. જામે જમશેદ એજેટ,		૧૨-૫
		એલ. એલ. બી.		
૧૨ થી	"	" પેસનનજી દીનશાહજી ખાન.	કેવ ખોની મુ. કોરેપોરેશનના સરકાર તરફના મેમ્બર. સાંચ વતમાન,	૨૦-૫
૧૨ થી	"	" હોરમજી તરવરજી મોદી (મીનવાલા).	હામકાંચ ખાતેના સીધામના કામચલાઉ ડાનસવ જનરલ. જામે જમશેદ,	૧૦-૫
૫ થી	જુલાઈ.	" કાનજીભાઈ જામરાવળ પાદશાહ, આમ. સી. એલ.	જામરાવળ હાથાકાના પોરટ મારટ જનરલ. " "	૭-૫
૫ થી	"	" પીરોજશાહ પાલજી ફરેમન.	સરકારી અરીમના ગેઝાઉનના મુખીન્ટરન્ટ. " "	૭-૫
૫ થી	"	" હોરમજી સોરાળજી કાવારાજી.	મીન મધ્ય કેતામના ફરે સરખાન "શામી" ની મુખ્ય રાસ્ટર રેજીસ્ટ્રાર, અનેસાન કાનસીલમાં મુંડી કલાવા.	૧૦-૫
૧૩ થી	"	" જમશેદજી સોરાળજી મેળના.	ફરે સરકાર તરફથી "આરીસર ડી. આકેમ" નો ખેતાબ. જામે જમશેદ,	૨૪-૫
૧૭ થી	"	" નાનાભાઈ દાદાભાઈ સતારવાલા, એલ. સી. ઇ.	કોલાવા છાલાના ડીવીઝનલ કોર્સ્ટ આરીસર. જામે જમશેદ એજેટ,	૧૭-૫
૧૭ થી	"	" કેપસર સોરાળજી ફરામજી, બી. એ. એલ. સી. ઇ.	સતારા છાલાના કામચલાઉ એડમીનિસ્ટ્રેટીવ હાઇલીમર. " "	૧૭-૫

૧ એની આચરજ ડા. કાનજીભાઈ જામરાવળ તથા ડા. સોરાળ જમશેદજી નરીમાનને પક્ષે એ માન મધ્ય દત્ત.

૨ કેવખામાં આ માન એક પારસીને પેદવનેલું મધ્ય દત્ત.

કારીબ.	નામ.	ઓદધી.	આધાર.
૧૯૦૨.			૧૯૦૨. તારીખ.
૨૪ મી જુલાઈ.	સરળન કરનથ એટલજ પાલજી દેવમેન.	જરામા હનરેટેટ કરનથ આઠ પ્રીન્ટસ અને ડેપ્યુટી જામં જમશેદ, સોલીય હારવીટ.	૨૮-૭
૨૪ મી "	શેઠ માણેજી પેસતનજ કાનાનોરવાલા.	જરામા વક્. મવરનેર ત્યાની વાલ્ડીયર પચડજી અખપારે સોદાખર. આનરી લફટનન્ટ તથા ફાયરર મારટર નેમ્બા.	૨૬-૭
૨૪ મી "	" ખરશેહ માણેજી ખરશેહ.	મુંબઈની સમાલજી કોર્ટના કામચલાઉ બીજા જગજ.	એમ્બે મવરમેંટ જેએટ. ૨૩-૭
૨૪ મી "	" છછછાઈ એલજ મોદી બી. એ. એલ. એલ. બી	" " " " " " " " " " " "	૨૪-૭
૨૪ મી "	" કાવજીશાહ ખરશેહ સુનાવાલા, બી. એ. એલ. એલ. બી	ખાનહેજી છછાના વધારાના આસીરન્ટ પચલીક પ્રોસીક્યુટર.	" " " " ૨૪-૭
૨૪ મી "	" બેહરાંમજી ફરાંમજી પટેલ, બી. એ.	એલરીનરન હાઇ રજુના કામચલાઉ પ્રીનસીપાલ.	" " " " ૨૪-૭
૧ થી આવરટ.	" પેસતનજ ખરમેરજ બેહરાંમજી ઝાકટર બી. એ. એલ. સી. ઈ.	અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટીના સેક્રેટરી.	એમ્બે જમશેદ. ૧-૮
૭ મી "	" દોરાળજી હીરજીભાઈ વાજા, એમ. એ.	નડીયાદ હાઇ રજુના હેડ મારટર.	એમ્બે મવરમેંટ જેએટ. ૭-૮
૧૮ મી "	" મનચેરજીશાહ ફરાંમજી ઉતવાલા.	જંગલ સેક્રેટરીએટમાં શીનાનશીયલ. મ્યુનીસીપલ, અને અખપારે સોદાખર. એકાઉન્ટસ ખાતાઓના કામચલાઉ રેજીસ્ટ્રાર.	૧૮-૮
૧૮ મી "	સર મનચેરજી મેહરાજભાઈ ભાવનગરી.	વંડની સોસાઈટી આંદ આઈ અને ઇન્ડસ્ટ્રીના એક એવીકારી જામં જમશેદ,	૨૩-૮
૪ થી સપ્ટેમ્બર.	શેઠ નવરોજી પદમજી પેસતનજ.	પુણીના ચારોડ રૂફરમેટરી રજુનાની વીઝીટરોની કમીટીના એમ્બે મવરમેંટ જેએટ. એક મેમ્બર.	૪-૯
૪ થી "	" અરેશર કાવજી કામા, આમ. સી. એસ.	કોલાપુલા છછાના કામચલાઉ કલેક્ટર અને જજીરાના પાલીકલ એજન્ટ.	" " " " ૪-૯
૪ થી "	" દોરાળજી હીરજીભાઈ વાજા. એમ. એ.	નડીયાદ હાઇ રજુના હેડ-મારટર.	" " " " ૪-૯
૧૧ મી "	" એલજી ખરમેરજી પટેલ.	સુરતના કામચલાઉ ડેપ્યુટી એડમીનિસ્ટ્રેટર હનરેટેટ.	" " " " ૧૧-૯
૧૮ મી "	" રસમજી દોરાળજી ટીનશાહ એનવાલા.	એન ખાતેના પોસ્ટમીસ રાજ્યના કામચલાઉ કોનસલ.	" " " " ૧૮-૯
૨૫ મી "	" સોરાજીશાહ હીરમજી.	ભરૂચના ડીપ્પીકટ ડેપ્યુટી કલેક્ટર.	" " " " ૨૫-૯
૨૫ મી "	" કેમજીશાહ ફરાંમજી મોદી, બી. એ. એલ. એલ. બી	હાઈ કોર્ટની આપેલ સાઇડના રેજીસ્ટ્રાર.	" " " " ૨૫-૯
૬ થી અક્ટોબર.	" દારાશાહ નવરોજી મોદી.	રજુનાનાના મવરને કરનથના એજન્ટના " એટીચી."	એમ્બે જમશેદ. ૭-૧૦
૨૦ મી "	" પ્રોફેસર ફરુજી મનચેરજી રત્ન.	મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીના રેજીસ્ટ્રાર.	દાહમસ આંદ ઇન્ડિયા. ૨૧-૧૦
૨૦ મી "	" શેઠ બેહરાંમજી રસમજી મેહતા, આઈ. સી. એસ.	મુસ્લીમવાદના કામચલાઉ માઈસ્ટર તથા કલેક્ટર.	એમ્બે જમશેદ. ૨૧-૧૦
૩૦ મી "	" એલજી બેહરાંમજીશાહ હોડીવાલા.	ભરૂચના કામચલાઉ હજુર ડેપ્યુટી કલેક્ટર.	એમ્બે મવરમેંટ જેએટ. ૩૦-૧૦

તારીખ.	નામ.	આધાર.	આધાર.
૧૬૦૨.			૧૬૦૨.
૧ થી નવેમ્બર.	શ્રેઃ રૂસ્તમજી હોરમજી કાટવાલ.	મુળમળી સરકારે કહના પોલીસ કમીશનર નેમ્યા.	અમે જમશેદ, ૩૧-૧૦
૧૦ થી "	" મનસાહ દીનસાહજી મેહતા.	અમરેલી કોર્ટ ઓફ વાઈસના મેનેજર.	" " , ૧૧-૧૧
૨૭ થી "	" એલજી નશરવાનજી શેટ્ટા.	સર જ. ડ. પા. મે. ઇન્ટરિટ્યુટના એક આધિકારી.	" " , ૨૮-૧૧
૧૩ થી ડીસેમ્બર.	મા. પા. કાવસજી જમશેદજી વાલકાડા.	હિંદુસ્તાનની સરકારે પેદશી મેન્ડા ડેપુટી પોસ્ટ માસ્ટર, કાઠમસ ઓફ હાંપીઆ,	૧૪-૧૨
		જનરલ નેમ્યા.	
૨૪ થી "	શ્રેઃ ખરમેદજી રતનજી જલમજી દુવાસ.	બીજાપોરના કલેક્ટર તથા સ્ટેટરના પોલીસીકેશનર, બોમ્બે ગવર્નમેંટ પ્રેક્ટે.	૨૫-૧૨
૨૫ થી "	સરજમન ડા. કનૈય કાવસજી હોરમજી મોહા.	ચાણુના સીવીલ સરજમન તથા ત્યાંની દોવાનાશાળાના,	" " , ૨૫-૧૨
		મુખી-૨૦-૨૮.	

મુલેહના અમલદારો.

- શ્રેઃ હોરમજી દોરાજી જલમજી,
 ડા० હોરમજી માણેકજી માસીના,
 શ્રેઃ જાંદવીર જલમજી પીટી,
 શ્રેઃ કાવસજી જાંદવીર કાસજી જોડીમની,
 શ્રેઃ રતનસાહ દાદાભાઈ,
 ડા० મોરારામ ખરમેદજી નરીમાન.

(તા. ૧ થી માર્ચ ૧૯૦૨.)

૬૦ સં ૧૯૦૨ માં નીચલા પારસીઓએ ભુદી ભુદી પરીક્ષાઓ પસાર કરી પદ્વીઓ મેળવી હતી.

તારીખ.	નામ.	પદ્વી.	આધાર.
			૧૯૦૨.
૭ મી જાન્યુઆરી.	શેઠ સોરાળજી ખરસોદજી માંધી.	છઁચાંડના મરીન એનજીનીઅરની સોસાયટીએ "કુલગમે જમશેદ, મેમ્બર" નરીક પરીક્ષા લઇ ચુકી કાઢ્યા હતા.	તા. ૨૪-૧
૧૦ મી " "	" કેપસંડ અરેસ્ટર એડી. બી. એ.	કેપસંડ વેપારી એમ્બરની "મરીનરી આફ ઓર્ગનસ" તેમજ "છઁચાંડ એડ કમરરીપલ સો" ની પરીક્ષા.	તા. ૧૩-૧
૧૦ મી " "	" ફરાંમરોજ નાનાલાલ રાઠર.	કેપસંડ વેપારી એમ્બરની "મરીનરી આફ ઓર્ગનસ" સીનીયર પરીક્ષા.	તા. ૧૩-૧
૨૩ મી " "	" કેપસંડ પેસનનજી આદરાંનવાલા તથા રૂસ્તમ એલજી મળ્યર.	એટ્રેની વિઝેરીયા ભુખાલી ટેકનીકલ ટુલની એલ. ઓર્ગમે ૪૦ એજેટ, એમ. ઇ. (લાઇસેન્સરીયટ આફ મીકેનિકલ ઇનજીનીયરીંગ.)	તા. ૨૩-૧
૬ ડી ફેબ્રુઆરી.	આઇ પુતલીબાઇ પીરોજશાહ ચીનાઇ અને શેઠ રૂસ્તમજી છવલજી (હેદરાબાદના.)	મધરાજ પુનીવર્સીટીની મેટ્રીક્યુલેસન.	
૧૬ મી " "	ડા. કેપસંડ દાદાભાઇ હેલમુલજી કેન્ડાકર.	એડીનબરોની એલ. આર. સી. પી., એલ. આર. સી. કમમે જમશેદ. એસ. એલ. એડ. પી. ની ત્રીપલ ડીપ્લોમા માન સાથે.	તા. ૨૪-૨
૧૬ મી " "	શેઠ સોરાળજી પેસનનજી સામર.	છઁચાંડ મધે તોથ સિદ્ધ ખાતે ઓડ આફ ટ્રેડની મરીનરાસ્ટ મોકાનાર. એનજીનીઅરની પરીક્ષા પેહલા તથા મો.	તા. ૧૭-૬
૨૦ મી " "	ડા. ખેદરાંમજી ખરસોદજી પે-મારકર.	છઁચાંડ મધે "ઇડીઅન મેકીકલ સર્વીસ" માં દાખલાગમે જમશેદ, થવાની પરીક્ષા.	તા. ૨૨-૨
૧ મી માર્ચ.	શેઠ નાદરશાહ બહમનજી પીરોજશાહ ચાહેવાલા.	કેપસંડ મધે સોલીસીટર.	તા. ૧-૩
૨૦ મી " "	" જમશેદજી મેજનજી વાઘજી, બી. એસ. સી.	કેપસંડ સરકારની પ્રોવીનસીયલ સર્વીસની પરીક્ષા.	તા. ૨૧-૩
૨૦ મી " "	પ્રકટર મીસ મેડીયાઇ રૂસ્તમજી કાપડીઆ.	આવરજાંડની એફ. આર. સી. એસ.	તા. ૨૪-૩
૮ મી એપ્રે.	શેઠ બામરાજ શીરોઝ હોસંગ દરુર, એમ. એ. એલ. એલ. બી., અને મનચેરશાહ બહમનજી ચોથીઆ, બી. એ.	મુંબઇની હાઇ કોર્ટના સોલીસીટર.	તા. ૬-૪
૧૦ મી જુન.	શેઠ અંદરીર હોરમજી લાલા. ફરાંમરોજ રતનજી બહમનજી દુખાજી, અને જમશેદજી ખરસોદજી તારાચંદ.	છઁચાંડ મધે પારીટર.	તા. ૧૧-૧

૧ આ પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી એમને છઁચાંડની ઇન્જેનેરીના મંડળીના મેમ્બર-એમ. આઇ. એમ. ઇ. (મેમ્બર આફ ડી ઇન્ટરીટ્યુશન આફ મરીન ઇનજીનીઅરસ), ચુકી કાઢ્યા હતા.

૬૦ સં ૧૯૦૨.

તારીખ.	નામ.	પદ.	આધાર.
			૧૯૦૨.
૧૦ મી જૂન	શ્રી નાદરાજા હોરમજીરાજ દીનજી મોડી (સોમપુરજી)	કેમિસ્ટ્રી યુનિ.ની આપનસ ત્રીપ્રકારની પરીક્ષા બોલ અને જખમો.	તા. ૧૮ અને ૧૯-૭
૧૦ મી "	શ્રી કેળવણી હોરમજી મોડી, બી. એ., એલ. એલ. બી. તથા નાનાભાઈ નસરવાનજી રાએર, ગારીટર.	ડિસીટર પરીક્ષાની પરીક્ષાના પરીક્ષક.	" " , તા. ૧૭-૬
૧૮ મી સપ્ટેમ્બર.	શ્રી દીનજી હરદુનજી મુલાં, એમ. એ. એલ. બી.	એલ. આ માલની હાઈ કોર્ટના સોલીસીટરોની પરીક્ષાના એક પરીક્ષક.	" " , તા. ૧૮-૬
૨૨ મી "	શ્રી સીતળાઈ હરદુનજી બનાજી.	એડીનબરો યુનિવર્સીટીની એલ. આર. સી. પી. તથા એલ. આર. સી. એસ. અને પ્લાસમે યુનિ. ની એલ. આર. સી. પી. એડ એસ.	" " , તા. ૨૩-૬
૧ લી નવેમ્બર.	શ્રી કેળવણી જાંઘીરજી જમમરા.	કોર્ટમાં મેં એલ. આર. સી. પી.	" " , તા. ૪-૧૧
૧ લી "	શ્રી કેળવણી બીખાજી દમુર મેહરજીરાજાના, અને નસરવાનજી મેહરાજી મજબર.	કોર્ટમાં મેં ગારીટર.	" " , તા. ૨૪ અને ૨૫-૧૧
૧૨ મી "	શ્રી શાવકજી મેહરાજી નરીમાન. માણેજી રસતજી બીલીમીરીઆ, અને હરામજી રાપરજી મેહતા.	મુંબઈના હાઈ કોર્ટના સોલીસીટર.	ગ્રાન્ટ્સ ઓફ ઈડીઆ, તા. ૧૩-૧૧
૨૨ મી ડીસેમ્બર.	શ્રી જી. એમ. શેઠા.	એવેની વેટરિનરી કોલેજની સેવટની પરીક્ષા.	એવે જખમો. તા. ૨૨-૧૨
૨૪ મી "	સોરાજી જમમરાજી મુલાં.	આવકવાડ સરકારની જાહેર આંધ્રપ્રદેશના કામ માટે મુંબઈ સમાચાર. સેવાયલી પરીક્ષા પસાર કરી હતી.	તા. ૩૦-૧૨

૭૦
૨૦
૧૯૦૨.

૧૯૦૨.

બાંધીતાં ભાષાઓ તથા વાપણાઓ અને વાંચણ.

ક્રમીય.	આબદ.	કરનાર.	ક્યાં અને કોણની સમજુતી.	આધાર.
૧૯૦૨. તારીખ.				૧૯૦૨. તારીખ.
૧૨-૨	અનવરો તરફ આપા બનાવવાની જરૂર.	રોડ માલિકાનું કાલજી પટેલ.	અનવરોપરનું કાલજીપટેલ અટકાવનારી અમે જમરોડ.	૧૩-૨
૨૭-૨	"હિંદુસ્તાન" વિશે.	"દાદાભાઈ નવરોજી પટેલ."	ઈંગ્લાંડ મધે પેટરેલ આતોના હેનોવર કોનગ્રેસિયનલ હેલ્થમાં. રેવરંડ બેન પુલના પ્રમુખમાં હેથ.	૧-૪
૧૨-૩	"શીવસુશી."	"પેસનનજ અરેલર રતનજી વાડીયા."	અત્રેની બી. પંચાલી રકુલના દીવાન ખાનામાં અરેલરની ધમ ના અભ્યાસોમાં માટે.	૧૯૦૨.
૧-૪	પંચાલી રાજ અમલની ખુબી તથા આમીઓ.	"દાદાભાઈ નવરોજી."	ઈંગ્લાંડ મધે. એપસટોલ આતો, મી. સીટ પ્રમુખ.	૨૨-૪
૩૦-૧૧	આલ ક્યાં છે!	"પેસનનજ દારાજી પંડ્યાવેલા. રોડ કા. બે. બનાજીનાં આનંદપેદરાંમ એલ. સી. ઇ. ની સાલગ્રેહનાં જમનની મીજવસમાં."		૧-૧૨

૧ પ્રથમે દાખર રહેલાઓ સાથે મી. દાદાભાઈ નવરોજીની એળખ કરાવતાં જણાવ્યું કે, આખી દુનિયામાં સૌથી પુરાણી, સૌથી વધુ કલેબી, અને સૌથી વધુ મોદાથી રીતે ચાલનારી કેમેરામાં એકને કવતા આ વાપણુકનાં છે.

પુસ્તકો-ઈ. સં. ૧૯૦૨.

તારીખ.	પુસ્તકો.	કર્તા.
૪ થી ત્રણવારી.	અખબરી દત્તકથાઓ.	શ્રી મણિકંઠ એલકલ વાસ્તા.
૪ થી "	વચસમાં કેમળ.	" અલમનજ નવરોજી કાખાઇ.
૪ મી	Madigan-i-Hazar-Dalistan.	એ. છપલજી જી. મોદી.
૧ હા ફાવરવારી.	કુદરતની ખુબસુરતી.	શ્રી જાહંગીર સોરાબજી તાલેવારખાં.
૧ હા "	બાબે એલકલ (નાટક.)	" અલમનજ નવરોજી કાખાઇ.
૧ હા "	સુખોષક નીતી કથા.	" ખરશેહજી અલમનજ ફરામરોજ.
૧ મી "	જરબોરતી દીનની પનાહ માટે જરબોરતીઓની મુખ્ય ફરજો.	હસ્તુર હારામ પેશીતન સંબંધી.
૨૦ થી "	" અવાનીશ " ને મંત્રિજી તરજુમો.	શ્રી સોરાબજી હરદુનજી મુલ્લા. એમ. એ.
૨ હા માર્ચ.	પારસીઓમાં મંત્રનું એકું.	" સો. મ. હેસાઇ.
૨ હા "	માહરાષ્ટ્રી વીકટોરિયાનું જીવનચરિત્ર.	" સો. મ. હેસાઇ.
૨ હા "	છરાની વિષ્ણો, ભાગ ૩ જી.	એ. છપલજી જમશેદજી મોદી.
૨ હા "	સજ્જરીના વારસો.	શ્રી ખરશેહજી અલમનજ ફરામરોજ.
૧૧ મી "	ફિઝીની માલીની.	" નવરોજી ડા. કાશીનાથ.
૧૨ મી "	A Companion Reader to Balfour Stewart's Physics.	" પીરોજ જી. બીલીમોરીઆ બી. એ.
૧૨ મી એપ્રિલ.	દુન, દુખ, અને દુઃખરૂપ અથવા ગરવાહીરે જરબોરત.	મીસ મેહરબાનુ કાવસજી દાવર.
૧૪ થી મેએ.	Will Electricity cure all diseases?	ડા. મનબેરસાહ હોરમજી મેહરજી.
૨૫ થી જુન.	હારાશાની અથવા ફેક્ટોરિયા સંપત્તિ જાપીકા વારસો.	શ્રી કેપુસરી નવરોજી કાખાઇ.
૨૫ મી "	The Nazarana or India's Offering to her King-Emperor on his Coronation.	" ફરતમ ખરનેરજી પેમારદર, બી. એ., એસ. એસ. બી.
૨ મી જુલાઈ.	Student's Manual of Indian History.	" કેપસર નશરવાનજી આંદાભાઈ.
૨ મી "	Reporters & Reporting, with an Introduction by D. E. Wacha.	" સોરાબજી અરદેશર મુનસી.
૧૩ મી "	First steps in Mechanics.	" હોરાબજી હીરજીભાઈ વાસ્તા.
૧૧ મી સપ્ટેમ્બર.	A Book of Correspondence.	" ખરનેરજી હાસાભાઈ મારફતીઆ.
૧૧ મી "	સુખોષ માલા અથવા નીતિ વચન.	બાબ મેહરબાનુ કાવસજી દાવર.
૧૭ મી "	First Examination in Medicine Model Answers, Chemistry.	ડાક્ટર હાસાભાઈ આર. ખરડી, એમ. એમ. એડ. એસ.
૨૫ મી "	પારસી ધારાને લગતું પુસ્તક.	શ્રી ફરામજી અરદેશર રાણા, બી. એ., એસ. એસ. બી.
૧૭ મી ઓક્ટોબર.	" અર્ધવિદ્યા નામે. " અલગ પેઢવવી છવારતમાં ખણીક મોધા, ટીકાઓ, ચુકસાતી તરજુમા અને જરબોરત મેહરામના હાસી મેલમાં રચેલા તરજુમા સાથે.	હસ્તુર કેપસર જમરાબજી જમરાબજીઆસા.
૧ હા ડિસેમ્બર.	" કોટન ફાબરિકા ઓફ ઇન્ડિયા " અને " કોટન ડ્યુટીલ. "	શ્રી અરનેરજી જમરાબજી પાઠસાહ.

૧ એ પુસ્તક ચુકસાતી સંપત્તિમાં શ્રી ૩. પે. કરકરવાની પ્રસ્તાવના સાથે છપાઈ છે.

૨ એ બોપાન્ડ' શ્રી ૪ મીએદ નશરવાનજી તાતાએ પ્રગટ કરી છે અને એને દીધાથી " સ્ટામ્પ્સ ઓફ ઇન્ડિયા " ના અધીનમાં રૂબરૂ દેશે.

પારસીઓએ મેળવેલાં પેટંટો.

૧૯૦૨.

તા. ૨૮ મી માર્ચ—શેઠ હોરમજી એલજી બાટલીવાળાએ કેશીસીન તેલનાં ઢાંપની પાતાની નવી શોધ માટે પેટંટ મેલવવાની હિંદી સરકારને અરજ કીધી હતી.

[ગમે જમશેદ, તા. ૧ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.]

તા. ૬ મી એપ્રિલ—શેઠ હેન્રાબજી મેરવાનજી દાણુએ રેલવેની ગાડીઓ આપ મેળે બંધ કરી શકાય, તથા તેને ચાવી હઇ શકાય, એશનના નામો તેમજ ટ્રેનની આપખ બતાવવા, ટ્રેનોમાં તથા એશનો ઉપર રોશની કરવાને લગતી સુધારેલી વીજળીક મીજનાની પાતાની શોધ માટે પેટંટ મેળવ્યું હતું.

[ગમે જમશેદ, તા. ૧૫ મી એપ્રિલ ૧૯૦૨.]

તા. ૨ જી સપ્ટેમ્બર—પુણાવાળા શેઠ પંસતનજી રતનજી ધડીઆળીએ “ સ્લુસ ગેટસ ” માં સુધારવાની પાતાની નવી શોધ માટે પેટંટ મેલવવાની હિંદુસ્તાનની સરકારને અરજ કીધી હતી.

[ગમે જમશેદ, તા. ૨ જી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.]

તા. ૩૦ મી નવેમ્બર—શેઠ ખરશેહજી સોરાબજી ઢાંડીએ પાતે બનાવેલા “ આરટીફીશીયલ તથા કેમીકલ સ્ટોન ” માટે ઇંગ્લાંડથી પેટંટ મેલવ્યું હતું.

[ગમે જમશેદ, તા. ૧૬ મી ડિસેમ્બર ૧૯૦૨.]

